

EFOP-3.6.1-16-2016-00004 „Átfogó fejlesztések a Pécsi Tudományegyetemen az intelligens szakosodás megvalósítása érdekében”

EFOP-3.6.1-16-2016-00004 Comprehensive Development for Implementing Smart Specialization Strategies at the University of Pécs

Kultúra

a magyar lakosság kultúrával kapcsolatos beállítódása és követett magatartása generációs szemléletű vizsgálattal – országosan reprezentatív személyes (n=2001) és online megkérdezés (n=1038) eredményei

The attitudes and behaviour of Hungarian population about culture – results of national online (n=1038) and face-to-face surveying (n=2001)

PAVLUSKA VALÉRIA

PhD, habilitált egyetemi docens, PTE KTK Marketing és Turizmus Intézet,
pavluska@ktk.pte.hu

JAKOPÁNECZ ESZTER

PhD, egyetemi adjunktus, PTE KTK Marketing és Turizmus Intézet,
jakopaneucz@ktk.pte.hu

TÖRŐCSIK MÁRIA

CSc, egyetemi tanár, PTE KTK Marketing és Turizmus Intézet,
torocsik@ktk.pte.hu

Pécs, 2018

Hivatkozás módja:

PAVLUSKA, V. – JAKOPÁNECZ, E. – TÖRŐCSIK, M. (2018): Kultúra. A magyar lakosság kultúrával kapcsolatos beállítódása és követett magatartása generációs szemléletű vizsgálattal. Kézirat. [Számítógép-fájl]. EFOP-3.6.1-16-2016-00004, Pécs, PTE KTK, xx. p.
PAVLUSKA, V. – JAKOPÁNECZ, E. – TÖRŐCSIK, M. (2018): Culture. The attitudes and behaviour of Hungarian population about culture. Working paper. [Electronic file]. EFOP-3.6.1-16-2016-00004, Pécs, PTE KTK, xx. p.

ISBN 978-963-429-316-3

Tartalomjegyzék

1. A tanulmány célkitűzései, kutatási kérdések, módszertan	10
Kutatási kérdések	10
Kutatási módszertan	11
2. Irodalmi előzmények	12
Irodalomjegyzék	16
3. Az online kutatás elsődleges eredményei.....	18
3.1. A kultúrához fűződő személyes viszony	19
3.2. Kultúrával kapcsolatos követett magatartás	25
3.3. Kulturális részvétel feltételei, eszközei	29
4. Az online kutatás háttérelmezési eredményei	31
4.1. A kultúrához fűződő személyes viszony	31
4.2. Kultúrával kapcsolatos követett magatartás	58
4.3. Kulturális részvétel feltételei, eszközei	78
5. A személyes megkérdezés elsődleges eredményei	86
5.1. A kultúrához fűződő személyes viszony	87
5.2. Kultúrával kapcsolatos követett magatartás	89
5.3. Kulturális részvétel feltételei, eszközei	92
6. A személyes megkérdezés háttérelmezési eredményei	92
6.1. A kultúrához fűződő személyes viszony	92
6.2. Kultúrával kapcsolatos követett magatartás	98
6.3. Kulturális részvétel feltételei, eszközei	106
7. Fókuszcsoporthos viták eredményei	107
7.1. A kutatás bemutatása, módszertan	107
7.2. Fókuszcsoporthos viták általános eredményei	107
7.3. Fókuszcsoporthos viták generációs eredményei	115
8. Összegzés	117

Táblázatjegyzék

1. táblázat: A megkérdezetti kör főbb demográfiai jellemzői	18
2. táblázat: A személyes megkérdezés mintájának demográfiai jellemzői	86
3. táblázat: Generációs különbségek a kultúrafogyasztás egyes kérdéseiben a személyes módon megkérdezettek körében (n=2001).....	118

Ábrajegyzék

1. ábra: A kultúra által kiváltott érzések jellege a megkérdezettek körében (n=1038).....	19
2. ábra: A kultúra fontossága összességében (n=1038).....	19
3. ábra: Egyes kulturális területek iránti érdeklődés a válaszok átlaga alapján (n=1038)	20
4. ábra: Egyes kulturális területek iránti érdeklődés a válaszok gyakorisága alapján (n=1038).....	21
5. ábra: Színházi műfajok iránti érdeklődés a válaszok átlaga szerint (n=1038).....	21
6. ábra: Színházi műfajok iránti érdeklődés a válaszok gyakorisága szerint (n=1038)	22
7. ábra: Az egyes filmes műfajok kedveltsége a válaszok átlaga szerint (n=1038).....	22
8. ábra: Az egyes filmes műfajok kedveltsége a válaszok gyakorisága szerint (n=1038)	23
9. ábra: Kultúrával kapcsolatos beállítottság az attitűdkérdésekre adott válaszok átlagai szerint	24
10. ábra: Kultúrával kapcsolatos beállítottság az attitűdkérdésekre adott válaszok gyakorisági megoszlása szerint.....	24
11. ábra: Egyes kulturális programokon, eseményeken való részvétel az elmúlt évben (n=1038).....	25
12. ábra: Egyes kulturális programokról, eseményekről való távolmaradás okai.....	26
13. ábra: Az elmúlt évben elolvasott könyvek száma (n=1038)	26
14. ábra: Az elmúlt évben elolvasott könyvek számának megoszlása kategóriák szerint (n=1038).....	27
15. ábra: Fesztiválokon való részvétel az elmúlt két évben (n=1038)	27
16. ábra: Az otthoni és otthonon kívüli kulturális időtöltés megoszlása (n=1038).....	28
17. ábra: Az elmúlt évben vásárolt kulturális termékek megoszlása (n=1038)	28
18. ábra: Kulturális célú kiadások alakulása (n=1038)	28
19. ábra: Egyedül vagy közösségben végzett kulturális tevékenységek (n=1038)	29
20. ábra: Kulturális jellegű tanulmányok 18 éves korig (n=1038).....	30
21. ábra: Az internet használata kulturális céllal (n=1038).....	30
22. ábra: A kulturális célú internethasználat területei (n=790, akik használják az internetet kulturális céllal).....	31
23. ábra: A kultúra fontossága összességében – demográfiai különbségek	32
24. ábra: A könnyűzene (pop) iránti érdeklődés – demográfiai különbségek.....	32
25. ábra: A műemlékek, történelmi emlékhelyek, helyszínek iránti érdeklődés – demográfiai különbségek.....	33
26. ábra: A filmsorozatok iránti érdeklődés – demográfiai különbségek.....	33
27. ábra: A szórakoztató irodalom iránti érdeklődés – demográfiai különbségek	34
28. ábra: A színház iránti érdeklődés – demográfiai különbségek.....	34
29. ábra: A szépirodalom iránti érdeklődés – demográfiai különbségek	35
30. ábra: A képzőművészet iránti érdeklődés – demográfiai különbségek	35
31. ábra: A népzene, világzene iránti érdeklődés – demográfiai különbségek	36
32. ábra: A fesztiválok iránti érdeklődés – demográfiai különbségek	36
33. ábra: A népművészet iránti érdeklődés – demográfiai különbségek	36
34. ábra: Az iparművészet, design iránti érdeklődés – demográfiai különbségek	37
35. ábra: A komolyzene iránti érdeklődés – demográfiai különbségek	37

36. ábra: Az operett, magyar nóta iránti érdeklődés – demográfiai különbségek	38
37. ábra: A dzsessz iránti érdeklődés – demográfiai különbségek.....	38
38. ábra: A cirkusz iránti érdeklődés – demográfiai különbségek	39
39. ábra: A balett vagy más táncművészet iránti érdeklődés – demográfiai különbségek.....	39
40. ábra: Színházi műfajok iránti érdeklődés: vígjáték – demográfiai különbségek	40
41. ábra: Színházi műfajok iránti érdeklődés: stand up comedy – demográfiai különbségek	40
42. ábra: Színházi műfajok iránti érdeklődés: musical – demográfiai különbségek	40
43. ábra: Színházi műfajok iránti érdeklődés: rockopera – demográfiai különbségek	41
44. ábra: Színházi műfajok iránti érdeklődés: zenés színmű – demográfiai különbségek.....	41
45. ábra: Színházi műfajok iránti érdeklődés: klasszikus színmű, dráma, tragédia – demográfiai különbségek.....	42
46. ábra: Színházi műfajok iránti érdeklődés: kortárs színmű – demográfiai különbségek....	42
47. ábra: Színházi műfajok iránti érdeklődés: táncszínház – demográfiai különbségek.....	42
48. ábra: Színházi műfajok iránti érdeklődés: operett – demográfiai különbségek	43
49. ábra: Színházi műfajok iránti érdeklődés: ifjúsági és gyermek színmű – demográfiai különbségek.....	43
50. ábra: Színházi műfajok iránti érdeklődés: előadóstek, versmondás – demográfiai különbségek.....	43
51. ábra: Színházi műfajok iránti érdeklődés: alternatív, kísérleti előadások – demográfiai különbségek.....	44
52. ábra: Színházi műfajok iránti érdeklődés: opera – demográfiai különbségek	44
53. ábra: Színházi műfajok iránti érdeklődés: balett – demográfiai különbségek	45
54. ábra: Színházi műfajok iránti érdeklődés: bábelőadások – demográfiai különbségek.....	45
55. ábra: Filmes műfajok kedveltsége: vígjáték – demográfiai különbségek	46
56. ábra: Filmes műfajok kedveltsége: természetfilm – demográfiai különbségek	46
57. ábra: Filmes műfajok kedveltsége: kalandfilm – demográfiai különbségek.....	46
58. ábra: Filmes műfajok kedveltsége: akciófilm – demográfiai különbségek.....	46
59. ábra: Filmes műfajok kedveltsége: dokumentumfilm – demográfiai különbségek	47
60. ábra: Filmes műfajok kedveltsége: családról, gyerekekről szóló film – demográfiai különbségek.....	47
61. ábra: Filmes műfajok kedveltsége: kosztümös, történelmi film – demográfiai különbségek.....	48
62. ábra: Filmes műfajok kedveltsége: sci-fi – demográfiai különbségek.....	48
63. ábra: Filmes műfajok kedveltsége: mesefilm – demográfiai különbségek	49
64. ábra: Filmes műfajok kedveltsége: fantasy film – demográfiai különbségek.....	49
65. ábra: Filmes műfajok kedveltsége: animációs film – demográfiai különbségek	50
66. ábra: Filmes műfajok kedveltsége: filmdráma – demográfiai különbségek.....	50
67. ábra: Filmes műfajok kedveltsége: musical – demográfiai különbségek.....	51
68. ábra: Filmes műfajok kedveltsége: western – demográfiai különbségek.....	51
69. ábra: Filmes műfajok kedveltsége: pszicho-thriller – demográfiai különbségek.....	51
70. ábra: Filmes műfajok kedveltsége: rövidfilm – demográfiai különbségek	52
71. ábra: Filmes műfajok kedveltsége: művészfilm – demográfiai különbségek	52
72. ábra: Filmes műfajok kedveltsége: operafilm – demográfiai különbségek.....	53
73. ábra: Filmes műfajok kedveltsége: balettfilm – demográfiai különbségek.....	53

74. ábra: „Egy kulturális program akkor jó, ha elgondolkodtat, ha emlékezetes” – demográfiai különbségek.....	54
75. ábra: „Az élő kulturális program (pl. koncert) számomra mindig nagyobb élmény” – demográfiai különbségek.....	54
76. ábra: „A kulturális elfoglaltság jól tükrözi az ember személyiségét, életstílusát” – demográfiai különbségek.....	54
77. ábra: „Egy vonzó kulturális programért hajlandó vagyok elutazni is” – demográfiai különbségek.....	55
78. ábra: „Számomra a kulturális elfoglaltság elsősorban idő kérdése” – demográfiai különbségek.....	55
79. ábra: „Kulturális időtöltésem egyre inkább az internethez kötődik” – demográfiai különbségek.....	56
80. ábra: „Kulturális érdeklődésem alakulására nagy hatással voltak a szüleim” – demográfiai különbségek.....	56
81. ábra: „A párom nagymértékben befolyásolja kulturális időtöltésemet” – demográfiai különbségek.....	56
82. ábra: „Elsősorban személyes okok (pl. elköltözés, gyermekszületés) miatt történt, hogy felhagytam korábbi kulturális elfoglaltságokkal” – demográfiai különbségek.....	57
83. ábra: „A barátaim nagymértékben befolyásolják kulturális időtöltésemet” – demográfiai különbségek.....	57
84. ábra: „Az a művelt, kulturált ember, aki a magaskultúra iránt érdeklődik” – demográfiai különbségek.....	58
85. ábra: „A korszellem, a divat nagymértékben befolyásolja kultúrafogyasztásomat” – demográfiai különbségek.....	58
86. ábra: Szórakozóhelyek (pl. diszkó, zenés, műsoros klub, kávézó) látogatásának aránya az elmúlt évben – demográfiai különbségek.....	59
87. ábra: Moziban való részvétel aránya az elmúlt évben – demográfiai különbségek.....	60
88. ábra: Műemlékek, történelmi emlékhelyek, helyszínek látogatásának aránya az elmúlt évben – demográfiai különbségek.....	60
89. ábra: Nyilvános könyvtár látogatásának aránya az elmúlt évben – demográfiai különbségek.....	61
90. ábra: Művelődési, közösségi ház látogatásának aránya az elmúlt évben – demográfiai különbségek.....	61
91. ábra: Színházi előadáson való részvétel aránya az elmúlt évben – demográfiai különbségek.....	62
92. ábra: Múzeum vagy képtár látogatásának aránya az elmúlt évben – demográfiai különbségek.....	62
93. ábra: Könnyűzenei koncerten való részvétel aránya az elmúlt évben – demográfiai különbségek.....	63
94. ábra: Fesztivál látogatásának aránya az elmúlt évben – demográfiai különbségek.....	63
95. ábra: Balett vagy más táncművészeti előadás látogatásának aránya az elmúlt évben – demográfiai különbségek.....	63
96. ábra: A távolmaradás okai: opera előadások – demográfiai különbségek.....	64
97. ábra: A távolmaradás okai: dzsesszkoncertek – demográfiai különbségek.....	64

98. ábra: A távolmaradás okai: operett vagy magyar nóta előadások – demográfiai különbségek.....	65
99. ábra: A távolmaradás okai: balett vagy más táncművészeti előadások – demográfiai különbségek.....	65
100. ábra: A távolmaradás okai: cirkuszi előadások – demográfiai különbségek.....	65
101. ábra: A távolmaradás okai: komolyzenei koncertek – demográfiai különbségek.....	66
102. ábra: A távolmaradás okai: népzenei, világzenei koncertek – demográfiai különbségek.....	66
103. ábra: A távolmaradás okai: színházi előadások – demográfiai különbségek.....	67
104. ábra: Elolvasott könyvek száma kategóriák szerint – demográfiai különbségek.....	67
105. ábra: Fesztiválokra való részvétel: városnapok, falunapok, búcsú, helyi rendezvények – demográfiai különbségek.....	68
106. ábra: Fesztiválokra való részvétel: borfesztivál – demográfiai különbségek.....	68
107. ábra: Fesztiválokra való részvétel: gasztronómiai fesztivál – demográfiai különbségek.....	69
108. ábra: Fesztiválokra való részvétel: könnyűzenei fesztivál – demográfiai különbségek.....	69
109. ábra: Fesztiválokra való részvétel: történelmi hagyományokhoz, helyszínekhez kötődő fesztivál – demográfiai különbségek.....	70
110. ábra: Fesztiválokra való részvétel: természeti ünnepekhez vagy történelmi eseményekhez kötődő fesztivál – demográfiai különbségek.....	70
111. ábra: Fesztiválokra való részvétel: gyermek és ifjúsági fesztivál – demográfiai különbségek.....	71
112. ábra: Fesztiválokra való részvétel: roadshow-termékbemutatók – demográfiai különbségek.....	71
113. ábra: Fesztiválokra való részvétel: színházi fesztivál – demográfiai különbségek.....	71
114. ábra: Fesztiválokra való részvétel: filmfesztivál – demográfiai különbségek.....	71
115. ábra: Fesztiválokra való részvétel: komolyzenei fesztivál – demográfiai különbségek.....	72
116. ábra: Fesztiválokra való részvétel: irodalmi fesztivál – demográfiai különbségek.....	72
117. ábra: Fesztiválokra való részvétel: egyik sem – demográfiai különbségek.....	72
118. ábra: Az otthoni és az otthonon kívüli kulturális elfoglaltságok megoszlása – demográfiai különbségek.....	73
119. ábra: Könyvek vásárlása – demográfiai különbségek.....	73
120. ábra: Műsoros CD, DVD vásárlása – demográfiai különbségek.....	74
121. ábra: Kulturális termékek vásárlása: egyiket sem – demográfiai különbségek.....	74
122. ábra: Kulturális célokra fordított költések havonta, kategóriák szerint – demográfiai különbségek.....	75
123. ábra: Aktív kulturális tevékenységek: fotózás – demográfiai különbségek.....	75
124. ábra: Aktív kulturális tevékenységek: tánc – demográfiai különbségek.....	75
125. ábra: Aktív kulturális tevékenységek: kézműveskedés, rajzolás – demográfiai különbségek.....	76
126. ábra: Aktív kulturális tevékenységek: éneklés – demográfiai különbségek.....	76
127. ábra: Aktív kulturális tevékenységek: hangszeres zene – demográfiai különbségek.....	76

128. ábra: Aktív kulturális tevékenységek: kreatív számítógépes munka – demográfiai különbségek.....	77
129. ábra: Aktív kulturális tevékenységek: színjátszás – demográfiai különbségek	77
130. ábra: Aktív kulturális tevékenységek: filmkészítés – demográfiai különbségek	77
131. ábra: Aktív kulturális tevékenységek: egyiket sem – demográfiai különbségek	78
132. ábra: Kulturális jellegű tanulmányok: ének – demográfiai különbségek.....	78
133. ábra: Kulturális jellegű tanulmányok: tánc – demográfiai különbségek.....	79
134. ábra: Kulturális jellegű tanulmányok: hangszeres zene – demográfiai különbségek.....	79
135. ábra: Kulturális jellegű tanulmányok: kézművesség, rajzolás – demográfiai különbségek.....	80
136. ábra: Kulturális jellegű tanulmányok: fotózás – demográfiai különbségek.....	80
137. ábra: Kulturális jellegű tanulmányok: színjátszás – demográfiai különbségek	81
138. ábra: Kulturális jellegű tanulmányok: kreatív számítógépes munka – demográfiai különbségek.....	81
139. ábra: Kulturális jellegű tanulmányok: vers-, esszé-, novella- stb. írás – demográfiai különbségek.....	81
140. ábra: Kulturális jellegű tanulmányok: filmkészítés – demográfiai különbségek	81
141. ábra: Kulturális jellegű tanulmányok: egyiket sem – demográfiai különbségek	82
142. ábra: Internethasználat kulturális célokra – demográfiai különbségek	82
143. ábra: Internethasználat gyakorisága kulturális célokra: zenét hallgat– demográfiai különbségek.....	83
144. ábra: Internethasználat gyakorisága kulturális célokra: filmeket, kulturális rádió vagy TV programokat hallgat, illetve néz – demográfiai különbségek.....	83
145. ábra: Internethasználat gyakorisága kulturális célokra: információkat keres kulturális termékekről, eseményekről – demográfiai különbségek	83
146. ábra: Internethasználat gyakorisága kulturális célokra: zenét tölt le – demográfiai különbségek.....	84
147. ábra: Internethasználat gyakorisága kulturális célokra: kulturális blogokat olvas vagy néz – demográfiai különbségek.....	84
148. ábra: Internethasználat gyakorisága kulturális célokra: kulturális témájú online újságcikkeket olvas – demográfiai különbségek	84
149. ábra: Internethasználat gyakorisága kulturális célokra: filmeket, kulturális rádió vagy TV programokat tölt le – demográfiai különbségek.....	85
150. ábra: Internethasználat gyakorisága kulturális célokra: kulturális termékeket vásárol – demográfiai különbségek	85
151. ábra: A kultúra fontossága összességében (n=2001).....	87
152. ábra: Kultúrával kapcsolatos beállítottság az attitűdkérdésekre adott válaszok átlagai szerint	88
153. ábra: Kultúrával kapcsolatos beállítottság az attitűdkérdésekre adott válaszok gyakorisági megoszlása szerint.....	88
154. ábra: Egyes kulturális programokon, eseményeken való részvétel az elmúlt évben (n=2001)	89
155. ábra: Elolvasott könyvek száma az elmúlt évben (n=2001).....	90
156. ábra: Elolvasott könyvek száma az elmúlt évben kategóriánként (n=2001).....	90

157. ábra: Az otthoni és az otthonon kívüli kulturális időtöltések megoszlása (n=2001)	91
158. ábra: Kulturális termékek vásárlási gyakorisága (n=2001).....	91
159. ábra: Az internet használata kulturális céllal (n=2001).....	92
160. ábra: A kultúra fontossága összességében – demográfiai különbségek.....	93
161. ábra: „Egy kulturális program akkor jó, ha könnyed, szórakoztat, kikapcsol” – demográfiai különbségek.....	93
162. ábra: „Számomra a kulturális elfoglaltság elsősorban érdeklődés kérdése” – demográfiai különbségek.....	94
163. ábra: „Az élő kulturális program (pl. koncert) számomra mindig nagyobb élmény” – demográfiai különbségek	94
164. ábra: „Egy kulturális program akkor jó, ha elgondolkodtat, ha emlékezetes” – demográfiai különbségek.....	95
165. ábra: „Számomra a kulturális elfoglaltság elsősorban idő kérdése” – demográfiai különbségek.....	95
166. ábra: „Kulturális időtöltésem annak kérdése, hogy a program a lakóhelyemen zajlik-e” – demográfiai különbségek	96
167. ábra: „Számomra a kulturális elfoglaltság elsősorban pénz kérdése” – demográfiai különbségek.....	96
168. ábra: „A konzervkultúra (pl. DVD-ről játszott koncert) számomra könnyebben elérhető” – demográfiai különbségek	97
169. ábra: „Az a művelt, kulturált ember, aki a magaskultúra iránt érdeklődik” – demográfiai különbségek.....	97
170. ábra: „Kulturális időtöltésem egyre inkább az internethez kötődik” – demográfiai különbségek.....	98
171. ábra: Kulturális programokon való részvétel: szórakozóhelyen (pl. diszkó, zenés, műsoros klub, kávézó) – demográfiai különbségek	99
172. ábra: Kulturális programokon való részvétel: moziban – demográfiai különbségek.....	99
173. ábra: Kulturális programokon való részvétel: színházi előadások – demográfiai különbségek.....	100
174. ábra: Kulturális programokon való részvétel: művelődési, közösségi házban – demográfiai különbségek.....	100
175. ábra: Kulturális programokon való részvétel: nyilvános könyvtárban – demográfiai különbségek.....	100
176. ábra: Kulturális programokon való részvétel: könnyűzenei koncerten – demográfiai különbségek.....	101
177. ábra: Kulturális programokon való részvétel: műemlékek, történelmi emlékhelyek, helyszínek látogatásán – demográfiai különbségek.....	101
178. ábra: Kulturális programokon való részvétel: múzeumban vagy képtárban – demográfiai különbségek.....	102
179. ábra: Kulturális programokon való részvétel: fesztiválon – demográfiai különbségek.....	102
180. ábra: Kulturális programokon való részvétel: operett vagy magyar nóta előadáson – demográfiai különbségek.....	102

181. ábra: Kulturális programokon való részvétel: cirkuszi előadáson – demográfiai különbségek.....	103
182. ábra: Elolvasott könyvek száma kategóriánként – demográfiai különbségek.....	103
183. ábra: Otthoni és otthonon kívüli kulturális időtöltések megoszlása – demográfiai különbségek.....	104
184. ábra: Kulturális termékek vásárlása az elmúlt évben: könyv – demográfiai különbségek.....	104
185. ábra: Kulturális termékek vásárlása az elmúlt évben: műsoros CD, DVD – demográfiai különbségek.....	105
186. ábra: Kulturális termékek vásárlása az elmúlt évben: képzőművészeti, iparművészeti alkotás – demográfiai különbségek.....	105
187. ábra: Kulturális termékek vásárlása az elmúlt évben: egyiket sem – demográfiai különbségek.....	106
188. ábra: Az internet használata kulturális céllal – demográfiai különbségek.....	106

1. A tanulmány célkitűzései, kutatási kérdések, módszertan

Jelen tanulmány annak a kutatási beszámolóknak a részeként készült, amely a magyar lakosság több fogyasztási témakörre kiterjedő fogyasztói magatartásának generációs szemléletű kutatási eredményeit foglalja össze.

Közismert, de kevésbé kutatott terület az egyes generációk eltérő fogyasztói magatartása. Az idősödés, az öregedő társadalmak problémája, valamint a fiatal generáció újszerű reagálása, sokszor nehezen érthető döntési szempontrendszere azonban egyre relevánsabbá teszi az ilyen szemléletű vizsgáldást. Az egyes generációk szemléletmódjának, fogyasztói magatartásának kutatása ugyanis elengedhetetlen feltétele a sikeres piaci működésnek, a sikeres innovációknak. Ebből a kiindulópontból sokféle elágazás tehető, így a projekt során néhány súlypontot képeztünk, ezek egyike a kultúra területe, ezen belül a lakosság kultúrához való viszonya, kulturális érdeklődése, kulturális részvétele, kultúrafogyasztása. A kutatás során körbejárt kérdésköröket és módszertant az alábbiakban közöljük. A bemutatott eredmények az alapösszefüggéseket mutatják, mélyebb elemzéseket további publikációkban közlünk.

kutatási kérdések

A kultúra témakör kapcsán a következő kérdéskörökben vizsgáltuk a lentebb bemutatott kutatási módszerekkel:

Mi jellemzi általában a magyar lakosság *kultúrához való viszonyát az alábbiak szerint:*

- kultúrára vonatkozó érzelmi beállítottság, a kultúra fontosságának vizsgálata,
- kultúrára vonatkozó attitűdállításokkal való egyetértés.

Milyen *kulturális érdeklődéssel* kapcsolatos megállapítások tehetőek általában és generációnként a magyar lakosság körében az alábbi témakörökben:

- egyes főbb kulturális területek iránti érdeklődés,
- egyes színházi műfajok iránti érdeklődés,
- egyes filmes műfajok kedveltsége,
- fesztivállátogatással kapcsolatos preferenciák.

Milyen *befogadó jellegű kulturális részvétellel kultúrafogyasztással/kulturális időtöltéssel* kapcsolatos megállapítások tehetőek általában a magyar lakosság körében az alábbi ismérvek mentén:

- kulturális programokon, eseményeken, helyszíneken való részvétel,
- könyvolvasás,
- otthoni, illetve otthonon kívüli kulturális időtöltés,
- kultúra nemfogyasztás és indokai,
- kulturális termékek vásárlása, kulturális kiadások.

Milyen *alkotó jellegű kulturális időtöltéssel* kapcsolatos megállapítások tehetőek általában a magyar lakosság körében az alábbi tevékenységek kapcsán:

- nem kötelező művészeti/kreatív ipari tanulmányok,
- művészeti/kreatív ipari egyéni és/vagy közösségi tevékenységek.

Milyen megállapítások tehetőek a magyar lakosság *kulturális célú internethasználatával* kapcsolatban?

kutatási módszertan

Kutatásunk adatbázisát három módszer alkalmazásával képeztük: *személyes, illetve online módon megkérdezést* végeztünk a felnőtt magyar lakosságra reprezentatív minta segítségével, valamint *fókuszcsoporthos vitát* szerveztünk három helyszínen.

A *kutatási kellékek* (kérdőívek, fókuszcsoporthos vita forgatókönyve) összeállításánál a legutolsó átfogó hazai (ANTALÓCZY et al., 2009, 2010), illetve EU-s kultúrakutatás (SPECIAL EUROBAROMETER 399., 2013) kellékeire támaszkodtunk.

Online módszerrel 1038 főt kérdeztünk meg 2018 áprilisában és májusában abból a célból, hogy a magyar lakosság kultúrához való viszonyát, kulturális érdeklődését, kulturális részvételét – kultúrával kapcsolatos időtöltését, kultúrafogyasztását – vizsgáljuk. A megkérdezés reprezentatív a 15-74 éves magyar lakosságra nem, korcsoportok (10 éves intervallumok) és a lakóhely régiója alapján. Az eredményeket két egységben mutatjuk be: elsőként az elsődleges elemzéseket végezzük el (átlagok és gyakoriságok), amiket a demográfiai háttérelmézések követnek. Ez utóbbi során statisztikai módszerekkel vizsgáljuk, hogy az egyes demográfiai csoportoknak egyes kérdésekre adott válaszaiban vannak-e statisztikailag igazolható (ún. szignifikáns) eltérések. A háttérelmézésbe bevont változók: nem, generációk (16-29 éves fiatalok, 30-59 éves középgenerációk, 60-74 éves idősök), lakóhely településtípusa (Budapest, megyei jogú város, város, falu vagy község), iskolai végzettség legmagasabb foka (alapfok, középfok, felsőfok), jövedelmi helyzet szubjektív megítélése (lásd az online megkérdezési eredmények fejezetben a demográfiai adatokat bemutató táblázatot).

Személyes módszerrel 2001 főt kérdeztünk meg 2018 áprilisában és májusában abból a célból, hogy a magyar lakosság magatartását és véleményét több témakörrel kapcsolatban is vizsgáljuk. Ezek a témakörök: ageing, egészségügyi innovációk, turizmus, étkezési szokások, kulturális részvétel, életstílus. Jelen tanulmányban a kultúra témakör eredményeit közöljük, vagyis a magyar lakosság kultúrához való viszonyával, kulturális érdeklődésével, kulturális részvételével kapcsolatos kérdéseket elemezzük. A megkérdezés reprezentatív a 15-74 éves magyar lakosságra nem, korcsoportok (10 éves intervallumok) és a lakóhely régiója alapján. A személyes megkérdezés eredményeit is két egységben mutatjuk be: először az elsődleges eredményeket (átlagok és gyakoriságok) ábrázoljuk kérdésenként, amiket a demográfiai háttérelmézések követnek. Ennek során statisztikai módszerekkel vizsgáljuk, hogy az egyes demográfiai csoportoknak egyes kérdésekre adott válaszaiban vannak-e statisztikailag igazolható, szignifikáns eltérések. Az elemzésbe bevont változók a fent említett részletezettséggel: nem, generációk, lakóhely településtípusa, iskolai végzettség legmagasabb foka, jövedelmi helyzet szubjektív megítélése.

Fókuszcsoporthos vitákat szerveztünk 2018 áprilisában és májusában Budapesten, Pécsen és Szolnokon az alábbi időpontokban:

- 2018. április 19. 17:00 óra Budapest,
- 2018. április 26. 17:00 óra Pécs,
- 2018. május 15. 17:00 óra Szolnok.

A fókuszcsoportos vitákat képzett moderátor vezette előre elkészített forgatókönyv alapján. A viták 1,5-2 órán át zajlottak 8 fő részvételével mindhárom helyszínen. A résztvevők toborzását és kiválasztását az alábbi kritériumok szerint végeztük:

- 3-3 fő fiatal (18-29 éves) és középgenerációs (30-59 éves), valamint 2 fő idős (60 év feletti) generációs képviselő,
- vegyesen nők és férfiak,
- a résztvevők kommunikatív, nyitott emberek,
- az elmúlt egy év során legalább egy kulturális eseményen részt vettek.

Az eredmények közzétételét két részben tesszük meg: egyrészt bemutatjuk az általános eredményeket, másrészt rámutatunk a generációs eltérésekre is.

2. Irodalmi előzmények

A tanulmány alapját jelentő, a kultúra területére vonatkozó fogyasztói kutatás talán legnagyobb kihívása annak tisztázása, *hogyan határozzuk meg a vizsgálat körét* az általunk képviselt tudományterület, a gazdálkodástudomány, a marketing és azon belül a fogyasztói magatartás szempontjából. Alapvető célunk, hogy a *kulturális részvétel*, vagyis a kultúra szférájába sorolható javakhoz, szolgáltatásokhoz való hozzáférés, a kulturális időtöltés, a kultúrafogyasztás kérdéseit vizsgáljuk a hazai lakosság körében általában, valamint a főbb szociodemográfiai, mindenekelőtt a generációs változók mentén. A téma közelíthető a *tényleges fogyasztás/befogadás, az alkotás/önkifejezés, valamint az ezekhez szükséges képességek, lehetőségek* szempontjából egyaránt (PASIKOWSKA-SCHNASS, 2017).

A kutatás további nehézsége a *kultúra értelmezési tartományának* meghatározása, vagyis az, hogy milyen területekre vonatkozzanak a fenti vizsgálati szempontok. Következik ez a kultúrafogalom természetéből, sokrétű jelentéséből, összetett jellegéből. Mindennapi szóhasználatunkban legtöbbször művészeti alkotások létrehozásához és/vagy közvetítéséhez kötjük, de gyakran használjuk bizonyos viselkedésminták, szokások, normák vagy az életstílus kifejezésére is. Ezt a sokrétűséget tükrözik a „kultúra” szóval kapcsolatos asszociációs kutatások eredményei (EUROPEAN COMMISSION, 2007:5). Hasonlóan többértékű a fogalom tudományos, szakmai megközelítése is. A latin „colere” (jelentése: művelni, ápolni) igéből származó „cultura” kifejezésnek a mai értelmezésekhez való közeledése Cicero megfogalmazásával kezdődik, aki a földművelés (cultura agri) metaforikus jelentéséhez kötődően a szellem, a lélek műveléséről, ápolásáról beszél (cultura animi). A kultúrával kapcsolatos értelmezési törekvések azóta is folyamatosan jelen vannak a szellemi életben, de mind a mai napig nem született egyetlen általánosan elfogadott meghatározás sem. A fogalom napjainkig tartó jelentésváltozásai éppen azt tükrözik, hogy a kultúra rendkívül összetett, változatos, belső ellentétektől sem mentes dinamikus jelenség, amit általánosan nehéz meghatározni (PAVLUSKA, 2014). A kultúra-fogalom változásának történetét számos munkában követhetjük nyomon (pl. KROEBER – KLUCKHOHN, 1952, VITÁNYI, 2002, KONDOR, 2003, DALFOVO, 2005), ezekből csak néhány fontos momentumot emelünk ki. Az eredeti, ókori értelmezésben a kultúra fogalmát az egyénhez kötik. Kultúráján az egyén tökéletesítésének, műveltsége megteremtésének folyamatát és ennek eredményét, az intellektuális fejlődést értik. Az egyén ugyan beleszületik a kulturális hagyományokba, de a kultúrát neki magának kell elsajátítania, vagyis az egyének maguk

alakítják kultúrájukat (tudásukat, műveltségüket). Ez a közelítés leginkább a mai oktatás fogalmunknak felel meg. A kultúra tárgyai mindenekelőtt a tudományok, legmagasabb foka az elmélkedés, a filozófia, ami azoknak való, akiknek egyrészt megvan hozzá a szellemi képességük, másrészt egyéni helyzetük ezt lehetővé teszi. A kultúra tehát birtokolható, egyesek számára elérhető, mások számára nem. A kultúra ebben az eredeti értelmezésében közvetlenül elitista is (DALFOVO, 2005). A modern kultúraértelmezések – a 17-18. századi Európában kezdődően – komplexebb értelmet adnak a fogalomnak, kiszélesítik és társadalmi jellegét hangsúlyozzák. A Tylor által 1871-ben megfogalmazott első modern antropológiai kultúrameghatározás nyomán formálódó új értelmezések szerint a kultúra a múlt öröksége, a végösszege mindannak, amit az egyén formális és informális tanulás/befogadás révén megszerezhet attól a társadalomtól, amiben él: tudás, hitek, művészet, törvény, erkölcsök, hagyomány és bármilyen más képesség és szokás (KROEBER – KLUCKHOHN, 1952, DALFOVO, 2005). Ebből a szempontból nincsen nem kulturált ember, hiszen mindenki beleszületik egy társadalomba.

A legújabb értelmezések célravezető megoldásnak tekintik a kultúra korai (a kultúra, mint az egyén szellemi fejlődése), illetve modern (a kultúra, mint társadalmi egész) értelmezésének kiegyensúlyozását, harmonikus kapcsolatba hozását. Ennek indoka, hogy az előbbi az abszolút értékekre, az egyénre, az alapelvekre, a hagyományokra és az emberi jogokra fókuszál, viszont egyoldalassága egyszínű, fundamentalista, intoleráns, idealista, individualista szemléletmódot eredményezne. Utóbbi az élet közösségi dimenzióit, a társadalmi összetartást, az együttműködést, a toleranciát, a gyakorlatiasságot támogatja, de kizárólagossága a relativizmus, a pragmatizmus, a szabadelvűség attitűdjét erősítené (DALFOVO, 2005). A ma használatos kultúra-fogalmak főbb dimenzióit és azok jellemzőit a következőkben foglalhatjuk össze (PAVLUSKA, 2014):

- *A kultúra alanyai:* az egyének és közösségeik, akik alkotó tevékenységükkel (kreativitásukkal) éltetik a kultúrát (létrehozzák, közvetítik, befogadják, alakítják stb.).
- *A kultúra megjelenési formái:* anyagi és szellemi (tárgyasult és nem tárgyasult; külső és belső) emberi teljesítmények.
- *A kultúra tárgya, értelmezési tartománya:* a szűkebb értelemben vett kultúrától (tudomány, művészetek) az emberiség történetében valaha ember által alkotott anyagi és szellemi értékek összességéig. Ez a kultúra horizontális szerkezetét, különböző szféráinak együttesét rajzolja ki (tudomány, művészet, nyelv, erkölcs, vallás, tárgyi kultúra, életmód, viselkedéskultúra stb.).
- *A kultúra szintjei, funkcionális fajtái:* magaskultúra – mély/népi kultúra – szórakoztató kultúra – médiakultúra; szimbolikus kultúra – mindennapi kultúra. A funkcionális különbségek a kultúra vertikális szerkezetét rajzolják ki.

A kultúrafogalom összetettsége, változásai és az egységes értelmezés hiánya miatt egyértelműen nem tudjuk ugyan kijelölni a kultúra szféráját, ám számos elvi támpontot nyerünk ahhoz, hogy a ma releváns értelmezéshez illeszkedve határozzuk meg a főbb vizsgálati kérdésköröket:

- A kultúra szférájához hagyományosan a valóság tükrözését, szimbolikus reprezentációját, az alkotótevékenységeket (művészet és tudomány), illetve ezek közvetítését soroljuk, beleértve a múltban született alkotásokat is. A gyakorlatban külön

értelmezzük az alapvetően esztétikai kategóriákkal operáló *művészetet és közvetítőit*, és hagyományosan ezt tekintjük a kulturális szféra alapvető körének.

- A kultúrafogyasztás tényleges megismeréséhez helyt kell adni a kultúra minden szintjének: a *populáris, a szórakoztató, valamint a médiakultúra* ugyanúgy része a vizsgálati körnek, mint a magas művészetek.
- Az elsősorban az ún. magaskultúra területeit érintő hagyományos kultúra-fogalmat ki kell egészítenünk a *mindennapi élet tradícióira, szokásaira építő* – az utóbbi években erősen feltörekvő – kulturális területekkel (pl. fesztiválok, helyi, szakmai, egyházi stb. ünnepek, tájházak stb.) is. Ez egyrészt csökkenti a szűkebb értelemben vett kultúra elszakítottóságát a mindennapi élettől, másrészt erősíti az érintett közösség identitását, aktivizálja a lakosságot, „survival” és „revival” eredményeket hoz (KAPITÁNY – KAPITÁNY, 2011).
- A technika, az *infokommunikációs-technológia* (napjainkban mindenekelőtt az internet) általános hatásának köszönhetően egyrészt *új eszközök* állnak rendelkezésre a kultúra közvetítésére, és ennek hatására kialakul a „kultúripar” (ADORNO, 2001, THROSBY, 2010, 2012) másrészt *új típusú alkotások* jönnek létre (pl. online audiovizuális termékek), amelyeket gyakran amatőrök hoznak létre és osztják meg a világhálón.
- A kultúra szférájába be kell vonnunk az *amatőr kulturális tevékenységeket* is, amelyek kifejezetten alkalmasak a közösségi élet szervezésére. A nem professzionális alkotók, illetve kultúraközvetítők tevékenysége sokszor nem is a nyilvánosságnak szól, céljuk az önmegvalósítás, az önkifejezés.

A kutatás értelmezési tartományának meghatározására az elvi megközelítés mellett kézenfekvőbb, gyakorlatiasabb és ezért talán egyszerűbb lehetőség a kultúrával kapcsolatos nemzetközi – elsősorban európai – és hazai statisztikák, tényfeltáró elemzések, kutatások forгатókönyveinek figyelembevételével. Ennek a megoldásnak egy további előnye az adott kutatásokkal való összehasonlíthatóság megteremtése. A kulturális statisztikai rendszerek meghatározásaira azért érdemes figyelni, mert ezek jelenítik meg rendszeresen és átfogóan az egész szférát. Az ad hoc kutatások viszont rendszerint mélyebb és speciálisabb vizsgálatokat jelentenek, módszertanuk rendszerint kifinomultabb és aktuálisabb kultúraértelmezést eredményez.

Az UNESCO statisztikai keretrendszere a szűkebb értelemben vett kulturális szektor elemeit a következő főbb csoportokba rendezi: kulturális és természeti örökség, előadás és ünneplés, vizuális művészetek és kézművesség, könyvek és sajtó, audiovizuális és interaktív média, design és kreatív szolgáltatások, szellemi kulturális örökség (UNESCO, 2009). Az EU tagállamai számára az Európai Statisztikai Rendszer (European Statistical System, ESS) szervezeteiből létrehozott ESSnet-Culture nevű kultúrastatisztikai hálózat alkotott az UNESCO keretrendszerével kompatibilis új kulturális statisztikai rendszert. A definíciós kérdésekkel foglalkozó munkacsoport meghatározása szerint kulturális tevékenységként értelmezzük bármilyen kulturális értéken és/vagy művészi kifejezésen alapuló piaci, illetve nem piaci tevékenységet, amelyet egyének, csoportok, vállalatok, intézmények, amatőrök vagy hivatásosak egyaránt végezhetnek (BINA et al., 2012). A kultúrafogalomnak így fontos definíciós eleme a kreativitás, a szellemi tulajdon és elsősorban a szimbolikus (kulturális) érték. Az új statisztikai metodológia alapján végzett első Eurostat adatgyűjtés témakörei közül

(EUROSTAT, 2016) kutatásunkban a kulturális részvétel, az infokommunikációs technológia kulturális célú felhasználása, valamint az egyéni kulturális kiadások kérdéseit vizsgáltuk.

A hazai statisztikai adatgyűjtés a fentieknél szűkebben, lényegében a hagyományos kulturális területek – múzeum, könyvtár, színház, mozi, könyvkiadás stb. – alapinformációival (intézmények, rendezvények, látogatók száma) jeleníti meg a kulturális szférát, vagyis alapvetően az intézményesült kultúra előállítását és fogyasztását vizsgálja (BÁRDOSI – LAKATOS, 2005, KSH, 2017). A módszer legnagyobb hiányossága, hogy nem foglalkozik a technológiai fejlődés legújabb eredményeivel, mindenekelőtt az internetes megoldásokkal.

A statisztikai rendszerek kiemelkedő szerepet játszó fogalomértelmezése mellett forgalomban vannak más gyakorlati célú kultúraértelmezések is. Magyarországon 1978 óta végeznek nem statisztikai célú országos kutatásokat a hazai kulturális állapotokról, és ezek keretében a kultúrafogyasztásról. A kutatások fontos kiindulása minden esetben a kultúrafogalom értelmezése. A 2003-ban végzett országos kutatás az otthonon kívüli kulturális elfoglaltságok közül a színház, múzeum/kiállítás, komolyzenei hangverseny, könnyűzenei koncert, mozi, művelődési ház, könyvesbolt, könyvtár, helyi és országos fesztiválok látogatottságát, az otthon keretei közötti kulturális tevékenységek közül a könyv- és újságolvasást, a televíziózást, illetve az internetezést vizsgálta (HUNYADI, 2004a, 2004b, DUDÁS – HUNYADI, 2005, HUNYADI, 2005). A legutolsó országos kultúrakutatás, melyre 2008-ban került sor, a hagyományos, befogadó jellegű kulturális területek mellett bevonja azokat az új tereket is (pl. internetkávézó), amelyek az interaktív, nem intézményesült kultúrafogyasztásra teremtenek lehetőséget. További újszerűsége, hogy a kultúrafogyasztás mennyiségi mérése mellett a kutatók vizsgálták a kulturális háttér, a mentalitás, az értékorientáció, a világ- és az önkép hatását is a kulturális fogyasztásra és tevékenységre (ANTALÓCZY et al. 2009, 2010). Az Európai Bizottság megbízásából 2007-ben, majd 2013-ban folyt átfogó kutatás az EU tagországok állampolgárainak kulturális részvételéről, kultúrához való hozzáféréséről (SPECIAL EUROBAROMETER 278., 2007, SPECIAL EUROBAROMETER 399., 2013), melyek főbb vizsgálati területei a következők voltak:

- A kultúra mint jog, képesség és eszköz:
 - a kultúrával kapcsolatos asszociációk,
 - a kultúra fontossága.
- A kultúrához való hozzáférés és a kulturális részvétel:
 - aktív és passzív kulturális részvétel,
 - elitizmus és demokratizmus a kulturális részvételben,
 - a digitalizáció hatásai („prosumerek”).
- A kulturális részvétel akadályai:
 - akadályozó tényezők és sztereotípiák.

A kutatásban – az összehasonlíthatóság megteremtése érdekében is – a legutolsó átfogó hazai, illetve a fenti EU-s kultúrakutatások forgatókönyveit vettük figyelembe.

Irodalomjegyzék

- Adorno, T. W. (2001): *The Culture Industry: Selected Essays on Mass Culture*. Routledge, London.
- Antalóczy, T. – Füstös, L. – Hankiss, E. (szerk.) (2009): *[Vész]jelzések a kultúráról. Jelentés a magyar kultúra állapotáról No. 1*. MTA Politikai Tudományok Intézete, Budapest.
- Antalóczy, T. – Füstös, L. – Hankiss, E. (szerk.) (2010): *Mire jó a kultúra? Jelentés a magyar kultúra állapotáról No. 2*. Magna Produkció, Budapest.
- Bárdosi M. – Lakatos Gy. (2005): *A kulturális statisztika módszertana és fogalmai*. Központi Statisztikai Hivatal, Budapest.
- Bina, V. – Chantepie, P. – Deroin, V. – Frank, G. – Kommel, K. – Kotynek, J. – Robin, P. (2012): *ESSnet-Culture. European Statistical System Network on Culture. Final Report*. European Commission, Eurostat, Luxembourg.
http://ec.europa.eu/assets/eac/culture/library/reports/ess-net-report_en.pdf
Letöltve: 2018. jún. 22.
- Dalfovo, A. T. (2005): Some Clarifications on Culture. In: Hogan, John P. (ed.) (2005): *Cultural Identity, Pluralism, And Globalization. Vol. 1. Cultural Pluralism and Democratic Freedom*. The Council for Research in Values and Philosophy, Washington, 93-127.
- Dudás, K. – Hunyadi, Zs. (2005): *A hagyományos és a tömegkultúra szerepe a kulturális fogyasztásban. Találkozások a kultúrával 6*. Magyar Művelődési Intézet – MTA Szociológiai Kutatóintézet, Budapest.
- Eurostat (2016): *Culture Statistics*. Publication Office of the European Union, Luxembourg.
<http://ec.europa.eu/eurostat/documents/3217494/7551543/KS-04-15-737-EN-N.pdf/648072f3-63c4-47d8-905a-6fdc742b8605> Letöltve: 2018. júl. 22.
- Hunyadi, Zs. (2004a): *A budapestiek kulturálódási szokásai. Találkozások a kultúrával 3*. Magyar Művelődési Intézet – MTA Szociológiai Kutatóintézet, Budapest.
- Hunyadi, Zs. (2004b): *A fesztiválok közönsége, helye, szerepe a kulturális fogyasztásban. Találkozások a kultúrával 2*. Magyar Művelődési Intézet – MTA Szociológiai Kutatóintézet, Budapest.
- Hunyadi, Zs. (2005): *Kulturálódási és szabadidő eltöltési szokások, életmód csoportok. Találkozások a kultúrával 7*. Magyar Művelődési Intézet – MTA Szociológiai Kutatóintézet, Budapest.
- Kapitány, Á. – Kapitány, G. (2011): Néhány gondolat a kultúraközvetítésről (és támogatásáról) a huszonegyedik század első évtizedében. In: Laki I. – Ságvári B. (szerk.): *Kultúra, változás, társadalom*. Kutatási összefoglaló. MTA Szociológiai Kutatóintézet, Budapest, 161-178.
- Kondor, Zs. (2003): A kultúra fogalmának és tartalmának változása Cicerótól Carey-ig. (Részlet). In: Nyíri K. – Kovács G. (szerk.): *Virtuális egyetem Magyarországon*. Typotext, Budapest, 338-344.
- Központi Statisztikai Hivatal (2017): *Színpadai szórakoztatás, 2016*. KSH, Budapest.

- Kroeber, A. L. – Kluckhohn, C. (1952): *Culture: A Critical Review of Concepts and Definitions*. Papers of the Peabody Museum of American Archeology and Ethnology. Harvard University Press, Cambridge.
<http://www.pseudology.org/Psychology/CultureCriticalReview1952a.pdf>
 Letöltve: 2018. júl. 22.
- Pasikowska-Schnass, M. (2017): *Access to Culture in the European Union*. European Commission, Bruxelles.
- Pavluska, V. (2014): *Kultúramarketing. Elméleti alapok, gyakorlati megfontolások*. Akadémiai Kiadó, Budapest.
- Special Eurobarometer 278. (2007): *European Cultural Values*. European Commission, Bruxelles. https://data.europa.eu/euodp/data/dataset/S477_67_1_EBS278
 Letöltve: 2018. júl. 19.
- Special Eurobarometer 399. (2013): *Cultural Access and Participation*. European Commission, Bruxelles.
http://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/archives/ebs/ebs_399_en.pdf
 Letöltve: 2018. júl. 16.
- Throsby, D. (2010): *The Economics of Cultural Policy*. Cambridge University Press, Cambridge
- Throsby, D. (2012): Valuation and the cultural sector: current issues and future directions. Lecture delivered at conference on *Culture and Innovation: New Ways of Capturing Value*. Temple Bar Cultural Trust. Dublin, 9 May 2012.
<http://www.slideshare.net/TBCT/culture-the-economy-davsid-throsby-valuation-and-the-cultural-sector> Letöltve: 2018. júl. 16.
- UNESCO Institute for Statistics (2009): *The 2009 UNESCO Framework for Cultural Statistics* (FCS). UNESCO Institute for Statistics, Montreal.
- Vitányi, I. (2002): A civilizáció és a kultúra paradigmái. *Magyar Tudomán.*, Vol. XLVII (6) 720–729.

3. Az online kutatás elsődleges eredményei

Jelen fejezetben az online megkérdezésben alkalmazott kérdések leíró statisztikáit, az egyes kérdésekre adott átlagok és gyakorisági eloszlások eredményeit közöljük. Az 1. táblázat a minta demográfiai jellemzőit mutatja be.

1. táblázat: A megkérdezetti kör főbb demográfiai jellemzői

Demográfiai csoportok	fő	%	Demográfiai csoportok	fő	%
Nemek	1038	100,0%	Gazdasági aktivitás	1038	100,0%
férfi	505	48,6%	nem tudom/nem szeretnék válaszolni	37	3,6%
nő	533	51,4%	aktív fizikai dolgozó	255	24,3%
			aktív szellemi dolgozó	353	34,0%
Korcsportok	1038	100,0%	GYES-en, GYED-en	38	3,7%
15-24 éves	150	14,4%	háztartásbeli	10	1,0%
25-34 éves	168	16,2%	tanuló	46	4,5%
35-44 éves	213	20,6%	nyugdíjas	248	23,9%
45-54 éves	179	17,2%	munkanélküli	34	3,3%
55-64 éves	185	17,8%	egyéb inaktív kereső	10	1,0%
65-74 éves	143	13,8%	egyéb eltartott	7	0,7%
Generációk	1038	100,0%	Lakóhely településtípusa	1038	100,0%
fiatal (16-29 éves)	213	20,5%	Budapest	185	17,9%
középgeneráció (30-59 éves)	579	55,8%	megyei jogú város	228	22,0%
idős (60-74 éves)	246	23,7%	város	353	33,9%
			falu, község	272	26,2%
Családi állapot	1038	100,0%	Család havi nettó jövedelme (szubjektív)	1038	100,0%
hajadon/nőtlen	204	19,7%	Nem tudom / nem válaszolok.	113	10,9%
házas	437	42,0%	Nagyon jól megél(nek) belőle és félre is tud(nak) tenni.	75	7,2%
elvált	139	13,4%	Megél(nek) belőle, de keveset tud(nak) félre tenni.	377	36,3%
özvegy	40	3,9%	Éppen elegendő, hogy megéljen(ek) belőle, de félretenni már nem tudnak.	378	36,4%
élettársi kapcsolatban él	218	21,0%	Néha arra se nagyon elég, hogy megéljen(ek) belőle.	68	6,6%
			Rendszeresen napi megélhetési gondjai(k) vannak.	27	2,6%
Iskolai végzettség	1038	100,0%	Háztartás jövedelmi helyzete	1038	100,0%
nem szeretnék válaszolni	14	1,4%	jelentősen az átlag alatti	48	4,6%
legfeljebb 8 általános	31	3,0%	átlag alatti	177	17,1%
szakközépiskolai érettségi	220	21,1%	átlagos	570	54,8%
gimnáziumi érettségi	173	16,7%	átlag feletti	121	11,7%
felsőfokú technikum	93	8,9%	jelentősen az átlag feletti	9	0,9%
főiskolai diploma	213	20,6%	nem tudom/nem kívánok válaszolni	113	10,9%
egyetemi diploma	169	16,3%			
Demográfiai csoportok	fő	%	Demográfiai csoportok	fő	%
Háztartás tagjainak száma	1038	100,0%	Egészségi állapot szubjektív megítélése	1038	100,0%
1 fő	143	13,8%	Nem tudom/ nem szeretnék válaszolni.	44	4,3%
2 fő	388	37,4%	Az egészségi állapotom nem korlátoz semmiben.	671	64,6%
3 fő	228	22,0%	Az egészségi állapotom némiképp korlátoz az életvitelben.	282	27,1%
4 fő	175	16,8%	Az egészségi állapotom minden tekintetben korlátoz.	41	4,0%
5 fő	80	7,7%			
6 fő	17	1,6%	Tartós betegséggel rendelkezők száma a háztartásban	1038	100,0%
7 fő	5	0,5%	nincs tartós betegséggel rendelkező	588	56,6%
8 fő	1	0,1%	1 fő	287	27,6%
10 fő	1	0,1%	2 fő	133	12,8%
14 éven aluliak száma a háztartásban	1038	100,0%	3 fő	27	2,6%
nincs 14 éven aluli	783	75,5%	4 fő	2	0,2%
1 fő	149	14,4%	5 fő	2	0,2%
2 fő	78	7,5%			
3 fő	21	2,0%			
4 fő	6	0,6%			
7 fő	1	0,1%			
60 év felettiek száma a háztartásban	1038	100,0%			
nincs 60 éven felüli	655	63,1%			
1 fő	212	20,4%			
2 fő	163	15,7%			
3 fő	4	0,4%			
4 fő	3	0,3%			
5 fő	1	0,1%			

Forrás: saját szerkesztés

A kutatás főbb eredményeit a következő alfejezetekben közöljük:

3.1. *A kultúrához fűződő személyes viszony:* kultúrával kapcsolatos érzések, a kultúra fontossága, kulturális érdeklődés, attitűdök.

3.2. *Kultúrával kapcsolatos követett magatartás:* passzív és aktív kulturális részvétel, kultúrafogyasztás/vásárlás, nemfogyasztás.

3.3. *Kulturális részvétel feltételei, eszközei:* kultúrával kapcsolatos tanulmányok, kulturális célú internethasználat.

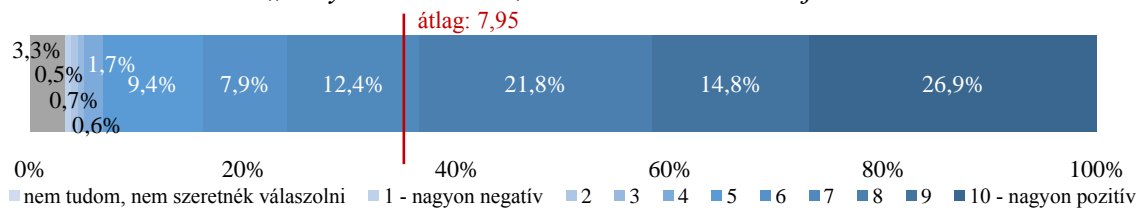
3.1. A kultúrához fűződő személyes viszony

Ebben a blokkban foglaljuk össze a kultúrával kapcsolatos általános érzések jellegét, a kultúra általában vett fontosságára és a kulturális érdeklődés irányaira adott válaszokat, valamint az attitűdállítások eredményeit.

A *kultúrához fűződő általános érzéseket* mérő skála szerint a kultúra szó általában pozitív hatást kelt a megkérdezettekben. Átlagosan 7,95-re értékelték véleményüket, ami kifejezetten pozitív viszonyt tükröz. A leggyakrabban választott érték a 10 fokozatú skálán a 10-es érték (26,9%) (1. ábra).

1. ábra: A kultúra által kiváltott érzések jellege a megkérdezettek körében (n=1038)

„Milyen érzése van, ha a kultúra szót hallja?”

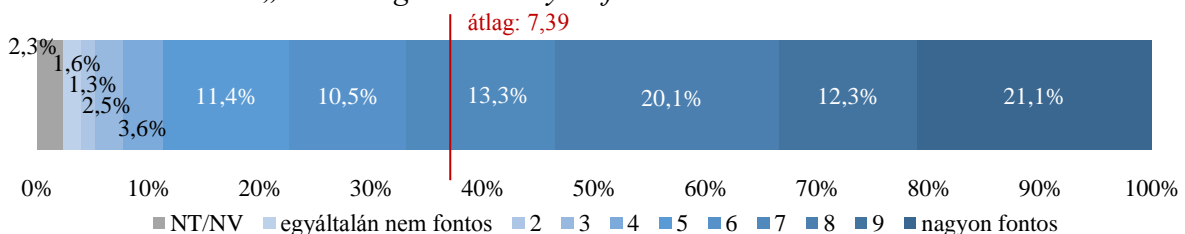

Forrás: saját szerkesztés

A *kultúra fontosságát összességében* 7,39-re értékelték a megkérdezettek a 10 fokozatú skálán (2. ábra). A válaszadók 5,4%-a inkább nem tartja fontosnak, ők legfeljebb 3-as értéket jelöltek. A többség, 53,6% fontosnak tartja a kultúrát, véleményüket legalább 8-as értékkel fejezték ki.

2. ábra: A kultúra fontossága összességében (n=1038)

„Összességében mennyire fontos Önnek a kultúra?”

Forrás: saját szerkesztés

A *kultúra iránti érdeklődést* 17 különböző területen mértük, 5 fokozatú skálán (1 – egyáltalán nem érdeklődik; 5 – nagyon érdeklődik). A 3. ábra az egyes skálakérdésekre kapott válaszok átlagait, míg a 4. ábra az egyes skálaértékek gyakoriságát mutatja be. A megnevezett területek közül a film/mozi, a könnyűzene (pop), a műemlékek/történelmi

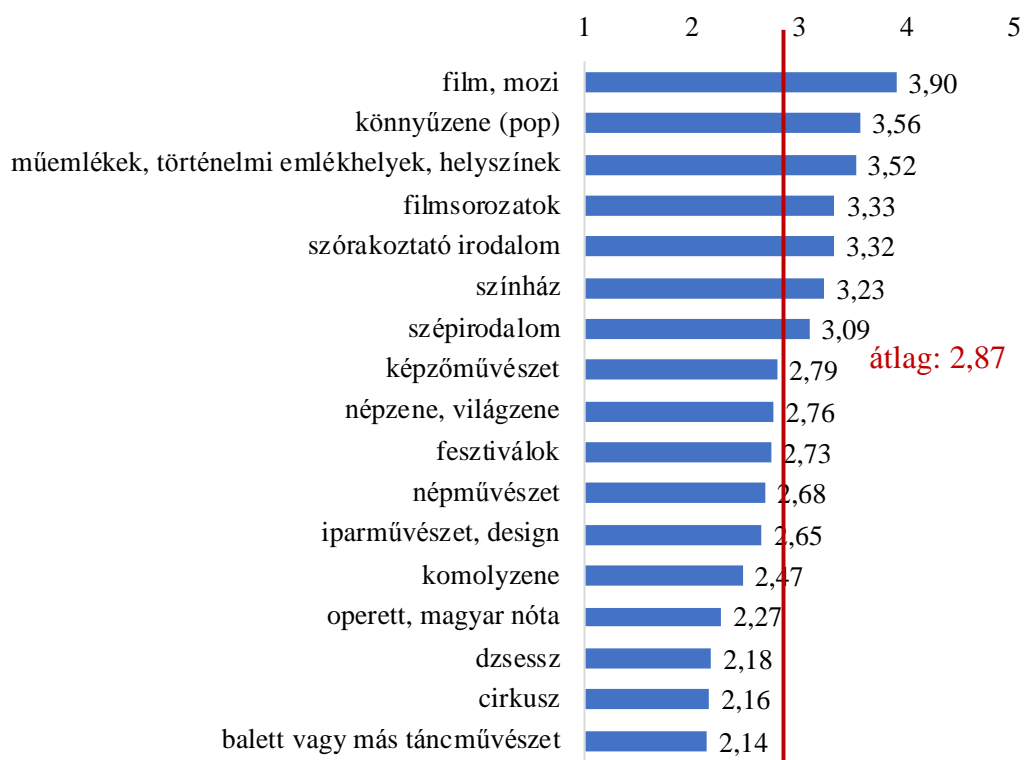
emlékhelyek/helyszínek látogatása, a filmsorozatok, a szórakoztató irodalom, a színház és a szépirodalom vált ki átlag feletti érdeklődést. Legkevésbé a balett vagy más táncművészet, a cirkusz, a dzsessz, az operett és a magyar nóta érdekli a megkérdezetteket. A válaszok gyakorisága szerint a film/mozi esetében az 5-ös érték, a könnyűzene (pop), illetve a műemlékek/történelmi emlékhelyek/helyszínek látogatása esetében a 4-es, a sorban következőknél pedig a 3-as skálaérték adja a móduszt.

A kulturális területek iránti érdeklődést és kedveltséget részletesebben is vizsgáltuk két kiemelt terület, a színházi és a filmes műfajok vonatkozásában.

Az 5. ábra azt mutatja, hogy a *színházi műfajok* közül a könnyed, szórakoztató jellegűek a legnépszerűbbek: a válaszadók általánosságban a vígjátékot értékelték legmagasabbra, amit a stand up comedy, a musical, a rockopera, a zenés színmű követ átlag feletti értékkel. Valamivel átlag feletti érdeklődés övezi a klasszikus színmű, dráma, tragédia műfaját. Legkevésbé általában a bábelőadás, a balett, az opera és az alternatív, kísérleti előadás érdekli a megkérdezetteket. Ezeket 2,0 alatti átlaggal értékelték, ami az érdeklődés hiányát mutatja. A fenti megállapítást erősítik a 6. ábrán jelzett gyakorisági eredmények is. Az első három legkedveltebb színházi műfaj esetében a módusz jellemzően a 4-es érték, a sorban következőké pedig a 3-as. A legkevésbé kedvelt színházi műfajok kapcsán, az alternatív előadás kivételével, a jelzett másik három területnél több mint 50% jelezte, hogy egyáltalán nem érdekli a műfaj. A 15 felsorolt műfaj közül 9 esetében az 1-es érték veszi fel a móduszt, vagyis azt válaszolták legnagyobb arányban, hogy egyáltalán nem érdeklődnek az adott színházi műfaj iránt.

3. ábra: Egyes kulturális területek iránti érdeklődés a válaszok átlaga alapján (n=1038)

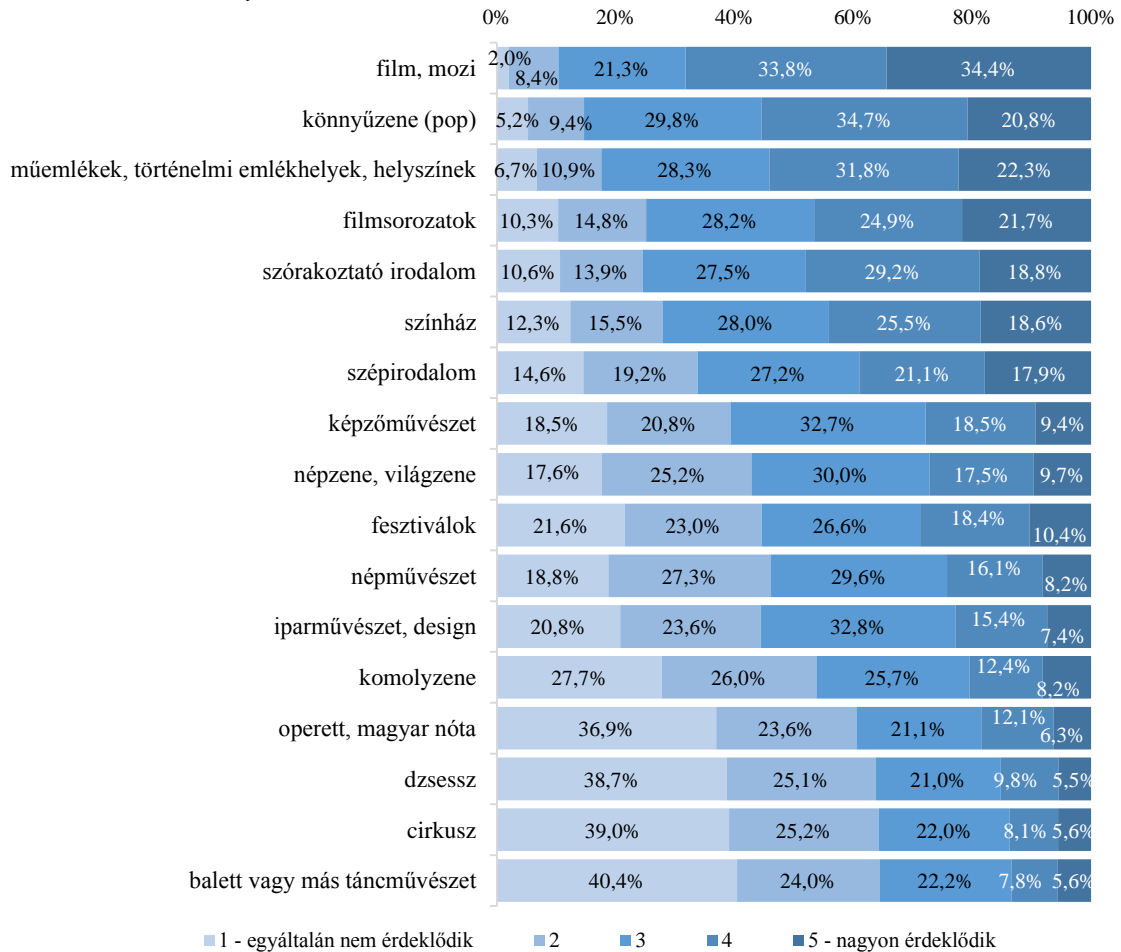
„Mennyire érdeklődik az alábbi kulturális területek iránt?”

Forrás: saját szerkesztés

4. ábra: Egyes kulturális területek iránti érdeklődés a válaszok gyakorisága alapján (n=1038)

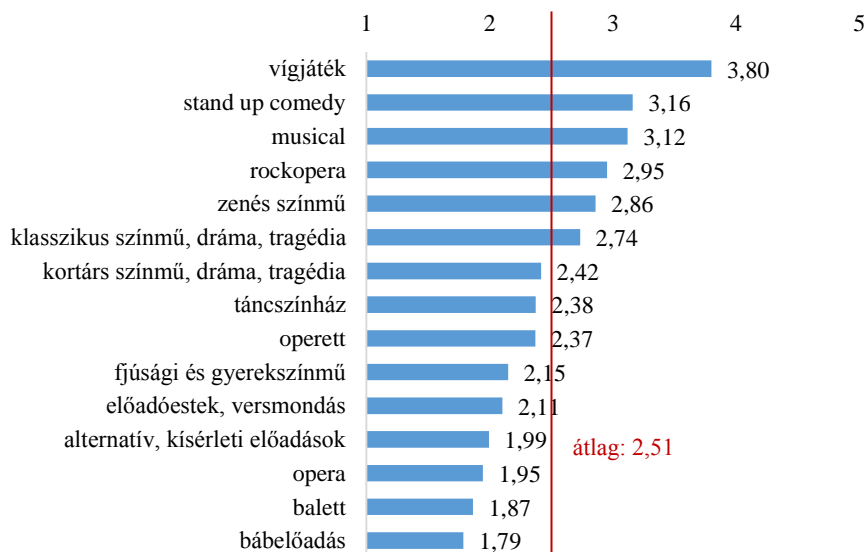
„Mennyire érdeklődik az alábbi kulturális területek iránt?”

Forrás: saját szerkesztés

5. ábra: Színházi műfajok iránti érdeklődés a válaszok átlaga szerint (n=1038)

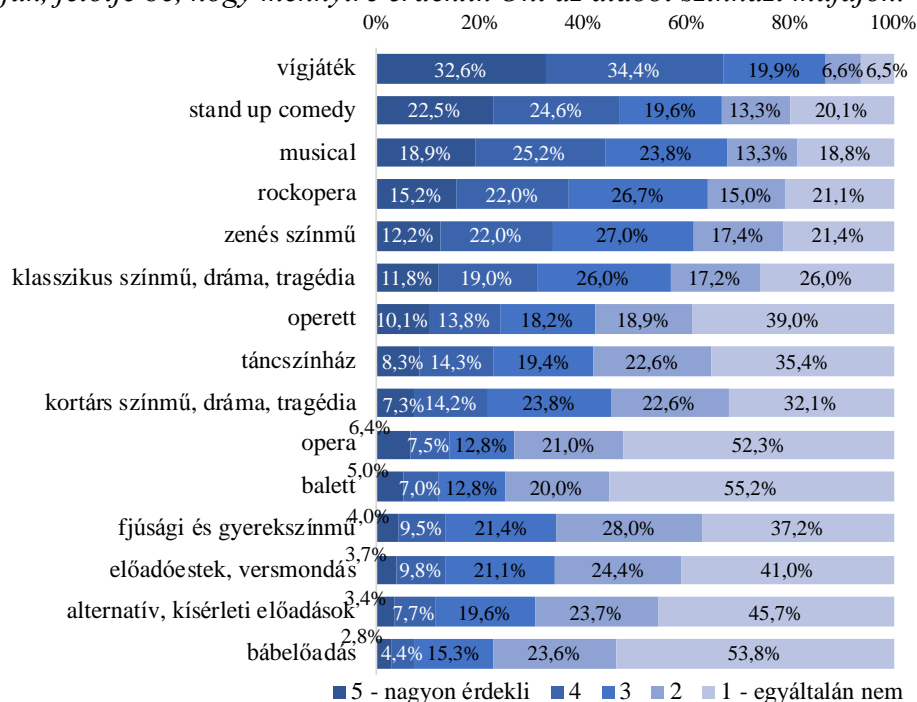
„Kérjük, jelölje be, hogy mennyire érdeklik Önt az alábbi színházi műfajok!”

Forrás: saját szerkesztés

6. ábra: Színházi műfajok iránti érdeklődés a válaszok gyakorisága szerint (n=1038)

„Kérjük, jelölje be, hogy mennyire érdeklik Önt az alábbi színházi műfajok!”

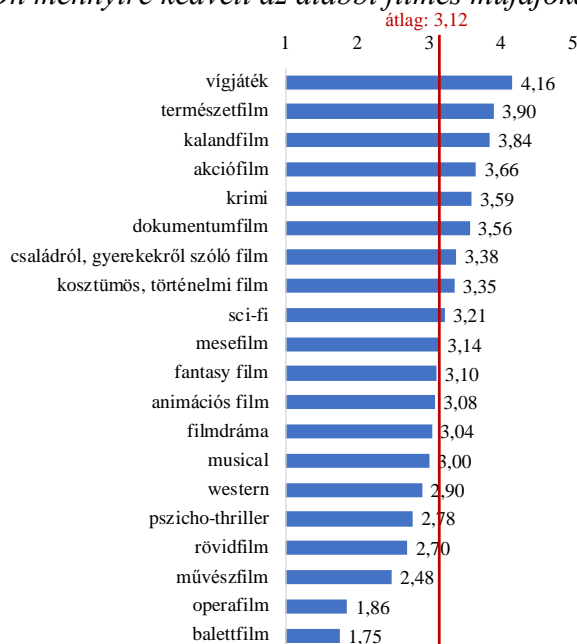

Forrás: saját szerkesztés

A filmes műfajok kedveltségét ugyancsak 5 fokozatú skálán mértük. Az értékelések alapján a vígjátékok 4-es feletti átlagos értékelést kaptak, ami meghaladja a legkedveltebb színházi műfaj iránti érdeklődést is. A sorban a természetfilmek, a kalandfilmek, az akciófilmek következnek. Legkevésbé a balett és opera témájú filmeket kedvelik, ezeket 2-es átlag alatt értékelték a megkérdezettek (7. ábra).

7. ábra: Az egyes filmes műfajok kedveltsége a válaszok átlaga szerint (n=1038)

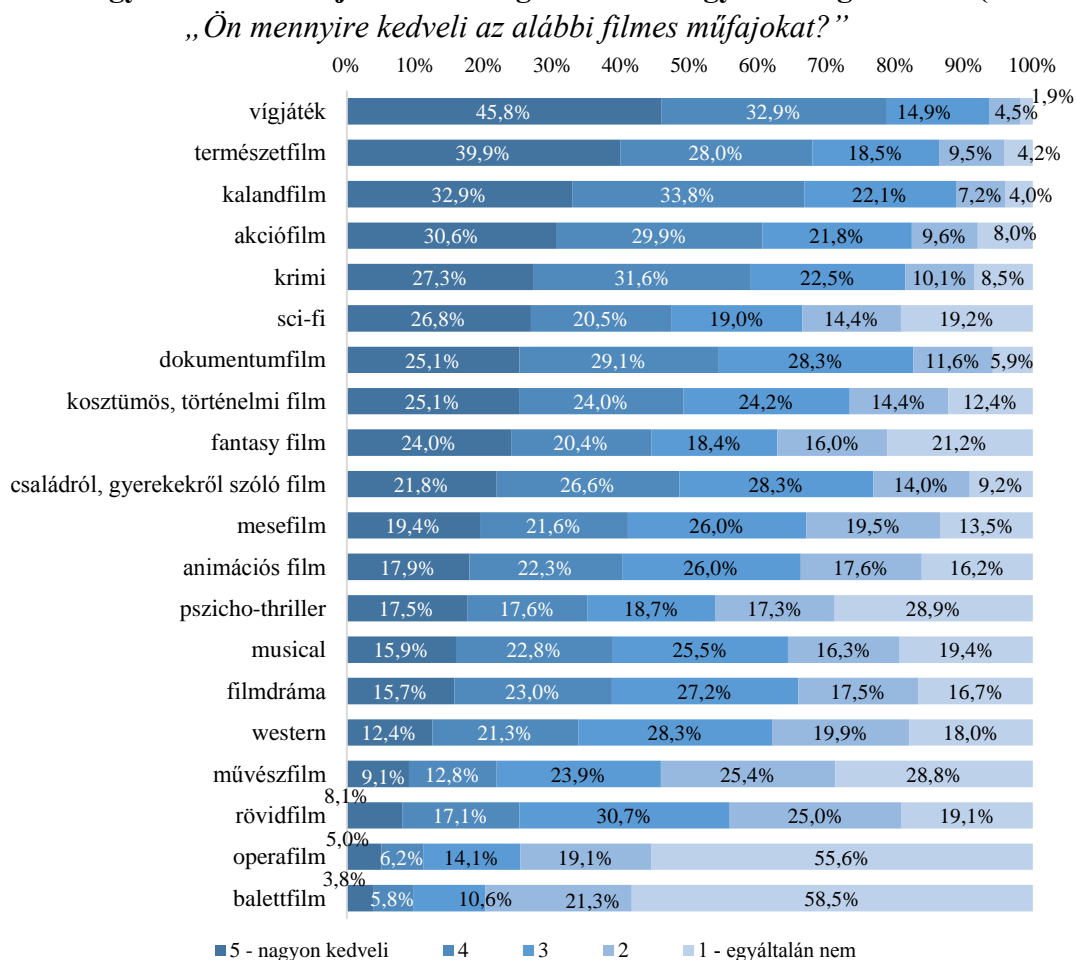
„Ön mennyire kedveli az alábbi filmes műfajokat?”

Forrás: saját szerkesztés

A 8. ábra szerinti gyakorisági megoszlások szerint a két legkedveltebb filmes műfajnál 5-ös módusz értéket találunk, a következőknél pedig inkább a 4-es és a 3-as érték jellemző. Az opera és balett témájú filmekkel kapcsolatos érdektelenséget mutatja, hogy a megkérdezettek több mint 55%-a 1-es értéket jelölt.

8. ábra: Az egyes filmes műfajok kedveltsége a válaszok gyakorisága szerint (n=1038)

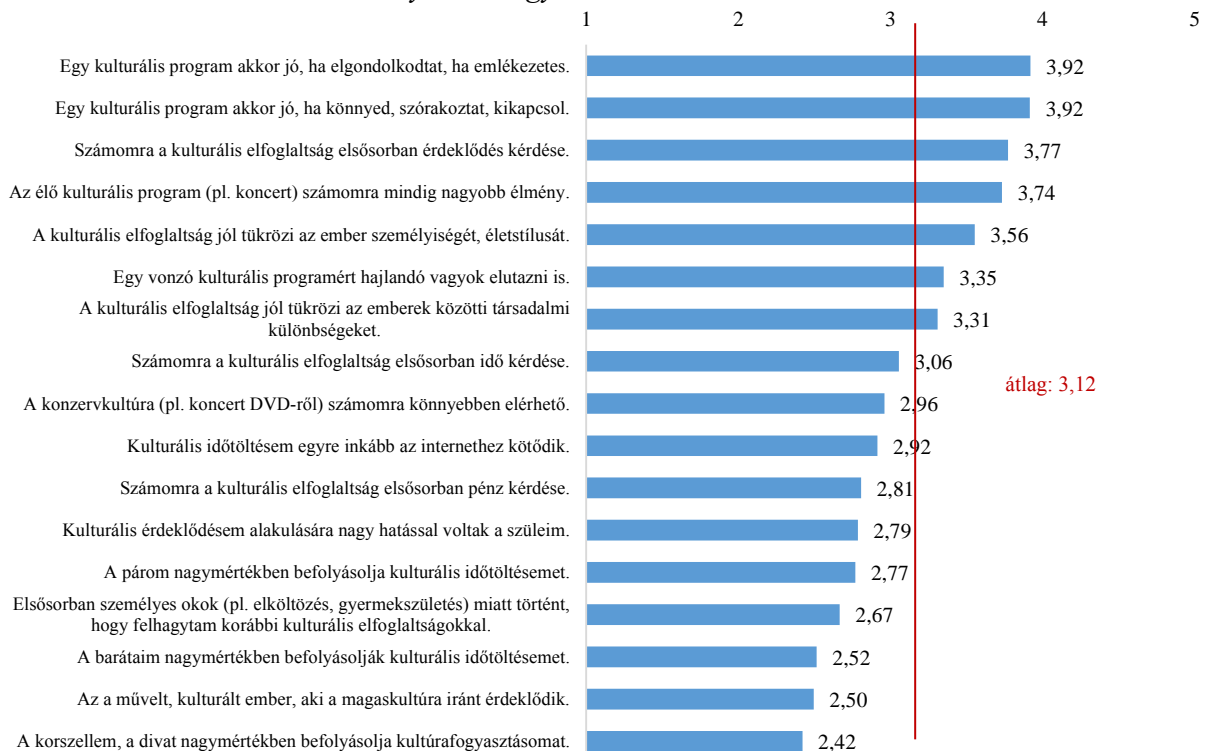

Forrás: saját szerkesztés

A *kultúrával kapcsolatos beállítottságot* attitűdkérdések használatával mértük, amelyek alapvetően a kultúrával kapcsolatos követett magatartás, a kultúrafogyasztás különböző aspektusaira vonatkoztak. 17 állítást fogalmaztunk meg, amelyekről a megkérdezettek 5 fokozatú skálán fejezték ki véleményüket. Az egyes kérdésekre adott átlagos véleményeket a 9. ábra, míg az egyes skálaértékek megoszlását a 10. ábra szemlélteti. Az átlagértékek alapján a legnagyobb egyetértést a következő két állítás váltotta ki a válaszadók körében: „Egy kulturális program akkor jó, ha elgondolkodtat, ha emlékezetes”, illetve „Egy kulturális program akkor jó, ha könnyed, szórakoztat, kikapcsol”. Legkevésbé azzal értenek egyet, hogy a korszellem, a divat meghatározná a fogyasztásukat, illetve, hogy a magaskultúra iránti érdeklődés határozná meg a műveltséget. A gyakorisági eloszlások azt mutatják, hogy a nagyobb egyetértést mutató állításokra adott válaszok között a 4-es és 5-ös értékek dominálnak. Az egyet nem értést mutató állítások esetében a 3-as értékek is meghatározóak az 1-es értékek mellett. Viszonylag nagy tehát a semlegesek, bizonytalanok aránya.

9. ábra: Kultúrával kapcsolatos beállítottság az attitűdkérdésekre adott válaszok átlagai szerint

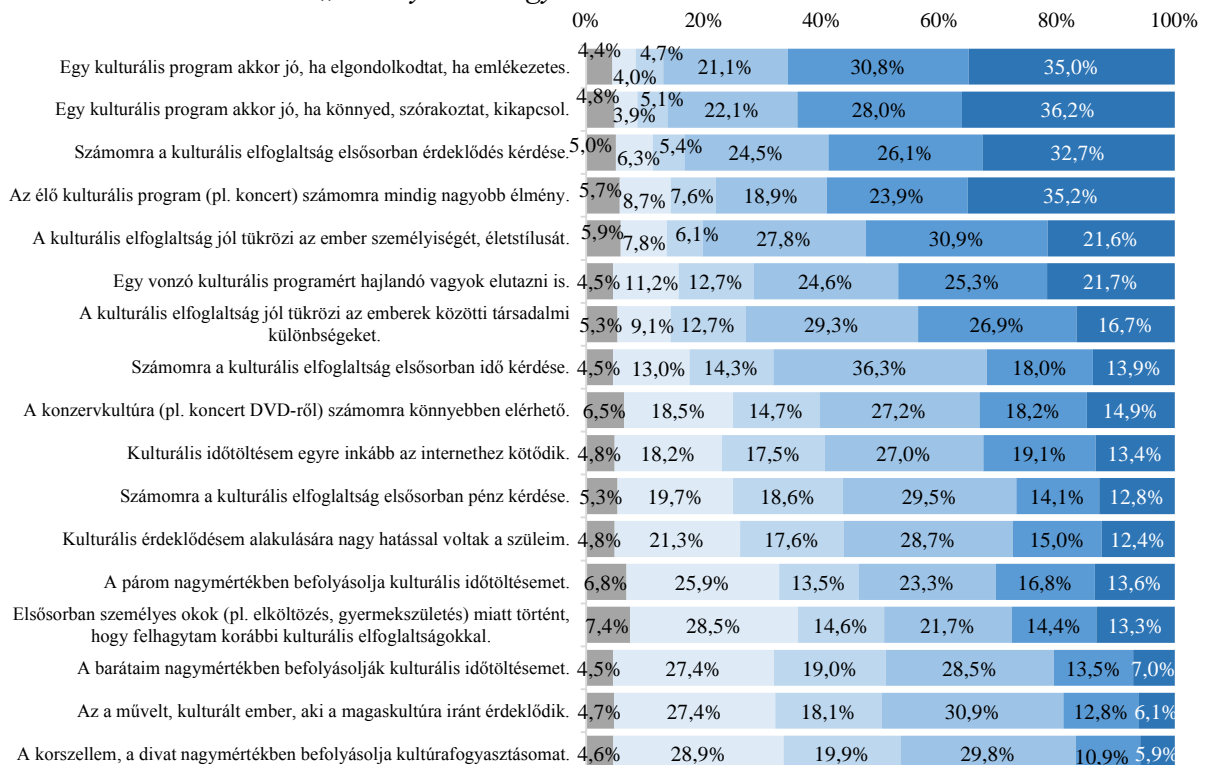
„Mennyire ért egyet az alábbi állításokkal?”

Forrás: saját szerkesztés

10. ábra: Kultúrával kapcsolatos beállítottság az attitűdkérdésekre adott válaszok gyakorisági megoszlása szerint

„Mennyire ért egyet az alábbi állításokkal?”

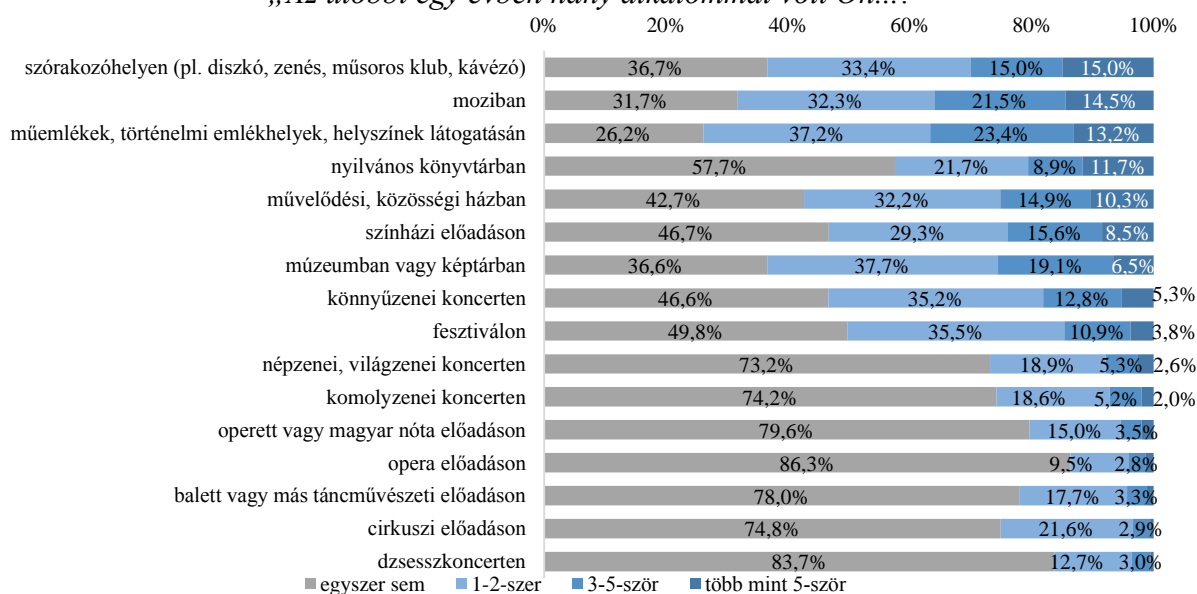
Forrás: saját szerkesztés

3.2. Kultúrával kapcsolatos követett magatartás

Ebben a blokkban összefoglaljuk a megkérdezettek *tényleges kulturális részvételének* jellemzőit az alábbi témakörök mentén: kulturális programok, események, helyszínek látogatása, távolmaradás/kultúra nemfogyasztás, könyvolvasás, otthoni, illetve otthonon kívüli kulturális időtöltés, kulturális termékek vásárlása, aktív/alkotó jellegű kulturális tevékenység. A kulturális részvételt elsőként aszerint vizsgáltuk, hogy milyen gyakran voltak a megkérdezettek egyes programokon, eseményeken, helyszíneken az előző évben. A 11. ábra szerint a válaszadók 10% feletti arányban több mint évi 5 alkalommal látogattak szórakozóhelyeket, mozit, műemlékeket/történelmi emlékhelyeket/helyszíneket, nyilvános könyvtárakat és művelődési/közösségi házakat. Ezzel szemben a válaszadók 80% feletti arányban egyszer sem látogattak opera előadást és dzsesszkoncertet. Három eset kivételével (mozi, műemlékek/történelmi emlékhelyek/helyszínek, múzeum/képtár) azok vannak többségben, akik egyszer sem voltak az adott kulturális programon, eseményen vagy helyszínen. Azok között pedig, akik legalább egy alkalommal voltak, többségben vannak azok, akik 1-2 alkalommal vettek részt az adott programon.

11. ábra: Egyes kulturális programokon, eseményeken való részvétel az elmúlt évben (n=1038)

„Az utóbbi egy évben hány alkalommal volt Ön...?”

Forrás: saját szerkesztés

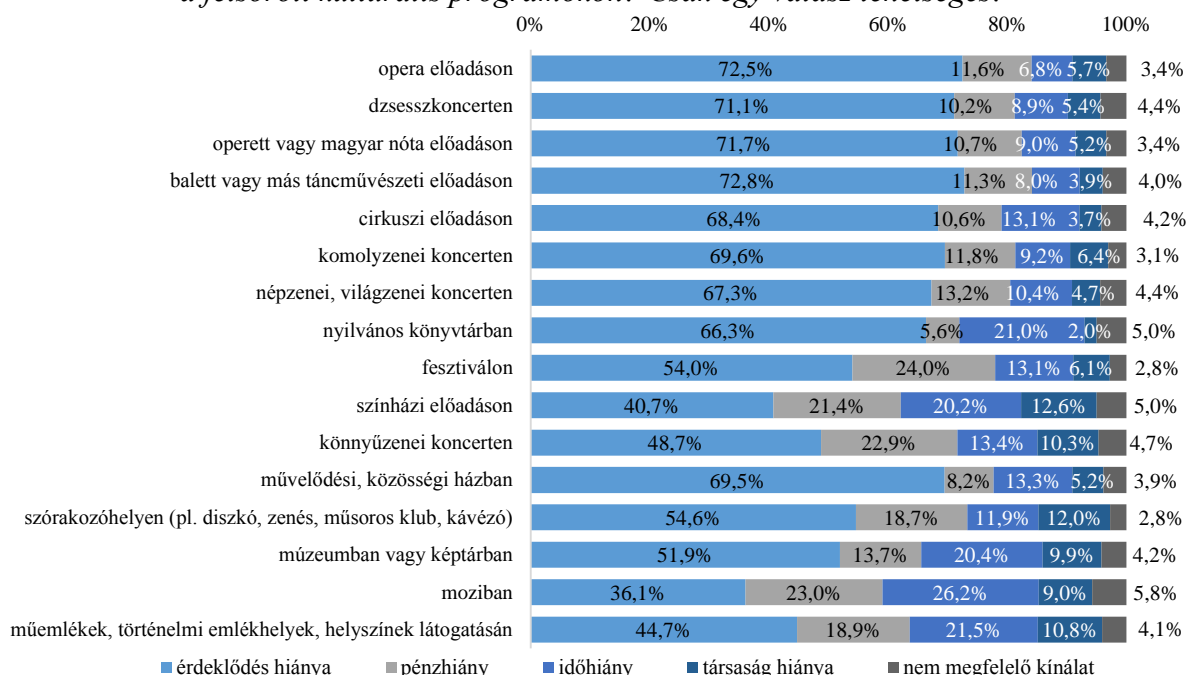
A *távolmaradók* körében részletesen vizsgáltuk ennek okait is. A 12. ábra szerint minden programtípus esetén az érdeklődés hiánya a legjellemzőbb magyarázat. Ezt többnyire az anyagi lehetőségek, illetve az idő hiánya követi. Az elégtelen kínálat játszik legkevésbé szerepet az akadályozó tényezők között. 70% feletti arányban választották az érdeklődés hiányát az opera előadások, a dzsesszkoncertek, az operett vagy magyar nóta előadások, illetve a balett vagy más táncművészeti előadások esetében. A pénz hiányát 20% feletti arányban, tehát átlag feletti mértékben választották a fesztiválok, mozik, könnyűzenei koncertek és színházi előadások kapcsán. Ugyancsak 20% feletti arányban választották az idő hiányát a mozik, műemlékek/történelmi emlékhelyek/helyszínek, nyilvános könyvtárak,

színházi előadások, múzeumok vagy képtárak esetében. A társaság hiánya a színházi előadások esetében eredményez legmagasabb arányban távolmaradást.

Megkérdeztük a válaszadókat, hány *könyvet olvastak* el az elmúlt egy évben (nem számítva a munkával kapcsolatos és az iskolai kötelező olvasmányokat). A 13. ábra szerint a legnagyobb csoportot (18,1%) azok alkotják, akik egyetlen könyvet sem olvastak a jelzett feltételekkel. Válasza alapján 59 fő viszont legalább 50 könyvet olvasott. A 14. ábra kategóriákba sorolva mutatja be a megoszlásokat. 33,8% válaszolta, hogy legfeljebb 4 könyvet olvasott. További 23,4% legfeljebb 10-et, 10,6% pedig legfeljebb 11-20 könyvet olvasott az elmúlt 1 évben. Ennél több könyv olvasását 13,5% jelezte.

12. ábra: Egyes kulturális programokról, eseményekről való távolmaradás okai

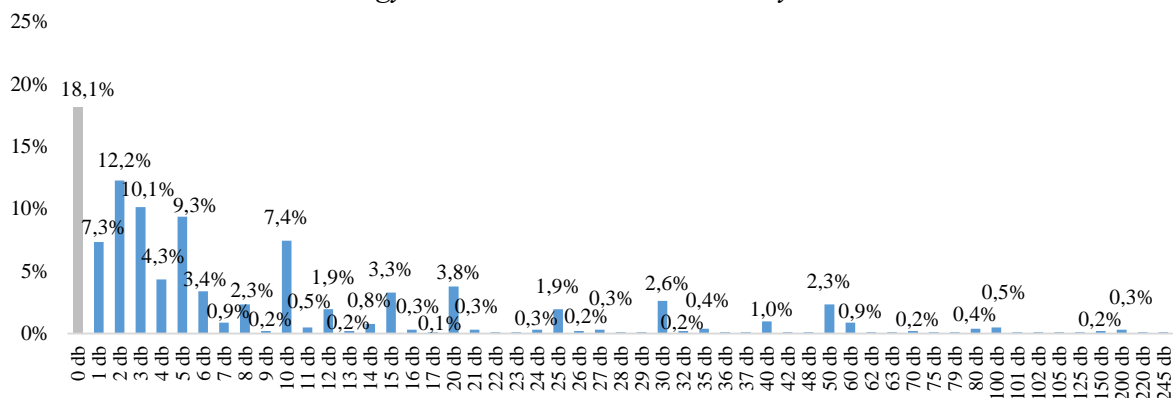
„Mi az a legfőbb indok, amiért az utóbbi egy évben Ön nem volt vagy nem volt gyakrabban a felsorolt kulturális programokon? Csak egy válasz lehetséges!”

Forrás: saját szerkesztés

13. ábra: Az elmúlt évben elolvasott könyvek száma (n=1038)

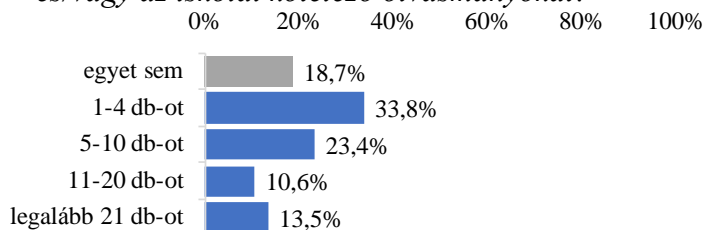
„Hány könyvet olvasott az elmúlt évben, nem számítva a munkájával kapcsolatos és/vagy az iskolai kötelező olvasmányokat?”

Forrás: saját szerkesztés

14. ábra: Az elmúlt évben elolvasott könyvek számának megoszlása kategóriák szerint (n=1038)

„Hány könyvet olvasott az elmúlt évben, nem számítva a munkájával kapcsolatos és/vagy az iskolai kötelező olvasmányokat?”

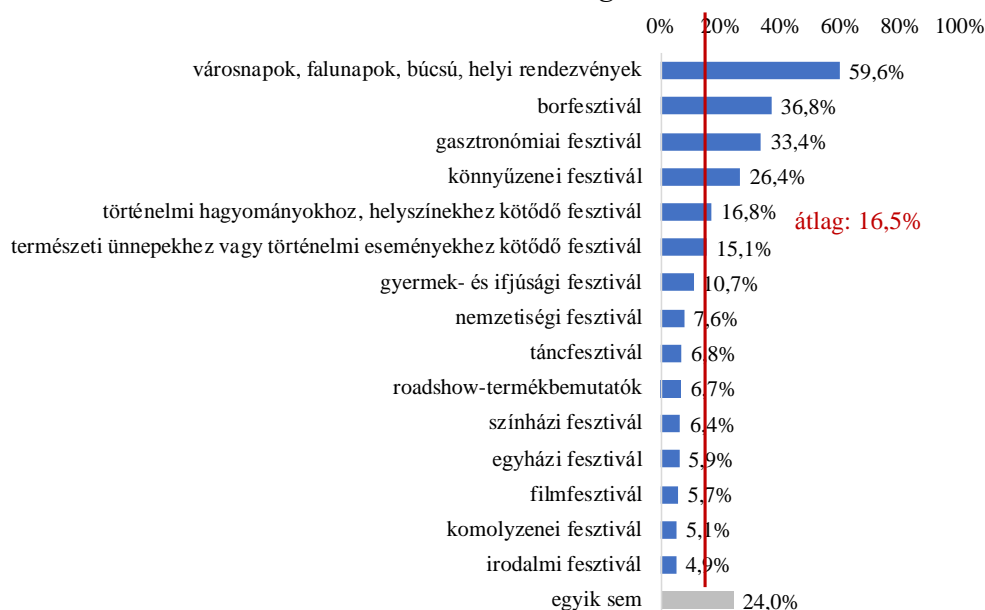
Forrás: saját szerkesztés

Ma erősen fejlődő kulturális terület a *fesztiválok* világa, ezért részletesen is megvizsgáltuk, hogy hogyan alakult a különböző fesztiváltípusokon való részvétel. A felsoroltak közül többet is megjelölhettek a válaszadók aszerint, hogy milyen jellegű fesztiválon vettek részt az elmúlt két évben. A válaszadók közel 60%-a volt valamilyen település szintű helyi rendezvényen. Sorban a borfesztiválok és a gasztronómiai fesztiválok következnek. A legkisebb látogatottság, 5% körüli részvételi arány jellemző a komolyzenei és az irodalmi fesztiválokra (15. ábra).

15. ábra: Fesztiválokban való részvétel az elmúlt két évben (n=1038)

„Az alábbiak közül milyen fesztiválokban vett részt az utóbbi két évben?”

Több válasz is lehetséges!”

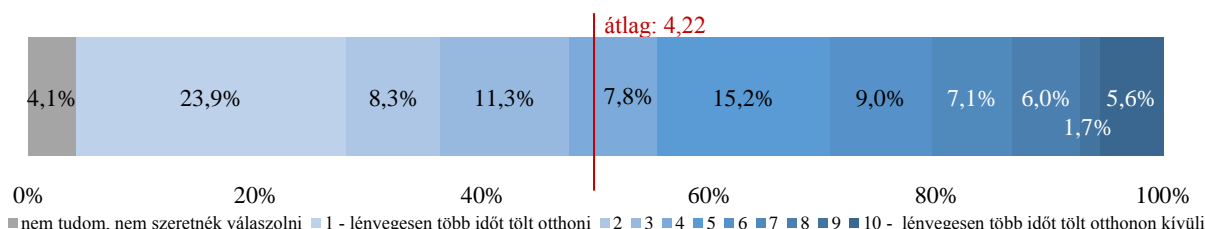
Forrás: saját szerkesztés

A kulturális időtöltést abban a metszetben is vizsgáltuk, hogyan oszlik meg egymás között az *otthon végzett, illetve az otthonon kívüli tevékenység*. A 16. ábra szerint átlagosan 4,22-es értékkel válaszoltak a megkérdezettek a 10 fokozatú skálán, ami az otthoni időtöltés nagyobb arányát mutatja. 43,4% a skála 1-3-as fokozatait választotta, tehát inkább otthoni tevékenységet végez, 13,3% pedig legalább 8-as értéket adott, tehát a válaszadók ekkora hányada lényegesen több időt tölt otthonon kívüli kulturális tevékenységgel.

A kulturális javakkal kapcsolatos vásárlási szokásokat 4 termékör kiemelésével vizsgáltuk. A válaszadók 65,5%-a jelezte, hogy vásárolt valamilyen könyvet, 22,4%-a pedig valamilyen audiovizuális terméket. 10% alatti arányban jutottak hozzá vásárlással képzőművészeti, iparművészeti alkotáshoz, 6% alatti arányban pedig valamilyen régiséghez. A válaszadók valamivel több, mint egynegyede (27,7%) nem vásárolt a fenti kategóriákba tartozó kulturális termékekből (17. ábra). Kulturális célokra átlagosan 9422,25 Ft-ot költenek havonta azok a megkérdezettek, akik ezt meg tudták becsülni. A kategóriákba sorolt válaszok szerint az összes válaszadó 12,2%-legfeljebb 2000 Ft-ot költött ilyen céllal, 5000 Ft-nál többet pedig 19,9%. A többség nem válaszolt, vagy nem tudott válaszolni a kérdésre (18. ábra).

16. ábra: Az otthoni és otthonon kívüli kulturális időtöltés megoszlása (n=1038)

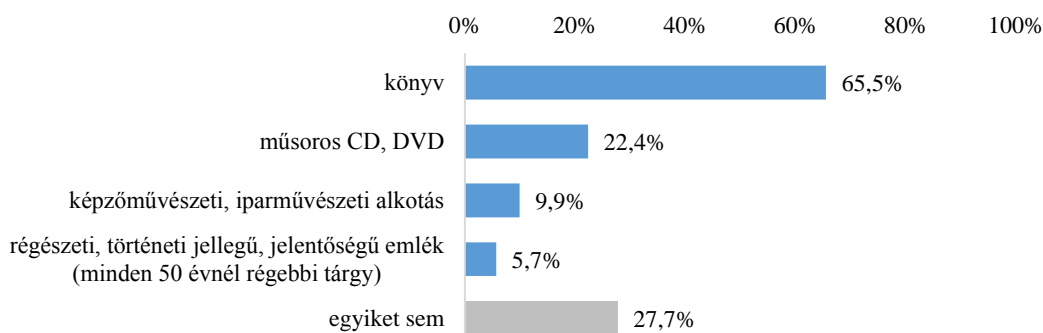
„Összességében hogyan oszlik meg az Ön kulturális időtöltése otthoni, illetve otthonon kívüli elfoglaltságra?”

Forrás: saját szerkesztés

17. ábra: Az elmúlt évben vásárolt kulturális termékek megoszlása (n=1038)

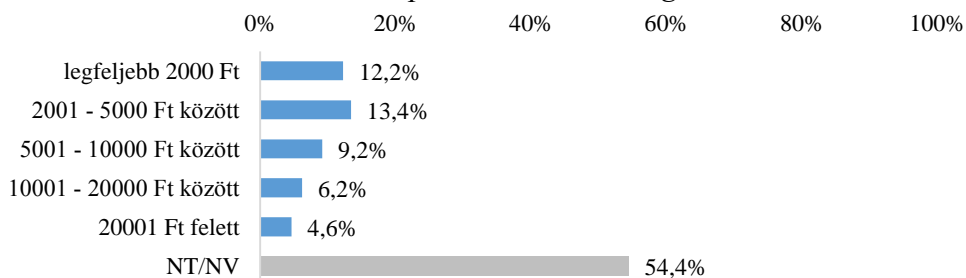
„Mit vásárolt az elmúlt évben az alábbi kulturális termékek köréből? Több válasz is lehetséges!”

Forrás: saját szerkesztés

18. ábra: Kulturális célú kiadások alakulása (n=1038)

„Ön körülbelül mennyi pénzt költ havonta kultúrára, beleértve az olyan többletkiadásokat is mint pl. az utazási költség?”

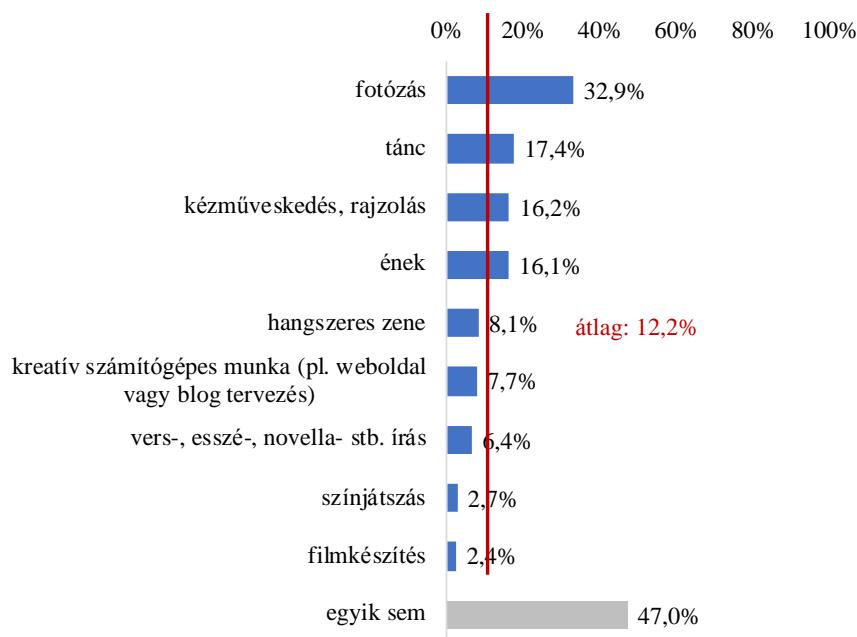

Forrás: saját szerkesztés

A passzív – a befogadó jellegű – kulturális időtöltés mellett vizsgáltuk az aktív kulturális részvételt is, ahol maga a megkérdezett egyedül vagy valamely csoport tagjaként alkotó kulturális tevékenységet végez. Általában megállapítható, hogy a válaszadók szűk köre – a vizsgált területek átlagában 12,2%-a – vesz részt valamilyen alkotó tevékenységben, és 47%-a semmi ilyesmit nem végez. Kivételt a fotózás jelent (32,9%), amiben minden harmadik válaszadó érintett, és az átlagosnál nagyobb aktivitást találtunk a tánc, a kézműveskedés és rajzolás, valamint az éneklés területén is. Ugyanakkor csupán néhány százaléknyi a részvétel az alábbi területeken: filmkészítés, színjátszás, kreatív írás (19. ábra).

19. ábra: Egyedül vagy közösségben végzett kulturális tevékenységek (n=1038)

Az elmúlt évben Ön akár egyedül, akár egy szervezett csoport tagjaként az alábbi tevékenységek közül melyeket végezte? Több válasz is lehetséges!”

Forrás: saját szerkesztés

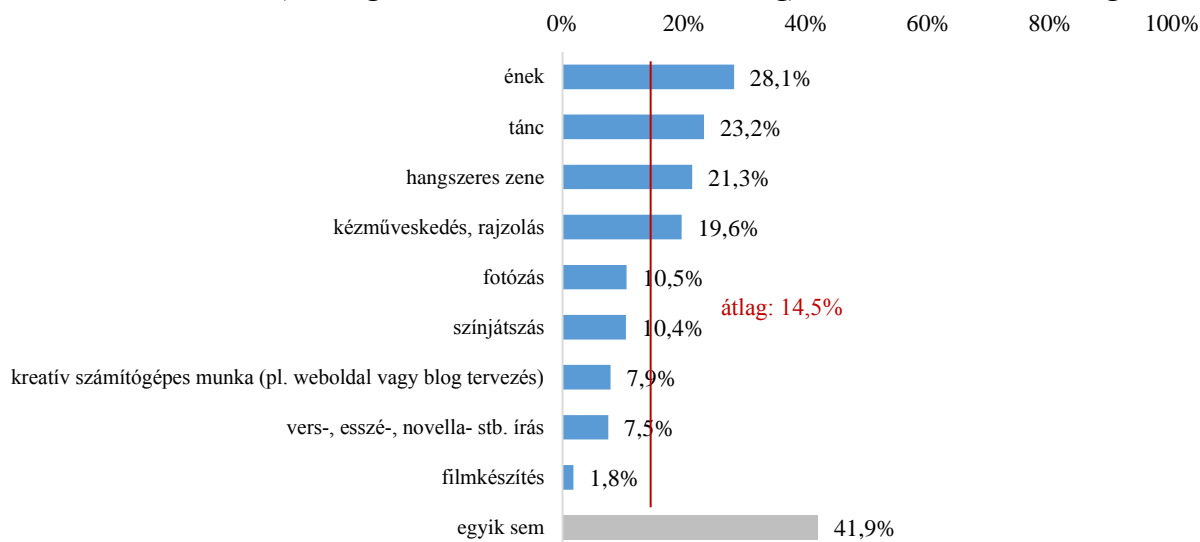
3.3. Kulturális részvétel feltételei, eszközei

A kulturális részvételt befolyásoló kulturális tökefeltételek közül kutatásunkban részletesen, explicit módon vizsgáltuk a kultúrával kapcsolatos nem kötelező tanulmányok körét, valamint a kulturális célú internethasználatot.

A kulturális részvétel feltérképezése érdekében azt is megkérdeztük, milyen *nem kötelező kreatív/művészeti tanulmányokat folytattak* a válaszadók 18 éves korukig. A 20. ábra a különböző tanulmányok megoszlását szemlélteti. A tanult tevékenységek között az ének, a tánc, a hangszeres zene, illetve a kézműveskedés, rajzolás jellemzi átlag feletti arányban a válaszadókat. Legkisebb arányban a filmkészítést, a kreatív írást, illetve a kreatív számítógépes munkát tanulták. Figyelemreméltó, hogy 41,9% egyik felsorolt területen sem képezte magát fiatal korában. A fiatalkori tanulmányok és a megkérdezést megelőző évben folytatott alkotó tevékenységek, valamint a befogadó jellegű kulturális részvétel közötti kapcsolat mélyebb elemzésére később kerül sor.

20. ábra: Kulturális jellegű tanulmányok 18 éves korig (n=1038)

„Mit tanult az alábbiak közül a kötelező iskolai tanulmányokon kívül legalább egy évig 18 éves kora előtt (ha még nincs 18 éves, akkor mostanáig)? Több válasz is lehetséges!”

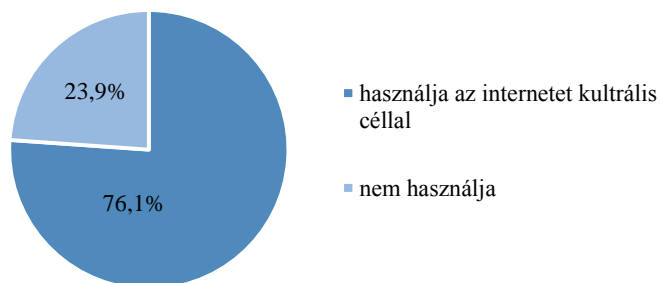

Forrás: saját szerkesztés

Az online megkérdezés keretében vizsgáltuk az internet kultúrafogyasztásban betöltött szerepét is. A megkérdezettek 76,1%-a válaszolta, hogy használja ezt a csatornát kulturális célokra (21. ábra). Kiemelten vizsgáltuk néhány online tevékenység esetében, hogy milyen gyakran végzik azokat a válaszadók (22. ábra). Ezek között a napi gyakoriság mindenekelőtt a zenehallgatásra jellemző. A sorban következő tevékenységeket napi vagy heti gyakorisággal végzik: kulturális rádió vagy TV programok hallgatása vagy nézése, kulturális információk keresése. Magas arányban (80% körül) olvasnak blogokat vagy újságcikkeket az interneten ebben a témában. Háromból ketten vásárolnak is valamit online, jellemzően havonta. A saját tartalmú weboldal vagy blog készítése, illetve a saját tartalom megosztása csak szűk kört érint, kevesebb, mint 20%-ot.

21. ábra: Az internet használata kulturális céllal (n=1038)

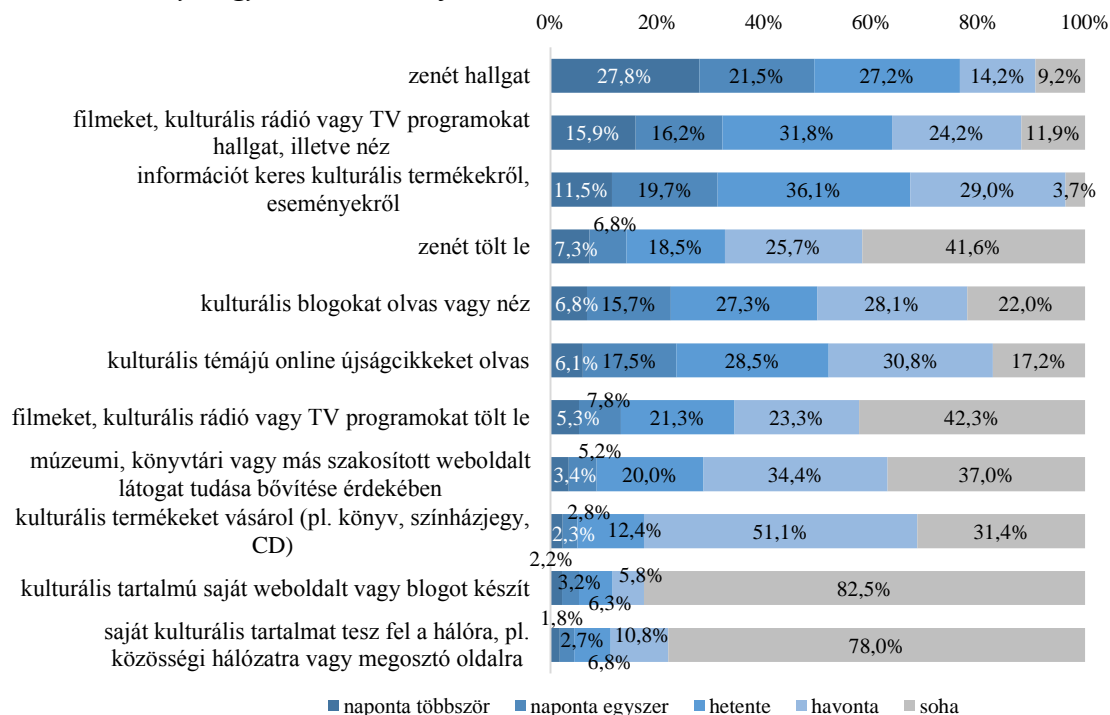
„Használja Ön az internetet kulturális céllal?”

Forrás: saját szerkesztés

22. ábra: A kulturális célú internethasználat területei (n=790, akik használják az internetet kulturális céllal)

„Milyen gyakran használja az internetet az alábbi kulturális célokra?”

Forrás: saját szerkesztés

4. Az online kutatás háttérelmezési eredményei

A demográfiai háttérelmezések során – ahogy azt a fentiekben már felvezettük – azt vizsgáljuk, hogy a feltett kérdésekre adott válaszokban az egyes demográfiai csoportok mutatnak-e statisztikailag igazolható eltéréseket. A háttérelmezést öt változó mentén végeztük el: nem, generációk (16-29 éves fiatal, 30-59 éves középgeneráció, 60-74 éves idős), lakóhely településtípusa (Budapest, megyei jogú város, város, falu vagy község), iskolai végzettség legmagasabb foka (alapfok, középfok, felsőfok), jövedelmi helyzet szubjektív megítélése. Az alábbiakban csak azokat az eredményeket közöljük, melyek a statisztikai elemzési kritériumoknak megfelelnek és szignifikáns eltéréseket mutattak.

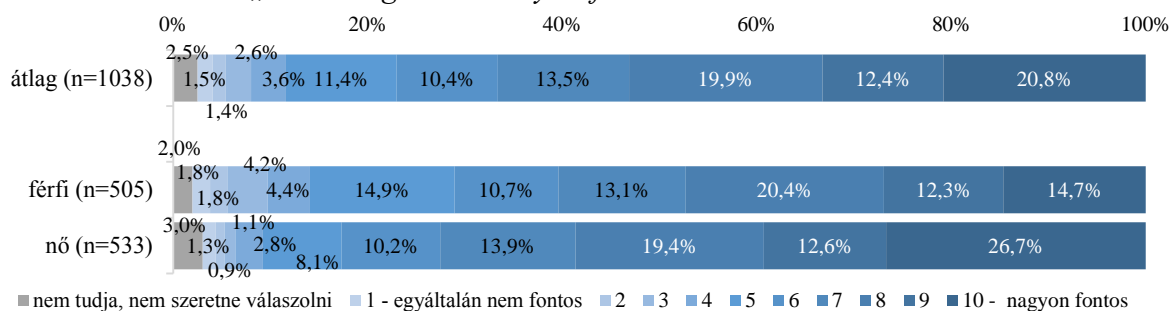
4.1. A kultúrához fűződő személyes viszony

A megkérdezés során a kultúrával kapcsolatos kérdéseket azzal nyitottuk, hogy a kultúra szóval kapcsolatos érzelmeket fejezzék ki a válaszadók egy 10 fokozatú skálán. A kiemelt demográfiai csoportok véleménye között nincs szignifikáns különbség e kérdésben.

Összességében is értékeltettük a *kultúra fontosságát*. A kapott válaszok alapján a nemek mutatnak jelentősebb véleménykülönbségeket (23. ábra). A nők 58,6% válaszolt legalább 8-as értékkel a 10 fokozatú skálán, míg a férfiak 47,3%-a tett így. Legfeljebb 3-as értéket adott meg a férfiak 7,7%-a, a nők körében 3,4% volt ilyen véleményen.

23. ábra: A kultúra fontossága összességében – demográfiai különbségek

„Összességében mennyire fontos Önnek a kultúra?”

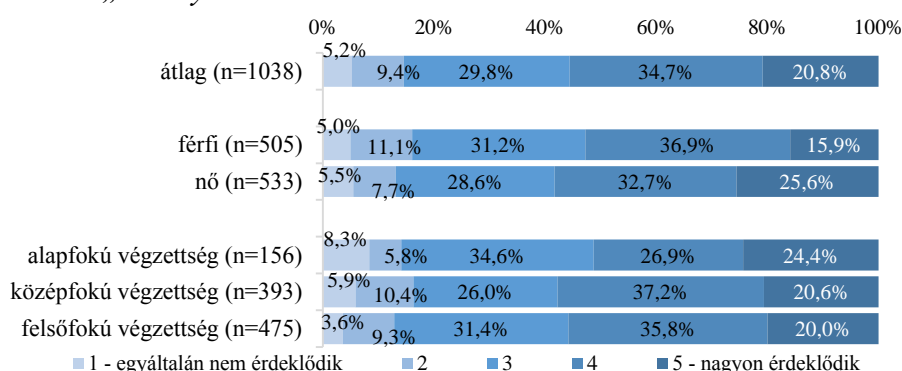

Forrás: saját szerkesztés

A kultúra iránti érdeklődést illetően a vizsgált 17 különböző kulturális terület közül több esetben is találtunk értelmezhető különbségeket az egyes demográfiai csoportok között. A demográfiai különbségeket bemutató ábrákat az egyes területek iránti átlagos érdeklődés alapján rendeztük sorba. A legnagyobb érdeklődéssel bíró kulturális terület, a film és mozi kapcsán nincsenek jelentős különbségek. A könnyűzene (pop) iránt átlag feletti arányú érdeklődést mutatnak a nők és az alapfokon képzettek (24. ábra).

24. ábra: A könnyűzene (pop) iránti érdeklődés – demográfiai különbségek

„Mennyire érdeklődik az alábbi kulturális területek iránt?”

Forrás: saját szerkesztés

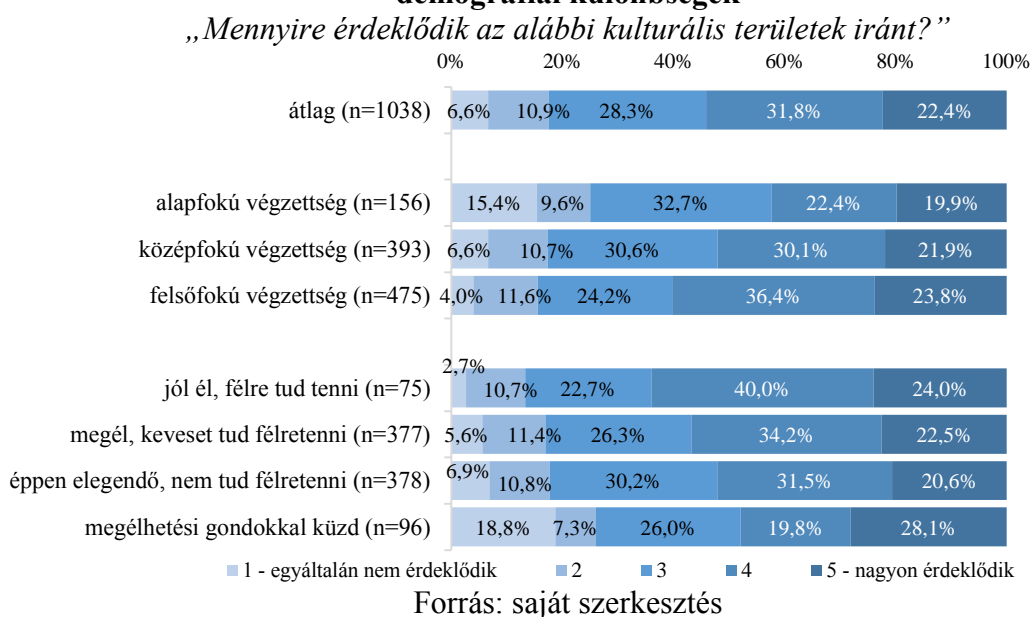
A műemlékek, történelmi emlékhelyek, helyszínek iránt átlag feletti arányban mutatnak érdektelenséget az alapfokon képzettek és azok, akik a hétköznapi életben megélhetési gondokkal küzdenek (25. ábra). Minél magasabb a válaszadó képzettsége, annál valószínűbb, hogy mutat érdeklődést ilyen témák iránt. A jövedelmi csoportok közül ugyancsak a jobb körülmények között élők érdeklődnek legnagyobb arányban a műemlékek, történelmi emlékhelyek, helyszínek iránt.

A filmsorozatok iránt a nők nagyobb arányban mutatnak érdeklődést, mint a férfiak (26. ábra). A generációk közül kiemelkedik a fiatalok érintettsége. A szubjektív jövedelmi csoportok közül a jobb körülmények között élők átlag feletti arányban adtak 4-es értéket.

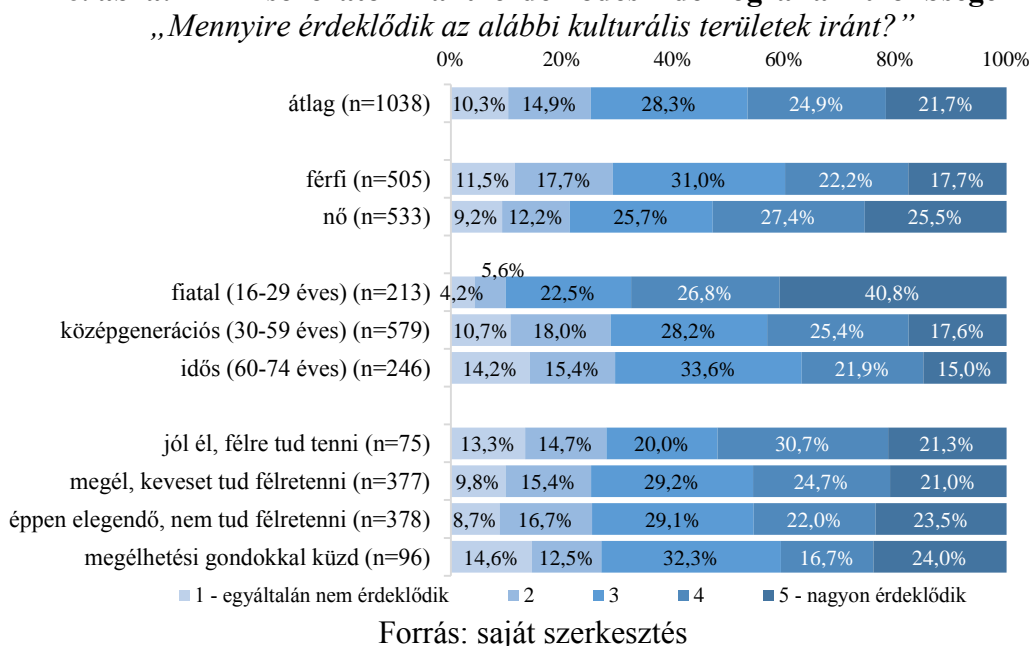
A szórakoztató irodalom kapcsán több eltérést is mutatnak az eredmények. A nemek között a nők, a generációk között az idősebbek mutatnak átlag feletti érdeklődést (legalább 4-es értékelés) (27. ábra). Minél nagyobb településen lakik a válaszadó, annál valószínűbb, hogy érdekli ez a terület. A végzettségi csoportok között a felsőfokon képzettek mutatják a

legnagyobb érdeklődést, míg az alapfokú képzéssel rendelkezők körében kiemelkednek az 1-es értéket választók. Akik megélhetési gondokkal küzdenek, kisebb arányban érdeklődnek, illetve magasabb arányban választották, hogy egyáltalán nem foglalkoztatja őket ez a terület. A *színházzal* kapcsolatos beállítottság kérdésében szembetűnő a nemek közötti különbség: a nők nagyobb érdeklődést mutatnak (28. ábra). Generációs bontásban az idősek érdeklődése emelkedik ki különösen. A lakóhely településtípusa szerint a fővárosiak, az iskolai képzettségi szintek szerint a magasan képzettek mutatnak szembetűnő érdeklődést. A *szépirodalom* területe is hasonló demográfiai csoportokat vonz elsősorban: a nők, az idősek, a magasan képzettek, illetve a jó anyagi körülmények között élők mutatják a legnagyobb mértékű affinitást (29. ábra).

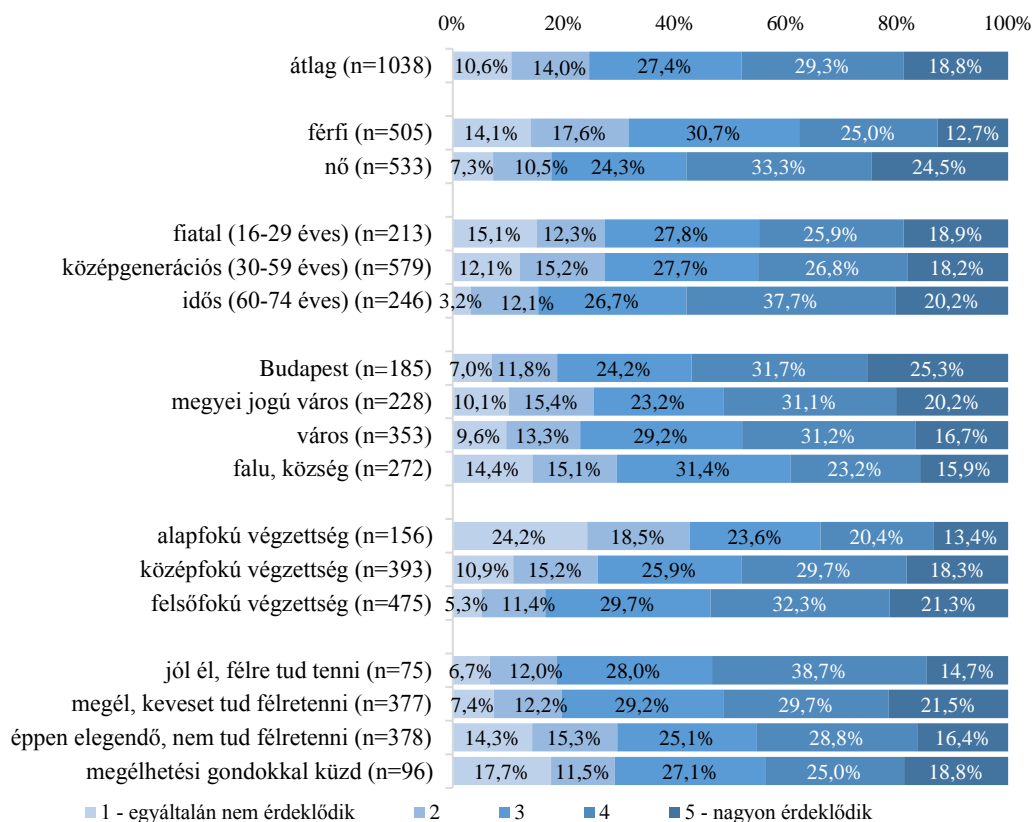
25. ábra: A műemlékek, történelmi emlékhelyek, helyszínek iránti érdeklődés – demográfiai különbségek

26. ábra: A filmsorozatok iránti érdeklődés – demográfiai különbségek

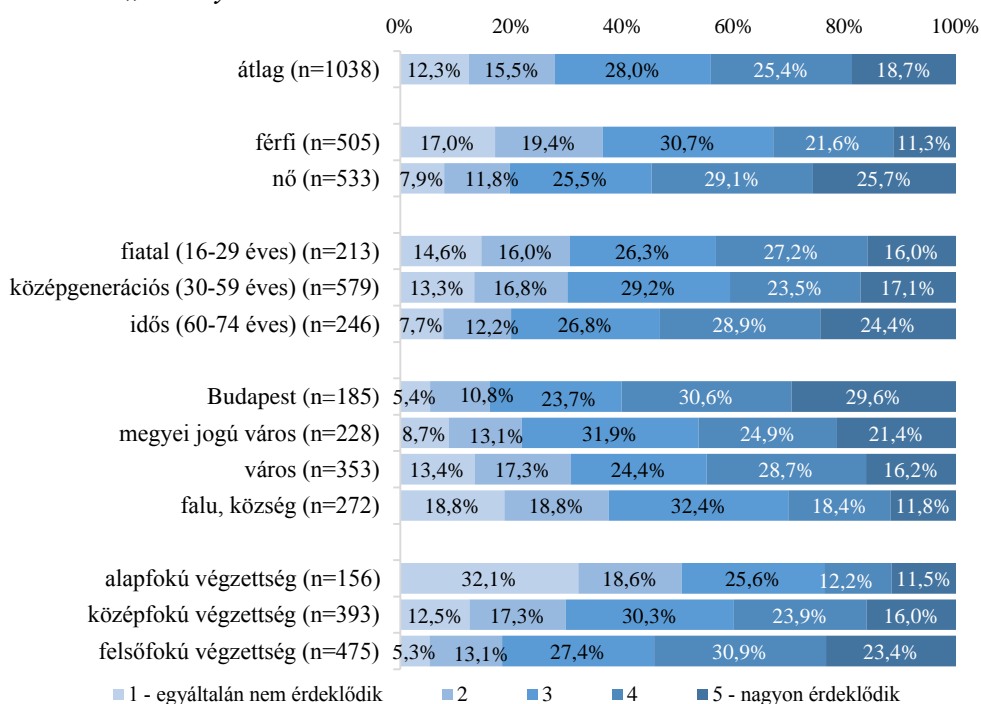

27. ábra: A szórakoztató irodalom iránti érdeklődés – demográfiai különbségek
 „Mennyire érdeklődik az alábbi kulturális területek iránt?”

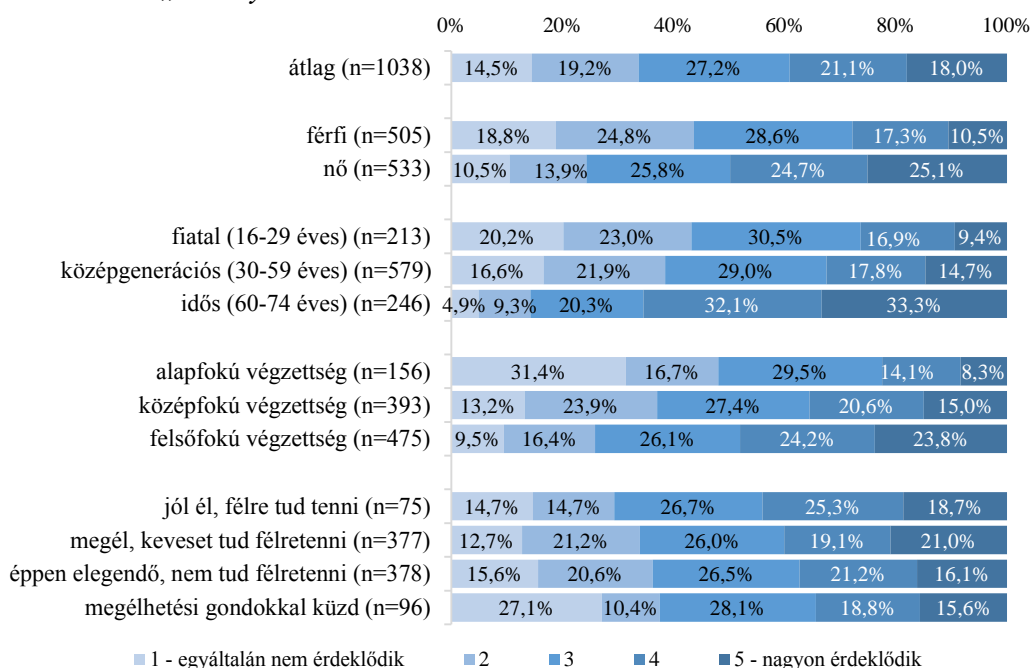
Forrás: saját szerkesztés

28. ábra: A színház iránti érdeklődés – demográfiai különbségek
 „Mennyire érdeklődik az alábbi kulturális területek iránt?”

Forrás: saját szerkesztés

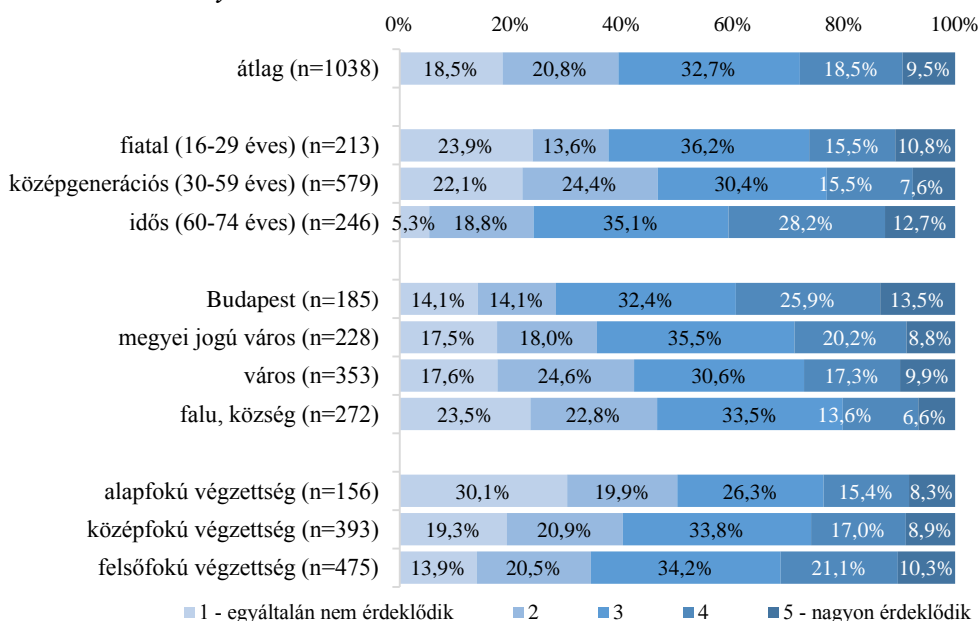
29. ábra: A szépirodalom iránti érdeklődés – demográfiai különbségek
 „Mennyire érdeklődik az alábbi kulturális területek iránt?”

Forrás: saját szerkesztés

A képzőművészet iránt az idősek és a fővárosiak mutatják a legnagyobb érdeklődést a demográfia csoportok közül (30. ábra). Mérhetőek a különbségek az iskolai végzettség tekintetében is – a felsőfokon képzettek javára –, ebben a dimenzióban azonban kisebbek a vélemények közötti eltérések.

30. ábra: A képzőművészet iránti érdeklődés – demográfiai különbségek
 „Mennyire érdeklődik az alábbi kulturális területek iránt?”

Forrás: saját szerkesztés

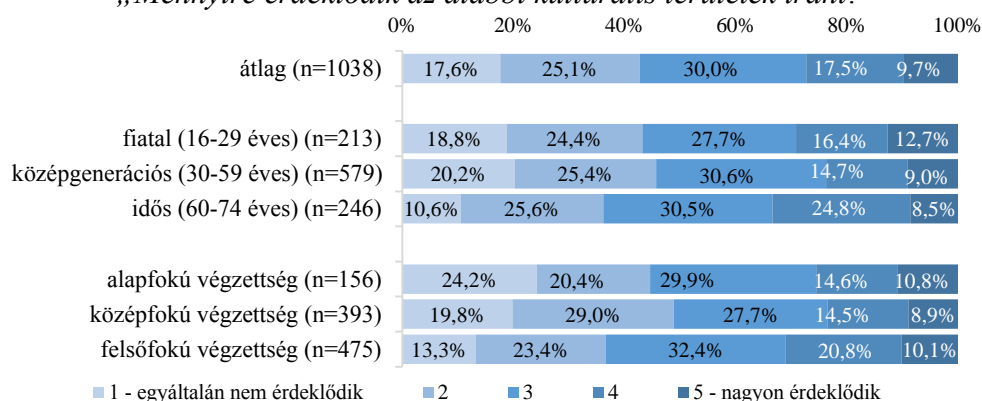
A népzene és világzene területe a fiatalokat és az időseket jobban érdekli, mint a középgenerációhoz tartozókat (31. ábra). A felsőfokon képzettek ugyancsak magasabb arányban mutatnak érdeklődést.

A fesztiválok a nemek és generációk mentén osztja meg a válaszadókat (32. ábra): a nők valamivel nagyobb érdeklődést mutatnak férfi társaikhoz képest. Generációs bontásban a fiatalok affinitása tűnik ki egyértelműen.

A népművészet területének generációs bontása mutat értékelhető különbségeket: az idősek magasabb arányban érintettek (legalább 4-es érték), körükben az elzárkózók is kevesebben vannak (33. ábra).

31. ábra: A népzene, világzene iránti érdeklődés – demográfiai különbségek

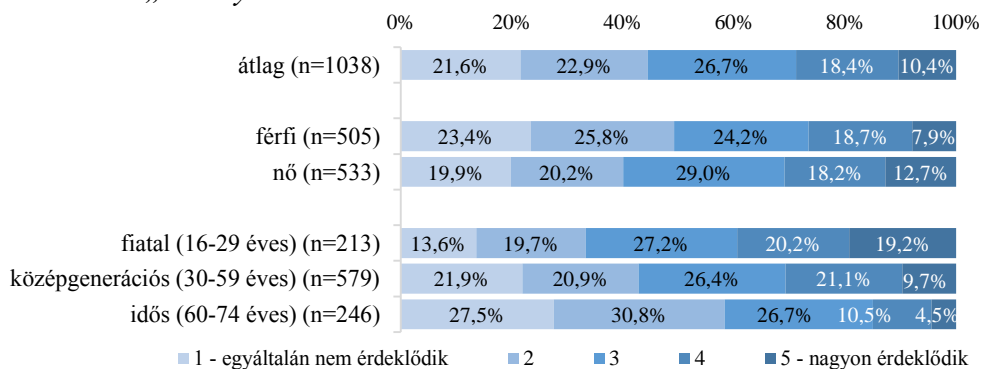
„Mennyire érdeklődik az alábbi kulturális területek iránt?”

Forrás: saját szerkesztés

32. ábra: A fesztiválok iránti érdeklődés – demográfiai különbségek

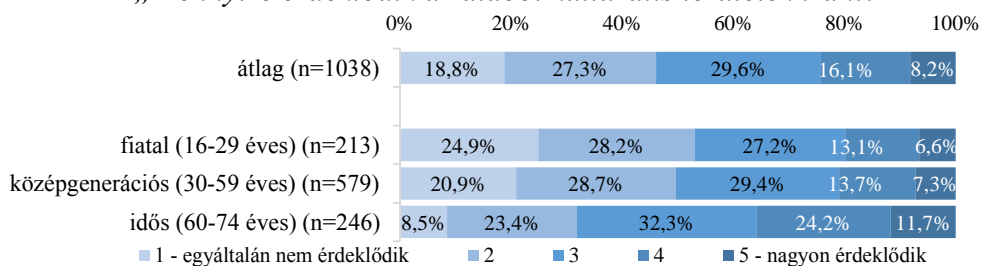
„Mennyire érdeklődik az alábbi kulturális területek iránt?”

Forrás: saját szerkesztés

33. ábra: A népművészet iránti érdeklődés – demográfiai különbségek

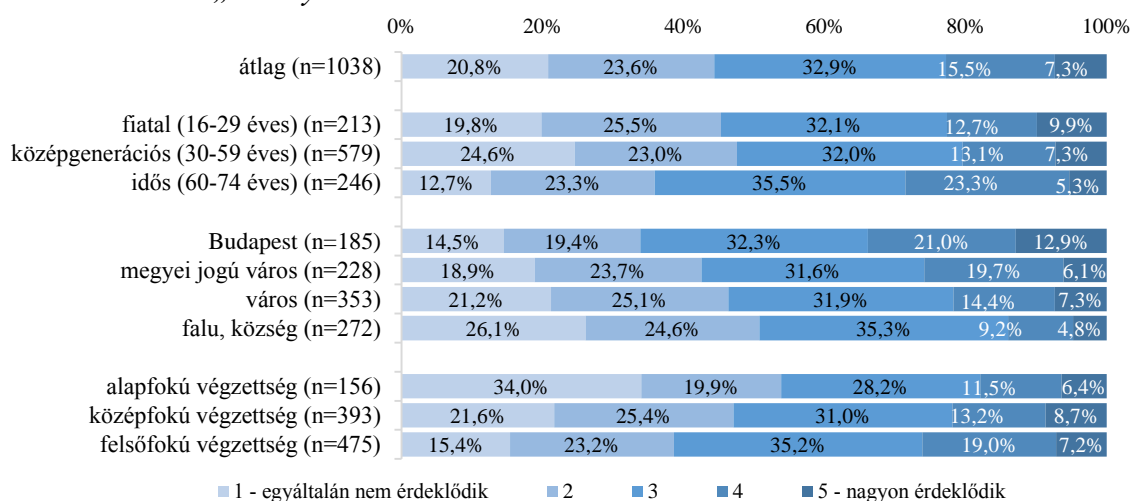
„Mennyire érdeklődik az alábbi kulturális területek iránt?”

Forrás: saját szerkesztés

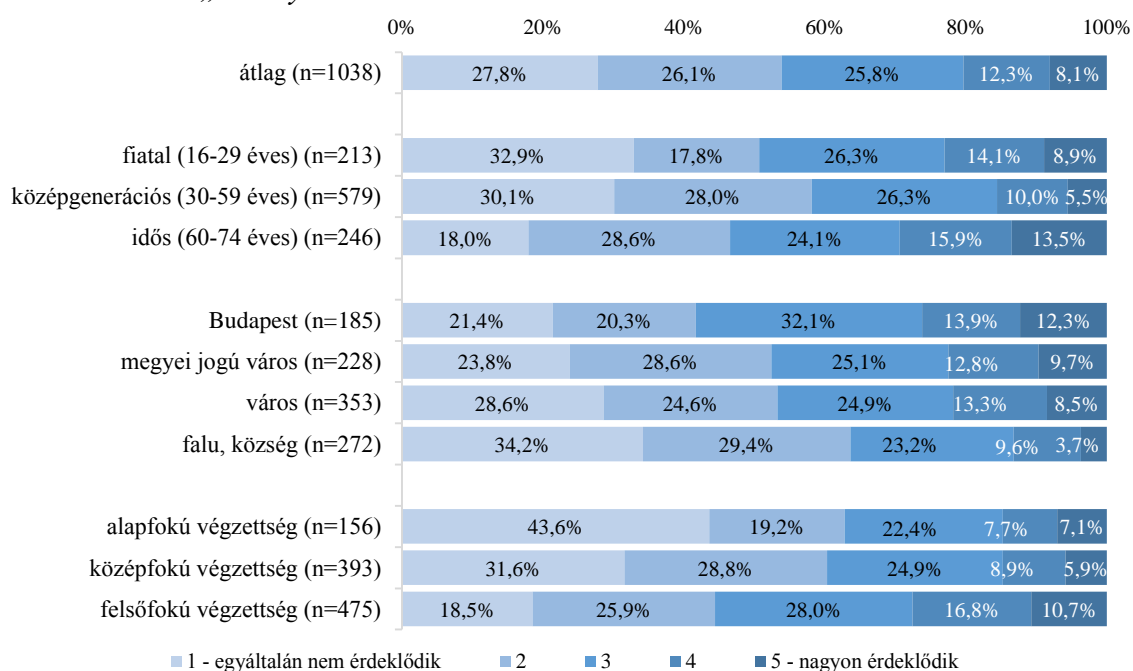
A következő terület az *iparművészet és design* (34. ábra). Ebben a kérdésben a fővárosiak és a felsőfokon képzettek a leginkább érdeklődők. A generációk között az idősek adtak legnagyobb arányban pozitív válaszokat, de tőlük a fiatalok sincsenek nagyon lemaradva. A *komolyzene* iránt érdeklődőket az idősek, a fővárosiak és a felsőfokon végzettek körében találjuk legnagyobb arányban (35. ábra). A fiatalok ugyan átlag feletti arányban mutatnak elzárkózást, ugyanakkor körükben az érdeklődők aránya is figyelemre méltó. Szembetűnő, hogy az alacsonyán képzettek körében magas arányban mutatkozik meg az érdeklődés teljes hiánya.

34. ábra: Az iparművészet, design iránti érdeklődés – demográfiai különbségek
 „Mennyire érdeklődik az alábbi kulturális területek iránt?”

Forrás: saját szerkesztés

35. ábra: A komolyzene iránti érdeklődés – demográfiai különbségek
 „Mennyire érdeklődik az alábbi kulturális területek iránt?”

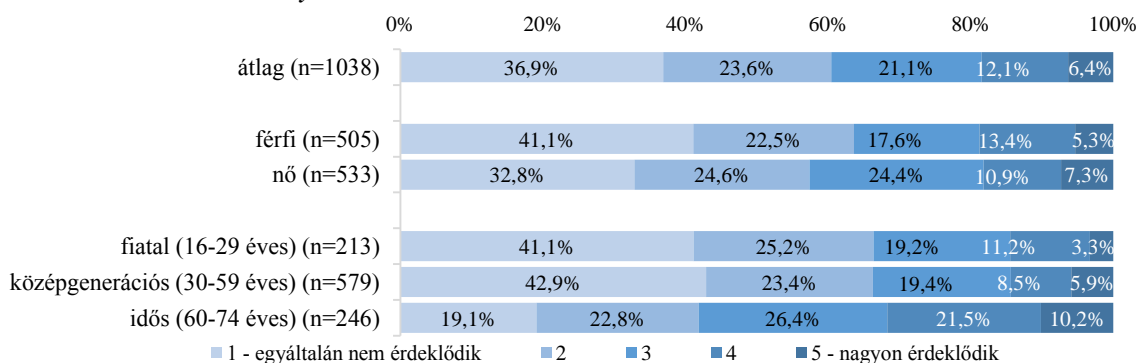
Forrás: saját szerkesztés

Az operett és a magyar nóta műfajától a férfiak az átlaghoz képest magasabb arányban zárkóznak el (1-es érték). A fiatalok és a középgeneráció tagjai körében is ezt a tendenciát láthatjuk. Az idősek körében vannak az érdeklődők legnagyobb arányban (36. ábra).

A dzsessz általánosságban kevésbé kedvelt műfaj, azonban több ismérv mentén különbségeket mutatnak a vélemények (37. ábra). A férfiakra nagyobb mértékű megosztottság jellemző: magasabb arányban vannak az érdeklődők, ugyanakkor az érdektelenek is. A generációk között az időseket szólítja meg ez a terület legnagyobb arányban, illetve ők a legkevésbé elutasítók. A fővárosiak körében nagyobb affinitás mérhető, ahogy a magasán képzettek csoportjában is.

36. ábra: Az operett, magyar nóta iránti érdeklődés – demográfiai különbségek

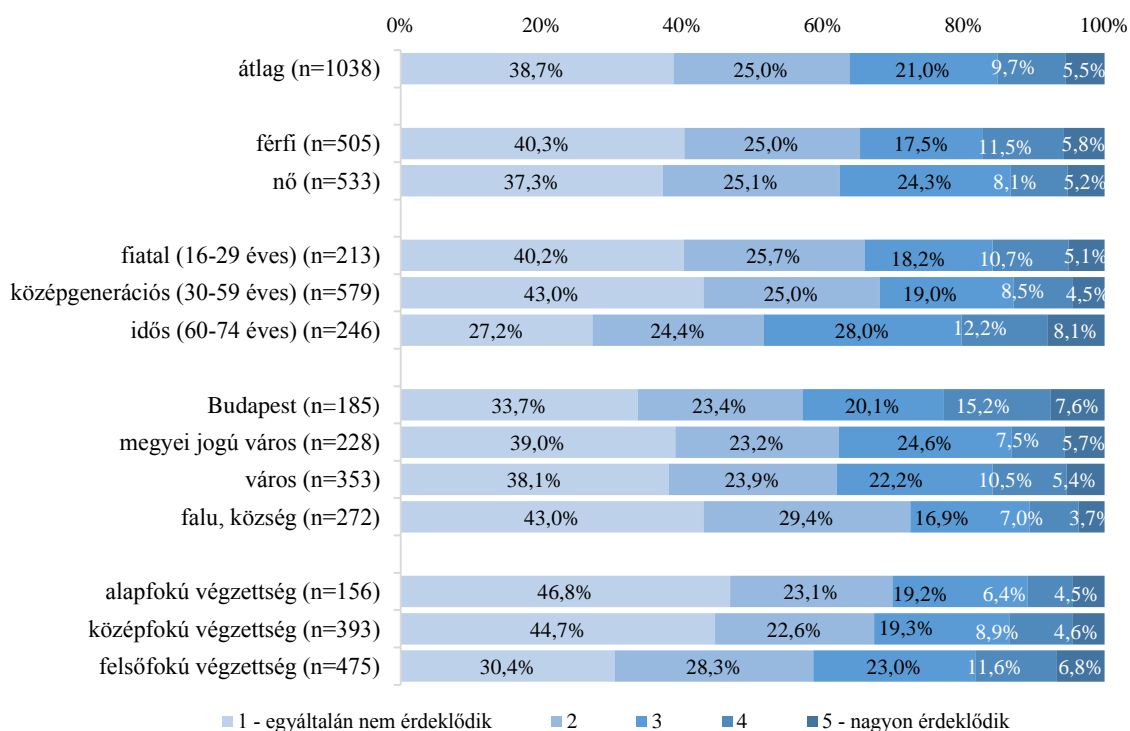
„Mennyire érdeklődik az alábbi kulturális területek iránt?”

Forrás: saját szerkesztés

37. ábra: A dzsessz iránti érdeklődés – demográfiai különbségek

„Mennyire érdeklődik az alábbi kulturális területek iránt?”

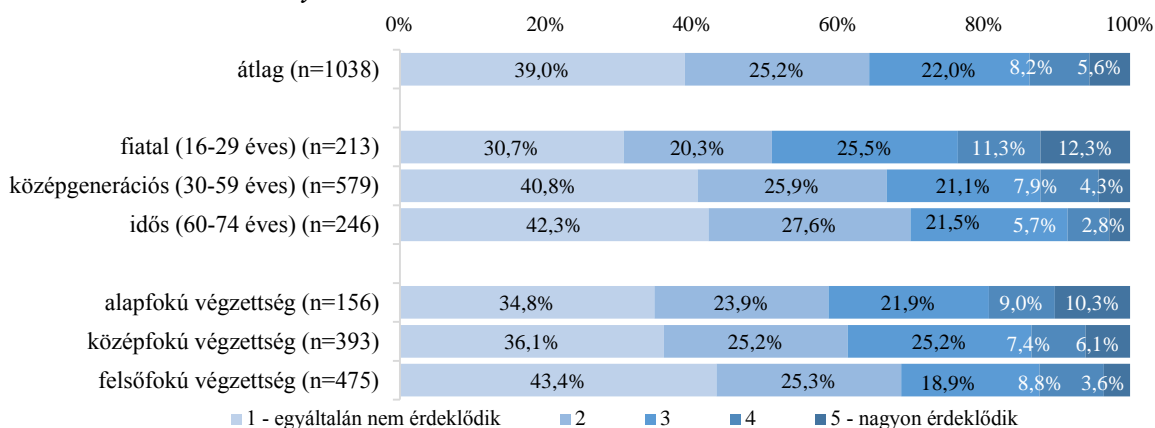
Forrás: saját szerkesztés

A *cirkusz* a fiatalokat és az alapfokon képzetteket érdekli leginkább a demográfiai csoportok közül (38. ábra).

A *balettel* vagy más *táncművészettel* szemben a férfiak, a középgeneráció tagjai és az alapfokú képesítéssel rendelkezők a leginkább elutasítók: ezekben a csoportokban közel 50%-ban, vagy a felett választották a skála 1-es értékét (39. ábra). A nők a férfiaknál jelentősen nagyobb arányban mutatnak érdeklődést, illetve a fiatalok és az idősek is a középgeneráció képviselőivel szemben.

38. ábra: A cirkusz iránti érdeklődés – demográfiai különbségek

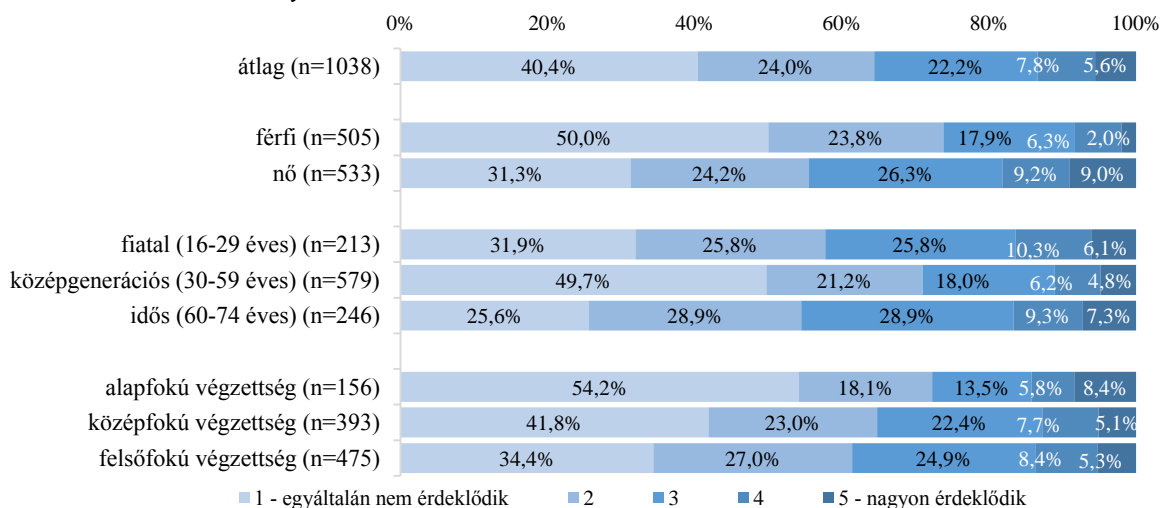
„Mennyire érdeklődik az alábbi kulturális területek iránt?”

Forrás: saját szerkesztés

39. ábra: A balet vagy más táncművészet iránti érdeklődés – demográfiai különbségek

„Mennyire érdeklődik az alábbi kulturális területek iránt?”

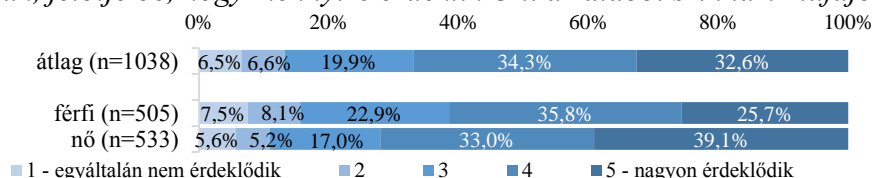
Forrás: saját szerkesztés

A két kiemelt kulturális terület, a színházi és a filmes műfajok vonatkozásában mutatkozó érdeklődés és kedveltség részletes vizsgálata során az alábbi demográfiai sajátosságokat találtuk a háttérelmzés segítségével. A felsorolt *színházi műfajok* közül a *vígjáték* iránt a nők magasabb arányban érdeklődnek a férfiaknál. Az egyes skálaértékek megoszlását a 40. ábra mutatja be.

A 41. ábra szerint a *stand up comedy* iránt átlag feletti arányban érdeklődnek a fiatalok és a középgeneráció tagjai, a felsőfokon képzettek, illetve a legalább jó jövedelmi helyzetben élők. A *musical* műfaja iránti érdeklődésben a nők emelkednek ki legnagyobb arányban, őket az idősek, illetve a magasan képzettek követik. A férfiak és az alacsonyokon képzettek mutatnak legnagyobb arányban érdektelenséget a kérdésben (42. ábra).

40. ábra: Színházi műfajok iránti érdeklődés: vígjáték – demográfiai különbségek

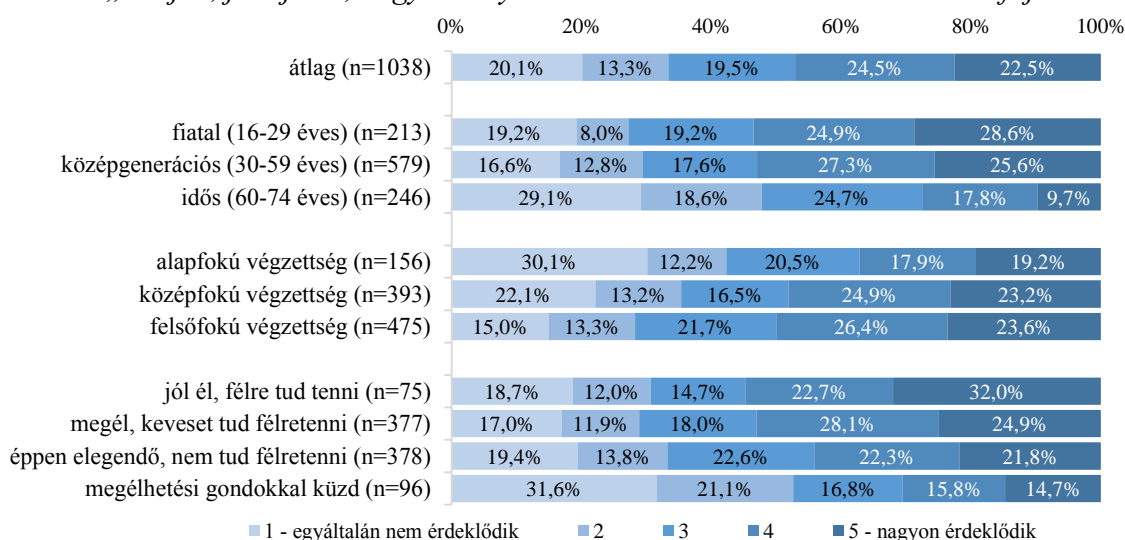
„Kérjük, jelölje be, hogy mennyire érdeklik Önt az alábbi színházi műfajok!”

Forrás: saját szerkesztés

41. ábra: Színházi műfajok iránti érdeklődés: stand up comedy – demográfiai különbségek

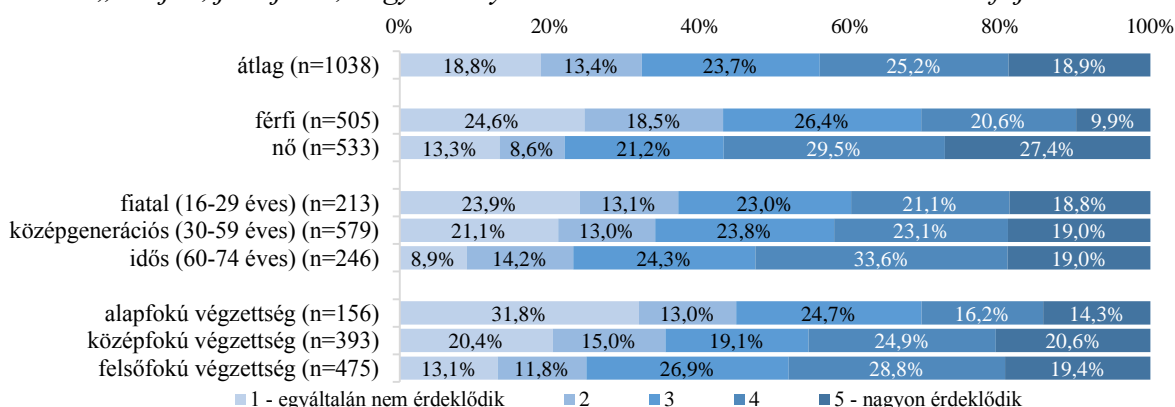
„Kérjük, jelölje be, hogy mennyire érdeklik Önt az alábbi színházi műfajok!”

Forrás: saját szerkesztés

42. ábra: Színházi műfajok iránti érdeklődés: musical – demográfiai különbségek

„Kérjük, jelölje be, hogy mennyire érdeklik Önt az alábbi színházi műfajok!”

Forrás: saját szerkesztés

A *rockopera* érdekesebb a nők számára: 43%-uk legalább 4-es értéket választott, míg a férfiak körében 31,3%-ot tesznek ki a hasonló véleményről nyilatkozók (43. ábra).

A *zenés színművek* iránt átlag feletti arányú érdeklődést mutatnak a nők (43% legalább 4-es érték). A legmagasabb arányú érdeklődést az alacsonyan képzettek és a férfiak mutatják: e két csoportban 50% feletti arányban nem érdeklődnek (legfeljebb 2-es érték) (44. ábra).

A *klasszikus színművek, drámák, tragédiák* iránt a nők, az idősek, a fővárosban élők, a felsőfokon képzettek, illetve a jobb jövedelmi helyzetben lévők mutatnak átlag feletti arányban érdeklődést (a skálán legalább 4-es értéket választottak). Minél jobb helyzetben van a válaszadó a társadalmi státuszt mutató demográfiai változók vonatkozásában (képzettség, lakóhely településtípusa, jövedelmi helyzet), annál nagyobb érdeklődést mutat a műfaj iránt (45. ábra). A *kortárs színművek* iránt a felsőfokon képzettek és a nők érdeklődnek a legmagasabb arányban. A generációk között a fiatalok és idősek is átlag feletti arányban érintettek (46. ábra).

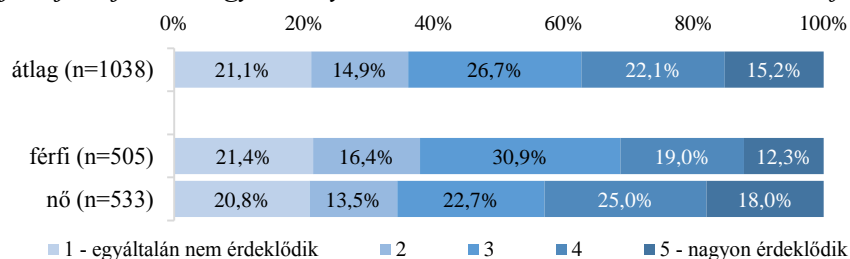
A *táncszínházak* a nők érdeklődését váltják ki leginkább (47. ábra).

Az *operett* ugyancsak a nőket, illetve az időseket érdekli átlag feletti arányban. Különösen az idősek csoportja mutat kiemelkedő figyelmet ezen színházi műfaj iránt (48. ábra).

Az *ifjúsági és gyermek színművek* a nőket átlag feletti arányban érdeklik, míg a férfiak többsége, több mint 70%-a nem igazán mutat érdeklődést (49. ábra).

43. ábra: Színházi műfajok iránti érdeklődés: rockopera – demográfiai különbségek

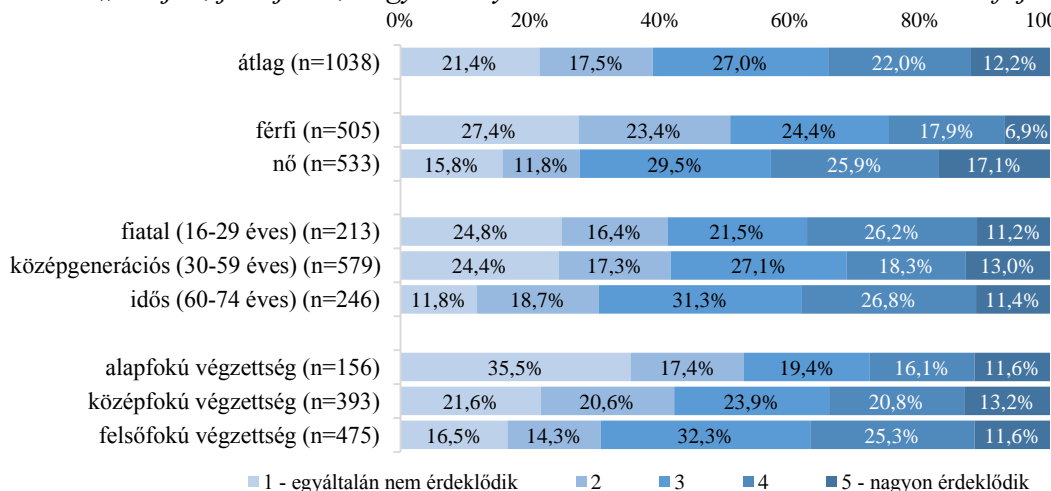
„Kérjük, jelölje be, hogy mennyire érdeklik Önt az alábbi színházi műfajok!”

Forrás: saját szerkesztés

44. ábra: Színházi műfajok iránti érdeklődés: zenés színmű – demográfiai különbségek

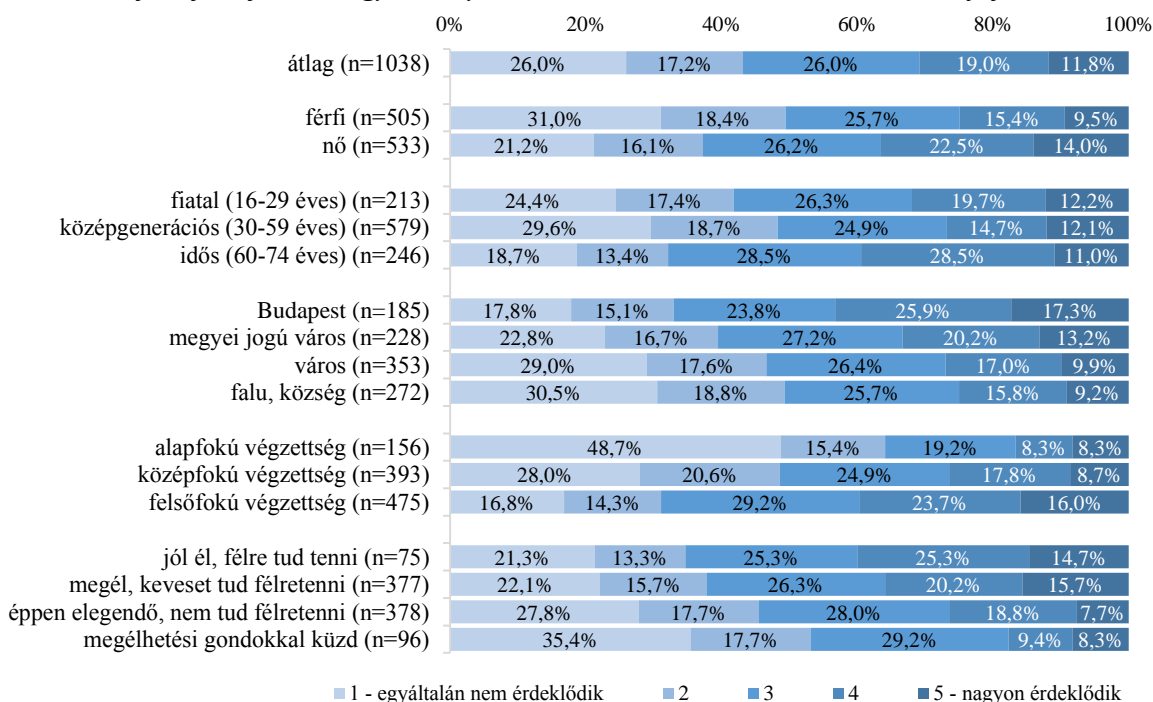
„Kérjük, jelölje be, hogy mennyire érdeklik Önt az alábbi színházi műfajok!”

Forrás: saját szerkesztés

45. ábra: Színházi műfajok iránti érdeklődés: klasszikus színmű, dráma, tragédia – demográfiai különbségek

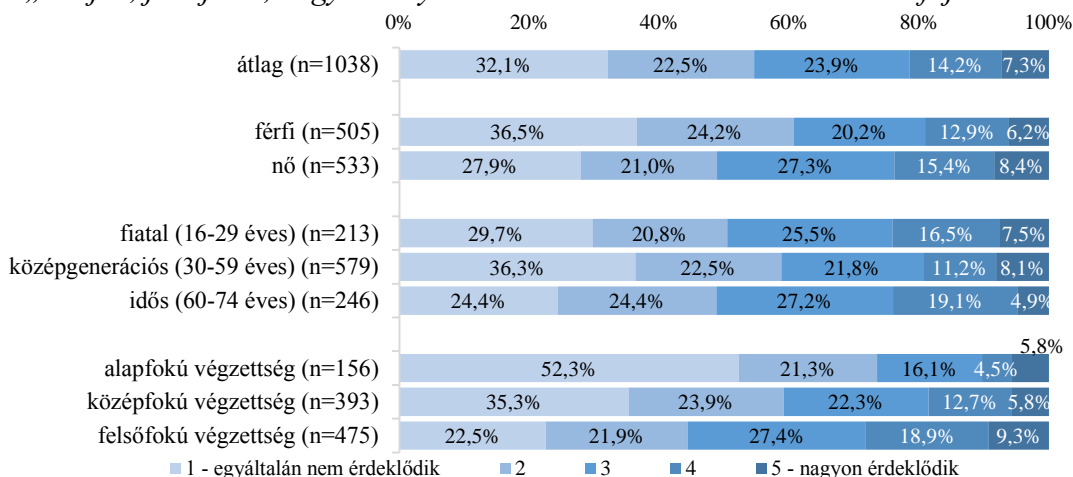
„Kérjük, jelölje be, hogy mennyire érdeklik Önt az alábbi színházi műfajok!”

Forrás: saját szerkesztés

46. ábra: Színházi műfajok iránti érdeklődés: kortárs színmű – demográfiai különbségek

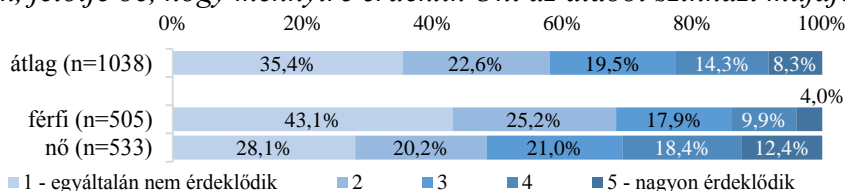
„Kérjük, jelölje be, hogy mennyire érdeklik Önt az alábbi színházi műfajok!”

Forrás: saját szerkesztés

47. ábra: Színházi műfajok iránti érdeklődés: táncszínház – demográfiai különbségek

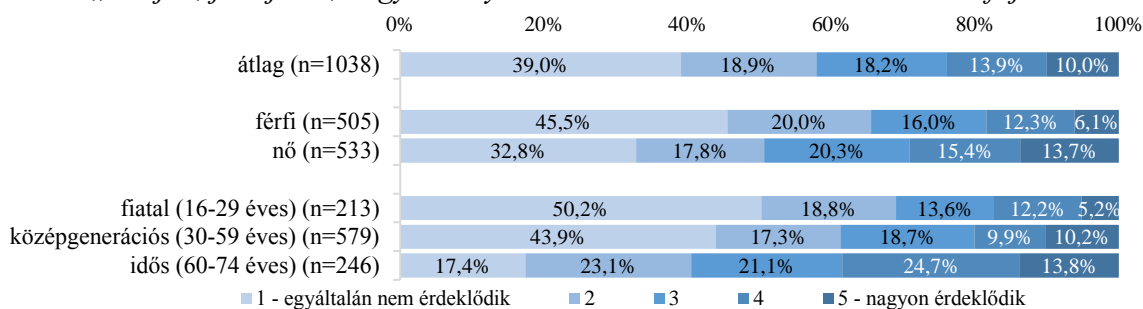
„Kérjük, jelölje be, hogy mennyire érdeklik Önt az alábbi színházi műfajok!”

Forrás: saját szerkesztés

48. ábra: Színházi műfajok iránti érdeklődés: operett – demográfiai különbségek

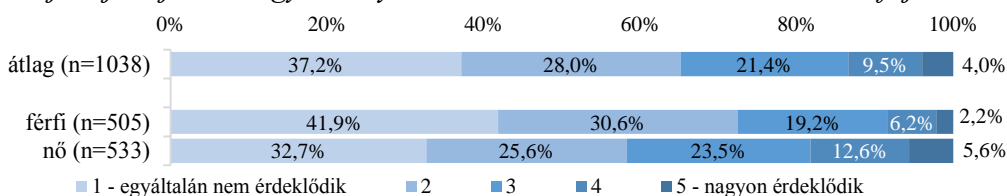
„Kérjük, jelölje be, hogy mennyire érdeklik Önt az alábbi színházi műfajok!”

Forrás: saját szerkesztés

49. ábra: Színházi műfajok iránti érdeklődés: ifjúsági és gyermek színmű – demográfiai különbségek

„Kérjük, jelölje be, hogy mennyire érdeklik Önt az alábbi színházi műfajok!”

Forrás: saját szerkesztés

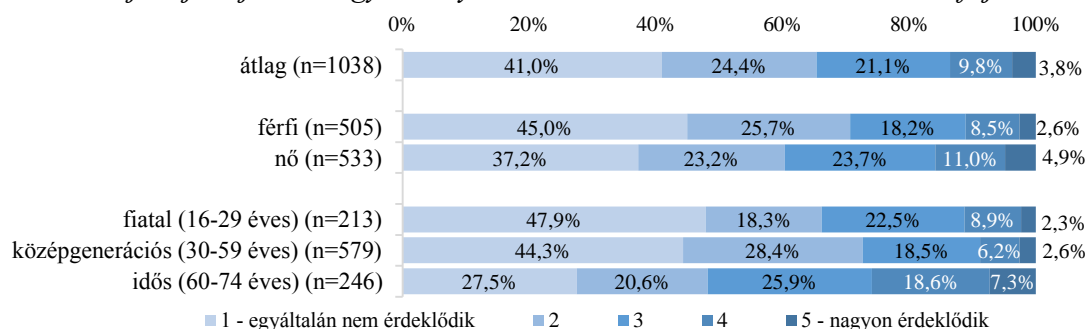
Az *előadóstek, versmondások* a nőket és az időseket szólítják meg legnagyobb arányban. Az idősek több mint 50%-a legalább 3-asra értékelte érintettségét (50. ábra).

Az *alternatív, kísérleti előadások* a fiatalokat és magasan képzetteket vonzzák a legnagyobb arányban. A generációk között a középgeneráció tagjai körében vannak legnagyobb arányban az érdektelenek (51. ábra).

Az *opera*, mint színházi műfaj az időseket, a fővárosiakat és a felsőfokon képzetteket érdekli átlag feletti arányban. A nemek között a nők mutatnak magasabb arányban nyitottságot a műfaj iránt. A generációk között a középgeneráció képviselőinek körében vannak az érdektelenek legnagyobb arányban, az iskolai végzettség szerinti csoportok között pedig az alacsonyokon képzettek (52. ábra).

50. ábra: Színházi műfajok iránti érdeklődés: előadóstek, versmondás – demográfiai különbségek

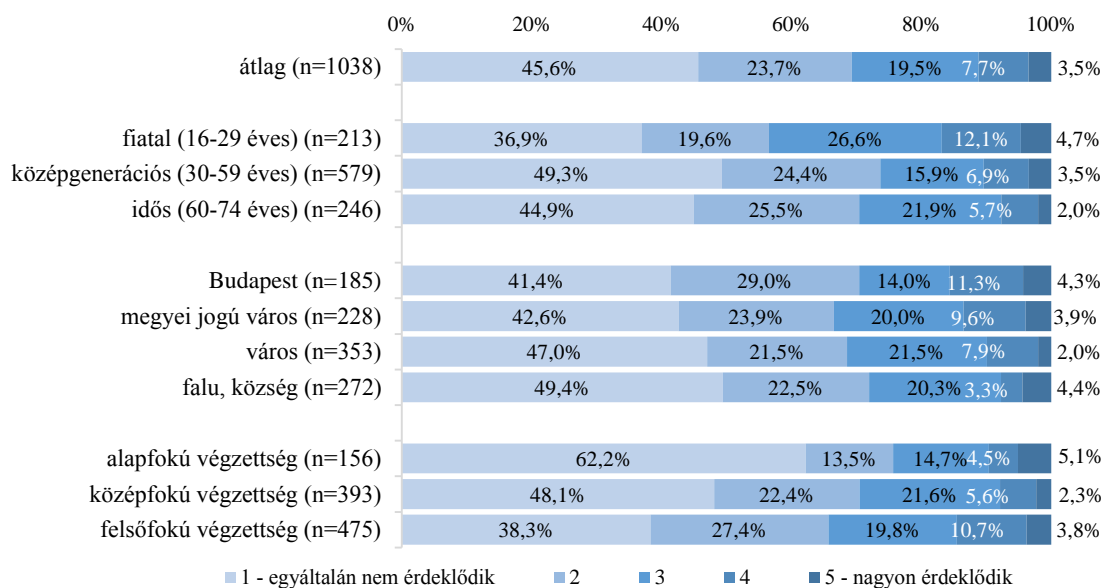
„Kérjük, jelölje be, hogy mennyire érdeklik Önt az alábbi színházi műfajok!”

Forrás: saját szerkesztés

51. ábra: Színházi műfajok iránti érdeklődés: alternatív, kísérleti előadások – demográfiai különbségek

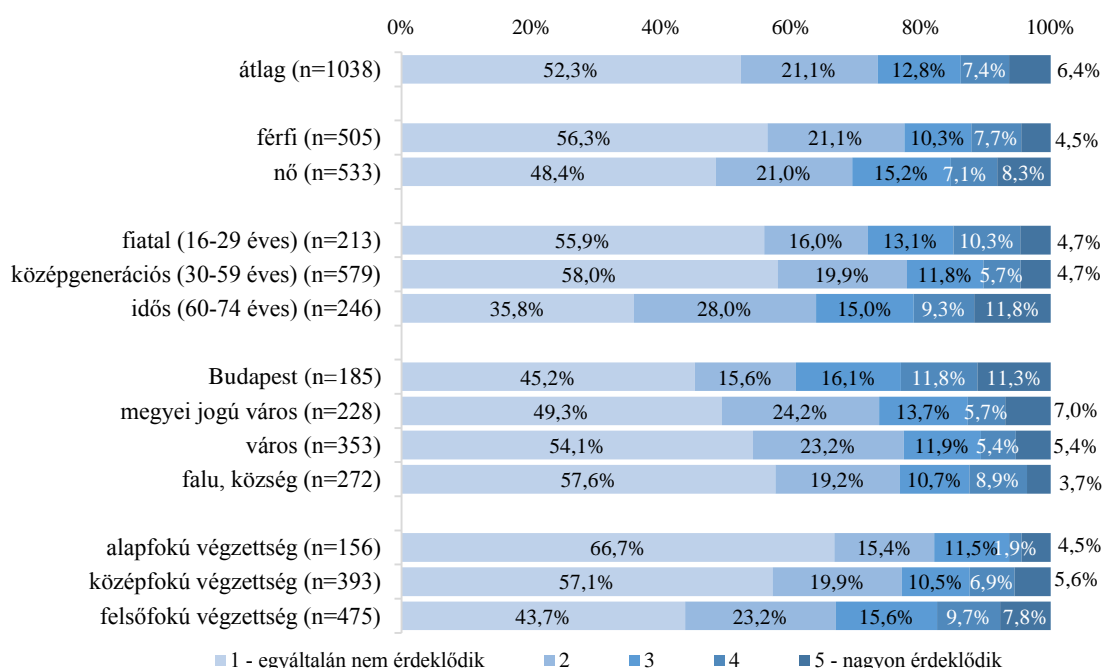
„Kérjük, jelölje be, hogy mennyire érdeklik Önt az alábbi színházi műfajok!”

Forrás: saját szerkesztés

52. ábra: Színházi műfajok iránti érdeklődés: opera – demográfiai különbségek

„Kérjük, jelölje be, hogy mennyire érdeklik Önt az alábbi színházi műfajok!”

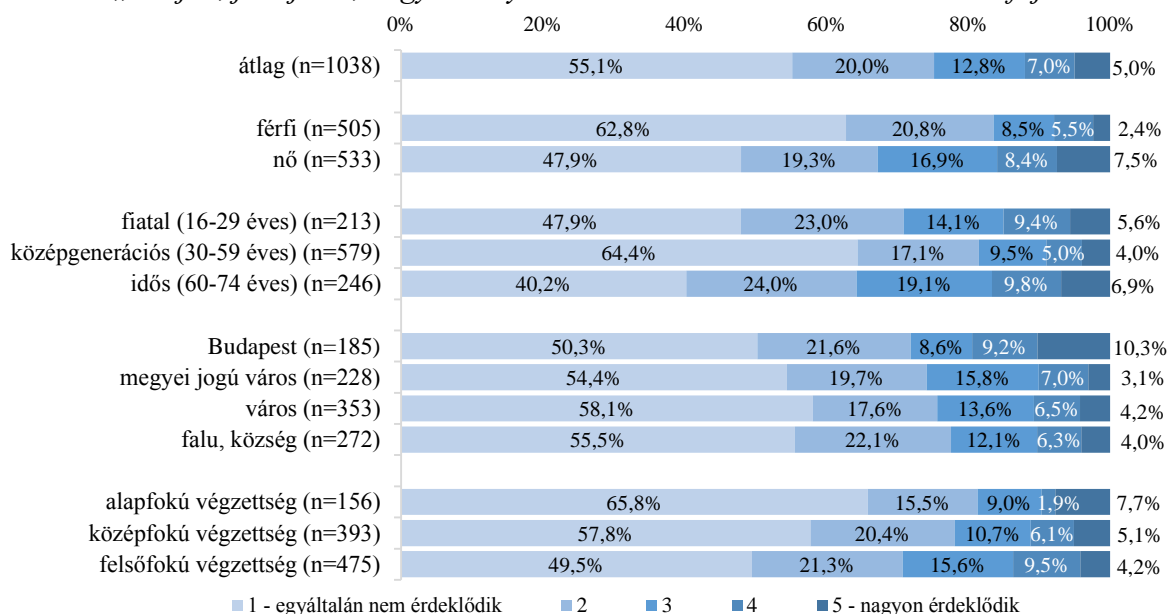
Forrás: saját szerkesztés

A balett iránt a nők, az idősek, a budapestiek és a magasan képzettek körében van a legtöbb érdeklődő. A férfiak, a középgeneráció tagjai és az alapfokon képzettek érdeklődése a leginkább mérsékelt (53. ábra).

A bábelőadások a nőket nagyobb arányban érdekli a férfi válaszadókhoz képest (54. ábra).

53. ábra: Színházi műfajok iránti érdeklődés: balett – demográfiai különbségek

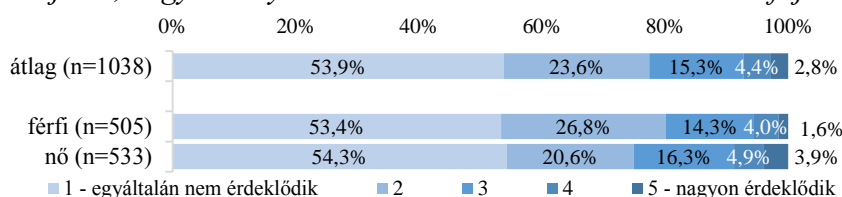
„Kérjük, jelölje be, hogy mennyire érdeklik Önt az alábbi színházi műfajok!”

Forrás: saját szerkesztés

54. ábra: Színházi műfajok iránti érdeklődés: bábelőadások – demográfiai különbségek

„Kérjük, jelölje be, hogy mennyire érdeklik Önt az alábbi színházi műfajok!”

Forrás: saját szerkesztés

A *filmes műfajok* kedveltségének elemzése során a *krimi* műfajában nem találtunk jelentős demográfiai különbségeket. A többi filmes műfaj esetében a lenti demográfiai különbségeket mértük. A bemutatási sorrendet az általában vett kedveltség arányai alapján állítottuk fel.

A *vígjátékot* a nők átlag feletti arányban kedvelik: körükben 50,5% válaszolt 5-ös értékkel, míg a férfiaknál 41,0% (55. ábra).

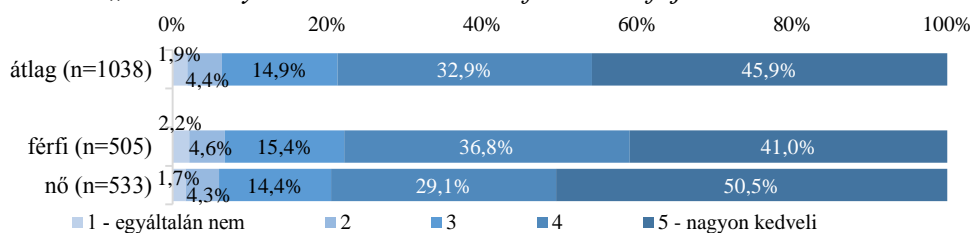
A *természetfilmeket* az idősebbek kedvelik leginkább: 83,3%-uk legalább 4-es értéket választott. Minél idősebb generációhoz tartozik a válaszadó, annál valószínűbb, hogy nagyobb mértékben kedveli ezt a filmes műfajt (56. ábra).

A *kalandfilmek* a férfiak és a középgenerációsok körében a legnépszerűbbek: több mint 70%-uk legalább 4-es értékkel válaszolt. Az idősek körében vannak a kedvelők legkisebb arányban: köreikben 57,8% választott 4-es vagy 5-ös értéket (57. ábra).

Az *akciófilmek* az alpfokon végzettek és a férfiak körében a legnépszerűbbek (5-ös értékek magas aránya). Minél magasabb végzettséggel rendelkezik a válaszadó, annál valószínűbb, hogy kevésbé kedveli az akciófilmeket. Az elutasítók az idősek (32,8%) és a nők (25,7%) körében vannak legnagyobb arányban (1-es és 2-es értékek magas aránya) (58. ábra).

55. ábra: Filmes műfajok kedveltsége: vígjáték – demográfiai különbségek

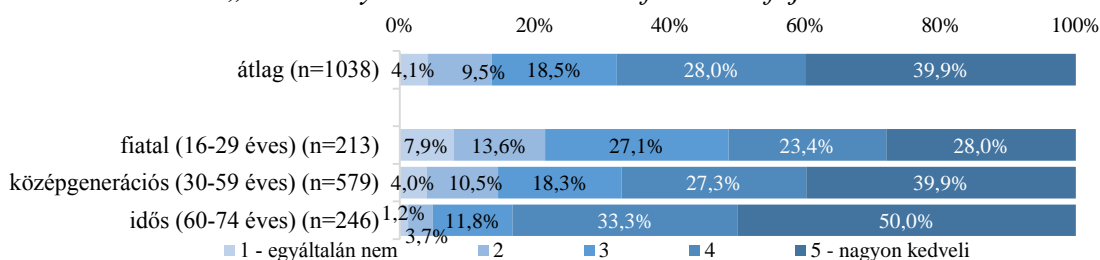
„Ön mennyire kedveli az alábbi filmes műfajokat?”

Forrás: saját szerkesztés

56. ábra: Filmes műfajok kedveltsége: természetfilm – demográfiai különbségek

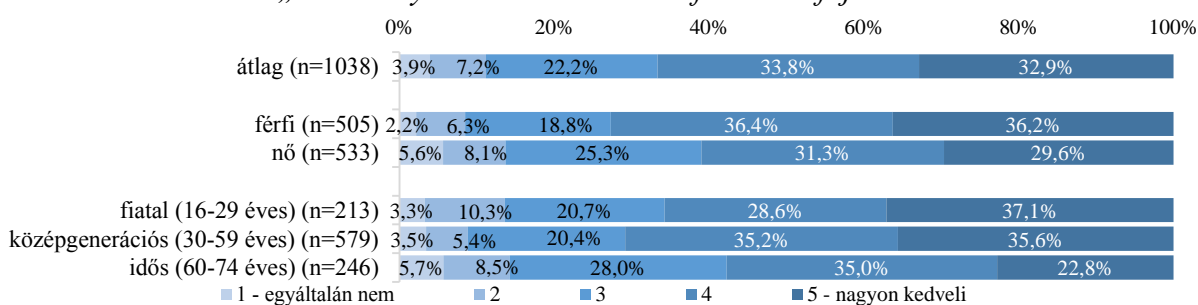
„Ön mennyire kedveli az alábbi filmes műfajokat?”

Forrás: saját szerkesztés

57. ábra: Filmes műfajok kedveltsége: kalandfilm – demográfiai különbségek

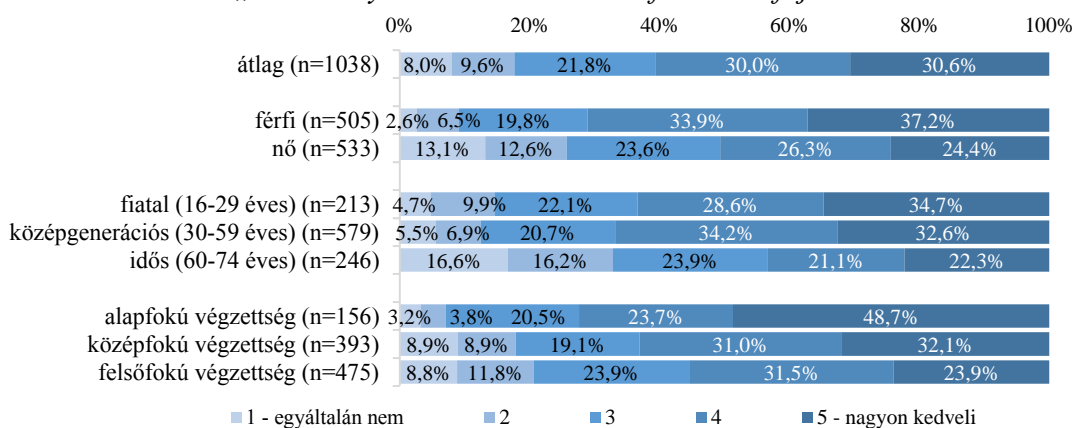
„Ön mennyire kedveli az alábbi filmes műfajokat?”

Forrás: saját szerkesztés

58. ábra: Filmes műfajok kedveltsége: akciófilm – demográfiai különbségek

„Ön mennyire kedveli az alábbi filmes műfajokat?”

Forrás: saját szerkesztés

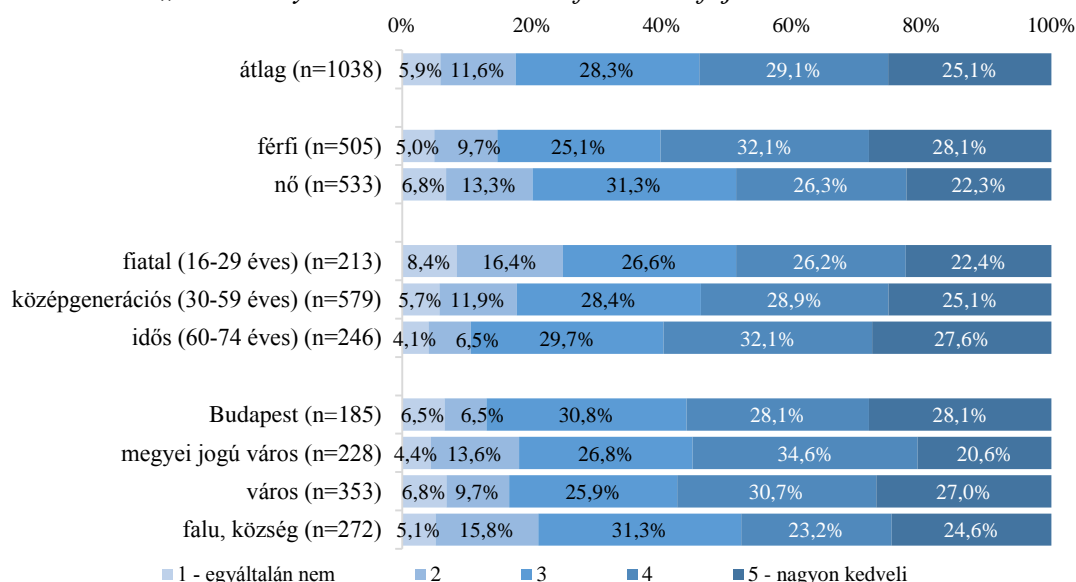
A dokumentumfilmek a férfiak (60,2%), az idősek (59,7%), illetve a kisebb városok lakói (57,7%) körében a legnépszerűbbek (4-es és 5-ös értékek). Az elutasítók a fiatalok körében vannak legnagyobb arányban: 22,8% legfeljebb 2-esre értékelte véleményét (59. ábra).

A családról, gyerekekről szóló filmek a nők körében a legkedveltebbek: közel 60%-uk legalább 4-es értékkel válaszolt. A legkevésbé a férfiak kedvelik ezt a műfajt: a legkisebb arányban vélekednek pozitívan (4-es és 5-ös értékek: 36,6%), illetve a legnagyobb arányban negatívan (1-es és 2-es értékek: 28,8%) (60. ábra).

A kosztümös, történelmi témájú filmeket az idősek, a felsőfokon képzettek, a jó jövedelmi helyzetben élők és a nők kedvelik legmagasabb arányban (legalább 4-es értékek magas aránya). Ezt a műfajt a fiatalok (41,5%), az alacsonyok képzettek (36,6%) és a megélhetési gondokkal küzdők (36,5%) utasítják el legnagyobb arányban (1-es és 2-es értékek) (61. ábra).

59. ábra: Filmes műfajok kedveltsége: dokumentumfilm – demográfiai különbségek

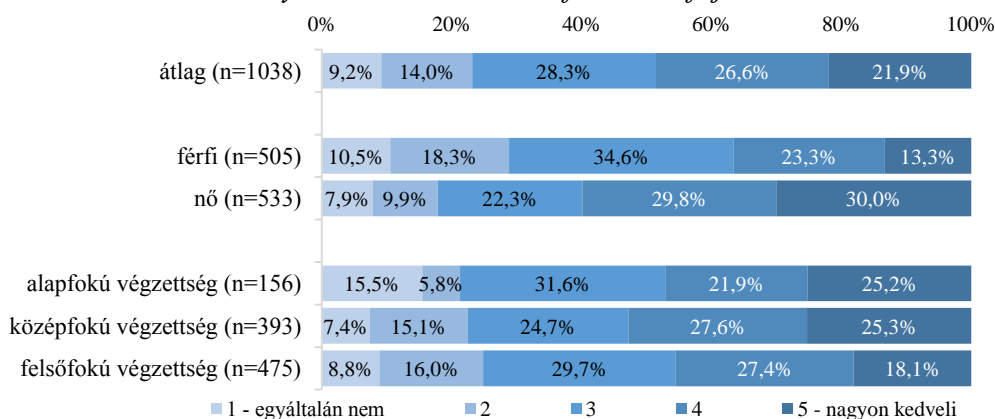
„Ön mennyire kedveli az alábbi filmes műfajokat?”

Forrás: saját szerkesztés

60. ábra: Filmes műfajok kedveltsége: családról, gyerekekről szóló film – demográfiai különbségek

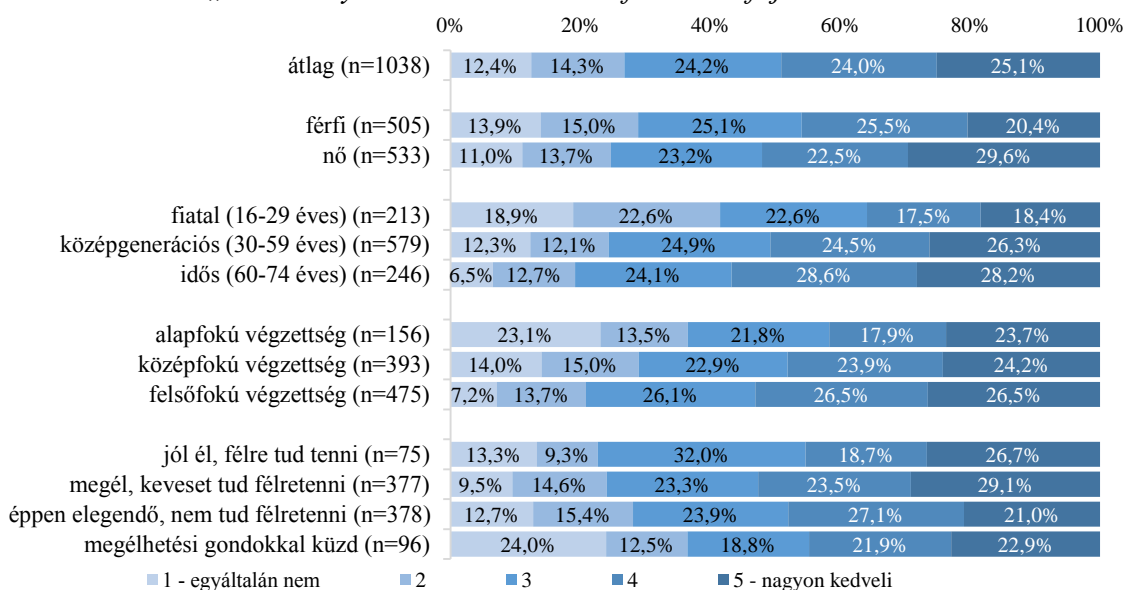
„Ön mennyire kedveli az alábbi filmes műfajokat?”

Forrás: saját szerkesztés

61. ábra: Filmes műfajok kedveltsége: kosztümös, történelmi film – demográfiai különbségek

„Ön mennyire kedveli az alábbi filmes műfajokat?”

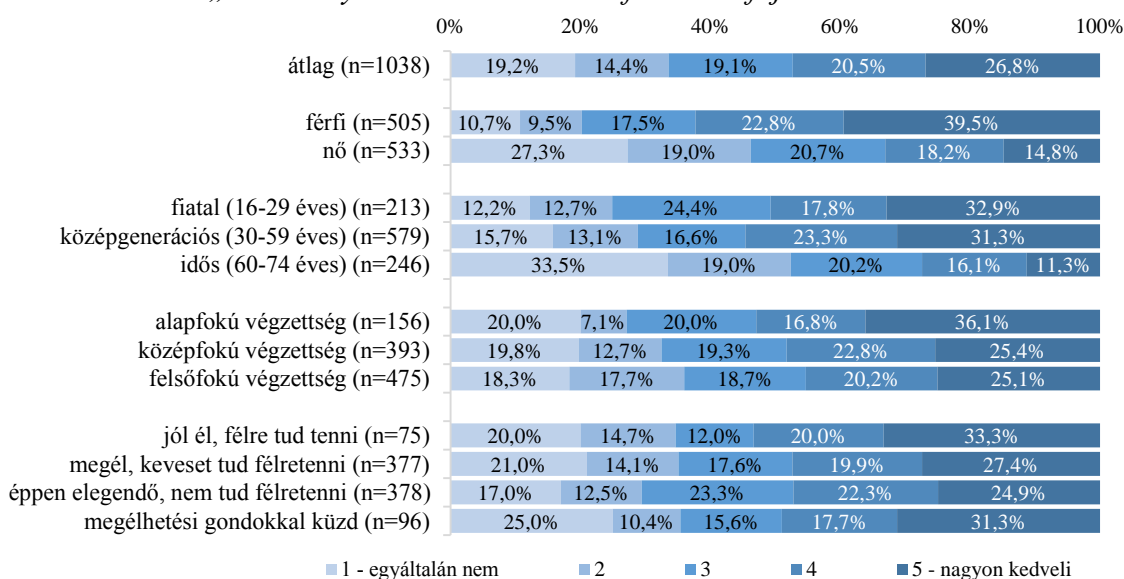
Forrás: saját szerkesztés

A *sci-fi* műfaját átlag feletti arányban kedvelik (legalább 4-es érték) a férfiak, az alapfokon képzettek, illetve a jobb jövedelmi helyzetben élők körében. Legkevésbé az idősök mutatnak érdeklődést a műfaj iránt, körükben vannak legnagyobb arányban az elutasítók (legfeljebb 2-es érték) is. Őket a nők követik (62. ábra).

A *mesefilmek* a fiatalok és a nők körében kedvelt kiemelkedő arányban. Minél idősebb a válaszadó, illetve minél magasabban képzett, annál valószínűbb, hogy kevésbé kedveli ezt a műfajot (63. ábra).

62. ábra: Filmes műfajok kedveltsége: sci-fi – demográfiai különbségek

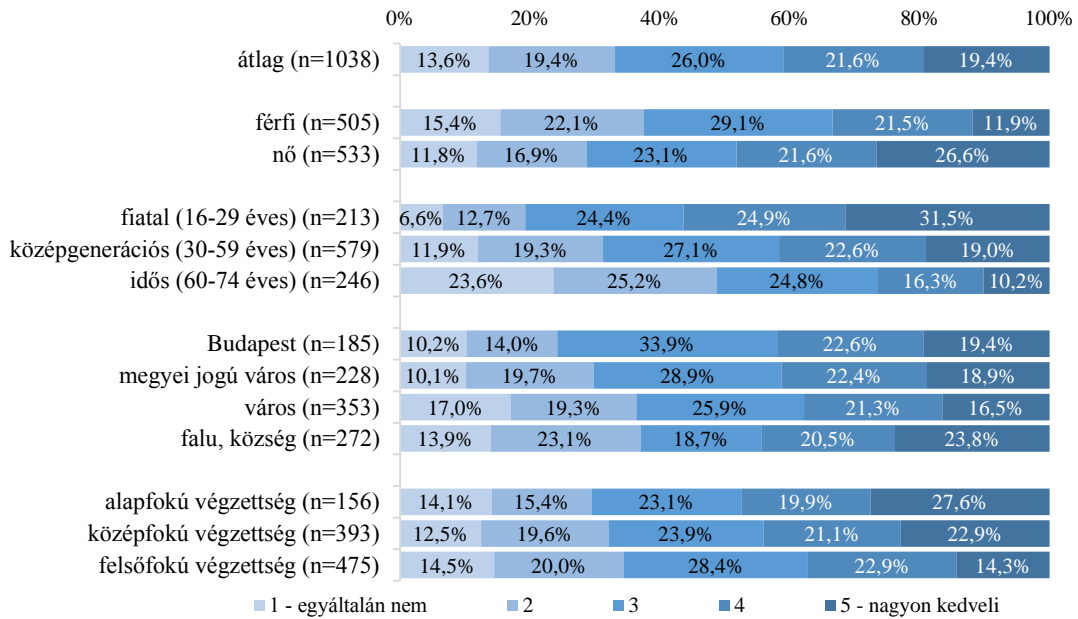
„Ön mennyire kedveli az alábbi filmes műfajokat?”

Forrás: saját szerkesztés

63. ábra: Filmes műfajok kedveltsége: mesefilm – demográfiai különbségek

„Ön mennyire kedveli az alábbi filmes műfajokat?”

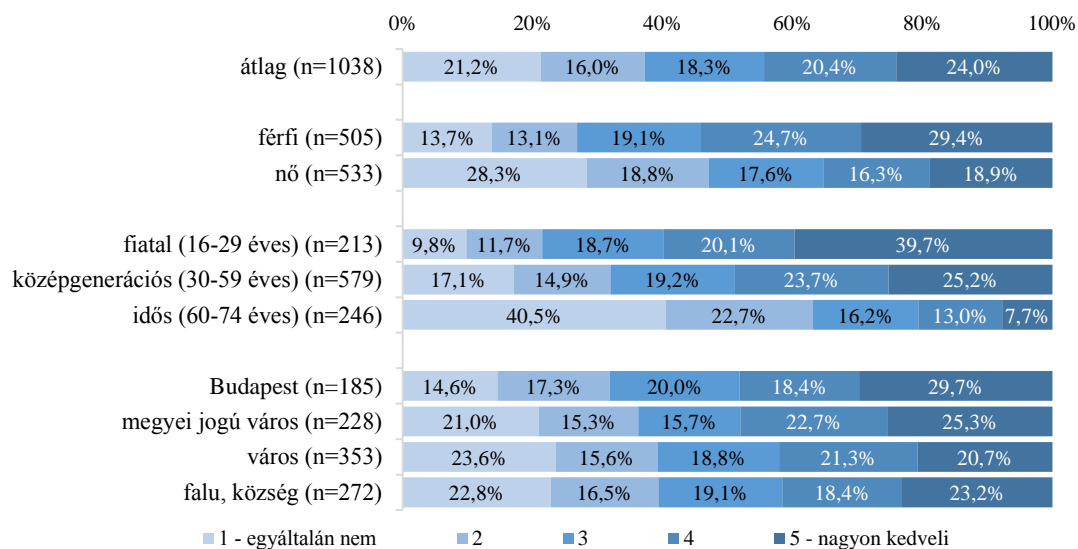
Forrás: saját szerkesztés

Figyelemreméltó, hogy a *fantasy filmeket* a fiatalok jelentősen átlag feletti arányban kedvelik. Különösen azok aránya jelentős, akik 5-ösre értékelték ezek kedveltségét (közel 40%). A generációk közül az idősek inkább elutasítóak: 63,2% inkább nem kedveli ezt a műfajt (64. ábra).

Az *animációs filmek* ugyancsak a fiatalok körében népszerűek leginkább – ezzel szemben minden második idős inkább nem kedveli ezt a műfajt. A nagyobb városok lakói nagyobb arányú érdeklődést mutatnak, mint a kisebb városokban vagy községekben élők (65. ábra).

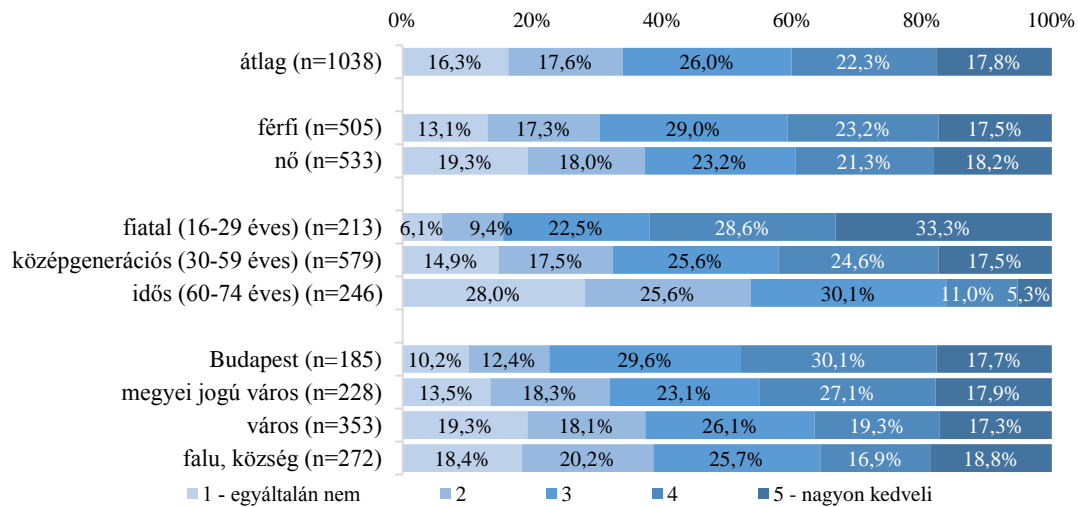
64. ábra: Filmes műfajok kedveltsége: fantasy film – demográfiai különbségek

„Ön mennyire kedveli az alábbi filmes műfajokat?”

Forrás: saját szerkesztés

65. ábra: Filmes műfajok kedveltsége: animációs film – demográfiai különbségek
 „Ön mennyire kedveli az alábbi filmes műfajokat?”

Forrás: saját szerkesztés

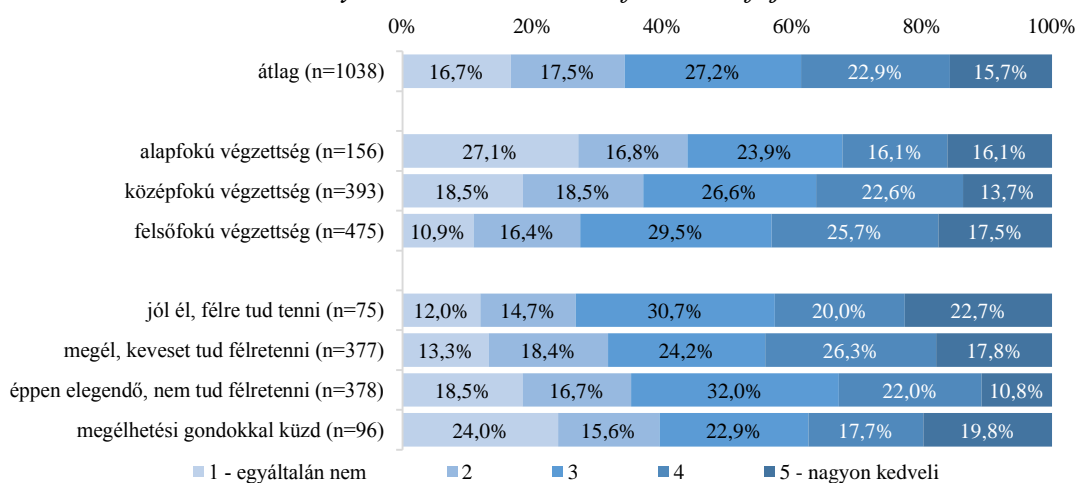
A *filmdrámákhoz* a magasan képzettek és a legalább jó jövedelműek viszonyulnak a leginkább pozitívan, tehát körükben vannak legnagyobb arányban a műfaj kedvelői. Minél alacsonyabban képzett valaki, illetve minél szűkösebb anyagi körülmények között él, annál valószínűbb, hogy inkább nem kedveli a műfajt (66. ábra).

A *musical* műfaja az idősök, a nők és a magasan képzettek körében a legnépszerűbb (legalább 4-es értékek magas aránya). Az elutasítók az alacsony képzettségűek körében vannak kimagasló arányban: közel 30% 1-esre értékelte beállítottságát (67. ábra).

A *western* filmek a férfiak és az alacsony képzettségűek körében a legnépszerűbbek. Szembetűnő a nők érdeklődésének lemaradása más demográfiai csoportokhoz képest (68. ábra).

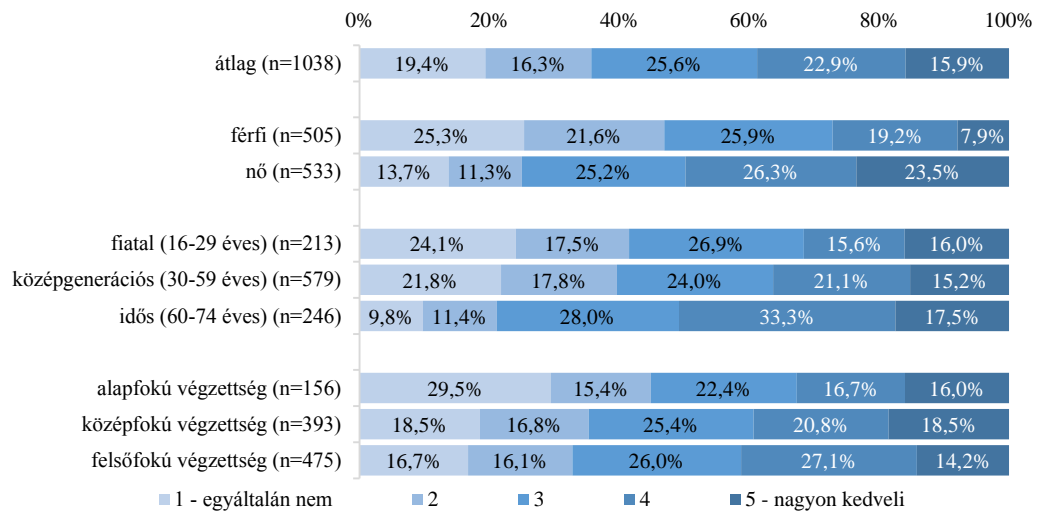
A *pszicho-thriller* témájú filmek a fiatalok és az alacsony képzettségűek körében a legnépszerűbbek. A legkisebb arányú érdeklődést az idősök körében mértük (69. ábra).

66. ábra: Filmes műfajok kedveltsége: filmdráma – demográfiai különbségek
 „Ön mennyire kedveli az alábbi filmes műfajokat?”

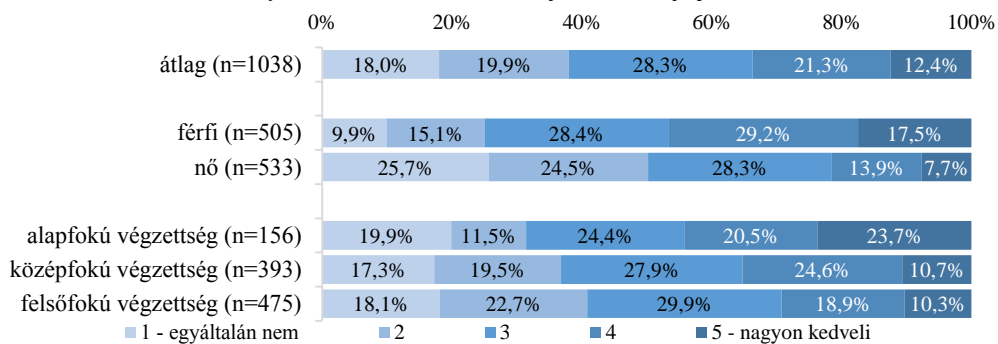
Forrás: saját szerkesztés

67. ábra: Filmes műfajok kedveltsége: musical – demográfiai különbségek
 „Ön mennyire kedveli az alábbi filmes műfajokat?”

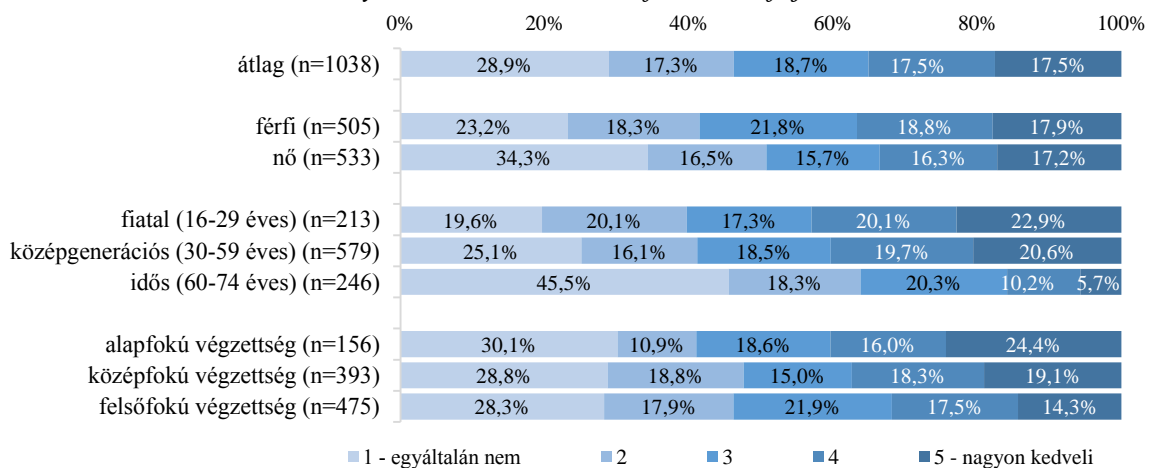
Forrás: saját szerkesztés

68. ábra: Filmes műfajok kedveltsége: western – demográfiai különbségek
 „Ön mennyire kedveli az alábbi filmes műfajokat?”

Forrás: saját szerkesztés

69. ábra: Filmes műfajok kedveltsége: pszicho-thriller – demográfiai különbségek
 „Ön mennyire kedveli az alábbi filmes műfajokat?”

Forrás: saját szerkesztés

A rövidfilmeket átlag alatti arányban kedvelik az alapfokon képzettek és a falvak, községek lakói, illetve körükben vannak legnagyobb arányban azok, akik egyáltalán nem kedvelik ezt a műfajt (70. ábra).

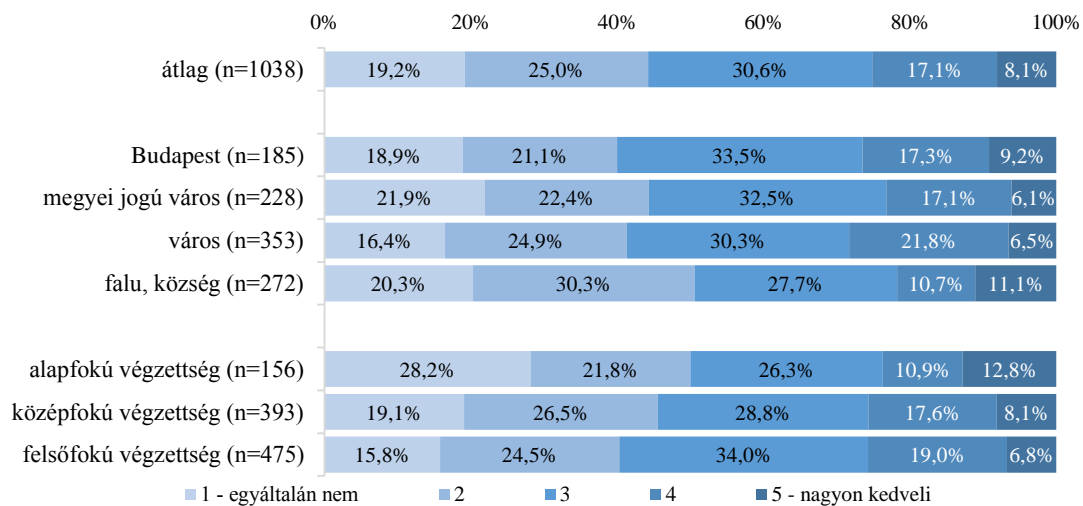
A művészfilmeket a felsőfokon képzettek és az idősek kedvelik átlagot meghaladó arányban. A kedvelők tábora az alapfokon képzettek körében a legszűkebb, illetve körükben vannak legnagyobb arányban az elutasítók is (71. ábra).

Az opera témájú filmek kapcsán az idősek érintettsége jelentősen kiemelkedik: körükben vannak legkisebb arányban az elutasítók (1-es érték), illetve legnagyobb arányban azok, akik valamilyen mértékben kedvelik e műfajt (legalább 3-as érték) (72. ábra).

A balettfilmeket a nők és az idősek kedvelik leginkább. A megoszlások alapján figyelemre méltó a férfiak és a középgeneráció képviselőinek érdektelensége (73. ábra).

70. ábra: Filmes műfajok kedveltsége: rövidfilm – demográfiai különbségek

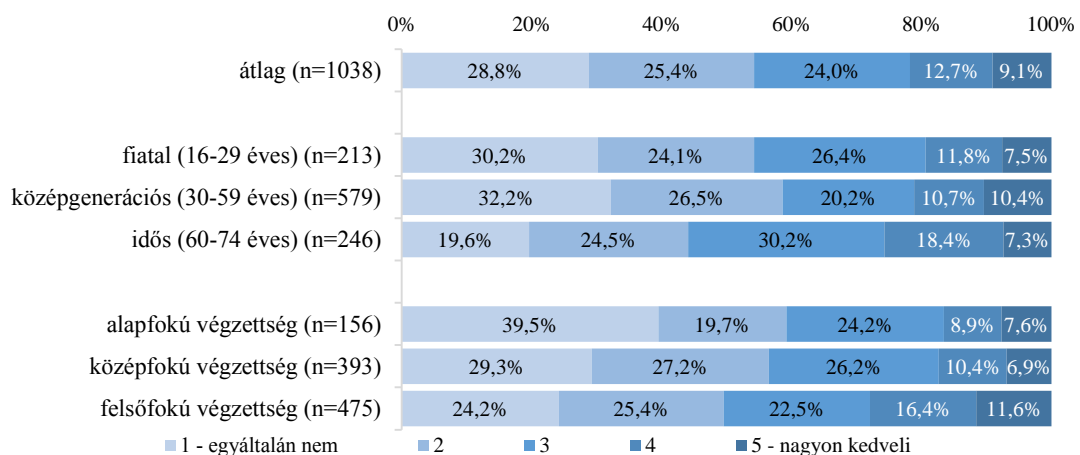
„Ön mennyire kedveli az alábbi filmes műfajokat?”

Forrás: saját szerkesztés

71. ábra: Filmes műfajok kedveltsége: művészfilm – demográfiai különbségek

„Ön mennyire kedveli az alábbi filmes műfajokat?”

Forrás: saját szerkesztés

72. ábra: Filmes műfajok kedveltsége: operafilm – demográfiai különbségek

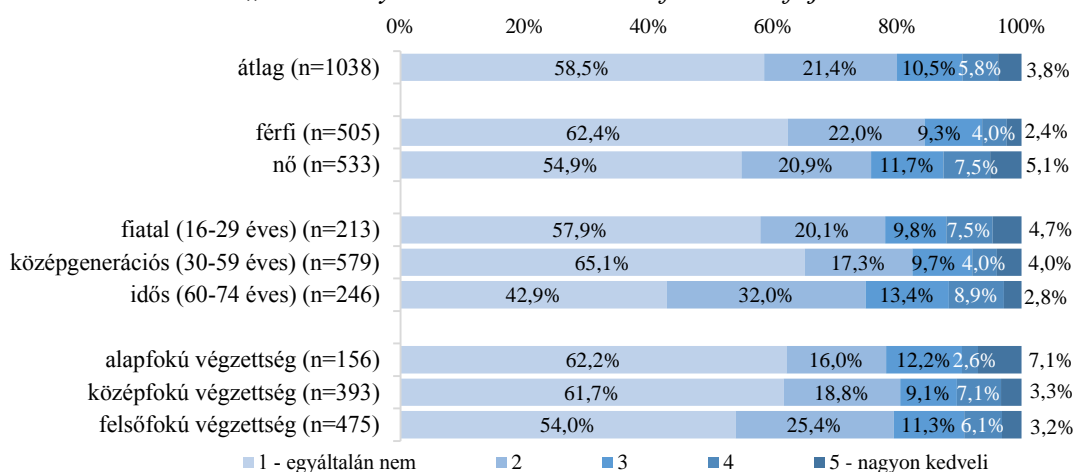
„Ön mennyire kedveli az alábbi filmes műfajokat?”

Forrás: saját szerkesztés

73. ábra: Filmes műfajok kedveltsége: balettfilm – demográfiai különbségek

„Ön mennyire kedveli az alábbi filmes műfajokat?”

Forrás: saját szerkesztés

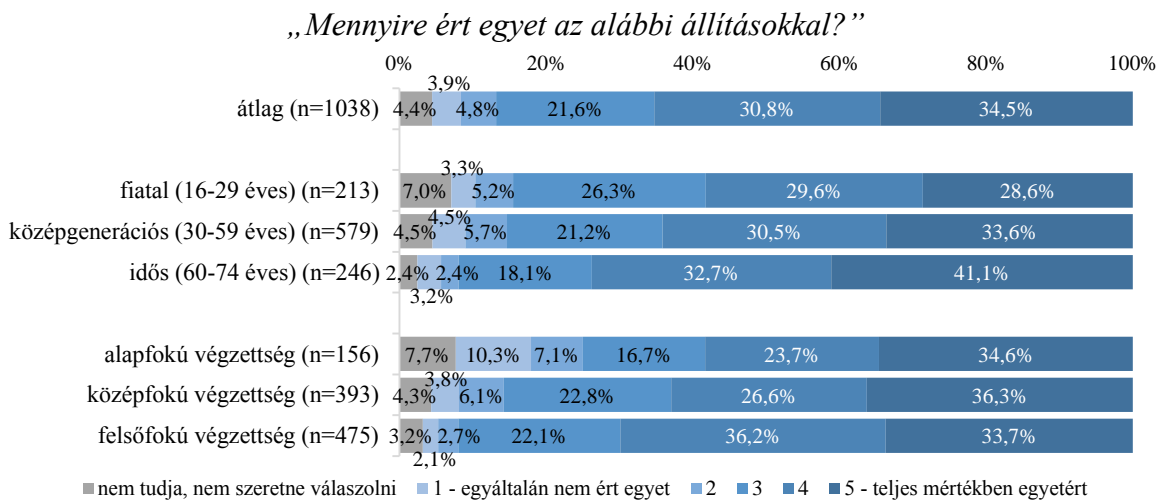
Demográfiai háttérelmést végeztünk a vizsgálatba bevont 17 attitűdállítás kapcsán is, keresve az egyes csoportok között megfigyelhető és értelmezhető különbségeket. Az alábbiakban az egyetértés mértéke alapján rangsoroltuk az egyes állításokat.

Abban a kérdésben, miszerint „Egy kulturális program akkor jó, ha elgondolkodtat, ha emlékeztet”, átlag feletti arányban mutatnak egyetértést az idősek és a felsőfokon képzettek (legalább 4-es értékek) (74. ábra). Minél idősebb a válaszadó, illetve minél magasabban képzett, annál valószínűbb, hogy egyetért ezzel az állítással.

Az élő kulturális programokat a nők és a magasban képzettek vélik élményszerűbbnek legnagyobb arányban. Az állítással az alacsonyban képzettek értenek egyet legkevésbé (75. ábra).

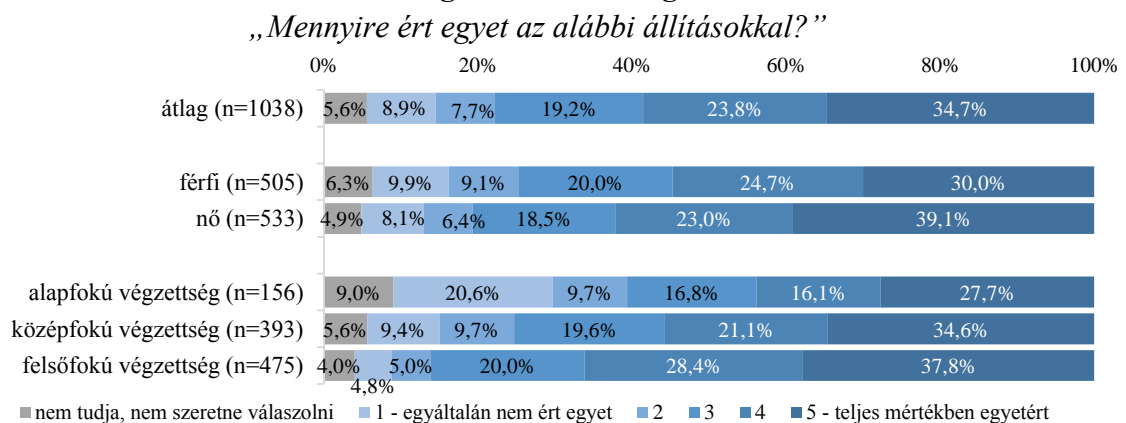
A kulturális időtöltés és a személyiség, valamint az életstílus kapcsolatával a nők és a felsőfokon képzettek értenek egyet leginkább (4-es és 5-ös válaszok magas aránya). A végzettségi csoportok között az alacsonyban képzettek közel 23%-a inkább nem ért egyet ezzel, illetve legnagyobb arányban azok vannak közöttük, akik semleges viszonyulnak a kérdéshez (3-as érték) (76. ábra).

74. ábra: „Egy kulturális program akkor jó, ha elgondolkodtat, ha emlékezetes” – demográfiai különbségek

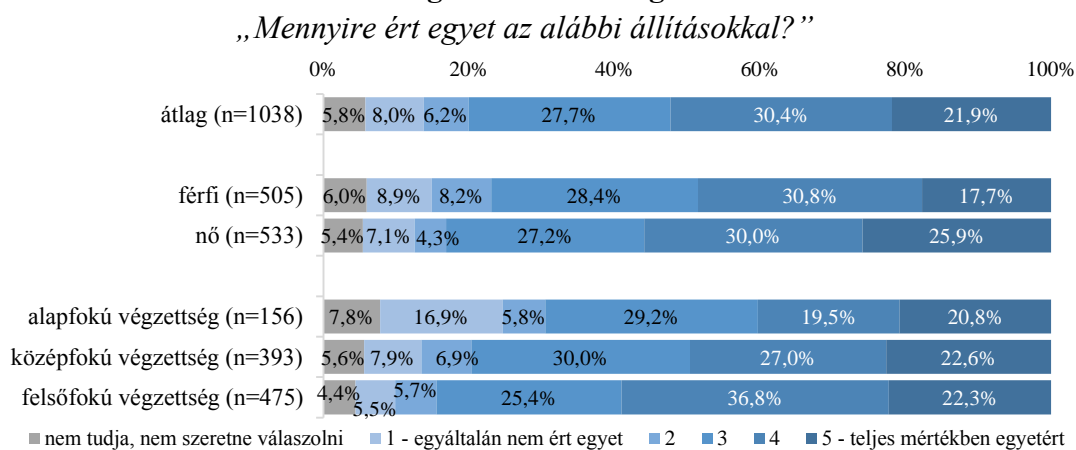
Forrás: saját szerkesztés

75. ábra: „Az élő kulturális program (pl. koncert) számomra mindig nagyobb élmény” – demográfiai különbségek

Forrás: saját szerkesztés

76. ábra: „A kulturális elfoglaltság jól tükrözi az ember személyiségét, életstílusát” – demográfiai különbségek

Forrás: saját szerkesztés

Egy kulturális program érdekében vállalt utazásra a magasan képzettek mutatnak legnagyobb arányban hajlandóságot: körükben 53,8% legalább 4-es értéket adott az 5 fokozatú skálán. Az alapfokon képzettek körében 30,7% van ilyen véleményen (77. ábra).

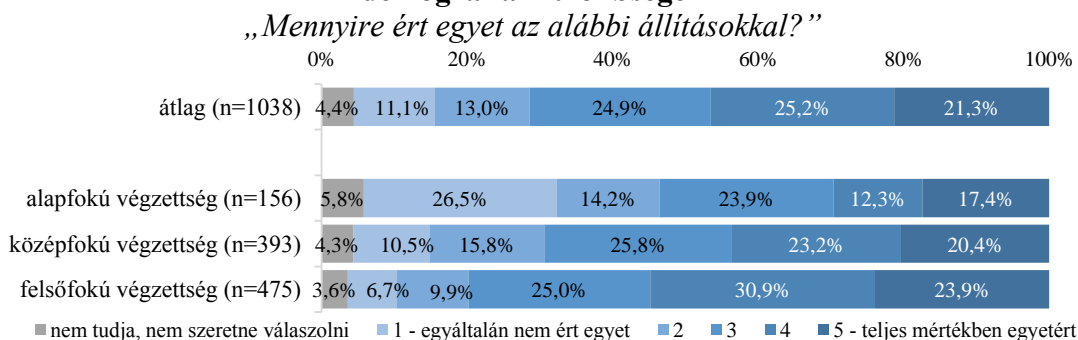
Az idő kérdését a fiatalok tartják legnagyobb arányban meghatározónak: 40,4%-uk legalább 4-es értékkel válaszolt. Ugyanakkor a módusz mindhárom generáció esetén a 3-as skálaérték. Az idősek átlag feletti arányban válaszolták, hogy nem értenek egyet az állítással. A végzettségi csoportok között a magasan képzettek vannak leginkább idő szűkében, bár körükben is a 3-as értéket választók vannak legnagyobb arányban (78. ábra).

Az internetes kultúrafogyasztás a férfiakra, az idősekre és az alapfokon képzettek jellemző átlag feletti arányban (4-es és 5-ös válaszok magas aránya). A nők és középgeneráció tagjai vannak azon a véleményen legnagyobb arányban, miszerint nem értenek ezzel egyet (79. ábra).

A szülők hatása kapcsán abban mutatkoznak meg a véleménykülönbségek, hogy az alapfokon képzettek magas arányban nem értenek egyet (1-es skálaérték), míg a magasan képzettek körében a 3-as értéket választók vannak többségben (80. ábra).

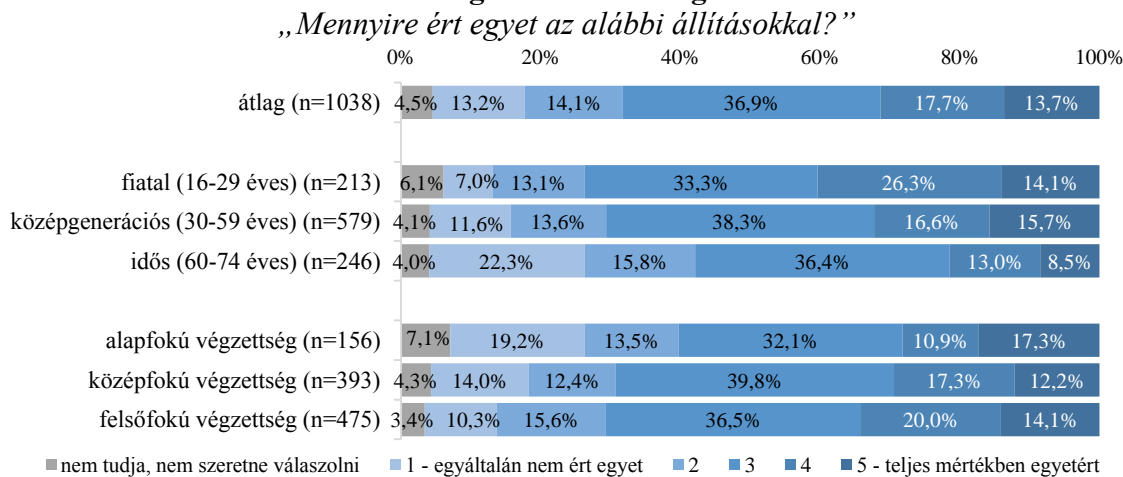
A párok hatását a magasan képzettek, illetve a jobb jövedelmi helyzetben élők ismerik el legnagyobb arányban. A nők körében azok vannak többségben, akik nem értenek egyet ezzel. Legnagyobb arányan a megélhetési gondokkal küzdők utasítják el az állítást (81. ábra).

77. ábra: „Egy vonzó kulturális programért hajlandó vagyok elutazni is” – demográfiai különbségek

Forrás: saját szerkesztés

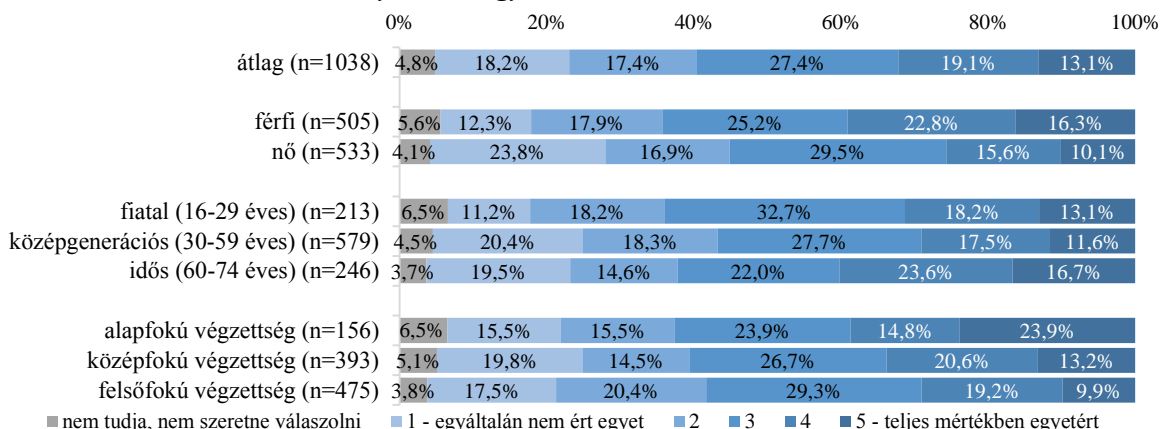
78. ábra: „Számomra a kulturális elfoglaltság elsősorban idő kérdése” – demográfiai különbségek

Forrás: saját szerkesztés

79. ábra: „Kulturális időtöltésem egyre inkább az internethez kötődik” – demográfiai különbségek

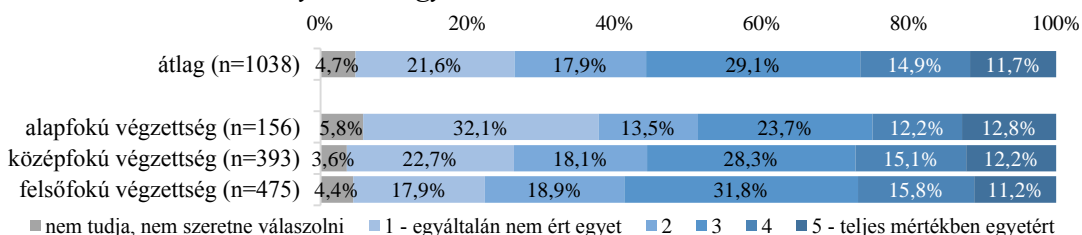
„Mennyire ért egyet az alábbi állításokkal?”

Forrás: saját szerkesztés

80. ábra: „Kulturális érdeklődésem alakulására nagy hatással voltak a szüleim” – demográfiai különbségek

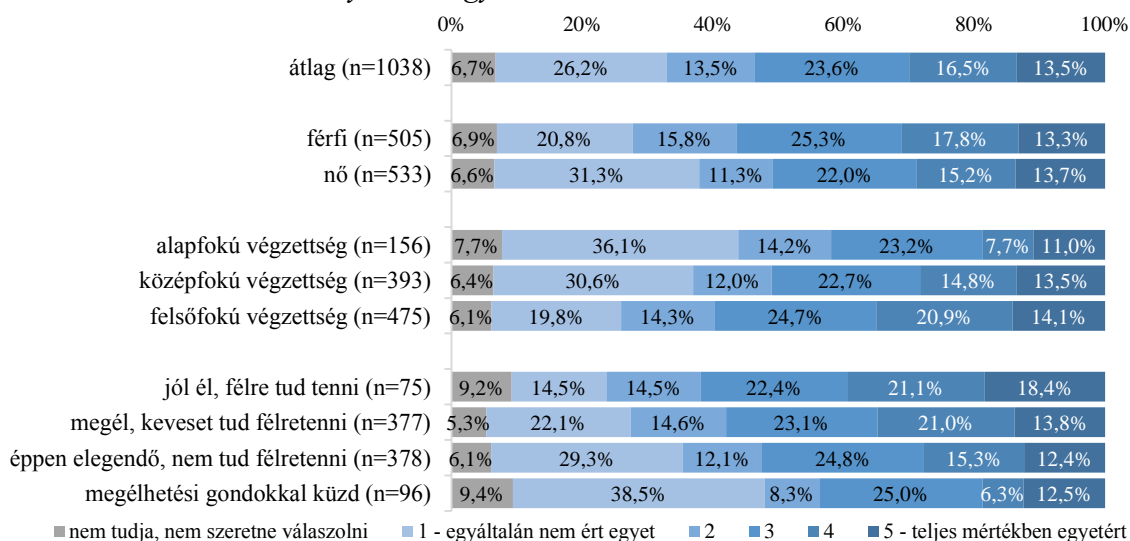
„Mennyire ért egyet az alábbi állításokkal?”

Forrás: saját szerkesztés

81. ábra: „A párom nagymértékben befolyásolja kulturális időtöltésemet” – demográfiai különbségek

„Mennyire ért egyet az alábbi állításokkal?”

Forrás: saját szerkesztés

A kulturális szokásokra a *személyes okok változásai* átlag feletti arányban gyakoroltak hatást a magasan képzettek körében, illetve azok esetében, akiknek jövedelmi helyzete problémás, gondokkal teli (82. ábra). Legkevésbé azok értenek egyet az állítással, akik jobb jövedelmi helyzetben vannak.

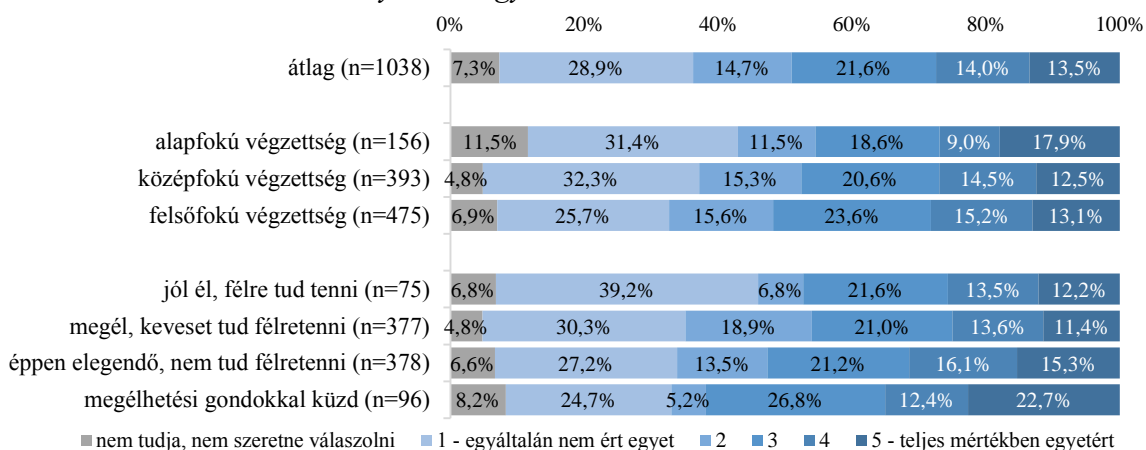
A *barátok hatását* a fiatalok érzékelik legnagyobb arányban, őket a magasan képzettek követik (4-es és 5-ös értékek magas aránya). Az alapfokú végzettséggel rendelkezők értenek egyet legkevésbé az állítással (83. ábra).

A *magaskultúra műveltséget meghatározó szerepét* a férfiak, az idősek, illetve a magasan képzettek ismerik el legnagyobb arányban (legalább 3-as érték). Az alapfokon képzettek körében vannak legnagyobb arányban, akik nem értenek egyet a kulturált ember ilyen meghatározásával (84. ábra).

A *korszellem, a divat* befolyásoló hatását a fiatalok és az alapfokon képzettek ismerik el legnagyobb arányban (legalább 4-es érték). Ugyanakkor az alapfokon képzettek és az idősek körében vannak legnagyobb arányban azok is, akik nem értenek ezzel egyet (85. ábra).

82. ábra: „Elsősorban személyes okok (pl. elköltözés, gyermekszületés) miatt történt, hogy felhagytam korábbi kulturális elfoglaltságokkal” – demográfiai különbségek

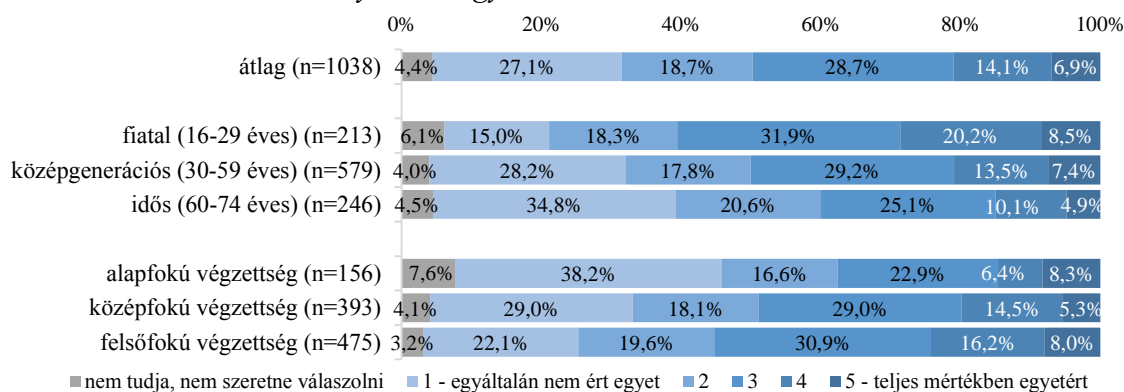
„Mennyire ért egyet az alábbi állításokkal?”

Forrás: saját szerkesztés

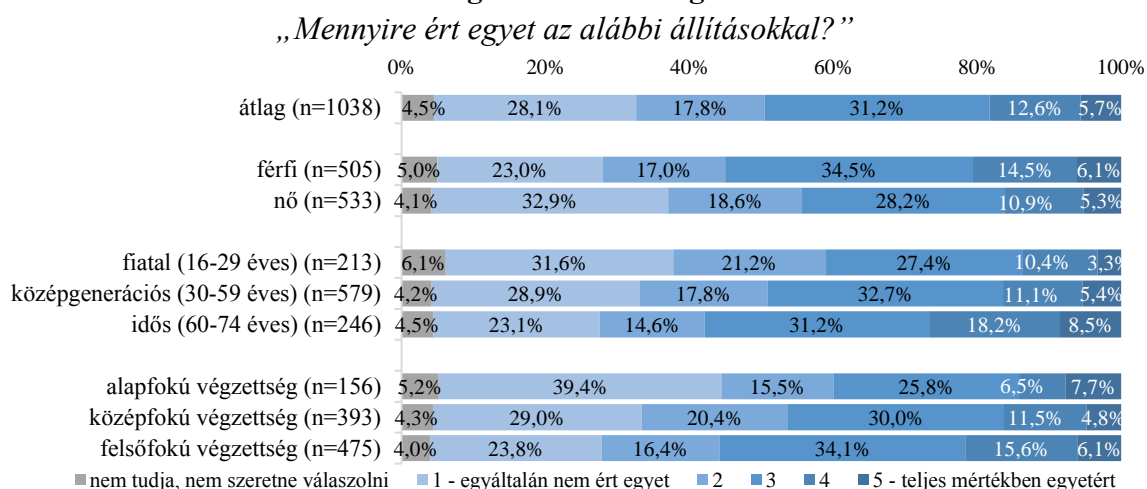
83. ábra: „A barátaim nagymértékben befolyásolják kulturális időtöltésemet” – demográfiai különbségek

„Mennyire ért egyet az alábbi állításokkal?”

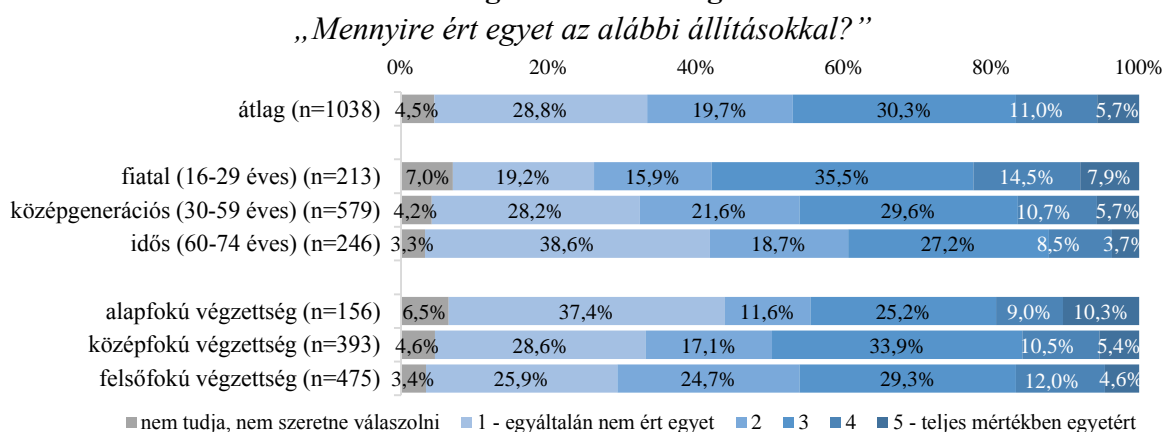
Forrás: saját szerkesztés

84. ábra: „Az a művelt, kulturált ember, aki a magaskultúra iránt érdeklődik” – demográfiai különbségek

Forrás: saját szerkesztés

85. ábra: „A korszellem, a divat nagymértékben befolyásolja kultúrafogyasztásomat” – demográfiai különbségek

Forrás: saját szerkesztés

Nincs értékelhető demográfiai különbség a következő attitűdállítások esetében:

- „Egy kulturális program akkor jó, ha könnyed, szórakoztat, kikapcsol.”
- „Számomra a kulturális elfoglaltság elsősorban érdeklődés kérdése.”
- „A kulturális elfoglaltság jól tükrözi az emberek közötti társadalmi különbségeket.”
- „A konzervkultúra (pl. koncert DVD-ről) számomra könnyebben elérhető.”
- „Számomra a kulturális elfoglaltság elsősorban pénz kérdése.”

4.2. Kultúrával kapcsolatos követett magatartás

Demográfiai háttérelmézésekkel mélyítettük a megkérdezettek tényleges kulturális részvételének jellemzőit is. Ebben a blokkban a kulturális programok, események, helyszínek látogatása, távolmaradás/kultúra nemfogyasztás, könyvolvasás, otthoni, illetve otthonon kívüli kulturális időtöltés, kulturális termékek vásárlása, aktív kulturális tevékenység körében végzett háttérelmézések eredményeit közöljük.

A követett magatartást elsőként azon kérdés mentén elemeztük, hogy milyen gyakran voltak a megkérdezettek egyes eseményeken, helyszíneken az elmúlt évben. A háttérelmzési eredményeket ezúttal is a legszélesebb kört érintő területekkel kezdjük.

Szórakozóhelyeken átlag feletti arányban jelentek meg a fiatalok (arányukat és a gyakoriságot tekintve is), a jobb jövedelmi helyzetűek, illetve a fővárosban élők. Mindhárom demográfiai ismérv mentén jól látszik a tendencia: minél idősebb a válaszadó, vagy minél kisebb településen él, illetve minél szerényebb, szűkösebb anyagi lehetőségei vannak, annál kevésbé látogat ilyen helyeket. A megoszlások számszerűsítését a 86. ábra foglalja össze.

A *moziban* átlag feletti arányban voltak az elmúlt évben a fiatalok, a Budapesten élők, a felsőfokon képzettek, illetve azok, akiknek az anyagi lehetőségei megengedik, hogy kiadásaik mellett félre is tudjanak tenni (87. ábra). Ezekben a csoportokban 20% feletti arányban vannak azok, akik legalább 5 alkalommal voltak moziban. Szembetűnő a férfiak magas arányú elmaradása (50%).

Műemlékeket, illetve történelmi emlékhelyeket elsősorban a fővárosban élők és a jól szituáltak látogatnak: a magasan képzettek és a jó anyagi helyzetben élők (88. ábra).

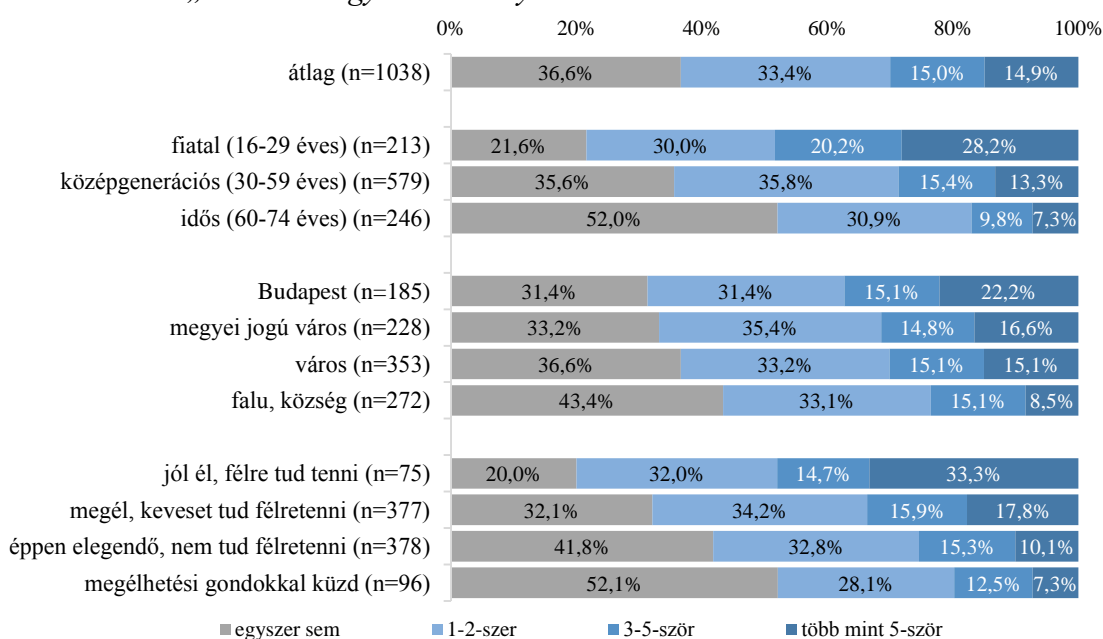
Nyilvános könyvtárakat az átlagosnál magasabb arányban a nők, a fiatalok, a kisebb városok lakói, illetve a jól képzettek látogatnak (89. ábra).

A *művelődési és közösségi házak* legnagyobb arányban az időseknek, a kisebb városokban élőknek nyújtottak programokat a vizsgált időhorizonton. Legnagyobb arányban a Budapesten élők és az alapfokon képzettek maradnak el ezekről a helyszínekről (90. ábra).

Színházi előadáson 60% feletti arányban vettek részt a fővárosiak, a magasan képzettek és a jó jövedelmi helyzetben élők (akik valamilyen mértékben félre is tudnak tenni). Az alapfokon képzettek csoportja a legszűkösebb anyagi helyzetben élőkhez hasonló arányban maradtak el a színházakból (91. ábra).

86. ábra: Szórakozóhelyek (pl. diszkó, zenés, műsoros klub, kávézó) látogatásának aránya az elmúlt évben – demográfiai különbségek

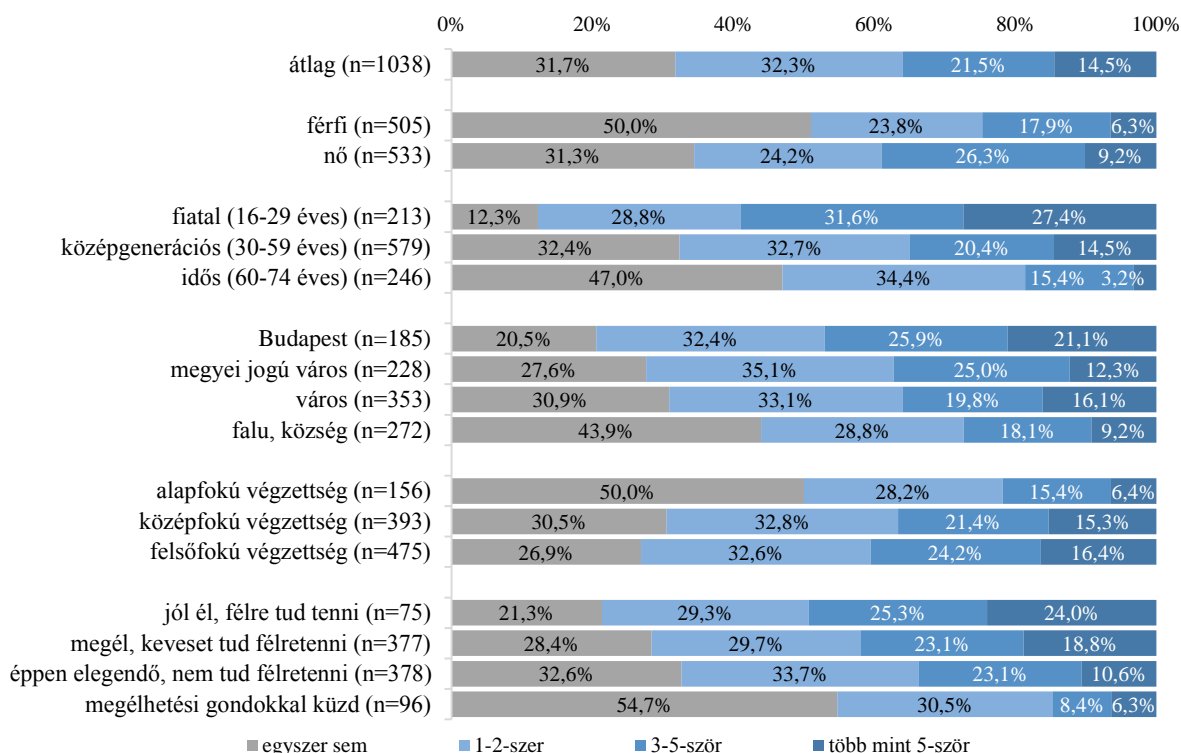
„Az utóbbi egy évben hány alkalommal volt Ön...?”

Forrás: saját szerkesztés

87. ábra: Moziban való részvétel aránya az elmúlt évben – demográfiai különbségek

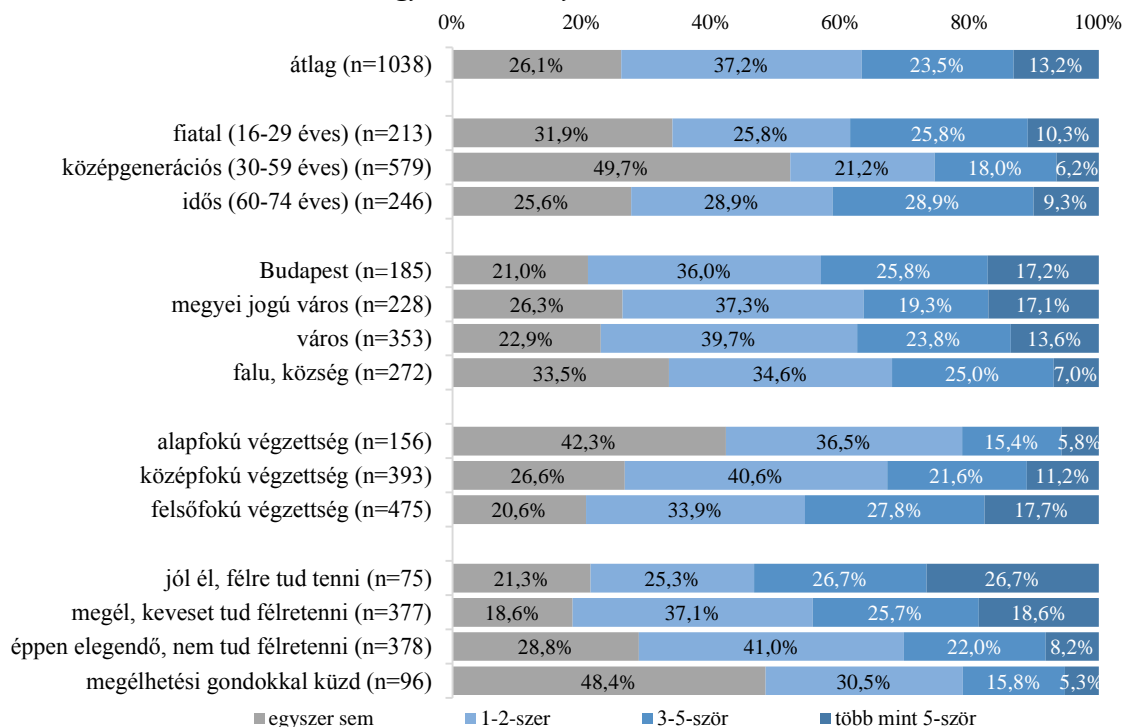
„Az utóbbi egy évben hány alkalommal volt Ön...?”

Forrás: saját szerkesztés

88. ábra: Műemlékek, történelmi emlékhelyek, helyszínek látogatásának aránya az elmúlt évben – demográfiai különbségek

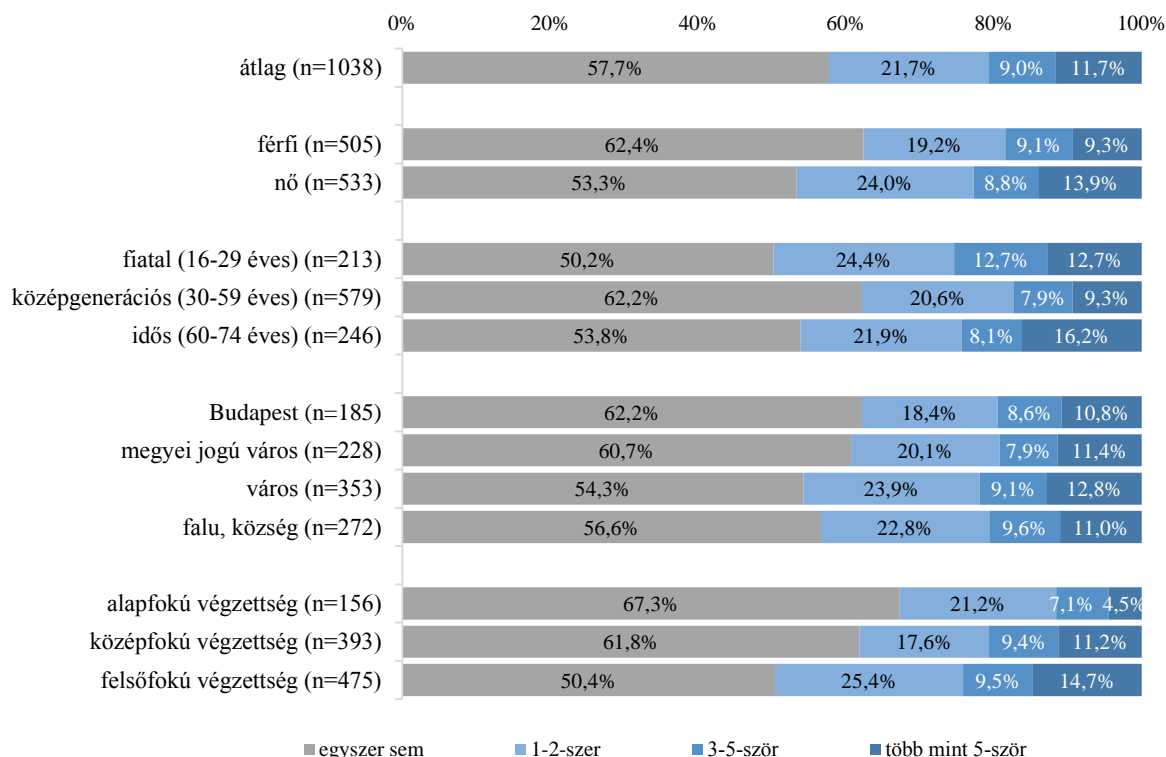
„Az utóbbi egy évben hány alkalommal volt Ön...?”

Forrás: saját szerkesztés

89. ábra: Nyilvános könyvtár látogatásának aránya az elmúlt évben – demográfiai különbségek

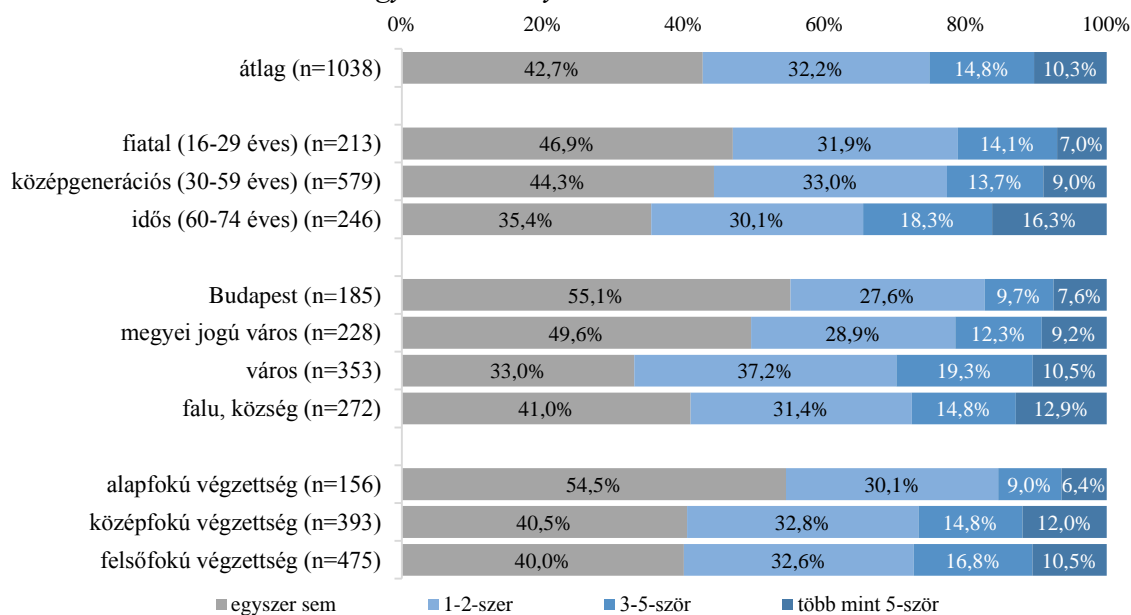
„Az utóbbi egy évben hány alkalommal volt Ön...?”

Forrás: saját szerkesztés

90. ábra: Művelődési, közösségi ház látogatásának aránya az elmúlt évben – demográfiai különbségek

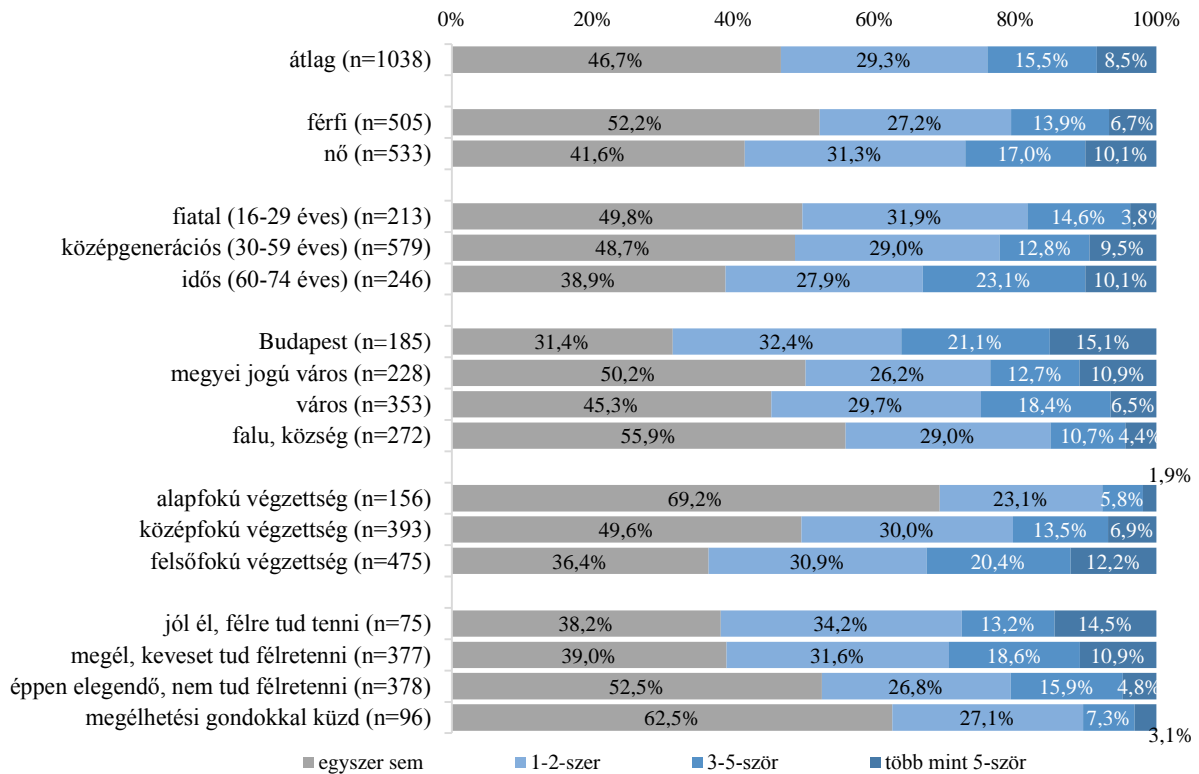
„Az utóbbi egy évben hány alkalommal volt Ön...?”

Forrás: saját szerkesztés

**91. ábra: Színházi előadáson való részvétel aránya az elmúlt évben –
demográfiai különbségek**

„Az utóbbi egy évben hány alkalommal volt Ön...?”

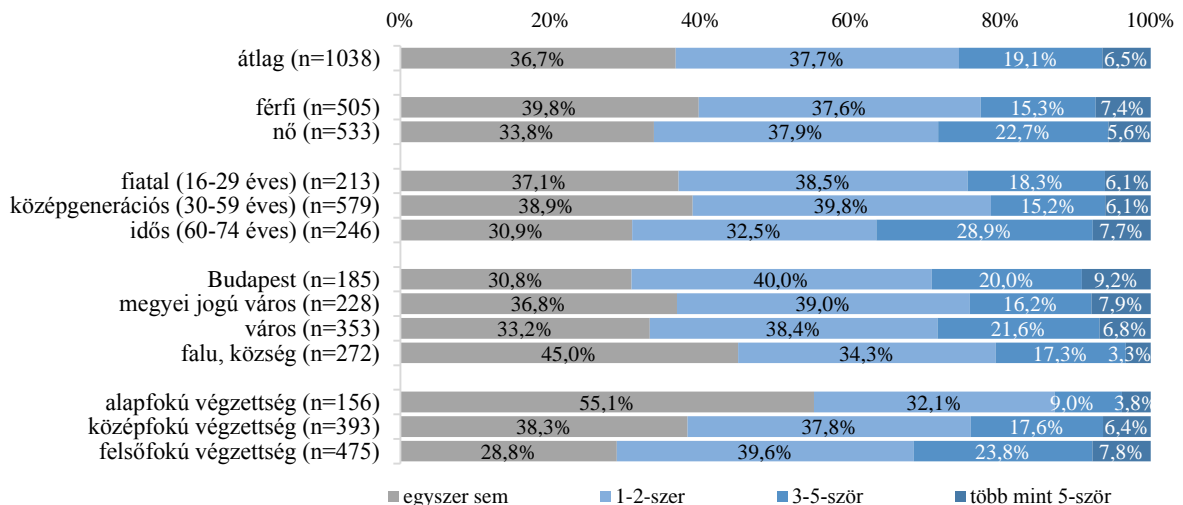

Forrás: saját szerkesztés

Múzeumban vagy képtárban az idősek, a fővárosiak, illetve a magasan képzettek jártak az elmúlt időszakban, legnagyobb arányban. Az alacsony végzettségűek körében van relatíve a legtöbb távolmaradó, ők 55,1%-ot tesznek ki (92. ábra).

**92. ábra: Múzeum vagy képtár látogatásának aránya az elmúlt évben –
demográfiai különbségek**

„Az utóbbi egy évben hány alkalommal volt Ön...?”

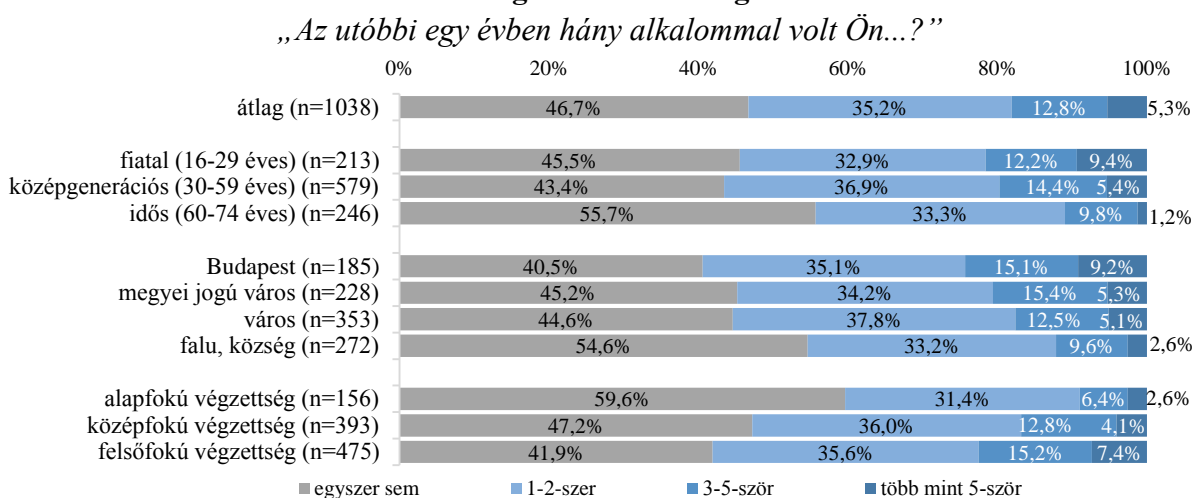
Forrás: saját szerkesztés

A könnyűzenei koncertek a fővárosban élőket, illetve a magasán képzetteket vonzotta legnagyobb arányban. A generációk között a fiatalok mellett a középgeneráció képviselői is magas arányban vettek részt ilyen programokon (93. ábra).

A fesztiválok közönségét illetően a végzettség mutatott értelmezhető különbségeket: minél jobban képzett a válaszadó, annál nagyobb valószínűséggel látogatott meg valamilyen fesztivált. Az is megfigyelhető, hogy a középgeneráció tagjai vannak legtöbben, akik gyakrabban látogattak ilyen helyszíneket (94. ábra).

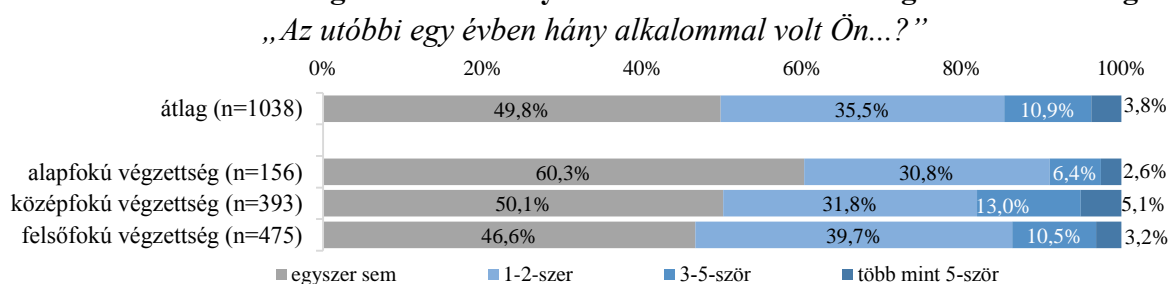
Valamilyen táncművészeti előadáson a nők magasabb arányban voltak jelen férfi társaikhoz képest. Más demográfiai ismérv mentén nem találtunk jelentős különbségeket (95. ábra).

93. ábra: Könnyűzenei koncerten való részvétel aránya az elmúlt évben – demográfiai különbségek

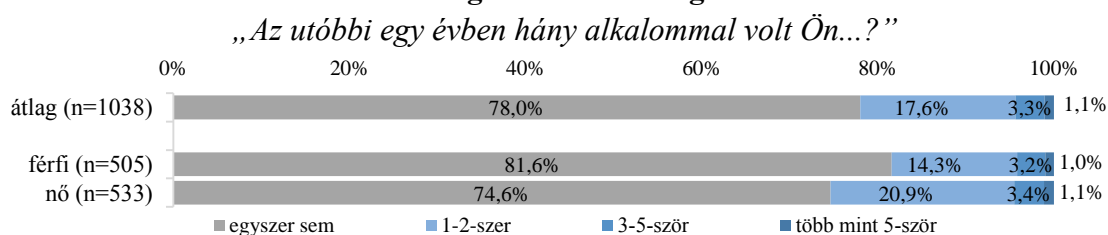
Forrás: saját szerkesztés

94. ábra: Fesztivál látogatásának aránya az elmúlt évben – demográfiai különbségek

Forrás: saját szerkesztés

95. ábra: Balett vagy más táncművészeti előadás látogatásának aránya az elmúlt évben – demográfiai különbségek

Forrás: saját szerkesztés

Nincsenek szignifikáns különbségek a demográfiai csoportok között a következő kulturális programokon való részvételben: népzenei, világzenei koncertek, komolyzenei koncertek, operett vagy magyar nóta előadások, opera előadások, cirkuszi előadások, dzsesszkoncertek. Ugyanezen kulturális területek kapcsán vizsgáltuk a távolmaradás okait is. A háttérelmézést ezekre a kérdésekre is elvégeztük, a következő eredményekkel.

Az *opera előadások* kapcsán a fiatalok nyilatkoztak legnagyobb arányban az érdeklődés hiányáról. A társaság hiánya az időseket akadályozza leginkább, ahogy a pénzhiány is. Az időhiány a fiatalok körében a leginkább meghatározó (96. ábra).

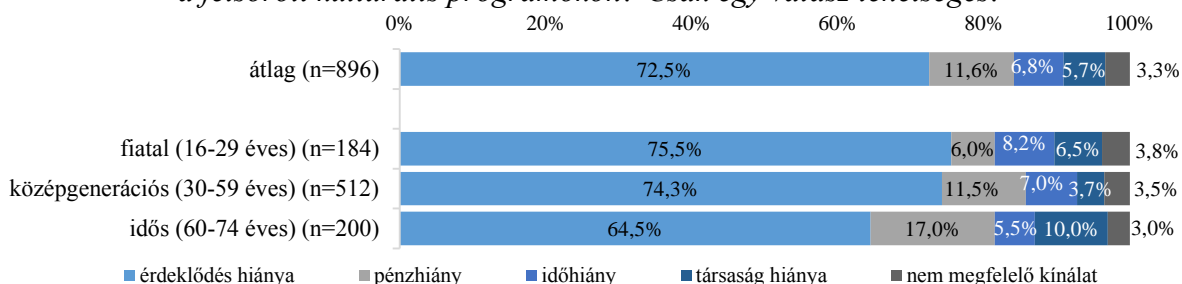
A *dzsesszkoncertek* esetén szintén a fiatalok azok, akikre az érdeklődés hiánya legnagyobb arányban jellemző. A pénzhiány az időseket tartja átlag feletti arányban távol, míg az idő hiánya a középgeneráció képviselőit (97. ábra).

Operett vagy magyar nóta előadások kapcsán is a fiatalok emelkednek ki az érdeklődés hiánya kérdésében. Ezen a téren már nagyobbak a generációk közötti különbségek. Az idősek azzal tűnnek ki, hogy a pénz, az idő vagy a társaság hiánya rájuk jellemző leginkább (98. ábra).

A *balett vagy más táncművészeti előadásokról* való távolmaradás a generációk mellett a nemek között is mutat különbségeket (99. ábra). A nőkre sokkal inkább jellemző a pénz vagy a társaság hiánya. A generációk között a középgeneráció képviselői a leginkább érdektelenek, az anyagiak pedig az idősebbeket érinti legnagyobb arányban.

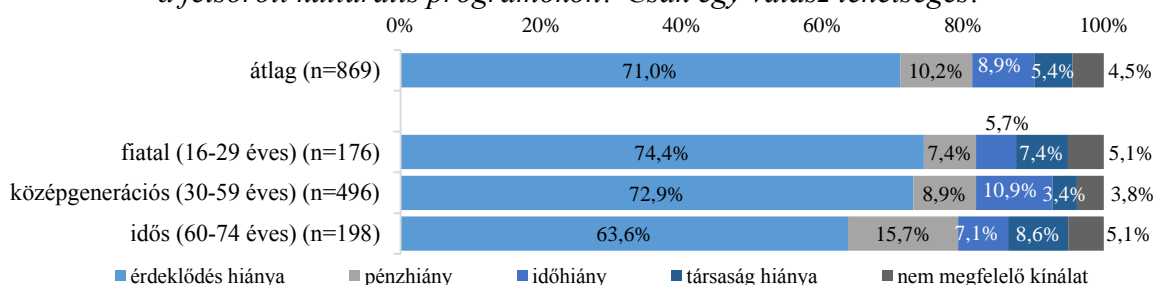
A *cirkuszi* programok esetében az érdeklődés hiánya a nőkre és az idősekre jellemző leginkább. Az időt a fiatalok és a férfiak jelölték meg legnagyobb arányban. A társaság hiánya az idősekre jellemző leginkább (100. ábra).

96. ábra: A távolmaradás okai: opera előadások – demográfiai különbségek
 „Mi az a legfőbb indok, amiért az utóbbi egy évben Ön nem volt vagy nem volt gyakrabban a felsorolt kulturális programokon? Csak egy válasz lehetséges!”

Forrás: saját szerkesztés

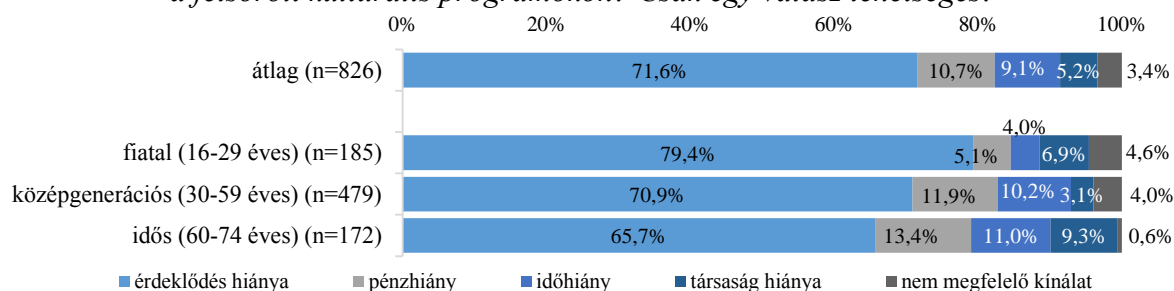
97. ábra: A távolmaradás okai: dzsesszkoncertek – demográfiai különbségek
 „Mi az a legfőbb indok, amiért az utóbbi egy évben Ön nem volt vagy nem volt gyakrabban a felsorolt kulturális programokon? Csak egy válasz lehetséges!”

Forrás: saját szerkesztés

98. ábra: A távolmaradás okai: operett vagy magyar nóta előadások – demográfiai különbségek

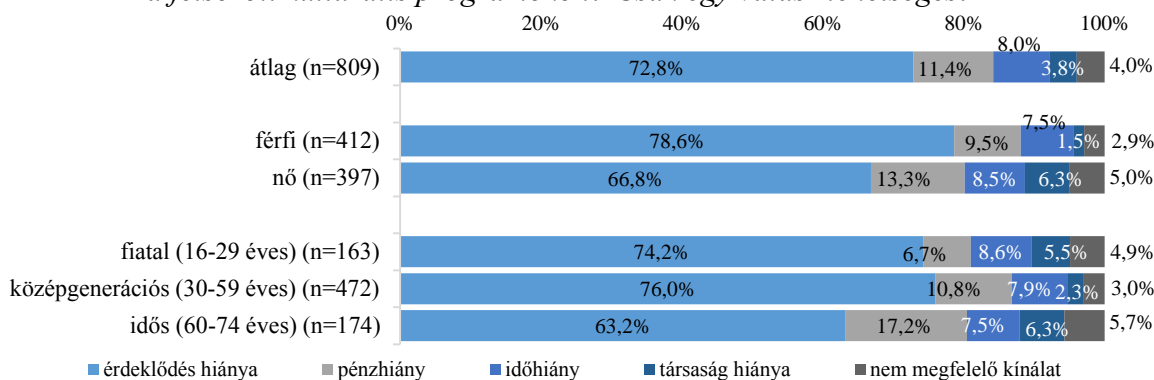
„Mi az a legfőbb indok, amiért az utóbbi egy évben Ön nem volt vagy nem volt gyakrabban a felsorolt kulturális programokon? Csak egy válasz lehetséges!”

Forrás: saját szerkesztés

99. ábra: A távolmaradás okai: balett vagy más táncművészeti előadások – demográfiai különbségek

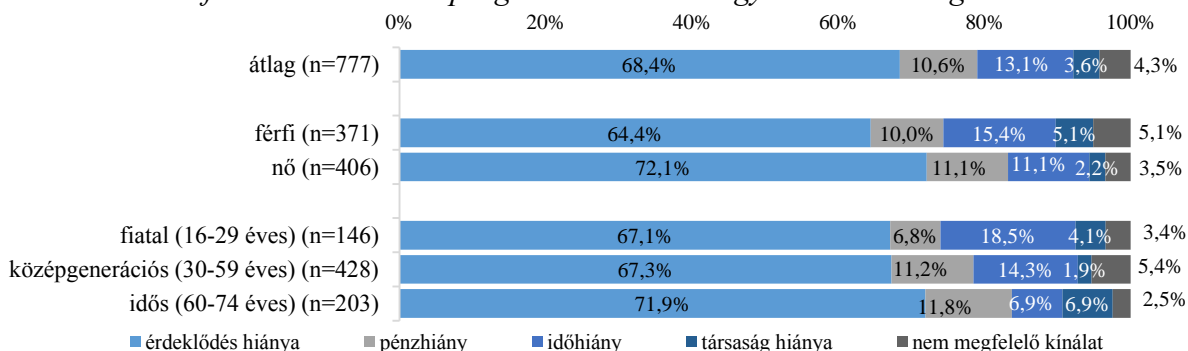
„Mi az a legfőbb indok, amiért az utóbbi egy évben Ön nem volt vagy nem volt gyakrabban a felsorolt kulturális programokon? Csak egy válasz lehetséges!”

Forrás: saját szerkesztés

100. ábra: A távolmaradás okai: cirkuszi előadások – demográfiai különbségek

„Mi az a legfőbb indok, amiért az utóbbi egy évben Ön nem volt vagy nem volt gyakrabban a felsorolt kulturális programokon? Csak egy válasz lehetséges!”

Forrás: saját szerkesztés

A komolyzenei koncertek kapcsán a férfiak az érdeklődés hiányát, a nők a társaság hiányát jelezték átlagot meghaladó arányban (101. ábra).

A népzenei és világzenei koncertek kapcsán a fiatalok nyilatkozták legnagyobb arányban az érdeklődés hiányát. Az idősek, a falvakban és községekben élők, illetve az alapfokú végzettséggel rendelkezők esetében a pénzhiány átlag feletti arányban jelent akadályt. Az idő

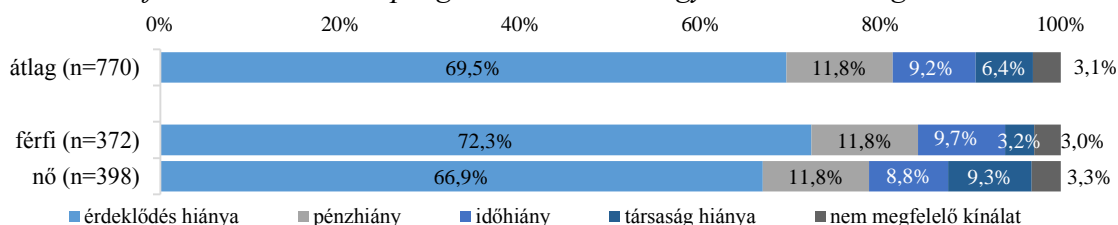
hiánya a középgeneráció tagjaira és a megyei jogú városok lakóira jellemző leginkább. A társaság hiányát az idősek választották legnagyobb arányban (102. ábra).

Színházi előadásokon az alapfokon képzettek és a férfiak nem vettek részt legnagyobb arányban az érdeklődés hiánya miatt. A pénzhiány a nőket érinti leginkább ezen a területen. Az idő hiányát a felsőfokon képzettek választották kimagasló arányban, ahogy az elégtelen kínálatot is (103. ábra).

A távolmaradás kérdésében nincs szignifikáns különbség a vizsgált demográfiai csoportok között a következő helyszínek látogatása esetében: nyilvános könyvtárak, fesztiválok, könnyűzenei koncertek, művelődési, közösségi házak, szórakozóhelyek (pl. diszkó, zenés, műsoros klub, kávézó), múzeumok vagy képtárak, mozi, műemlékek, történelmi emlékhelyek, helyszínek.

101. ábra: A távolmaradás okai: komolyzenei koncertek – demográfiai különbségek

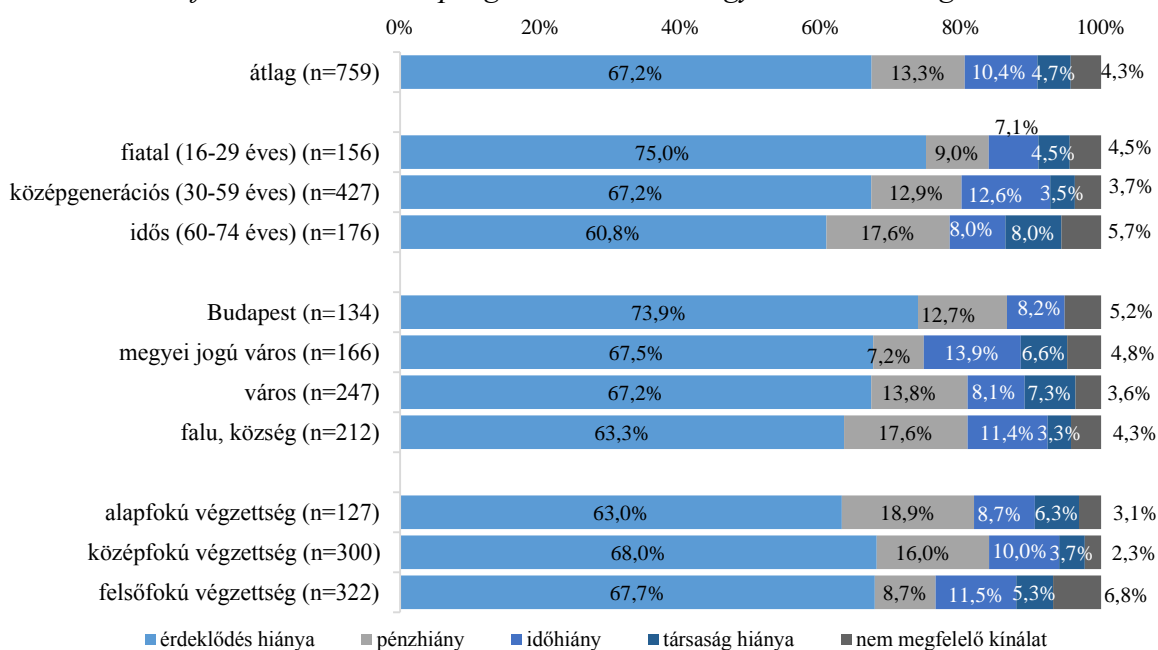
„Mi az a legfőbb indok, amiért az utóbbi egy évben Ön nem volt vagy nem volt gyakrabban a felsorolt kulturális programokon? Csak egy válasz lehetséges!”

Forrás: saját szerkesztés

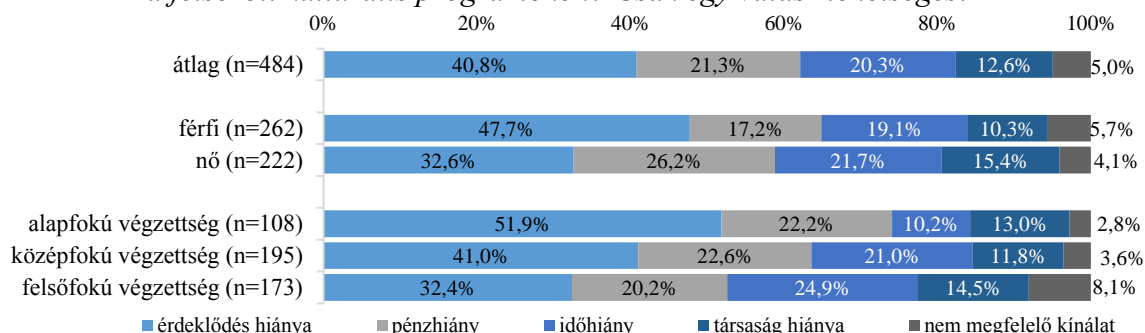
102. ábra: A távolmaradás okai: népzenei, világzenei koncertek – demográfiai különbségek

„Mi az a legfőbb indok, amiért az utóbbi egy évben Ön nem volt vagy nem volt gyakrabban a felsorolt kulturális programokon? Csak egy válasz lehetséges!”

Forrás: saját szerkesztés

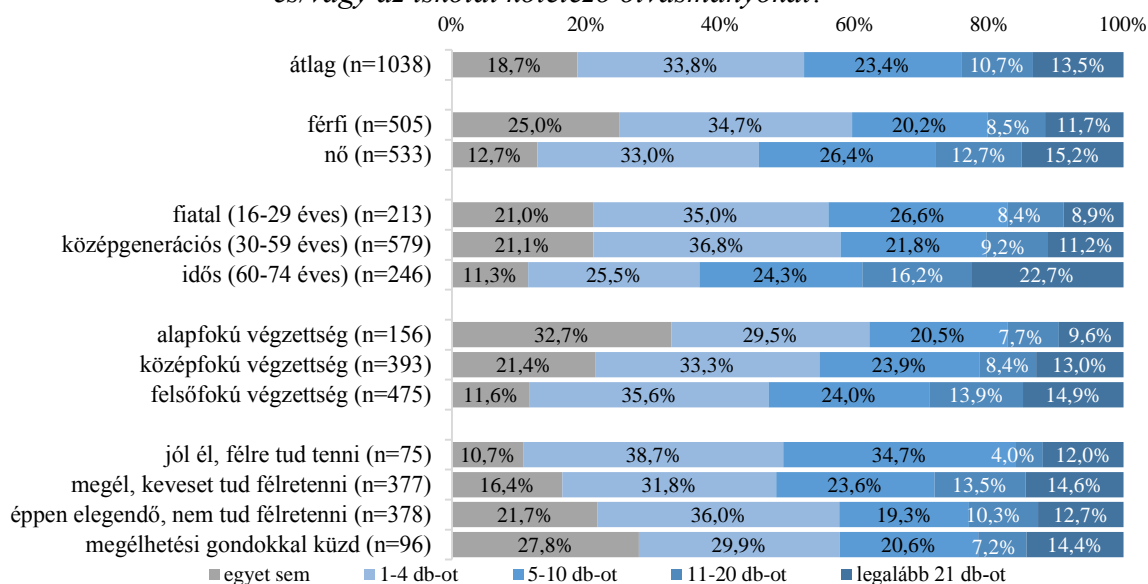
103. ábra: A távolmaradás okai: színházi előadások – demográfiai különbségek
 „Mi az a legfőbb indok, amiért az utóbbi egy évben Ön nem volt vagy nem volt gyakrabban a felsorolt kulturális programokon? Csak egy válasz lehetséges!”

Forrás: saját szerkesztés

Az elolvasott könyvek számát tekintve a fent bemutatott kategóriák alapján végeztük el a háttérelmést. Az eredmények szerint (104. ábra) az alacsony képzettségű körökben három válaszadóból egy egyetlen könyvet sem olvasott a megelőző évben. 20% feletti arányban válaszoltak így a fiatalok és a középgenerációba tartozók, illetve a megélhetési gondokkal küzdők, és akik éppen megélnék. A legtöbb könyvet az idősek olvassák, illetve a nők és a felsőfokon képzettek (legalább 11 db-ot évente).

104. ábra: Elolvasott könyvek száma kategóriák szerint – demográfiai különbségek
 „Hány könyvet olvasott az elmúlt évben, nem számítva a munkájával kapcsolatos és/vagy az iskolai kötelező olvasmányokat?”

Forrás: saját szerkesztés

A következőkben az egyes fesztivál típusokon való részvételi arányok alapján elemezzük a demográfiai különbségeket az általánosságban vett népszerűség sorrendjében.

A legnépszerűbbnek bizonyult város- és falunapok, illetve más helyi rendezvények a nőket, a kisebb városok és községek lakóit, illetve a jó jövedelmi helyzetben élőket vonzották legnagyobb arányban (105. ábra). A demográfiai csoportok közül a fővárosban élők és a legszűkösebb anyagi helyzetben lévők látogattak ilyen rendezvényeket legkisebb arányban az utóbbi két évben.

A *borfesztiválok*on való részvétel differenciálja a generációkat: az idősek átlag alatti, míg a fiatalok átlagot meghaladó arányban képviseltetik magukat (106. ábra). Az iskolai végzettség és a jövedelmi helyzet még jobban differenciálja az érintettséget. Minél képzettebb a válaszadó, illetve minél jobb anyagi helyzetben él, annál valószínűbb, hogy járt ilyen eseményen. Több nő, mint férfi jár ilyen rendezvényre.

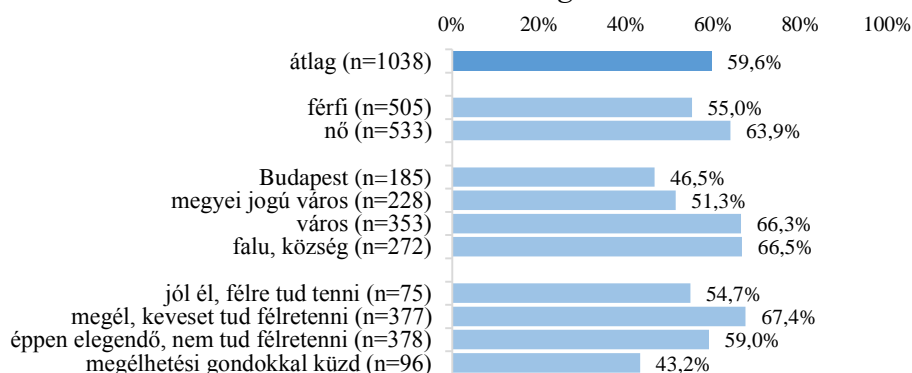
A *gasztronómiai fesztiválok* a nagyvárosok lakóit, a felsőfokon képzeteket, illetve a legalább jó jövedelmi helyzetben élőket vonzották átlag feletti arányban (107. ábra).

Könnyűzenei fesztiválon a fiatalok, a magasán képzetek, illetve a legalább jó jövedelműek vettek részt magasabb arányban. A települési típusok között a falvak, községek lakói elmaradnak a városiakhoz képest a részvételben (108. ábra).

105. ábra: Fesztiválokra való részvétel: városnapok, falunapok, búcsú, helyi rendezvények – demográfiai különbségek

„Az alábbiak közül milyen fesztiválokra vett részt az utóbbi két évben? Több válasz is lehetséges!”

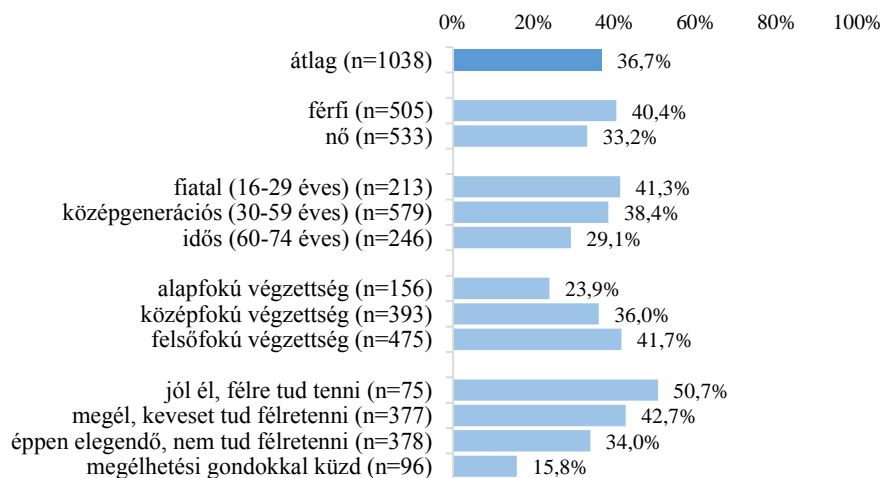
Több válasz is lehetséges!”

Forrás: saját szerkesztés

106. ábra: Fesztiválokra való részvétel: borfesztivál – demográfiai különbségek

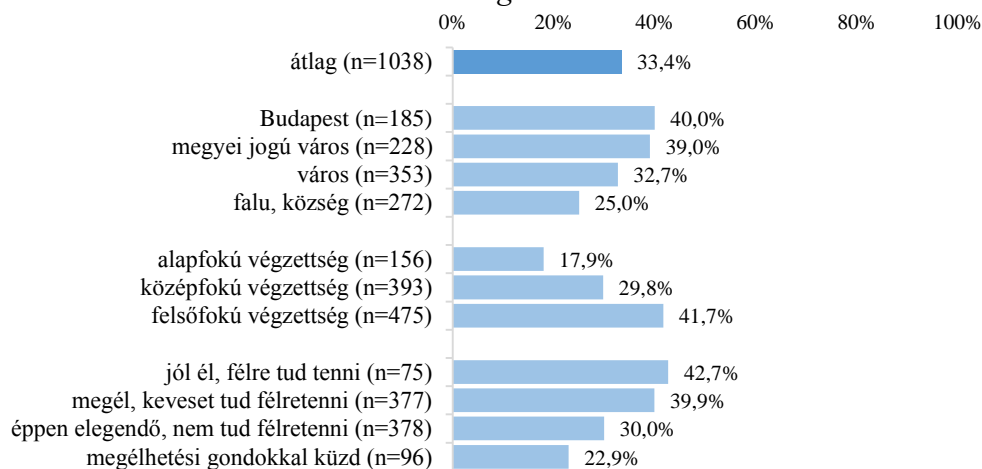
„Az alábbiak közül milyen fesztiválokra vett részt az utóbbi két évben? Több válasz is lehetséges!”

Forrás: saját szerkesztés

107. ábra: Fesztiválokra való részvétel: gasztronómiai fesztivál – demográfiai különbségek

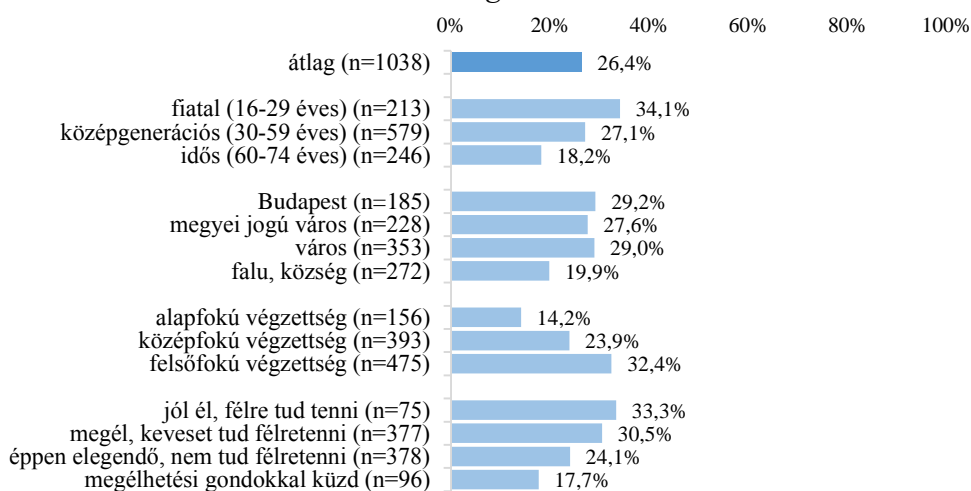
„Az alábbiak közül milyen fesztiválokra vett részt az utóbbi két évben?
Több válasz is lehetséges!”

Forrás: saját szerkesztés

108. ábra: Fesztiválokra való részvétel: könnyűzenei fesztivál – demográfiai különbségek

„Az alábbiak közül milyen fesztiválokra vett részt az utóbbi két évben?
Több válasz is lehetséges!”

Forrás: saját szerkesztés

A történelmi hagyományokhoz, helyszínekhez kötődő fesztivál jellegű rendezvények az időseket, a megyei jogú városok lakóit, a magasan képzetteket, illetve a legalább jó anyagi helyzetben élőket vonzotta az átlagnál magasabb arányban. Az alapfokon képzettek, illetve a megélhetési gondokkal küzdők képviseltették magukat a legkisebb arányban (109. ábra).

A természeti ünnepekhez vagy történelmi eseményekhez kötődő fesztiválok a nőket, az időseket, a magasan képzetteket, illetve a legalább jó anyagi helyzetben élőket vonzották átlagot meghaladó arányban (110. ábra).

A gyermek és ifjúsági fesztiválokra a nők jelentek meg legmagasabb arányban. A generációk között a fiatalok és középgeneráció tagjai nagyobb érintettséget mutatnak, mint az idősek (111. ábra).

A *roadshow-k*, *termékbemutatók* a férfiakat nagyobb arányban vonzották az elmúlt két év időszakában, mint a női megkérdezetteket (112. ábra). Ezeken a fesztiválokon több mint kétszerese volt a férfiak részvételi aránya, mint a nőké.

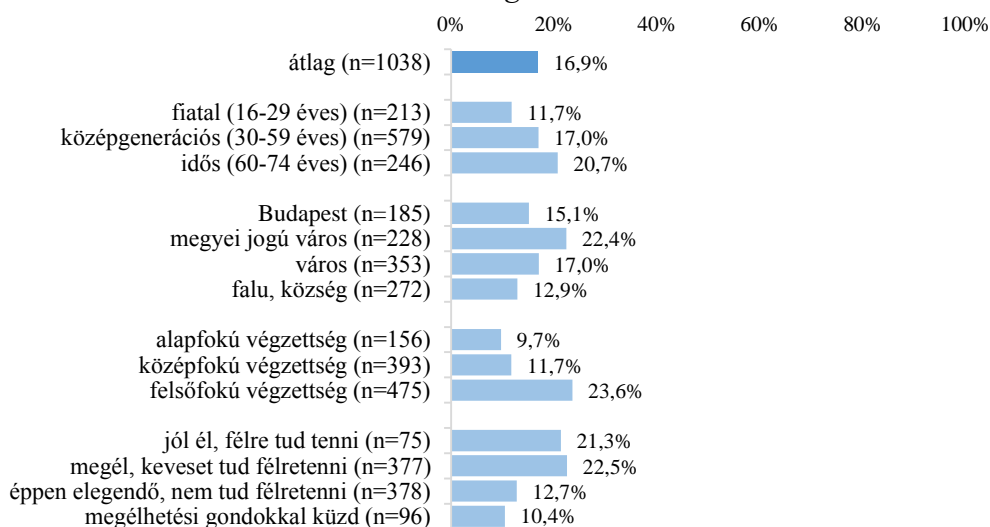
Színházi fesztiválokon a megyei jogú városok lakói vettek részt legmagasabb arányban, őket a felsőfokon képzettek követik (113. ábra).

A *filmfesztiválokon* a Budapesten élők és a megyei jogú városok lakói vettek részt kimagasló arányban (114. ábra).

109. ábra: Fesztiválokon való részvétel: történelmi hagyományokhoz, helyszínekhez kötődő fesztivál – demográfiai különbségek

„Az alábbiak közül milyen fesztiválokon vett részt az utóbbi két évben?

Több válasz is lehetséges!”

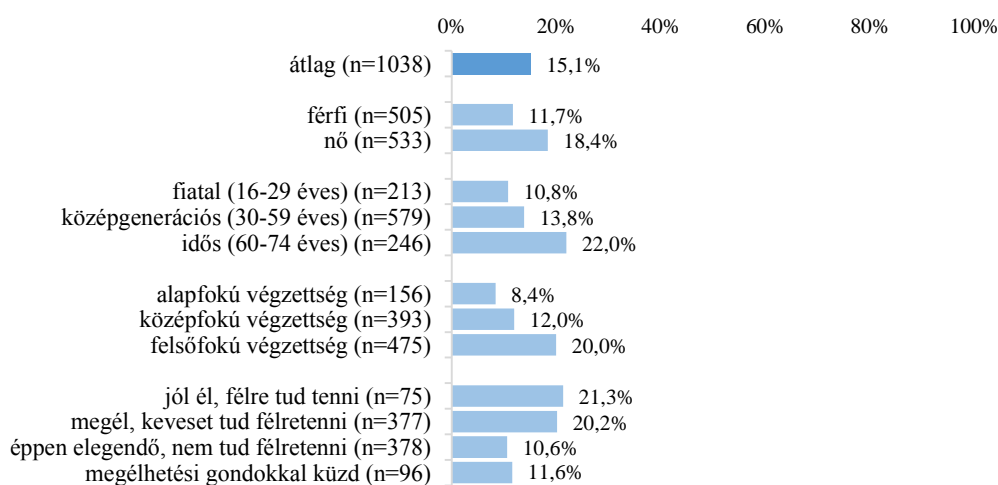

Forrás: saját szerkesztés

110. ábra: Fesztiválokon való részvétel: természeti ünnepekhez vagy történelmi eseményekhez kötődő fesztivál – demográfiai különbségek

„Az alábbiak közül milyen fesztiválokon vett részt az utóbbi két évben?

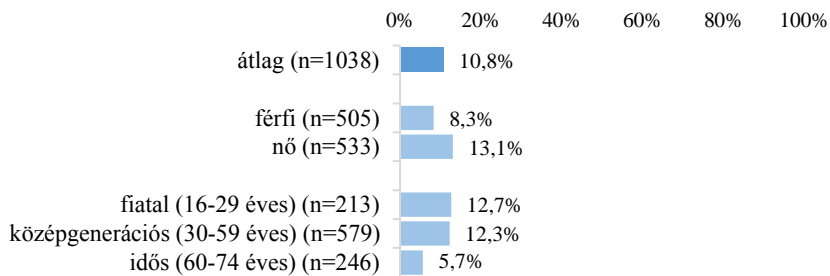
Több válasz is lehetséges!”

Forrás: saját szerkesztés

111. ábra: Fesztiválokra való részvétel: gyermek és ifjúsági fesztivál – demográfiai különbségek

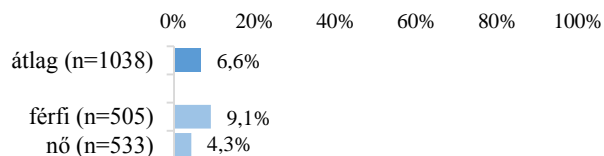
„Az alábbiak közül milyen fesztiválokra vett részt az utóbbi két évben?
Több válasz is lehetséges!”

Forrás: saját szerkesztés

112. ábra: Fesztiválokra való részvétel: roadshow-termékbemutatók – demográfiai különbségek

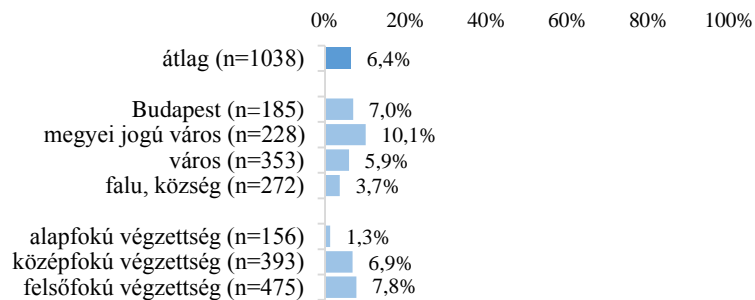
„Az alábbiak közül milyen fesztiválokra vett részt az utóbbi két évben?
Több válasz is lehetséges!”

Forrás: saját szerkesztés

113. ábra: Fesztiválokra való részvétel: színházi fesztivál – demográfiai különbségek

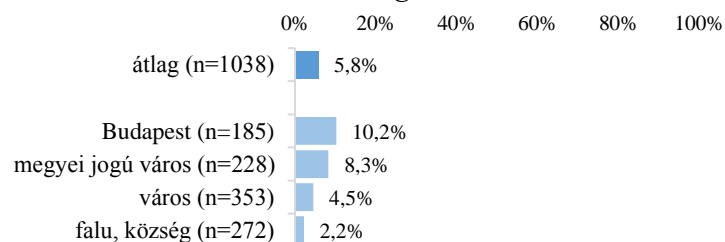
„Az alábbiak közül milyen fesztiválokra vett részt az utóbbi két évben?
Több válasz is lehetséges!”

Forrás: saját szerkesztés

114. ábra: Fesztiválokra való részvétel: filmfesztivál – demográfiai különbségek

„Az alábbiak közül milyen fesztiválokra vett részt az utóbbi két évben?
Több válasz is lehetséges!”

Forrás: saját szerkesztés

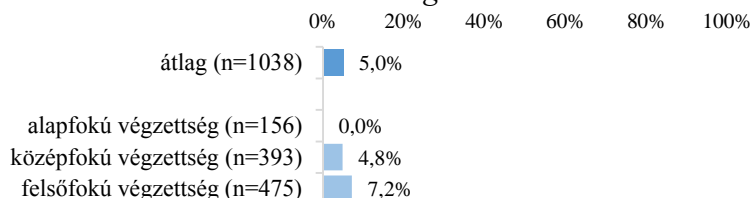
A *komolyzenei fesztiválok* elsősorban a felsőfokon képzetteket szólították meg (115. ábra). Az *irodalmi fesztiválok* esetében a lakóhely mutatkozik differenciáló hatásúnak: minél nagyobb városban él a válaszadó, annál valószínűbb, hogy részt vett ilyen rendezvényen (116. ábra).

Igen magas értéket mutat a felsoroltak közül *egyik fesztivált sem látogatók aránya* (24%). A többi csoporthoz képest kimagasló arányban nem vettek részt fesztiválon az idősek és az alacsony képzettségűek. Figyelemreméltó, hogy a legnagyobb arányban (45,3%) a megélhetési gondokkal küzdők jelezték a távolmaradásukat (117. ábra).

Nincsenek szignifikáns különbségek az egyes demográfiai csoportok között a következő fesztiváltípusok esetében: egyházi fesztivál, nemzetiségi fesztivál, táncfesztivál.

115. ábra: Fesztiválokra való részvétel: komolyzenei fesztivál – demográfiai különbségek

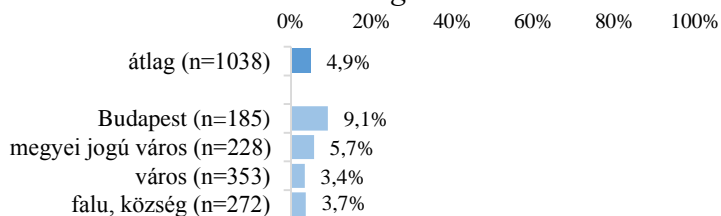
„Az alábbiak közül milyen fesztiválokra vett részt az utóbbi két évben?
Több válasz is lehetséges!”

Forrás: saját szerkesztés

116. ábra: Fesztiválokra való részvétel: irodalmi fesztivál – demográfiai különbségek

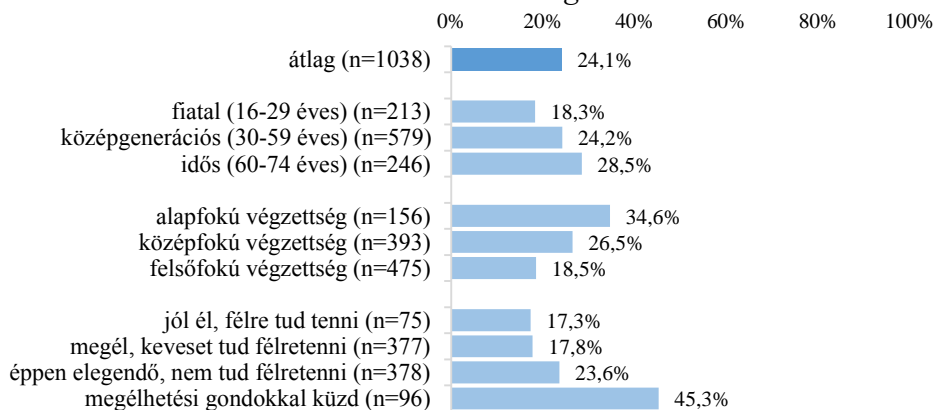
„Az alábbiak közül milyen fesztiválokra vett részt az utóbbi két évben?
Több válasz is lehetséges!”

Forrás: saját szerkesztés

117. ábra: Fesztiválokra való részvétel: egyik sem – demográfiai különbségek

„Az alábbiak közül milyen fesztiválokra vett részt az utóbbi két évben?
Több válasz is lehetséges!”

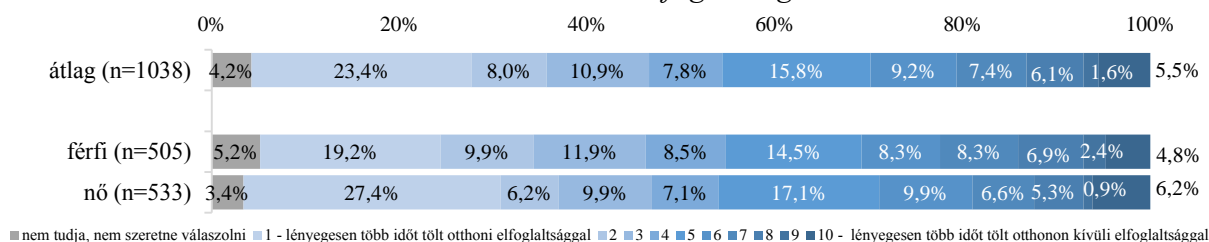

Forrás: saját szerkesztés

Az otthoni és az otthonon kívüli kulturális tevékenységek kapcsán a nemek között tapasztaltunk értékelhető különbségeket (118. ábra): a nők jelentősen magasabb arányban választották az 1-es értéket a 10-es skálán. A legmagasabb értékeket viszont valamivel kisebb arányban választották ők, mint a férfiak. Ez azt jelenti, hogy körükben nagyobb arányt képvisel az otthoni kulturális elfoglaltság, mint a férfiaknál.

118. ábra: Az otthoni és az otthonon kívüli kulturális elfoglaltságok megoszlása – demográfiai különbségek

„Összességében hogyan oszlik meg az Ön kulturális időtöltése otthoni, illetve otthonon kívüli elfoglaltságra?”

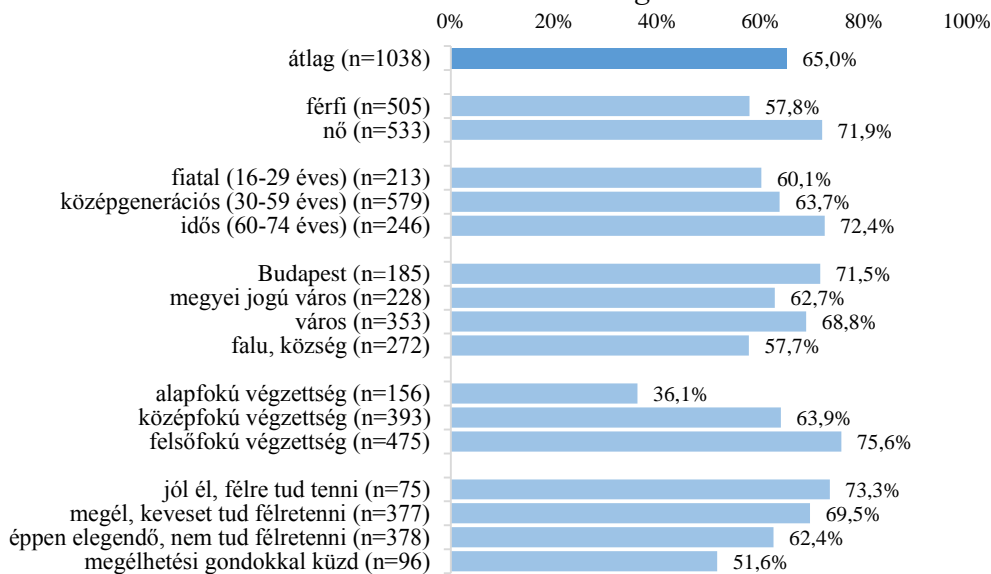

Forrás: saját szerkesztés

A kulturális javak vásárlása körében a felsorolt kulturális termékek közül a könyvek és a mősoros CD-k, DVD-k kapcsán találtunk szignifikáns demográfiai különbségeket. Könyveket a nők, az idősek, illetve a magasan képzettek és a jó anyagi körülmények között élők vásároltak legnagyobb arányban az elmúlt évben (119. ábra). A legnagyobb különbségeket az iskolai végzettség és a szubjektív jövedelmi helyzet alapján mutatnak a csoportok. A könyvet vásárlók aránya a felsőfokú végzettségűek körében kétszer olyan gyakori, mint az alacsonyabb képzettek között. Mősoros CD-t vagy DVD-t a férfiak, az idősek és magasan képzettek vásároltak legnagyobb, míg a fiatalok a legkisebb arányban (120. ábra).

119. ábra: Könyvek vásárlása – demográfiai különbségek

„Mit vásárolt az elmúlt évben az alábbi kulturális termékek köréből? Több válasz is lehetséges!”

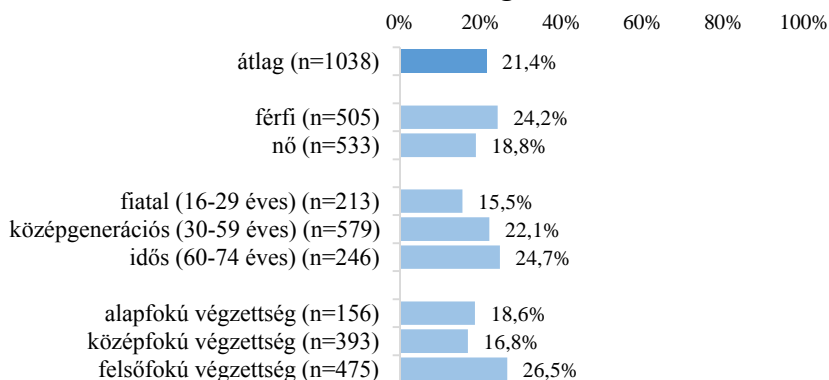

Forrás: saját szerkesztés

120. ábra: Műsoros CD, DVD vásárlása – demográfiai különbségek

„Mit vásárolt az elmúlt évben az alábbi kulturális termékek köréből?

Több válasz is lehetséges!”

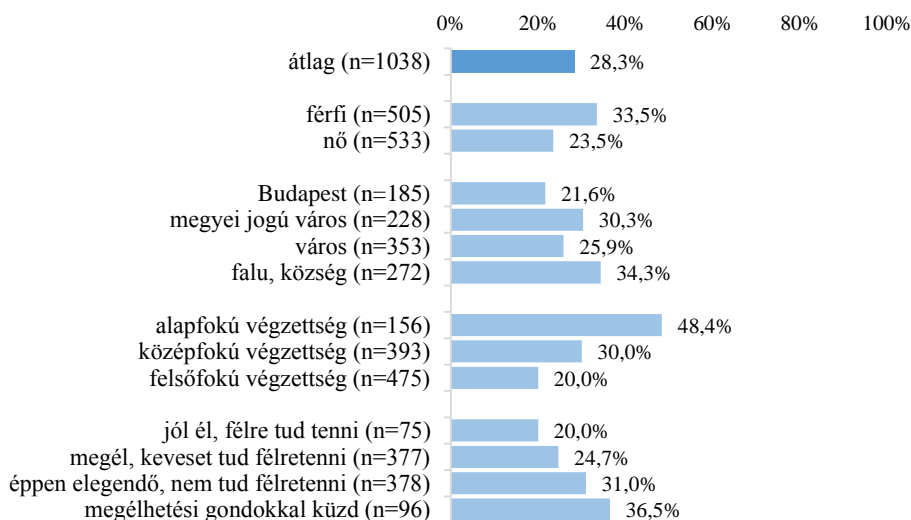
Forrás: saját szerkesztés

Átlag feletti arányban *egyik vizsgált kulturális terméket* (könyv, műsoros CD, DVD, képző- vagy iparművészeti alkotás, régiség) *sem vásárolták* a férfiak, a falvak és községek lakói, illetve a megélhetési gondokkal küzdők. Szembetűnő a semmilyen kulturális terméket nem vásárlók magas aránya az alapfokú végzettséggel rendelkezők körében (121. ábra).

121. ábra: Kulturális termékek vásárlása: egyiket sem – demográfiai különbségek

„Mit vásárolt az elmúlt évben az alábbi kulturális termékek köréből?

Több válasz is lehetséges!”

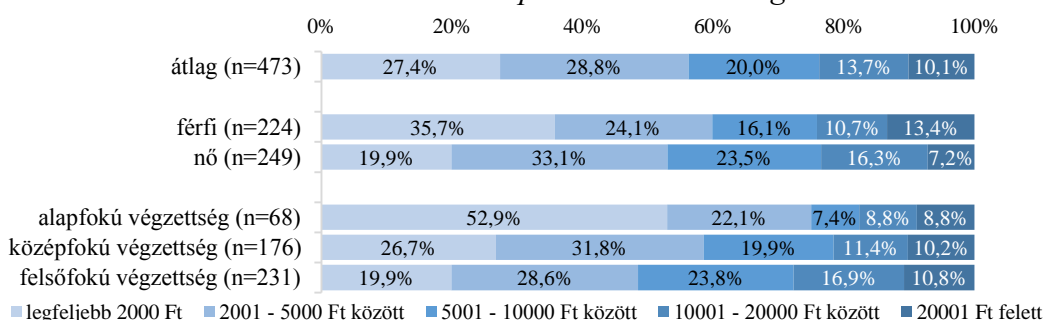

Forrás: saját szerkesztés

A *kulturális célokra fordított kiadások* háttérelmezése szerint a férfiak átlag feletti arányban költenek legfeljebb 2000 Ft-ot, míg a nők körében azok aránya magasabb, akik 2001 és 5000 Ft között költenek. A végzettségi csoportok között az alapfokon képzettek 53%-a nem költ 2000 Ft-nál többet. A középfokú végzettséggel rendelkezők körében a 2001 és 5000 Ft közötti költségek képezik a móduszt. A felsőfokon képzettek sajátja, hogy legmagasabb arányban költenek legalább 5001 Ft-ot (122. ábra).

122. ábra: Kulturális célokra fordított költségek havonta, kategóriák szerint – demográfiai különbségek

„Ön körülbelül mennyi pénzt költ havonta kultúrára, beleértve az olyan többletkiadásokat is mint pl. az utazási költség?”

Forrás: saját szerkesztés

Az egyénileg vagy közösségben végzett aktív, alkotó jellegű kulturális időtöltés körében a háttérelmzések során a lenti szignifikáns demográfiai különbségeket találtuk.

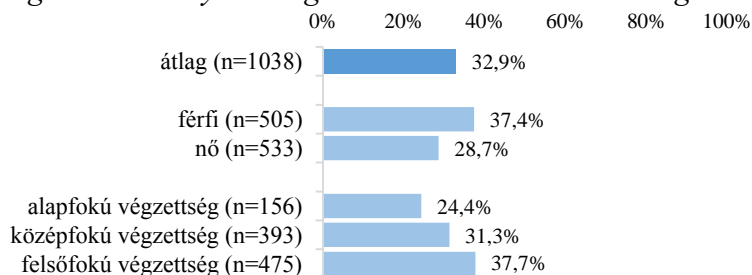
A *fotózást* a férfiak és a felsőfokon képzettek 37% feletti arányban végzik. A fiatalok átlag alatti arányban érintettek ebben a tevékenységben (123. ábra).

Táncban inkább a nők és a fiatalok érintettek, ők átlag feletti arányban végezték ezt a tevékenységet az elmúlt évben (124. ábra).

A *kézműveskedés, rajz* a nőkre jelentősen magasabb arányban jellemző, mint a férfi válaszadókra (125. ábra).

123. ábra: Aktív kulturális tevékenységek: fotózás – demográfiai különbségek

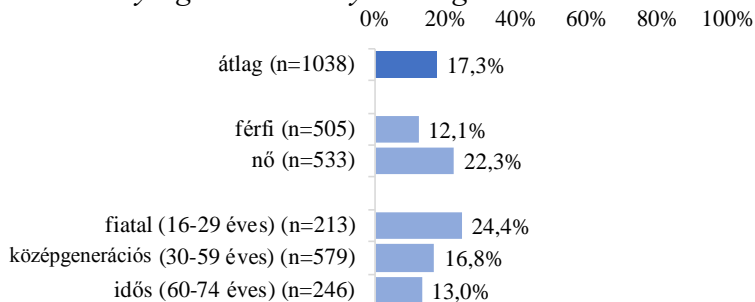
„Az elmúlt évben Ön akár egyedül, akár egy szervezett csoport tagjaként az alábbi tevékenységek közül melyeket végezte? Több válasz is lehetséges!”

Forrás: saját szerkesztés

124. ábra: Aktív kulturális tevékenységek: tánc – demográfiai különbségek

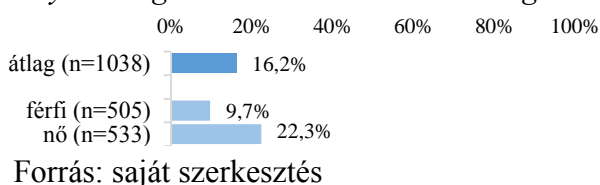
„Az elmúlt évben Ön akár egyedül, akár egy szervezett csoport tagjaként az alábbi tevékenységek közül melyeket végezte? Több válasz is lehetséges!”

Forrás: saját szerkesztés

125. ábra: Aktív kulturális tevékenységek: kézműveskedés, rajzolás – demográfiai különbségek

„Az elmúlt évben Ön akár egyedül, akár egy szervezett csoport tagjaként az alábbi tevékenységek közül melyeket végezte? Több válasz is lehetséges!”

Forrás: saját szerkesztés

A megkérdezettek körében a nők és a fiatalok *énekeltek* az elmúlt évben legnagyobb arányban. A középgenerációba tartozókra és az idősekre hasonló arányban jellemző ez a tevékenység, de mindkettő elmarad a fiataloktól (126. ábra).

Hangszeres zenét a fiatalok műveltek az elmúlt időszakban legnagyobb arányban, a fiatal generációhoz tartozók 16%-a (127. ábra).

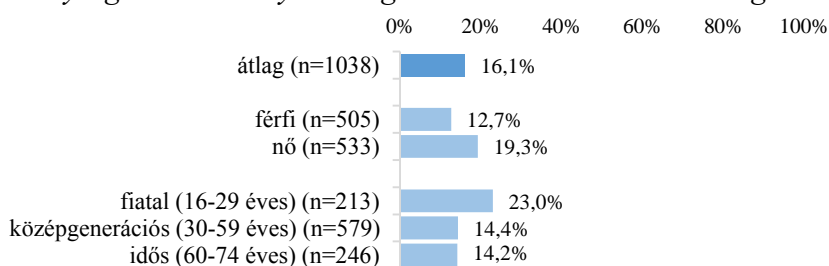
A *kreatív számítógépes munka* kapcsán több demográfiai ismerv mentén jelentős különbségeket találtunk a csoportok között. Ez a tevékenység legnagyobb arányban férfiakra, a jobb jövedelmi helyzetben levőkre, illetve a Budapesten élőkre és a fiatalokra jellemző. A végzettségi csoportok között a felsőfokon képzettek a leginkább érintettek (128. ábra).

A *színhátszás* a demográfiai csoportok közül a férfiakra és a fiatalokra jellemző átlag feletti arányban (129. ábra). Ugyancsak a férfiak és a fiatalok emelkednek ki érintettségükkel a *filmkészítés* területén is (130. ábra).

A *kreatív írás* kapcsán nem találtunk szignifikáns demográfiai különbségeket.

126. ábra: Aktív kulturális tevékenységek: éneklés – demográfiai különbségek

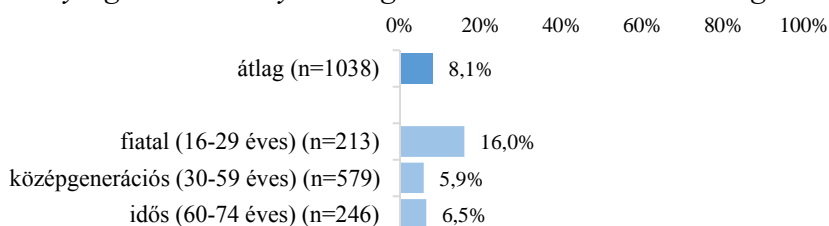
„Az elmúlt évben Ön akár egyedül, akár egy szervezett csoport tagjaként az alábbi tevékenységek közül melyeket végezte? Több válasz is lehetséges!”

Forrás: saját szerkesztés

127. ábra: Aktív kulturális tevékenységek: hangszeres zene – demográfiai különbségek

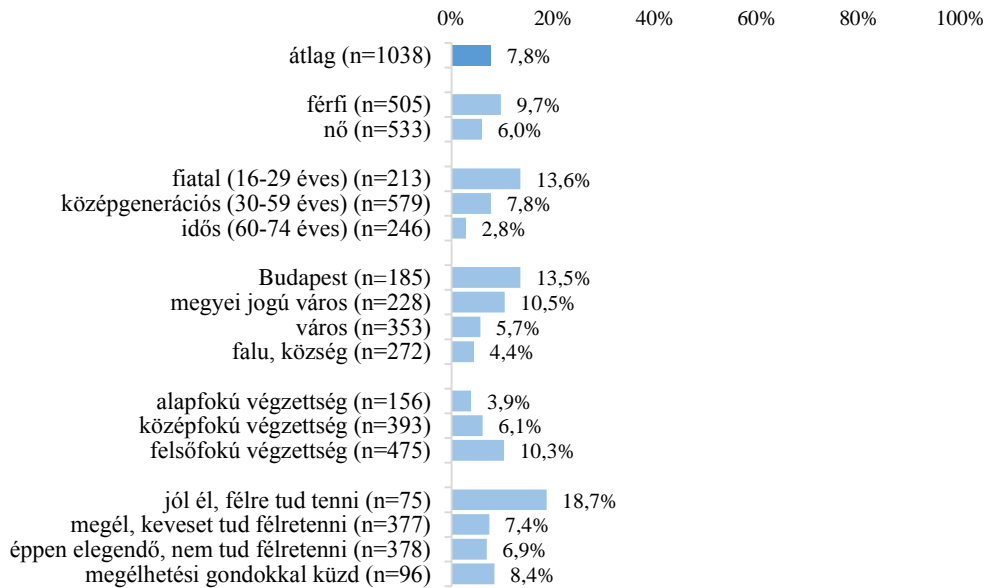
„Az elmúlt évben Ön akár egyedül, akár egy szervezett csoport tagjaként az alábbi tevékenységek közül melyeket végezte? Több válasz is lehetséges!”

Forrás: saját szerkesztés

128. ábra: Aktív kulturális tevékenységek: kreatív számítógépes munka – demográfiai különbségek

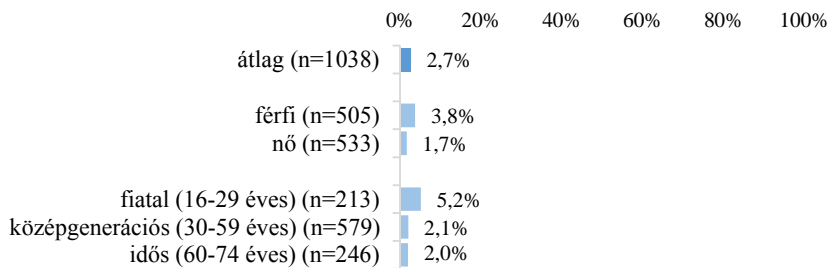
„Az elmúlt évben Ön akár egyedül, akár egy szervezett csoport tagjaként az alábbi tevékenységek közül melyeket végezte? Több válasz is lehetséges!”

Forrás: saját szerkesztés

129. ábra: Aktív kulturális tevékenységek: színjátszás – demográfiai különbségek

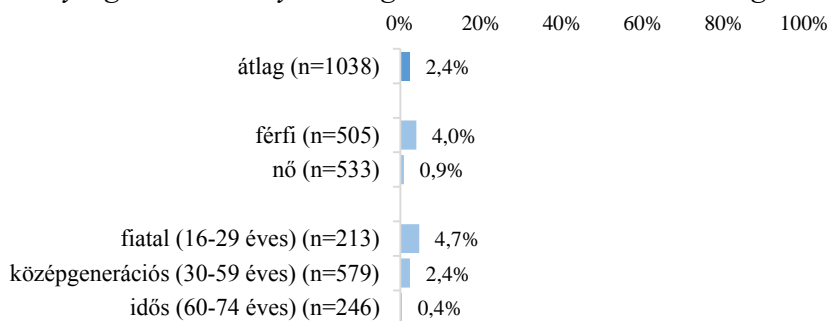
„Az elmúlt évben Ön akár egyedül, akár egy szervezett csoport tagjaként az alábbi tevékenységek közül melyeket végezte? Több válasz is lehetséges!”

Forrás: saját szerkesztés

130. ábra: Aktív kulturális tevékenységek: filmkészítés – demográfiai különbségek

„Az elmúlt évben Ön akár egyedül, akár egy szervezett csoport tagjaként az alábbi tevékenységek közül melyeket végezte? Több válasz is lehetséges!”

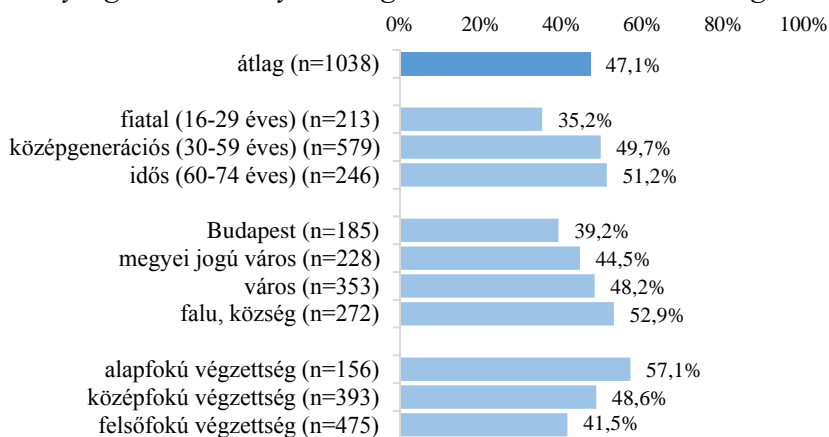

Forrás: saját szerkesztés

Egyik kiemelt kulturális tevékenységet sem végezték az elmúlt időszakban átlag feletti arányban az idősek, illetve a kisebb települések lakói. Minél kisebb településen lakik a válaszadó, annál valószínűbb, hogy nem érintett ezen tevékenységekben. Ugyanez a tendencia érvényesül az iskolai végzettség kapcsán is (131. ábra).

131. ábra: Aktív kulturális tevékenységek: egyiket sem – demográfiai különbségek

„Az elmúlt évben Ön akár egyedül, akár egy szervezett csoport tagjaként az alábbi tevékenységek közül melyeket végezte? Több válasz is lehetséges!”

Forrás: saját szerkesztés

4.3. Kulturális részvétel feltételei, eszközei

A kulturális tőkefeltételek köréből részletesen vizsgált két témakör – a kultúrával kapcsolatos nem kötelező tanulmányok, valamint a kulturális célú internethasználat – kapcsán a következő szignifikáns demográfiai különbségeket kaptuk a háttérelmézések során:

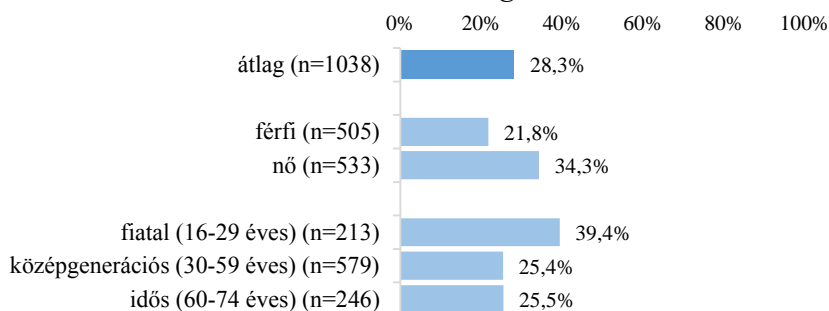
A kultúrával kapcsolatos – kreatív/művészeti – tanulmányok demográfiai háttérelmézését az érintettség arányai alapján felállított sorrendben tekintjük át.

A kulturális tanulmányok közül az *ének tanulása* a nőkre és a fiatalokra jellemző legnagyobb arányban (132. ábra).

132. ábra: Kulturális jellegű tanulmányok: ének – demográfiai különbségek

„Az alábbiak közül mit tanult az alábbiak közül a kötelező iskolai tanulmányokon kívül legalább egy évig 18 éves kora előtt (ha még nincs 18 éves, akkor mostanáig)?

Több válasz is lehetséges!”

Forrás: saját szerkesztés

A *tánc*tanulás a fiatalokra kiemelkedően jellemző, körükben 41% az érintettek aránya. Kiemelkedő a nők részvételi aránya is az ilyen oktatásban (133. ábra).

Hangszeres zenét a fiatalok, a kisebb városok lakói, illetve a felsőfokú képzéssel rendelkezők tanultak jelentős arányban 18 éves korukig (134. ábra).

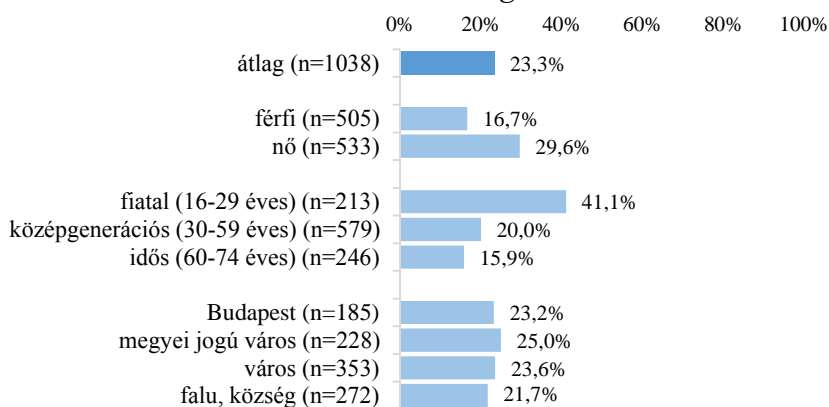
A *kézművesség és a rajzolás* tanulása a fiatalokra jellemző leginkább. Átlag feletti arányban válaszolták a nők, illetve a nagyobb városok lakói is, hogy részt vettek ilyen képzésben (135. ábra).

Fotózást a válaszadók közül a férfiak, illetve az idősök tanultak 18 éves korukig legnagyobb arányban. A végzettségi csoportok között a magasan képzettek is kiemelkednek. Legkevésbé a fiatalok vettek részt korábban ilyen oktatásban (136. ábra).

133. ábra: Kulturális jellegű tanulmányok: tánc – demográfiai különbségek

„Az alábbiak közül mit tanult az alábbiak közül a kötelező iskolai tanulmányokon kívül legalább egy évig 18 éves kora előtt (ha még nincs 18 éves, akkor mostanáig)?

Több válasz is lehetséges!”

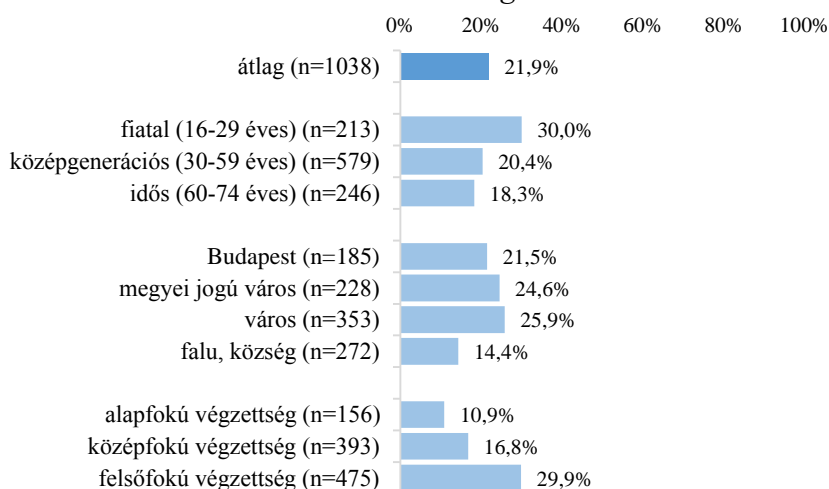

Forrás: saját szerkesztés

134. ábra: Kulturális jellegű tanulmányok: hangszeres zene – demográfiai különbségek

„Az alábbiak közül mit tanult az alábbiak közül a kötelező iskolai tanulmányokon kívül legalább egy évig 18 éves kora előtt (ha még nincs 18 éves, akkor mostanáig)?

Több válasz is lehetséges!”

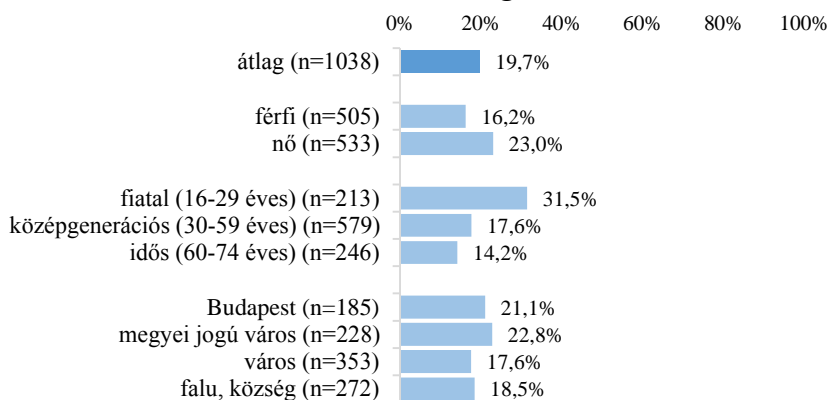

Forrás: saját szerkesztés

135. ábra: Kulturális jellegű tanulmányok: kézművesség, rajzolás – demográfiai különbségek

„Az alábbiak közül mit tanult az alábbiak közül a kötelező iskolai tanulmányokon kívül legalább egy évig 18 éves kora előtt (ha még nincs 18 éves, akkor mostanáig)?

Több válasz is lehetséges!”

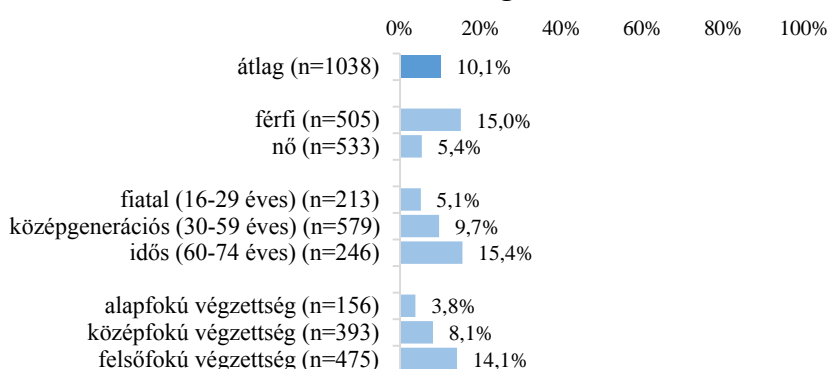

Forrás: saját szerkesztés

136. ábra: Kulturális jellegű tanulmányok: fotózás – demográfiai különbségek

„Az alábbiak közül mit tanult az alábbiak közül a kötelező iskolai tanulmányokon kívül legalább egy évig 18 éves kora előtt (ha még nincs 18 éves, akkor mostanáig)?

Több válasz is lehetséges!”

Forrás: saját szerkesztés

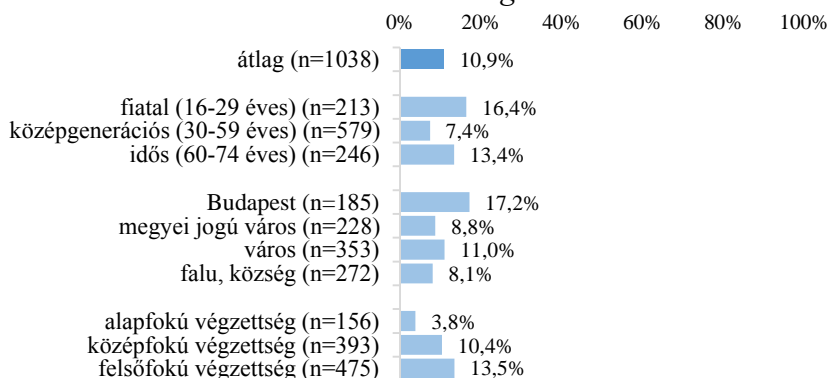
Színjátszást a fiatalok, a fővárosban élők, illetve a magasan képzettek tanultak korábban. Legnagyobb arányban a fővárosiak jelezték érintettségüket. Minél alacsonyabb a válaszadó képzettsége, annál kevésbé valószínű, hogy részt vett ilyen képzésben (137. ábra).

A *kreatív számítógépes munka* tanulása a férfiakra és a fiatalokra jellemző leginkább (138. ábra). A *kreatív írást* a fiatalok tanulták átlag feletti arányban (139. ábra).

A *filmkészítés* a férfiakra nagyobb arányban jellemző, mint a női válaszadókra (140. ábra).

Kultúrával kapcsolatos, nem kötelező jellegű tanulmányok folytatása legkevésbé az alapfokon képzettekre jellemző: körükben 53,8% egyik vizsgált területen sem képezte magát 18 éves koráig. A generációk között a középgeneráció képviselői és az idősek is átlag feletti arányban válaszolták, hogy nem vettek részt ilyen oktatásban (141. ábra).

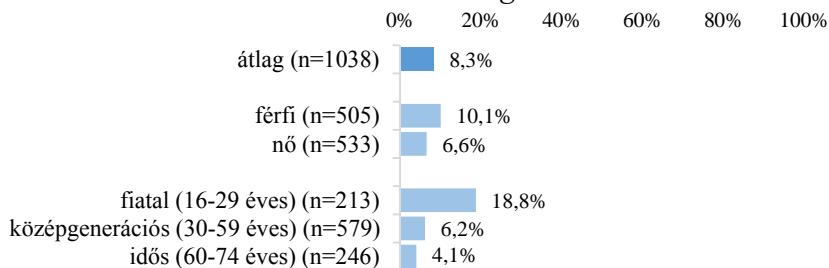
137. ábra: Kulturális jellegű tanulmányok: színjátszás – demográfiai különbségek
 „Az alábbiak közül mit tanult az alábbiak közül a kötelező iskolai tanulmányokon kívül legalább egy évig 18 éves kora előtt (ha még nincs 18 éves, akkor mostanáig)?
 Több válasz is lehetséges!”

Forrás: saját szerkesztés

138. ábra: Kulturális jellegű tanulmányok: kreatív számítógépes munka – demográfiai különbségek

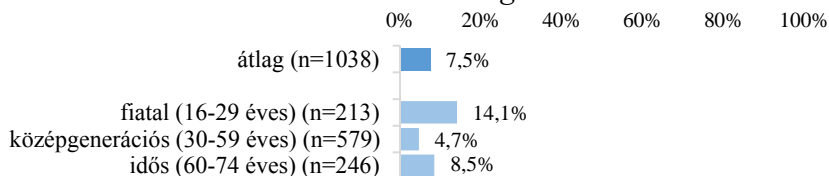
„Az alábbiak közül mit tanult az alábbiak közül a kötelező iskolai tanulmányokon kívül legalább egy évig 18 éves kora előtt (ha még nincs 18 éves, akkor mostanáig)?
 Több válasz is lehetséges!”

Forrás: saját szerkesztés

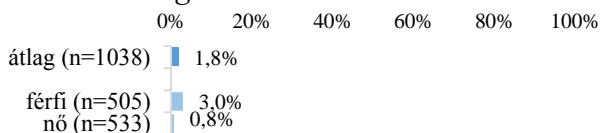
139. ábra: Kulturális jellegű tanulmányok: vers-, esszé-, novella- stb. írás – demográfiai különbségek

„Az alábbiak közül mit tanult az alábbiak közül a kötelező iskolai tanulmányokon kívül legalább egy évig 18 éves kora előtt (ha még nincs 18 éves, akkor mostanáig)?
 Több válasz is lehetséges!”

Forrás: saját szerkesztés

140. ábra: Kulturális jellegű tanulmányok: filmkészítés – demográfiai különbségek
 „Az alábbiak közül mit tanult az alábbiak közül a kötelező iskolai tanulmányokon kívül legalább egy évig 18 éves kora előtt (ha még nincs 18 éves, akkor mostanáig)? Több válasz is lehetséges!”

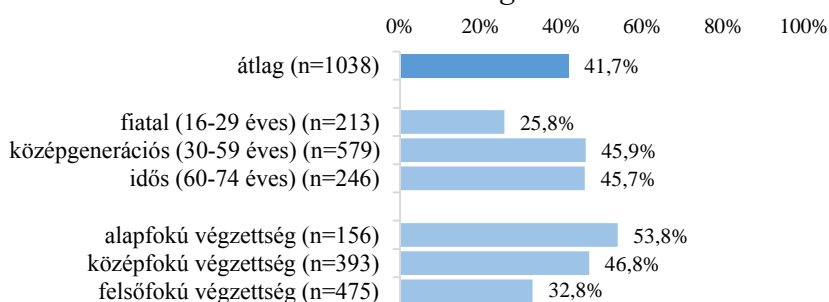

Forrás: saját szerkesztés

141. ábra: Kulturális jellegű tanulmányok: egyiket sem – demográfiai különbségek

„Az alábbiak közül mit tanult az alábbiak közül a kötelező iskolai tanulmányokon kívül legalább egy évig 18 éves kora előtt (ha még nincs 18 éves, akkor mostanáig)?

Több válasz is lehetséges!”

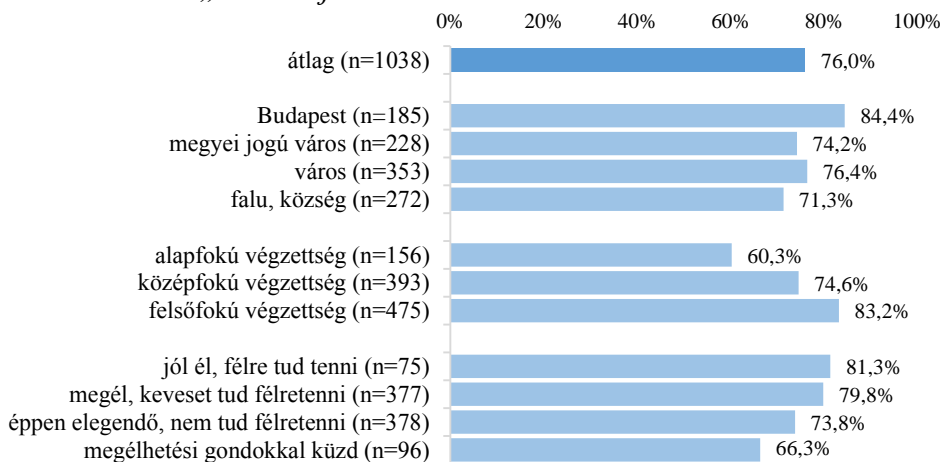

Forrás: saját szerkesztés

A kulturális céllal történő internethasználat kérdésében is végeztünk háttérelmzést. Ennek alapján azt látjuk, hogy elsősorban a budapestiek, a felsőfokon képzettek, illetve a jobb anyagi helyzetben élők használják ilyen célokra a világhálót (142. ábra). Ezek a csoportok 80% feletti érintettséget mutatnak. Legkisebb arányban az alapfokú képesítéssel rendelkezők érintettek, körükben 60%-os ez az arány.

142. ábra: Internethasználat kulturális célokra – demográfiai különbségek

„Használja Ön az internetet kulturális céllal?”

Forrás: saját szerkesztés

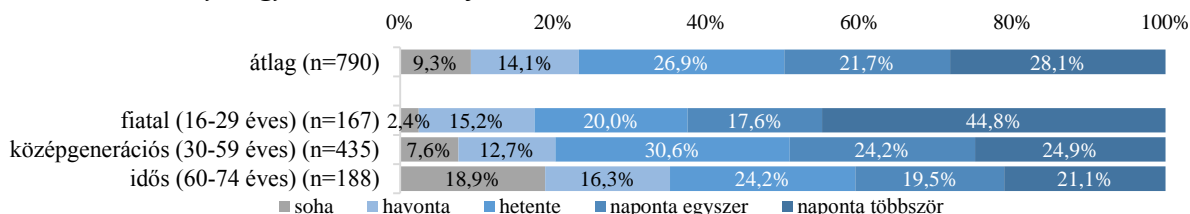
Az internethasználattal kapcsolatos kiemelt tevékenységek esetén is elvégeztük a demográfiai háttérelmzést. Az alábbiakban a gyakoriság sorrendjében mutatjuk be az egyes tevékenységekben megmutató szignifikáns különbségeket.

A zenehallgatás a generációkat osztja meg (143. ábra): az idősek átlag feletti arányban jelezték, hogy soha nem hallgatnak zenét az interneten, míg legkisebb arányban ez a fiatalokra jellemző. A fiatalok közel 62%-a legalább naponta hallgat interneten zenét, míg a középgeneráció tagjai körében már csak 50% ez az arány.

A televíziós és rádiós műsorok nézése és hallgatása a férfiakra és a fiatalokra jellemző leginkább (144. ábra). Az idősek jelezték legnagyobb arányban, hogy sosem fogyasztanak ilyen tartalmakat (20,6%). A fiatalok 37,8%-a minden nap végez ilyen tevékenységet.

143. ábra: Internethasználat gyakorisága kulturális célokra: zenét hallgat – demográfiai különbségek

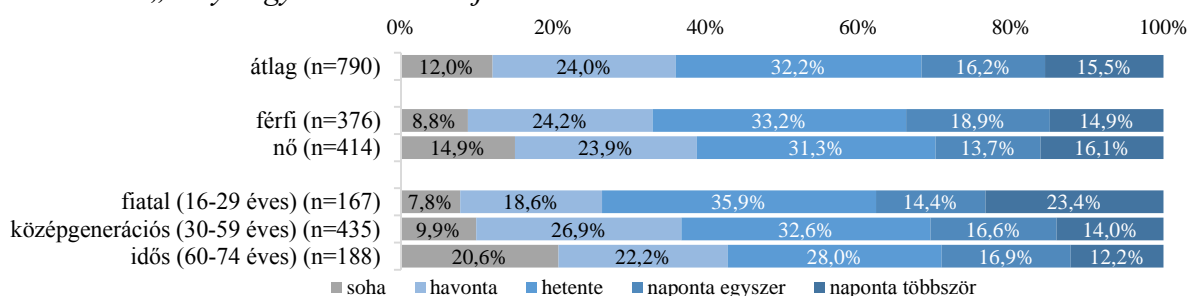
„Milyen gyakran használja az internetet az alábbi kulturális célokra?”

Forrás: saját szerkesztés

144. ábra: Internethasználat gyakorisága kulturális célokra: filmeket, kulturális rádió vagy TV programokat hallgat, illetve néz – demográfiai különbségek

„Milyen gyakran használja az internetet az alábbi kulturális célokra?”

Forrás: saját szerkesztés

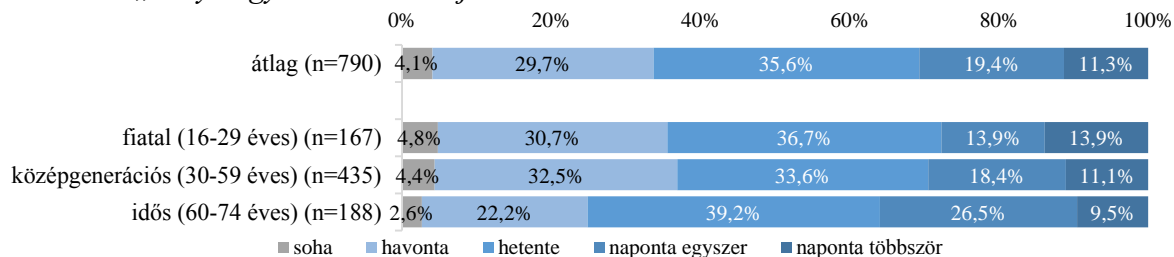
Információkeresési céllal az idősek 75%-a legalább heti gyakorisággal használja az internetet. Körükben vannak azok is legnagyobb arányban, akik legalább napi rendszerességgel használják ilyen céllal a világhálót (145. ábra).

A zeneletöltés kérdésében a generációk mutatják a legnagyobb különbségeket. A fiatalok 80%-a használja valamilyen rendszerességgel erre az internetet, közel 25%-uk naponta. Az idősek körében 57% egyáltalán nem végez ilyen tevékenységet. Az iskolai végzettség tekintetében azt tapasztaljuk, hogy minél magasabban képzett a válaszadó, annál valószínűbb, hogy ritkábban tölt le online zenét. A felsőfokú végzettséggel rendelkezők körében 10% alatti arányban vannak azok, akik ezt naponta megteszik (146. ábra).

A kulturális témájú blogok olvasása a nőkre és az idősebbekre jellemző leginkább. Ezzel szemben legritkábban a fiatalok böngésznek ilyen oldalakat kulturális témákban (147. ábra).

145. ábra: Internethasználat gyakorisága kulturális célokra: információkat keres kulturális termékekről, eseményekről – demográfiai különbségek

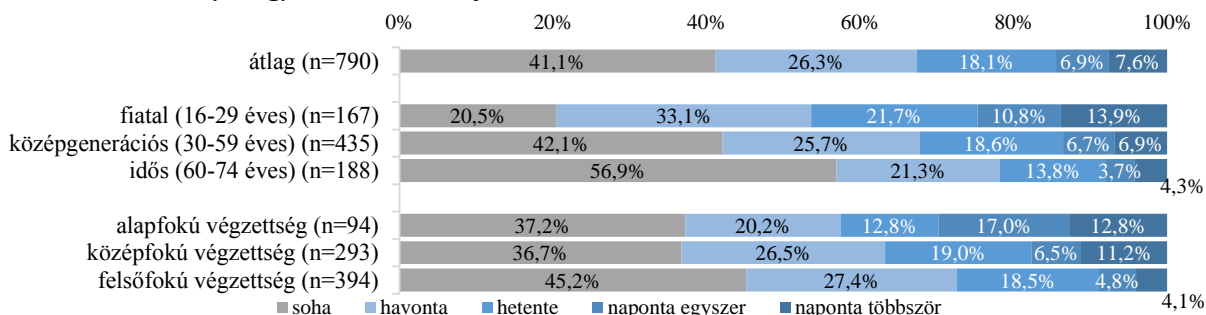
„Milyen gyakran használja az internetet az alábbi kulturális célokra?”

Forrás: saját szerkesztés

146. ábra: Internethasználat gyakorisága kulturális célokra: zenét tölt le – demográfiai különbségek

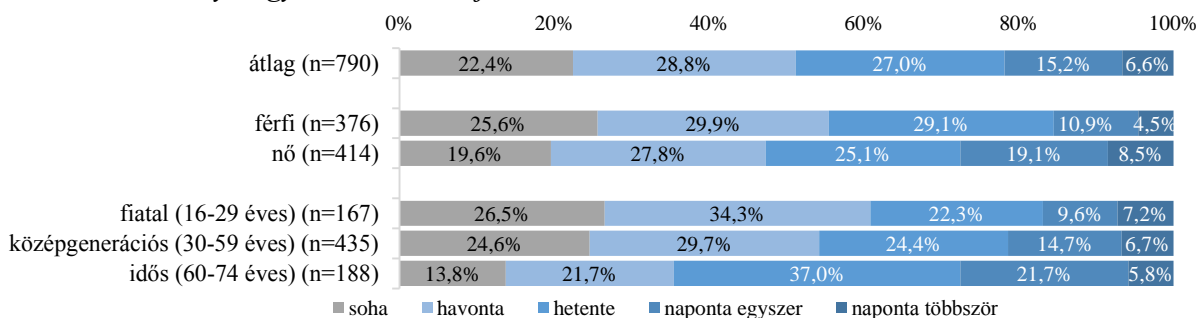
„Milyen gyakran használja az internetet az alábbi kulturális célokra?”

Forrás: saját szerkesztés

147. ábra: Internethasználat gyakorisága kulturális célokra: kulturális blogokat olvas vagy néz – demográfiai különbségek

„Milyen gyakran használja az internetet az alábbi kulturális célokra?”

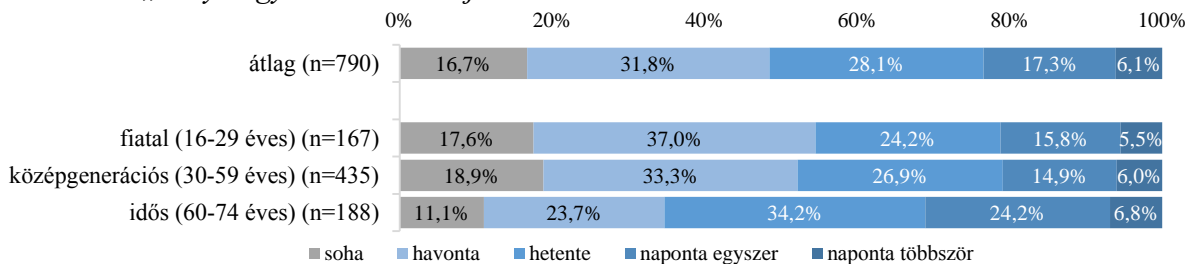
Forrás: saját szerkesztés

Kulturális témájú online újságcikkeket az idősek olvasnak átlag feletti arányban, a fiatal generáció tagjai ebben is kisebb gyakoriságot mutatnak (148. ábra).

A filmek, TV programok vagy rádiós tartalmak letöltése a fiatalokra jellemző leginkább, az idősekre a legkevésbé. A férfiak gyakrabban végeznek ilyen tevékenységet, mint a nők, illetve szélesebb körben is. A generációk között a fiatalok 43%-a legalább heti rendszerességgel tölt le ilyen tartalmakat, velük szemben az időseknek csupán 25%-a. Az iskolai végzettség szerinti bontásban az alapfokon képzettek a legintenzívebb felhasználók (149. ábra).

148. ábra: Internethasználat gyakorisága kulturális célokra: kulturális témájú online újságcikkeket olvas – demográfiai különbségek

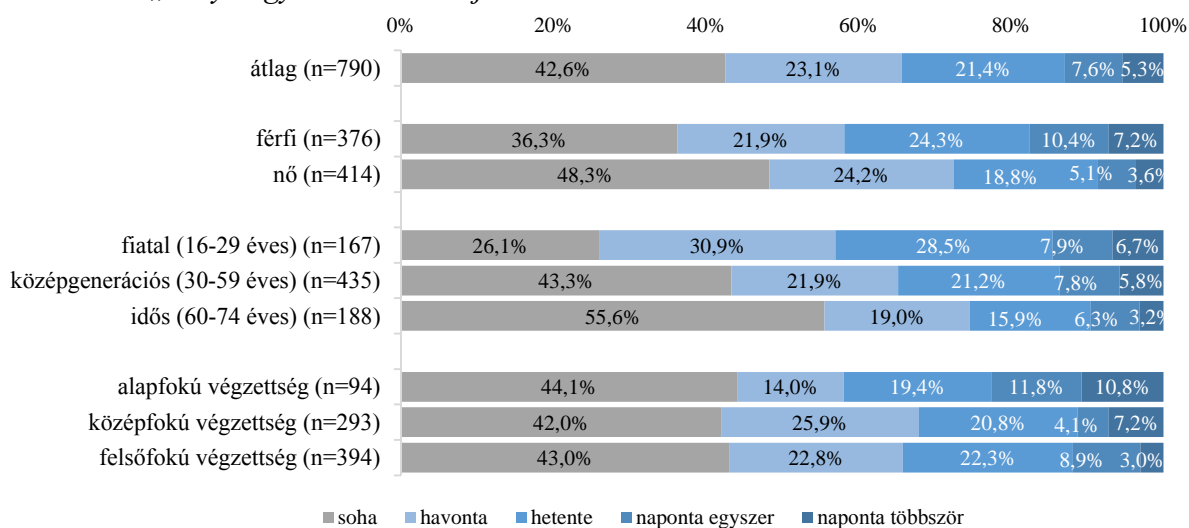
„Milyen gyakran használja az internetet az alábbi kulturális célokra?”

Forrás: saját szerkesztés

149. ábra: Internethasználat gyakorisága kulturális célokra: filmeket, kulturális rádió vagy TV programokat tölt le – demográfiai különbségek

„Milyen gyakran használja az internetet az alábbi kulturális célokra?”

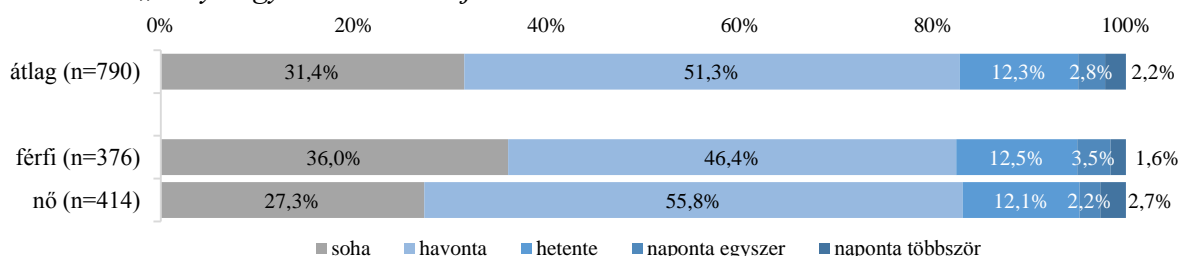

Forrás: saját szerkesztés

A kulturális termékek vásárlása csak a nemek között mutat értékelhető különbségeket: a férfiak körében magasabb arányban vannak, akik sosem vásárolnak ilyen céllal, míg a nők körében a havonta vásárlók tűnnek ki átlag feletti arányukkal (150. ábra).

150. ábra: Internethasználat gyakorisága kulturális célokra: kulturális termékeket vásárol – demográfiai különbségek

„Milyen gyakran használja az internetet az alábbi kulturális célokra?”

Forrás: saját szerkesztés

Nincs szignifikáns demográfiai különbség a következő online kulturális tevékenységek terén: múzeumi, könyvtári, vagy más szakosított weboldalt látogat tudása bővítése érdekében, kulturális tartalmú saját weboldalt vagy blogot készít, saját kulturális tartalmat tesz fel a hálóra, pl. közösségi hálózatra vagy megosztó oldalra.

5. A személyes megkérdezés elsődleges eredményei

Ebben a fejezetben a módszertan bemutatásában jelzett, 2001 fős személyes megkérdezés kultúrával kapcsolatos eredményeit foglaljuk össze, azon belül is az elsődleges elemzésből nyert adatokat (átlagok és gyakorisági eredmények). A 2. táblázat a megkérdezetti kör demográfiai jellemzőit mutatja be.

2. táblázat: A személyes megkérdezés mintájának demográfiai jellemzői

Demográfiai csoportok	fő	%	Demográfiai csoportok	fő	%
Nemek	2001	100,0%	Család havi nettó jövedelme (szubjektív)	2001	100,0%
férfi	973	48,6%	Nem tudom / nem válaszolok.	72	3,6%
nő	1028	51,4%	Nagyon jól megél(nek) belőle és félre is tud(nak) tenni.	151	7,5%
Korcsoportok	2001	100,0%	Megél(nek) belőle, de keveset tud(nak) félre tenni.	790	39,5%
15-24 éves	287	14,3%	Éppen elegendő, hogy megéljen(ek) belőle, de félretenni már nem tudnak.	869	43,4%
25-34 éves	324	16,2%	Néha arra se nagyon elég, hogy megéljen(ek) belőle.	97	4,8%
35-44 éves	414	20,7%	Rendszeresen napi megélhetési gondjai(k) vannak.	22	1,1%
45-54 éves	342	17,1%	Iskolai végzettség	2001	100,0%
55-64 éves	356	17,8%	nem szeretnék válaszolni	10	0,5%
65-74 éves	278	13,9%	legfeljebb 8 általános	271	13,5%
Generációk	2001	100,0%	szakmunkásképző	681	34,1%
fiatal (16-29 éves)	462	23,1%	szakközépiskolai érettségi	406	20,3%
középgeneráció (30-59 éves)	1082	54,1%	gimnáziumi érettségi	239	11,9%
idős (60-74 éves)	457	22,8%	felsőfokú technikum	125	6,2%
Családi állapot	2001	100,0%	főiskolai diploma	191	9,5%
hajadon/nőtlen	437	21,9%	egyetemi diploma	78	3,9%
házas	867	43,3%	Lakóhely településtípusa	2001	100,0%
elvált	207	10,3%	Budapest	372	18,6%
özvegy	162	8,1%	megyei jogú város	423	21,2%
élettársi kapcsolatban él	327	16,4%	város	654	32,7%
Háztartás tagjainak száma	2001	100,0%	falu, község	552	27,6%
1 fő	306	15,3%	Gazdasági aktivitás	2001	100,0%
2 fő	687	34,3%	nem tudja/nem szeretne válaszolni	24,00	1,2%
3 fő	450	22,5%	aktív fizikai dolgozó	841,00	42,0%
4 fő	353	17,6%	aktív szellemi dolgozó	374,00	18,7%
5 fő	140	7,0%	tanuló	124,00	6,2%
6 fő	33	1,7%	nyugdíjas	471,00	23,6%
7 fő	18	0,9%	munkanélküli	42,00	2,1%
8 fő	11	0,6%	egyéb inaktív keresők	106,00	5,3%
9 fő	3	0,1%	egyéb eltartottak	18,00	0,9%
13 fő	1	0,0%			
14 éven aluliak száma a háztartásban	2001	100,0%			
nincs 14 éven aluli	1441	72,0%			
1 fő	354	17,7%			
2 fő	152	7,6%			
3 fő	38	1,9%			
4 fő	10	0,5%			
5 fő	6	0,3%			
6 fő	1	0,0%			
60 év felettiek száma a háztartásban	2001	100,0%			
nincs 60 éven felüli	1367	68,3%			
1 fő	379	18,9%			
2 fő	247	12,3%			
3 fő	8	0,4%			

Forrás: saját szerkesztés

A személyes megkérdezés során az online megkérdezéshez hasonló nagyobb témakörökben vizsgálódtunk, melyek a következők: a kultúrához fűződő személyes viszony, a kultúrával kapcsolatos követett magatartás, valamint a kulturális részvétel feltételei, eszközei.

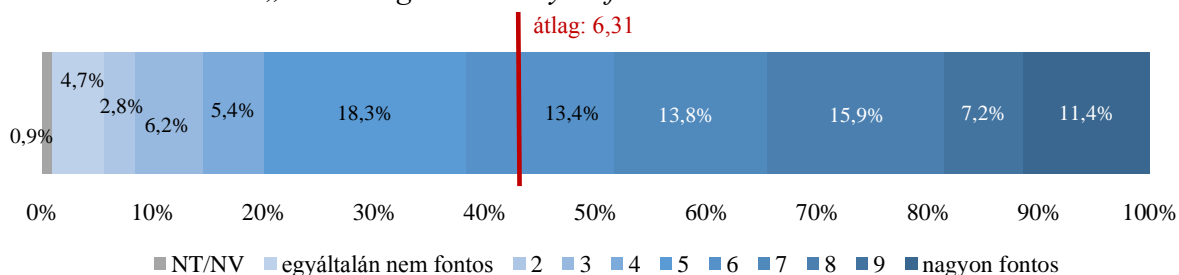
5.1. A kultúrához fűződő személyes viszony

Ebben a kérdésblokkban a kultúra általában vett fontosságáról, valamint a kultúrával kapcsolatos néhány attitűdállításról alkotott véleményeket vizsgáltuk.

A *kultúrát* összességében inkább *fontosnak* tartják a válaszadók, a 10 fokozatú skálán, véleményük átlaga 6,31-re. 13,7%-ot tesznek ki azok, akik legfeljebb 3-asra értékelték a téma fontosságát, legalább 8-as értéket 34,5% választott (151. ábra). A szóbeli és az online megkérdezés eredményeinek összehasonlítása szerint az online kutatás válaszadói kedvezőbb véleményen vannak: az átlagos válaszok magasabbak 1 értékkel. 19% ponttal azok is többen vannak az online válaszadók körében, akik legalább 8-asra értékelték beállítottságukat.

151. ábra: A kultúra fontossága összességében (n=2001)

„Összességében mennyire fontos Önnek a kultúra?”

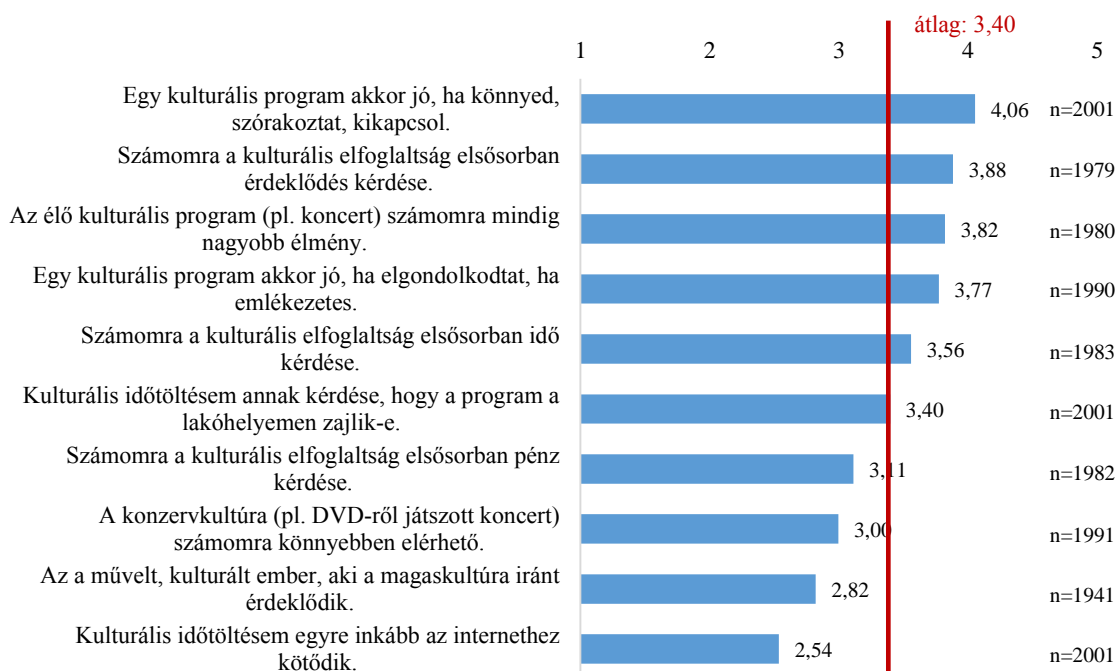

Forrás: saját szerkesztés

A *kultúrával kapcsolatos beállítottságot* 10 attitűdállítást segítségével mértük 5 fokozatú skála segítségével, amelyek itt is alapvetően a kultúrával kapcsolatos követett magatartás különböző aspektusait fogalmazták meg. A 152. ábra a kapott válaszok átlagait, míg a 153. ábra azok megoszlását mutatja be. Az állításokkal átlagosan 3,4-es értékű egyetértést mutatnak a megkérdezettek. A leginkább azzal értettek egyet, hogy „Egy kulturális program akkor jó, ha könnyed, szórakoztat, kikapcsol” – ezt átlagosan valamivel 4 feletti értékelték a válaszadók. Legkevésbé azzal értettek egyet, hogy a kulturális időtöltés egyre inkább az internethez kötődne, illetve, hogy a magaskultúra iránti érdeklődés alapozza meg a műveltséget – ezek átlagos értéke 3 alatti. Az online megkérdezés során a fenti állításokat továbbiakkal egészítettük ki, összesen 17 attitűdállítást vizsgálva. Az eredmények így csak korlátozottan hasonlíthatóak össze, az azonban látszik, hogy az állítások sorrendje hasonló képet mutat a két megkérdezésben.

152. ábra: Kultúrával kapcsolatos beállítottság az attitűdkérdésekre adott válaszok átlagai szerint

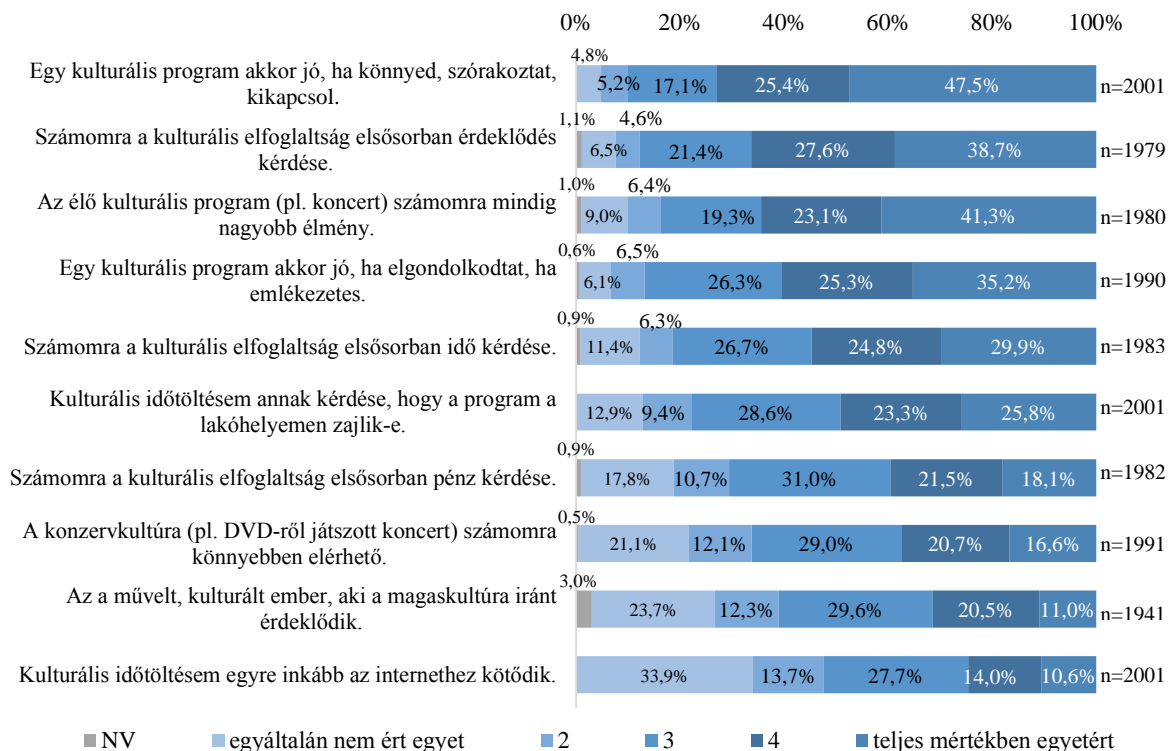
„Mennyire ért egyet az alábbi állításokkal?”

Forrás: saját szerkesztés

153. ábra: Kultúrával kapcsolatos beállítottság az attitűdkérdésekre adott válaszok gyakorisági megoszlása szerint

„Mennyire ért egyet az alábbi állításokkal?”

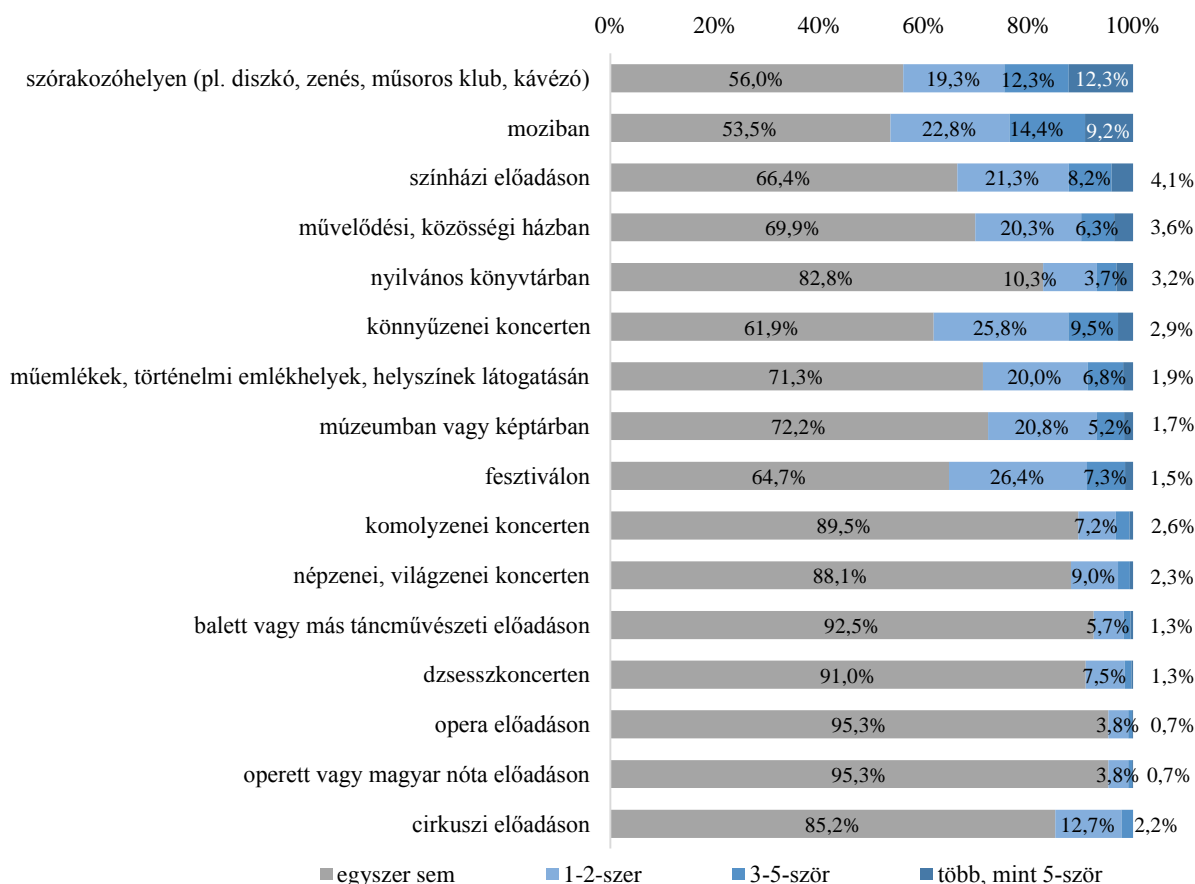
Forrás: saját szerkesztés

5.2. Kultúrával kapcsolatos követett magatartás

Ennek keretében először azt kérdeztük a válaszadóktól, milyen rendszeresen *látogattak különböző kulturális programokat* az előző évben. A 154. ábra erről ad összefoglalást, a látogatások arányának sorrendjében. Az online megkérdezéshez hasonlóan a válaszadók a szórakozóhelyeket és a mozikat látogatták legnagyobb arányban, illetve leggyakrabban is. A résztvevők aránya azonban ezek esetében sem érte el az 50%-ot. 10% alatti volt a látogatottsági arány a következő kulturális programok esetében: balett vagy más táncművészeti előadások, dzsesszkoncertek, opera előadások, operett vagy magyar nótá előadások. Az online megkérdezés válaszadói nagyobb arányban vettek részt minden felsorolt programban valamilyen rendszerességgel, illetve azok is nagyobb arányban vannak az online válaszadók körében, akik gyakoribb kategóriákat választottak (3-5-ször, több mint 5-ször).

154. ábra: Egyes kulturális programokon, eseményeken való részvétel az elmúlt évben (n=2001)

„Az utóbbi egy évben hány alkalommal volt Ön?”

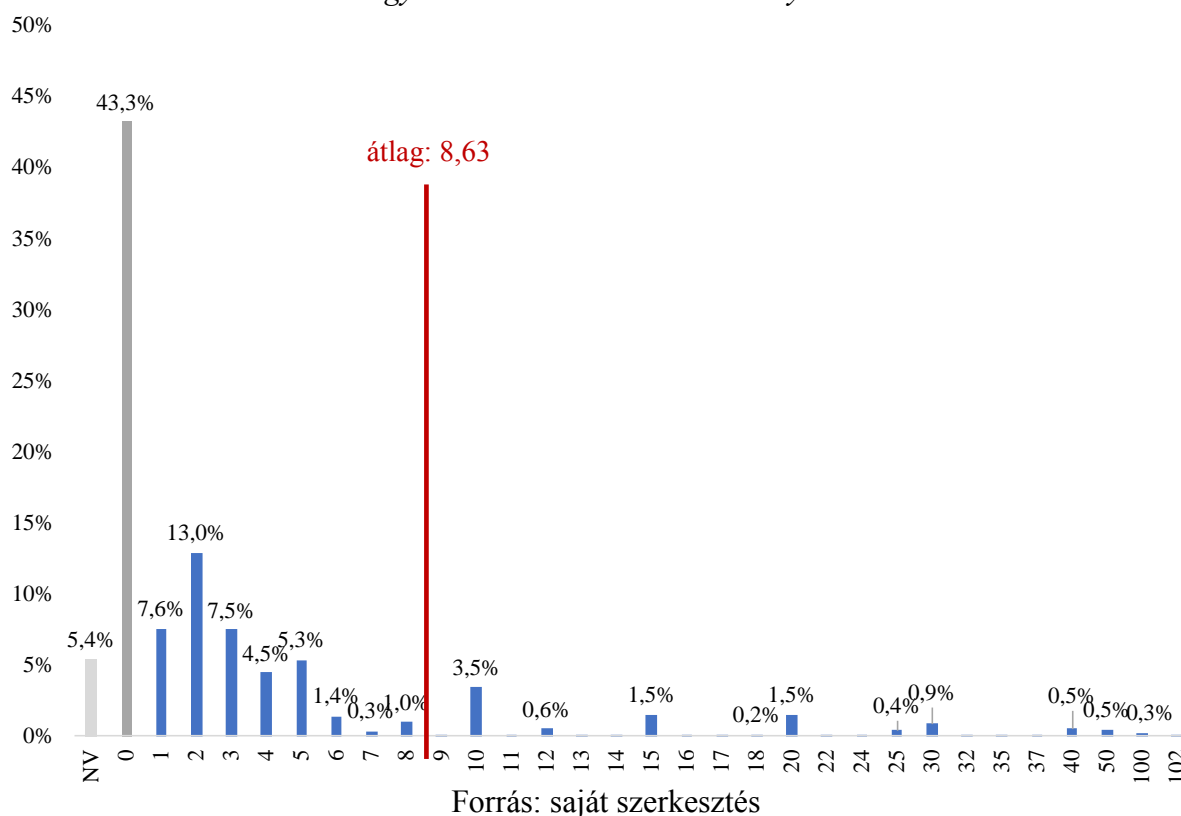
Forrás: saját szerkesztés

Az online kutatáshoz hasonlóan a személyes módszerrel végzett megkérdezés során is vizsgáltuk, *hány könyvet olvastak* el az elmúlt évben, nem számítva a szakmai és iskolai kötelező olvasmányokat. Átlagosan 8,63 db könyvet olvastak el azok a válaszadók, akik tudtak válaszolni a kérdésre (155. ábra). Legnagyobb arányban azok vannak, akik egyetlen könyvet sem olvastak el. Az online megkérdezés válaszadói nagyobb arányban, és többet is

olvasnak: a legszembetűnőbb különbség azok között mérhető, akik egy könyvet sem olvastak az elmúlt időszakban: több mint 25% pontos az eltérés a két válaszadói kör között az online kutatás javára (43,3% szemben a 18,1%-kal). Az elolvasott könyvek számának gyakoriságát kategóriákba rendezve azt látjuk, hogy közel minden harmadik válaszadó legfeljebb 4 könyvet olvasott az elmúlt évben (156. ábra). A kategóriák megoszlása azt láttatja, hogy a több könyvet olvasók körében vannak az eltérések a két minta között: az 1-4 könyvet olvasók hasonló arányban vannak a két mintában, az ennél több könyvet olvasók azonban jóval magasabb arányban vannak az online válaszadók körében.

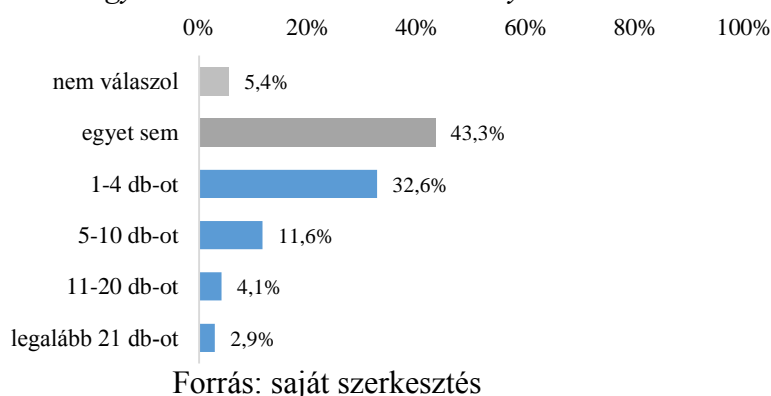
155. ábra: Elolvasott könyvek száma az elmúlt évben (n=2001)

„Hány könyvet olvasott az elmúlt évben, nem számítva a munkájával kapcsolatos és/vagy az iskolai kötelező olvasmányokat?”

156. ábra: Elolvasott könyvek száma az elmúlt évben kategóriánként (n=2001)

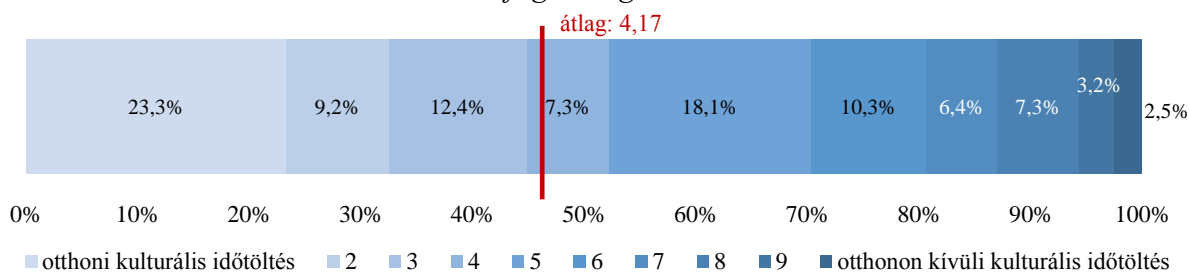
„Hány könyvet olvasott az elmúlt évben, nem számítva a munkájával kapcsolatos és/vagy az iskolai kötelező olvasmányokat?”

Vizsgáltuk az *otthoni és otthonon kívüli kulturális elfoglaltságok* egymáshoz viszonyított arányát. Átlagosan 4,17-es értéket választottak a 10 fokozatú skálán (157. ábra), ami hasonló mintázatot mutat az online megkérdezettek szokásaihoz viszonyítva. A személyes módon végzett megkérdezés válaszadói körében 44,9% választott legfeljebb 3-as értéket, legalább 8-ast pedig 13%. Az egyes skálaértékek megoszlásában sem találunk jelentős eltéréseket az online és a személyes megkérdezés válaszadói között.

157. ábra: Az otthoni és az otthonon kívüli kulturális időtöltések megoszlása (n=2001)

„Összességében hogyan oszlik meg az Ön kulturális időtöltése otthoni, illetve otthonon kívüli elfoglaltságra?”

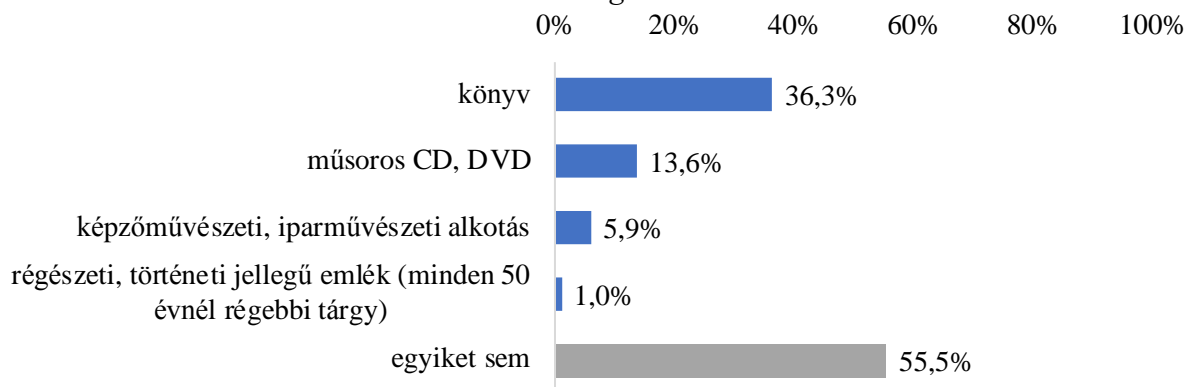

Forrás: saját szerkesztés

A felsorolt *kulturális termékek* közül könyvet vásároltak legnagyobb arányban, a válaszadók 36,3%-a. Műsoros audiovizuális terméket 14%, képzőművészeti vagy iparművészeti alkotást pedig 6% körüli arányban vásároltak. Elenyésző azoknak az aránya, akik régiséget szereztek be ilyen módon. A nemvásárlók meghaladják az 55%-ot (158. ábra). Az online válaszadók körében jelentősen magasabb arányban vannak a vásárlók: 72,3% szemben a személyes megkérdezés 44,5%-ával. A termékek népszerűségi sorrendje viszont ugyanazt a képet mutatja mindkét mintában.

158. ábra: Kulturális termékek vásárlási gyakorisága (n=2001)

„Mit vásárolt az elmúlt évben az alábbi kulturális termékek köréből? Több válasz is lehetséges!”

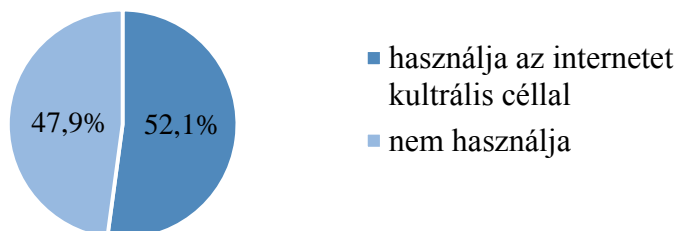

Forrás: saját szerkesztés

5.3. Kulturális részvétel feltételei, eszközei

A személyes megkérdezés során arra az egy kérdésre kerestük a választ, hogy a megkérdezettek használják-e az *internetet kulturális célokra*. A válaszadók körében 52,1% azok aránya, akik erre a kérdésre igennel válaszoltak (159. ábra). Az online kutatás válaszadói körében 24 százalékponttal magasabb arányban vannak az érintettek.

159. ábra: Az internet használata kulturális céllal (n=2001)
„Használja Ön az internetet kulturális céllal?”

Forrás: saját szerkesztés

6. A személyes megkérdezés háttérelmezési eredményei

A demográfiai háttérelmezések bemutatása során azt vizsgáljuk, hogy az egyes kérdések kapcsán vannak-e statisztikailag igazolható jelentős eltérések a demográfiai csoportok között. Öt változó mentén végeztük el a háttérelmezést: nem, generációk (16-29 éves fiatal, 30-59 éves középgeneráció, 60-74 éves idős), lakóhely településtípusa (Budapest, megyei jogú város, város, falu vagy község), iskolai végzettség legmagasabb foka (alapfok, középfok, felsőfok), jövedelmi helyzet szubjektív megítélése. Az alábbiakban azokat az eredményeket közöljük, melyek a statisztikai elemzési kritériumoknak megfelelnek és szignifikáns eltéréseket mutattak.

6.1. A kultúrához fűződő személyes viszony

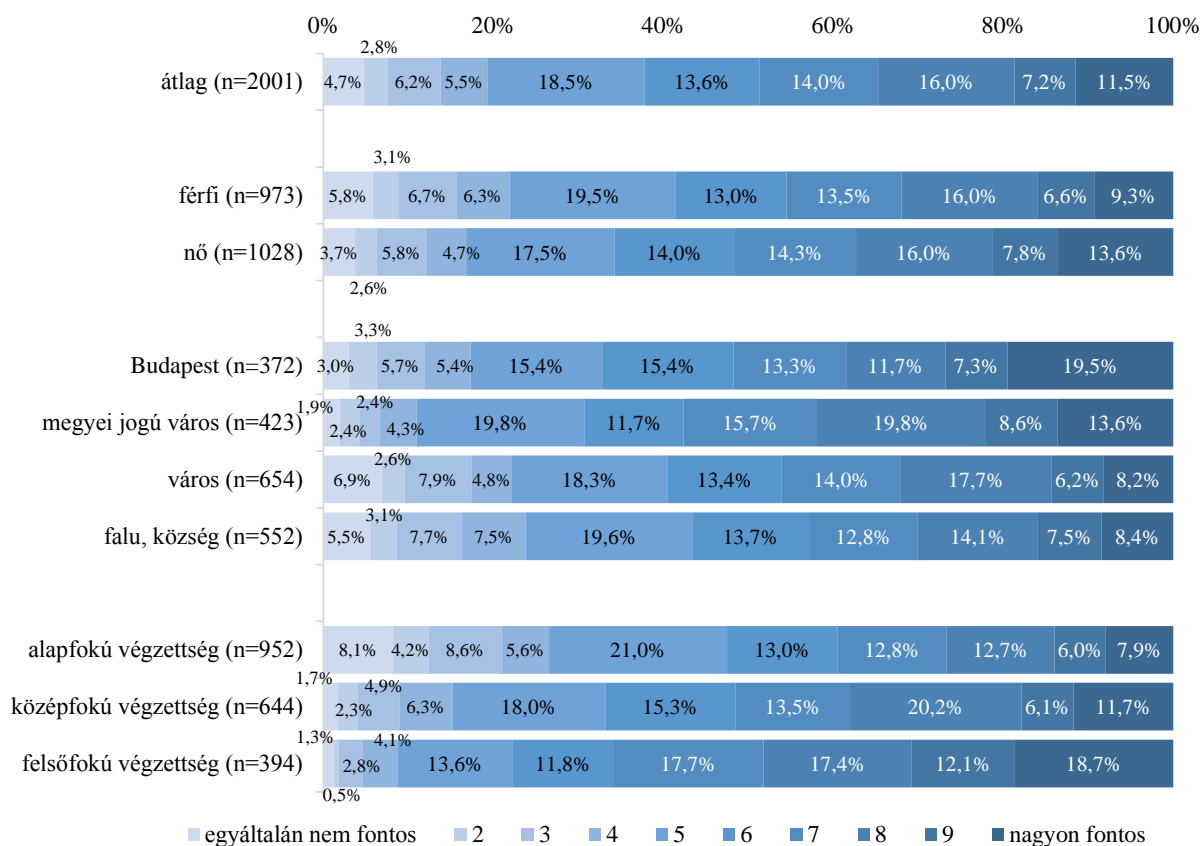
A *kultúra fontosságát* a nők, a nagyobb városok és a főváros lakói, illetve a legalább középfokon képzettek tartják átlag feletti arányban fontosnak (legalább 8-as érték a 10-es skálán). Az érdektelenek a kisebb községek és az alapfokon képzettek köréből kerülnek ki magasabb arányban (160. ábra).

A 10 vizsgált attitűdállításra kapott válaszok kapcsán az egyetértés mértéke szerinti sorrendben mutatjuk be a szignifikáns demográfiai különbségeket.

A *kulturális programok könnyedségét, szórakoztató jellegét* a falvak és községek lakói és az alapfokon képzettek tartják legfontosabbnak (4-es és 5-ös értékek átlag feletti aránya) (161. ábra).

Az *érdeklődésnek való megfelelés* a megyei jogú városok lakói és a magasan képzettek számára magas arányban jelent fontos kritériumot a programok terén (162. ábra).

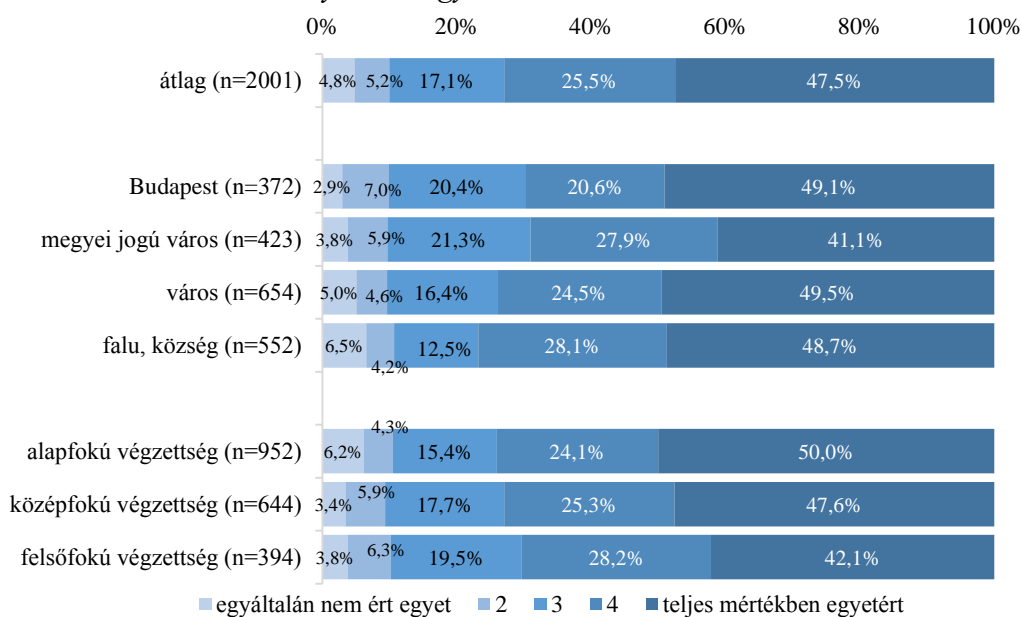
160. ábra: A kultúra fontossága összességében – demográfiai különbségek
 „Összességében mennyire fontos Önnek a kultúra?”

Forrás: saját szerkesztés

161. ábra: „Egy kulturális program akkor jó, ha könnyed, szórakoztat, kikapcsol” – demográfiai különbségek

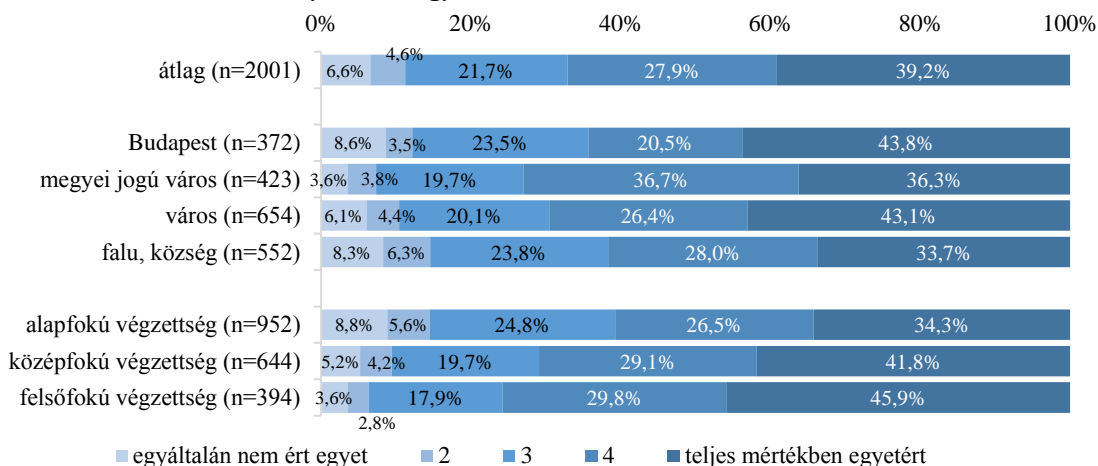
„Mennyire ért egyet az alábbi állításokkal?”

Forrás: saját szerkesztés

162. ábra: „Számomra a kulturális elfoglaltság elsősorban érdeklődés kérdése” – demográfiai különbségek

„Mennyire ért egyet az alábbi állításokkal?”

Forrás: saját szerkesztés

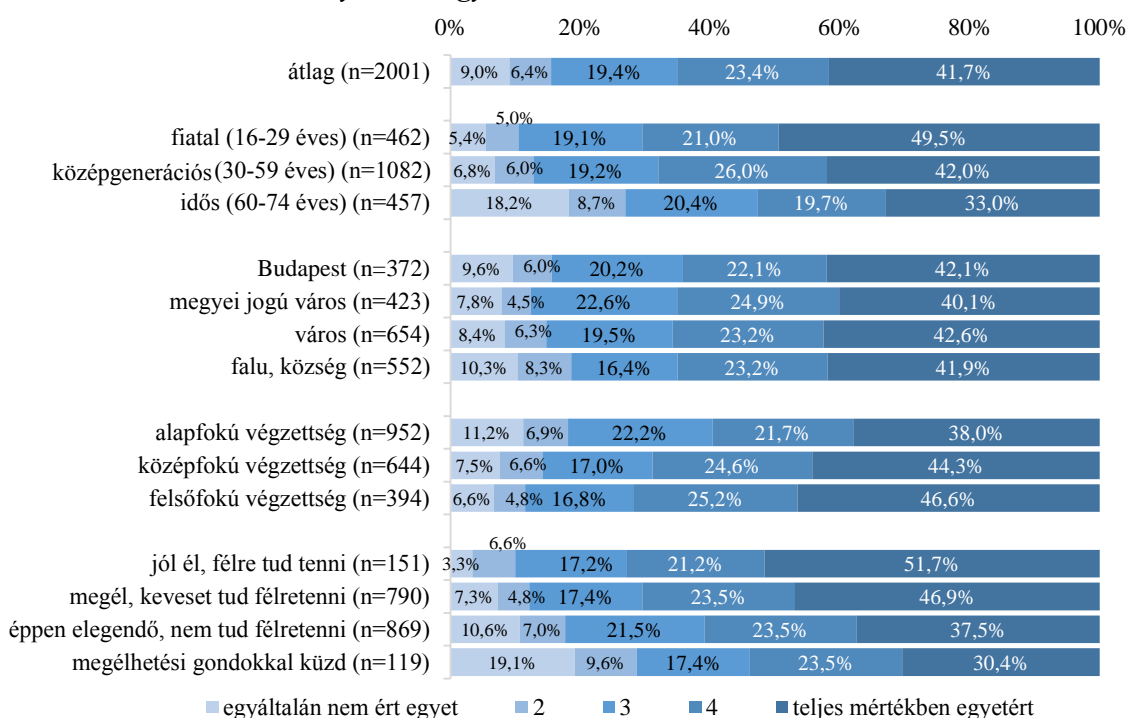
Az élő kulturális programokat a fiatalok, a magasan képzettek, illetve a jobb jövedelműek tartják legnagyobb arányban élményt adónak (legalább 4-es érték) (163. ábra).

Hogy egy program *elgondolkodtató és emlékezetes* legyen, elsősorban a felsőfokú végzettséggel rendelkezők és a jobb anyagi helyzetben élők számára fontos (164. ábra).

Az időtényezőit a kulturális elfoglaltság szempontjából a fővárosban élők és a középgeneráció tagjai tartják lényegesnek legnagyobb arányban (5-ös értékek magas aránya) (165. ábra).

163. ábra: „Az élő kulturális program (pl. koncert) számomra mindig nagyobb élmény” – demográfiai különbségek

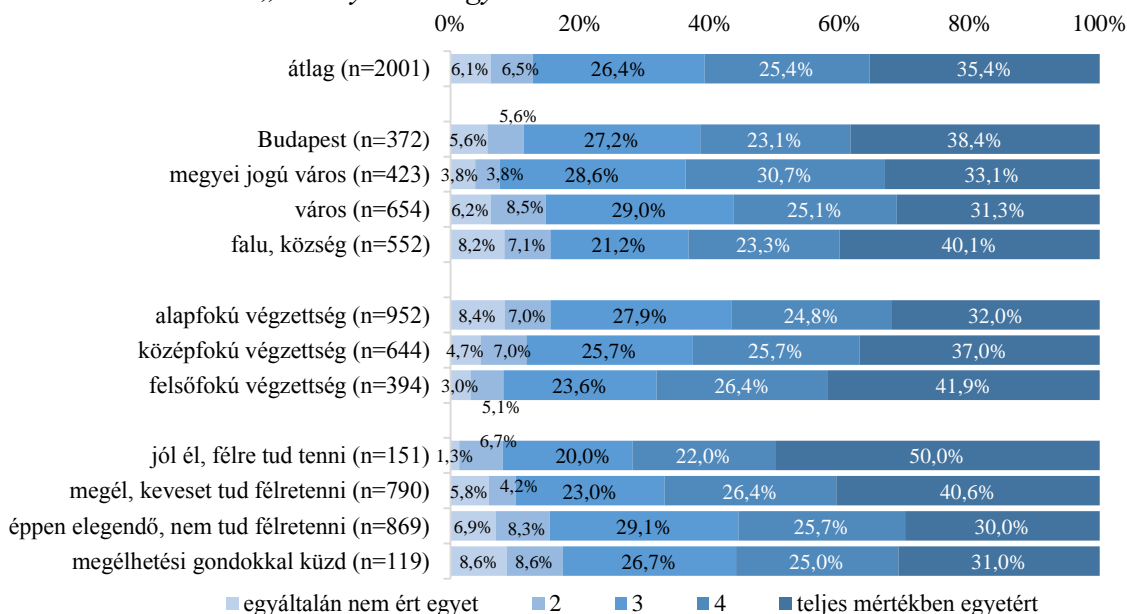
„Mennyire ért egyet az alábbi állításokkal?”

Forrás: saját szerkesztés

164. ábra: „Egy kulturális program akkor jó, ha elgondolkodtat, ha emlékeztet” – demográfiai különbségek

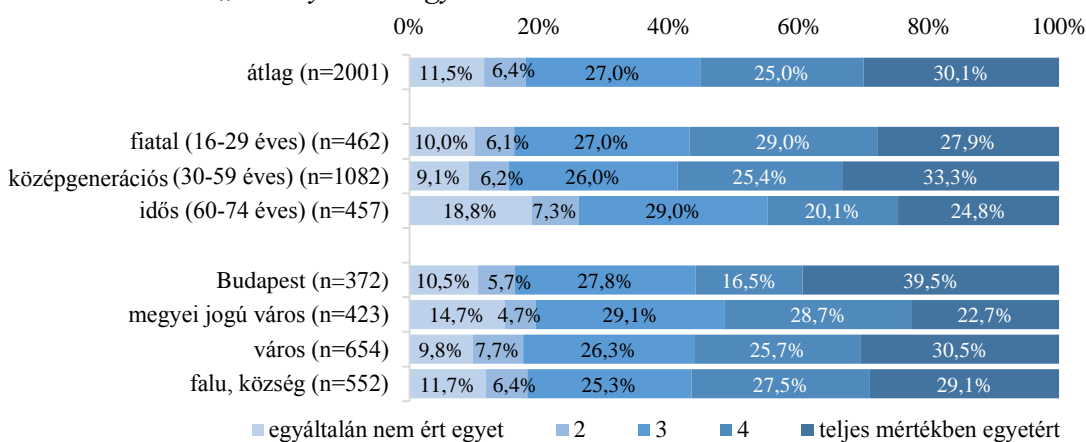
„Mennyire ért egyet az alábbi állításokkal?”

Forrás: saját szerkesztés

165. ábra: „Számomra a kulturális elfoglaltság elsősorban idő kérdése” – demográfiai különbségek

„Mennyire ért egyet az alábbi állításokkal?”

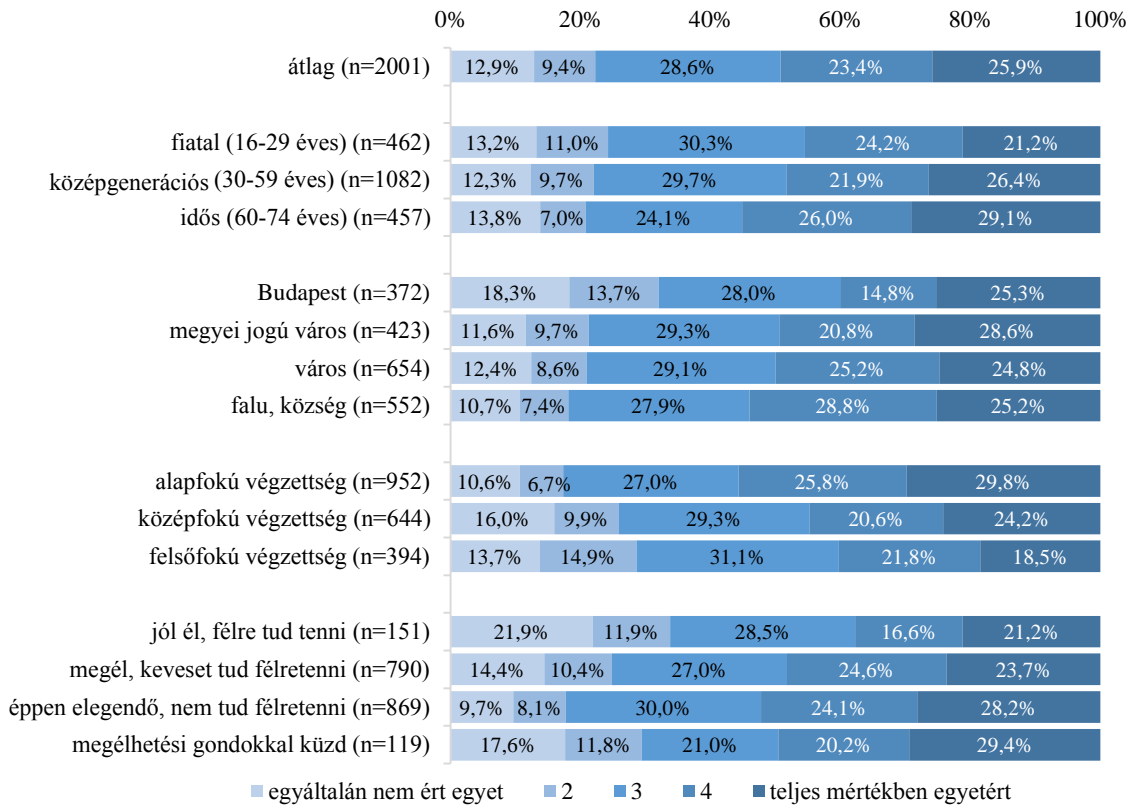
Forrás: saját szerkesztés

A programok lakóhelytől való távolsága az idősek, a kisebb települések lakói és az alapfokon képzettek számára a legfontosabb (4-es és 5-ös értékek átlag feletti aránya) (166. ábra).

A pénz, illetve az anyagi lehetőségek meghatározó jellegét a kultúrafogyasztásban a megélhetési gondokkal küzdők és a Budapesten élők tartják legnagyobb mértékben kardinálisnak (5-ös értékek magas aránya) (167. ábra).

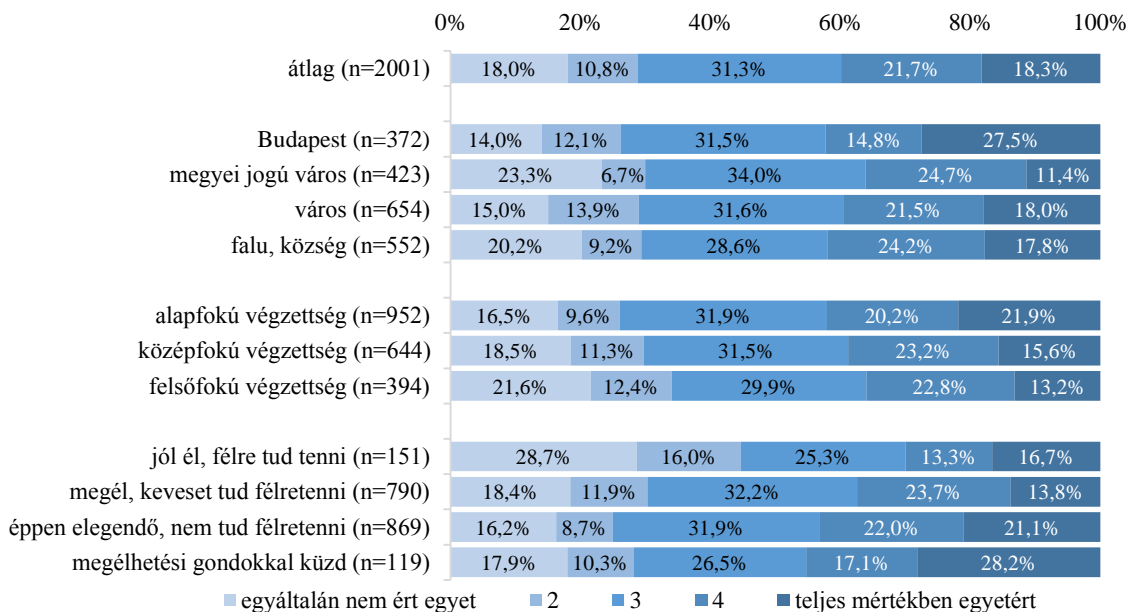
A konzervkultúra a fiatalok, a megyei jogú városok lakói és a felsőfokon végzettek számára a legkönnyebben elérhető (4-es és 5-ös értékek magas aránya). A jövedelmi csoportok között a legjobb és a legrosszabb körülmények között élők hasonló arányban nyilatkoztak ilyen kedvezően (168. ábra).

166. ábra: „Kulturális időtöltésem annak kérdése, hogy a program a lakóhelyemen zajlik-e” – demográfiai különbségek
 „Mennyire ért egyet az alábbi állításokkal?”

Forrás: saját szerkesztés

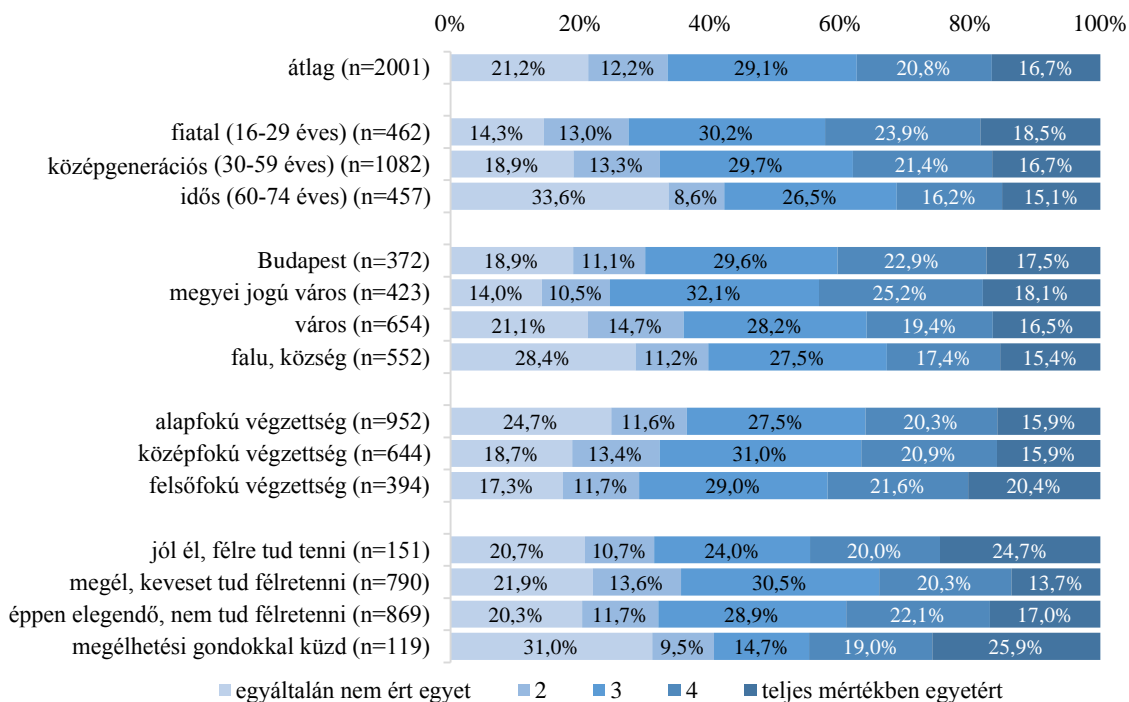
167. ábra: „Számomra a kulturális elfoglaltság elsősorban pénz kérdése” – demográfiai különbségek
 „Mennyire ért egyet az alábbi állításokkal?”

Forrás: saját szerkesztés

168. ábra: „A konzervkultúra (pl. DVD-ről játszott koncert) számomra könnyebben elérhető” – demográfiai különbségek

„Mennyire ért egyet az alábbi állításokkal?”

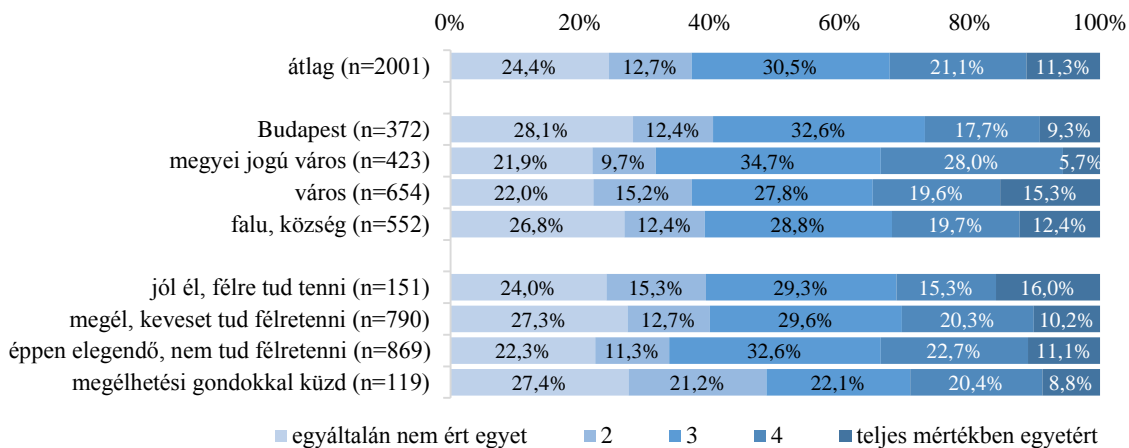
Forrás: saját szerkesztés

A műveltség és a magaskultúra szoros kapcsolatát a fővárosiak és a megélhetési gondokkal küzdők utasítják el legnagyobb arányban (1-es értékek magas aránya) (169. ábra).

Az interneten zajló kulturális időtöltés elsősorban a fiatalokra jellemző: 67,5%-uk jelölt legalább 3-as értéket. Kiemelkedik még a megyei jogú városokban és a fővárosban élők, a felsőfokon végzettek, illetve a legjobb anyagi körülmények között élők csoportja. Ez a beállítódás legkevésbé az idősekre jellemző (170. ábra).

169. ábra: „Az a művelt, kulturált ember, aki a magaskultúra iránt érdeklődik” – demográfiai különbségek

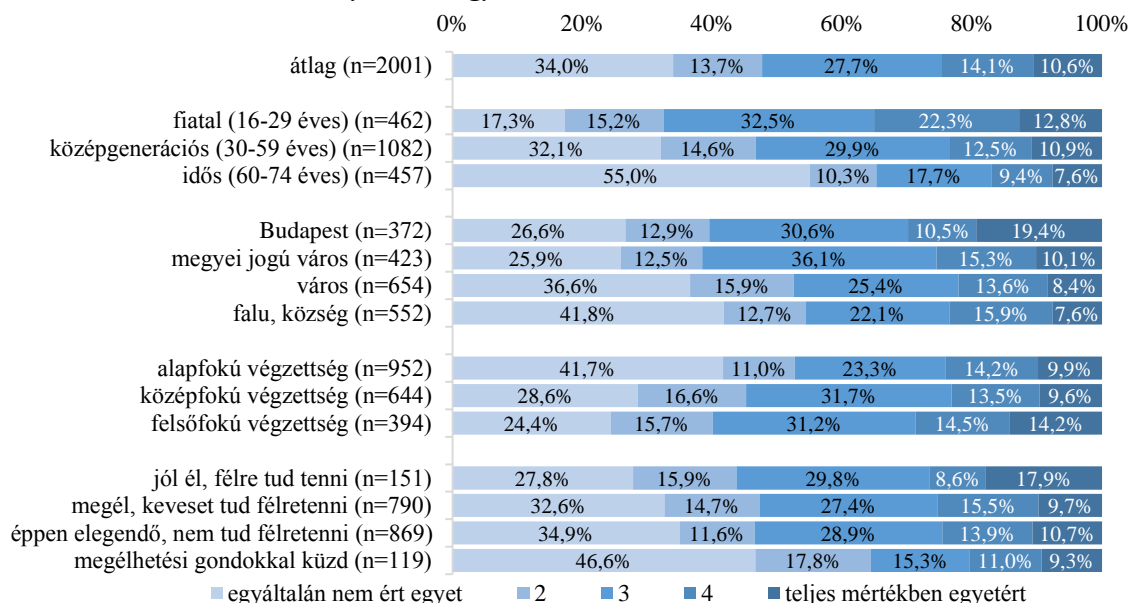
„Mennyire ért egyet az alábbi állításokkal?”

Forrás: saját szerkesztés

170. ábra: „Kulturális időtöltésem egyre inkább az internethez kötődik” – demográfiai különbségek

„Mennyire ért egyet az alábbi állításokkal?”

Forrás: saját szerkesztés

6.2. Kultúrával kapcsolatos követett magatartás

A kulturális részvétel kérdésében elsőként 16 különböző területet vizsgáltunk. A demográfiai csoportok közötti különbségeket a részvétel gyakoriságának sorrendjében mutatjuk be.

Szórakozóhelyeken (pl. diszkó, zenés, műsoros klub, kávézó) átlag feletti arányban voltak jelen az elmúlt évben a fiatalok, a fővárosban élők, a felsőfokon képzettek, illetve a jobb anyagi helyzetben élők. Ezek a csoportok a látogatás gyakoriságában is kitűnnek a többi szegmenshez képest. Az egyes ismérvek között a generációk mentén látjuk a legnagyobb eltéréseket (171. ábra). A demográfiai csoportok közül az idősek látogattak szórakozóhelyeket a legkisebb arányban.

A részvételi gyakoriság sorrendjében a *mozi* követi a szórakozóhelyeket. Ezeken a helyszíneken a fiatalok, a nagyobb városokban és a fővárosban élők, a felsőfokon képzettek és a jobb anyagi helyzetben élők fordultak meg átlag feletti arányban. A legaktívabb csoportnak ezen a területen a jómódúak mutatkoznak (172. ábra).

Színházi előadásokon a megyei jogú városokban élők, illetve a felsőfokon képzettek vettek részt átlagot meghaladó arányban. A nők valamivel nagyobb arányban, illetve gyakrabban is voltak színházi előadásokon, mint a férfi válaszadók (173. ábra).

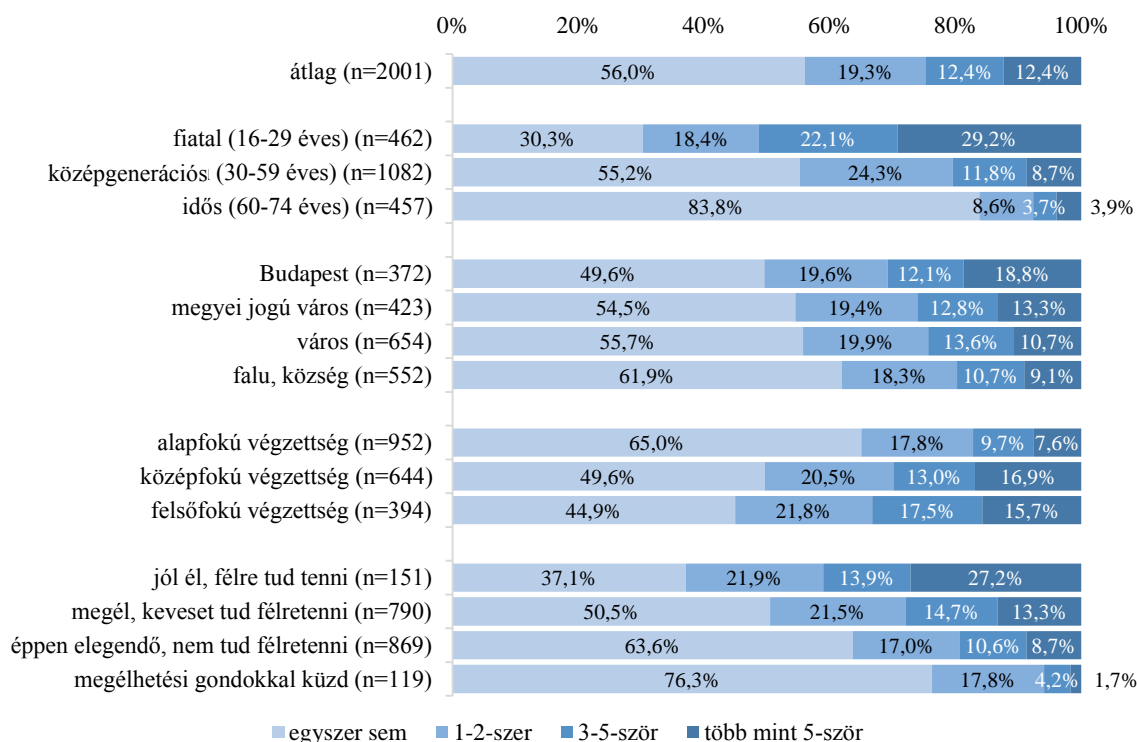
Művelődési vagy közösségi házakban a kisebb városok lakói, illetve a magasan képzettek fordultak meg átlag feletti arányban (174. ábra).

Nyilvános könyvtárban a fiatalok és a felsőfokon képzettek voltak az elmúlt évben legnagyobb arányban (175. ábra).

A *könnyűzenei koncerteken* való részvétel a generációk között mutat legnagyobb különbségeket: míg a fiatalok 59,1%-a volt valamilyen gyakorisággal ilyen eseményeken, addig az időseknek csak 12,8%-a (176. ábra).

171. ábra: Kulturális programokon való részvétel: szórakozóhelyen (pl. diszkó, zenés, műsoros klub, kávézó) – demográfiai különbségek

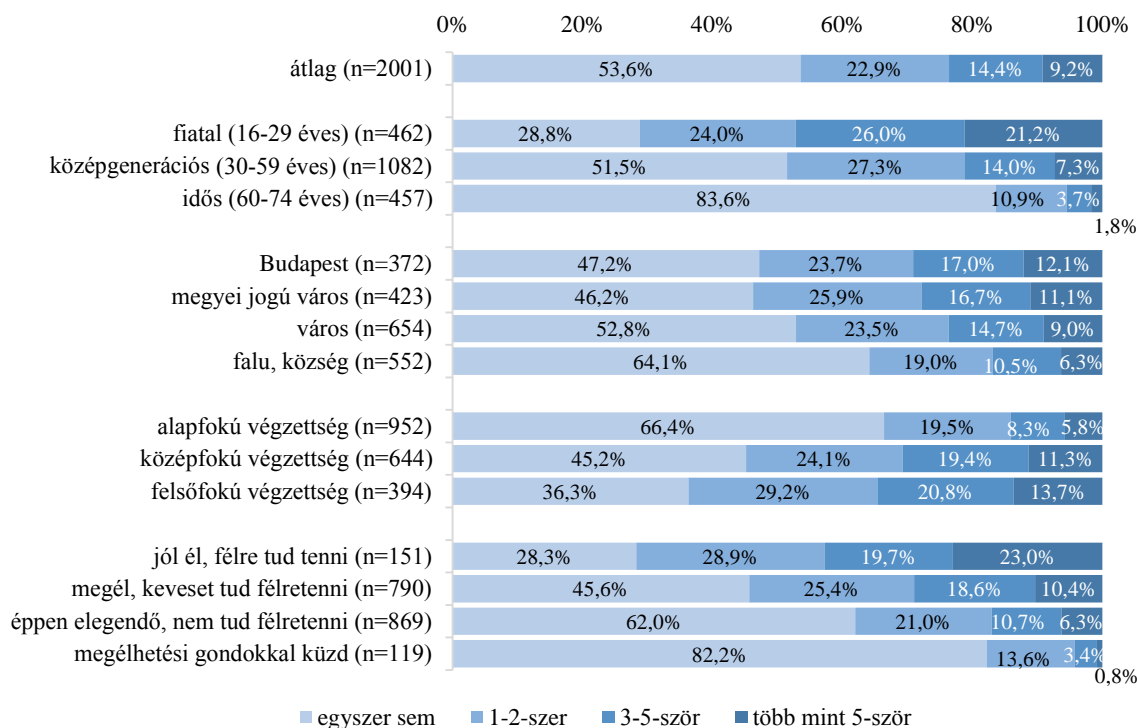
„Az utóbbi egy évben hány alkalommal volt Ön...?”

Forrás: saját szerkesztés

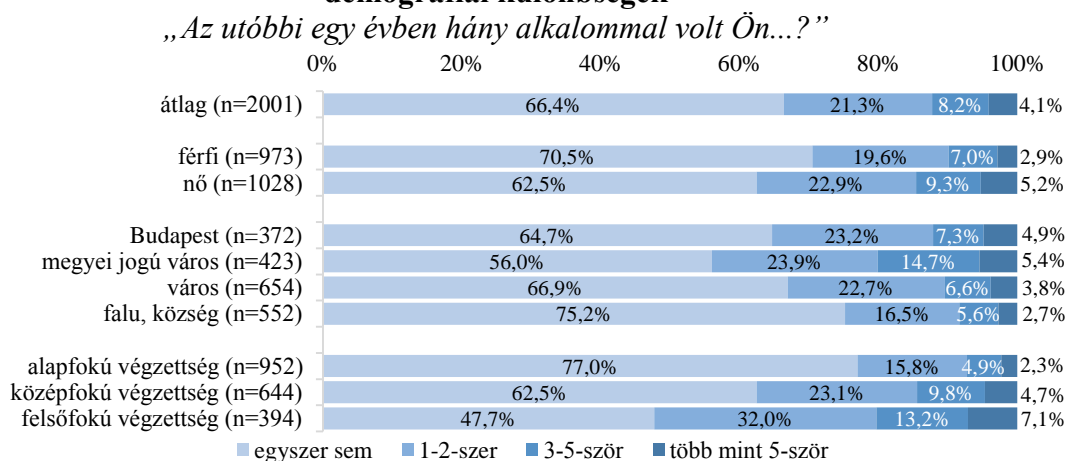
172. ábra: Kulturális programokon való részvétel: moziban – demográfiai különbségek

„Az utóbbi egy évben hány alkalommal volt Ön...?”

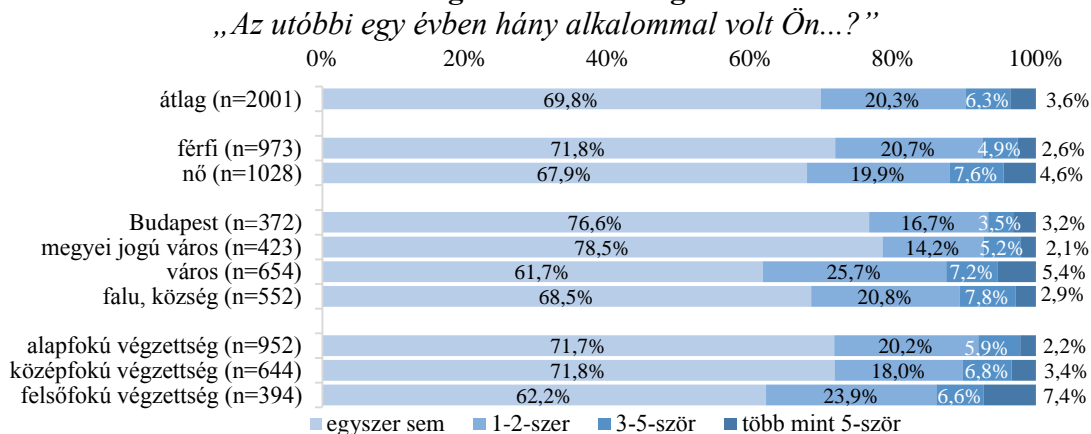
Forrás: saját szerkesztés

173. ábra: Kulturális programokon való részvétel: színházi előadások – demográfiai különbségek

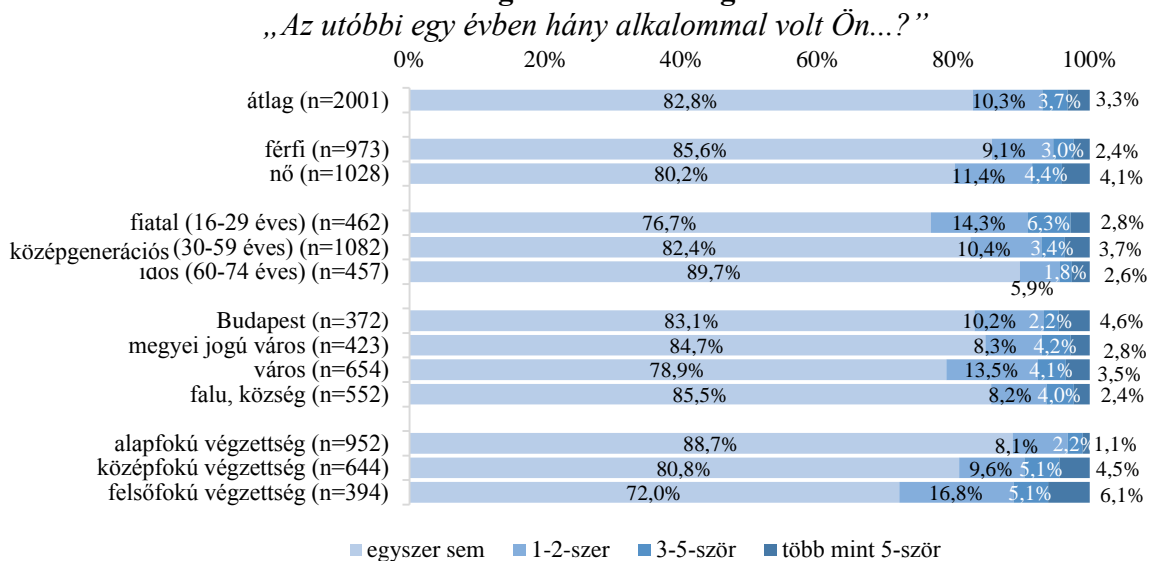
Forrás: saját szerkesztés

174. ábra: Kulturális programokon való részvétel: művelődési, közösségi házban – demográfiai különbségek

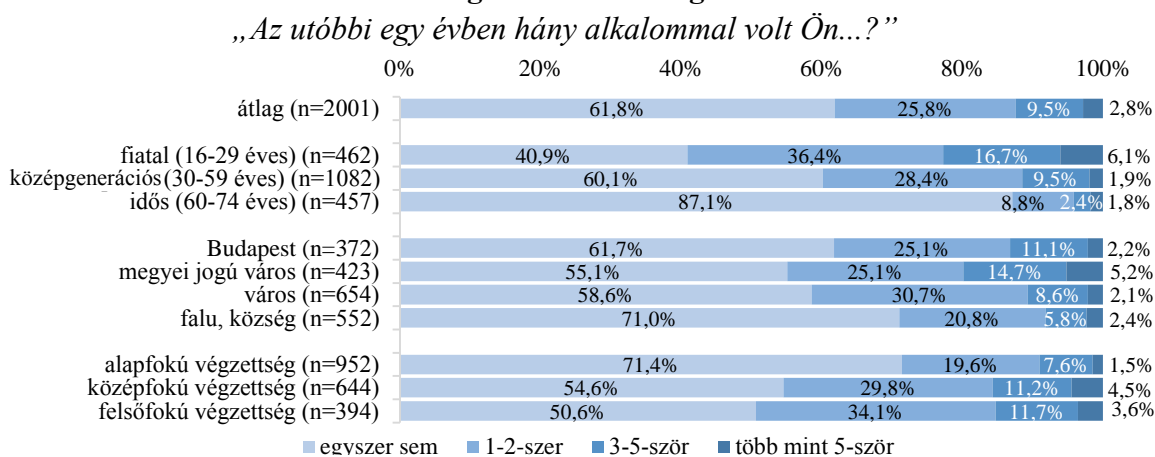
Forrás: saját szerkesztés

175. ábra: Kulturális programokon való részvétel: nyilvános könyvtárban – demográfiai különbségek

Forrás: saját szerkesztés

176. ábra: Kulturális programokon való részvétel: könnyűzenei koncerten – demográfiai különbségek

Forrás: saját szerkesztés

A műemlékek és történelmi emlékhelyek a magasan képzett válaszadókat vonzották legnagyobb arányban (177. ábra).

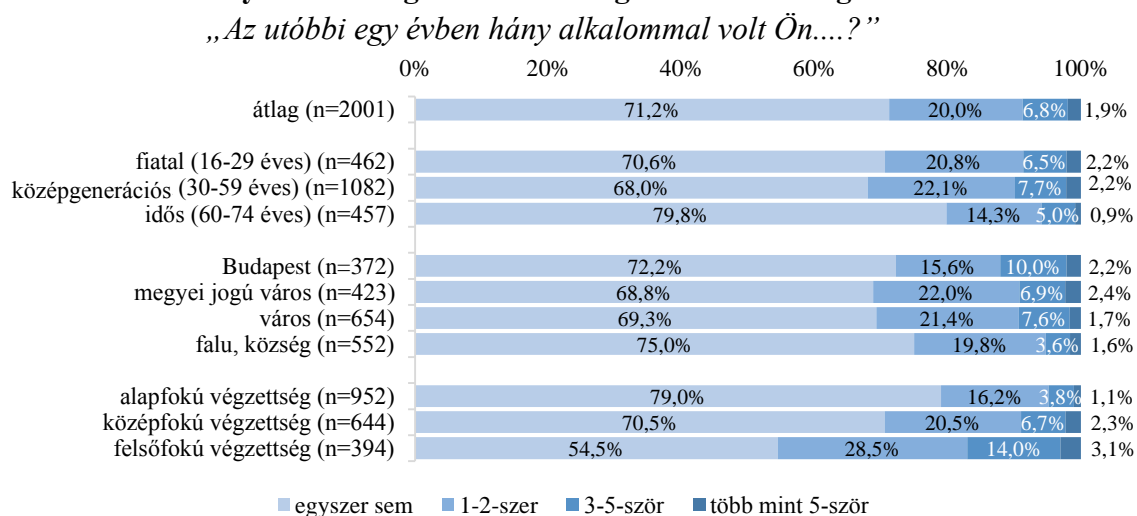
Múzeumban vagy képtárban a nők, a középgeneráció tagjai, a megyei jogú városokban élők és a felsőfokon képzettek jártak átlag feletti arányban az elmúlt évben. A generációk között elsősorban a középgeneráció és a fiatalok intenzívebben érintettek az időseknél (178. ábra).

Fesztiválokon a fiatalok kimagasló arányban vettek részt a vizsgált csoportok között. Átlag feletti érintettséget mutatnak még a megyei jogú városok lakói és a felsőfokon képzettek (179. ábra).

Operett vagy magyar nóta előadásra a nők magasabb arányban jutottak el, mint a férfi válaszadók (180. ábra).

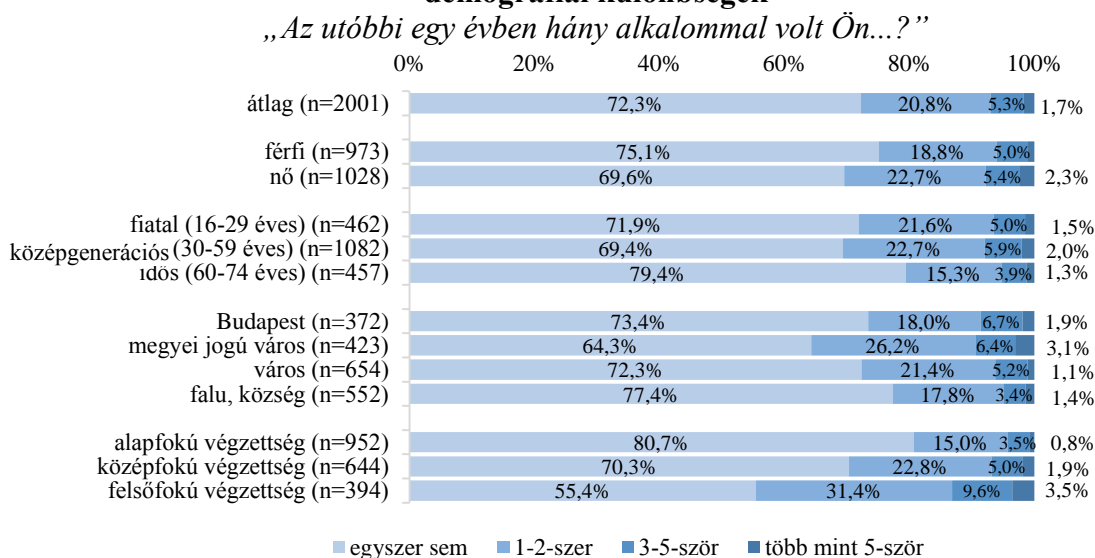
Cirkuszi előadáson egyetlen válaszadó sem volt 5-nél több alkalommal. A csoportok között a kisebb városokban élők jártak ilyen programon legnagyobb arányban (181. ábra).

177. ábra: Kulturális programokon való részvétel: műemlékek, történelmi emlékhelyek, helyszínek látogatásán – demográfiai különbségek

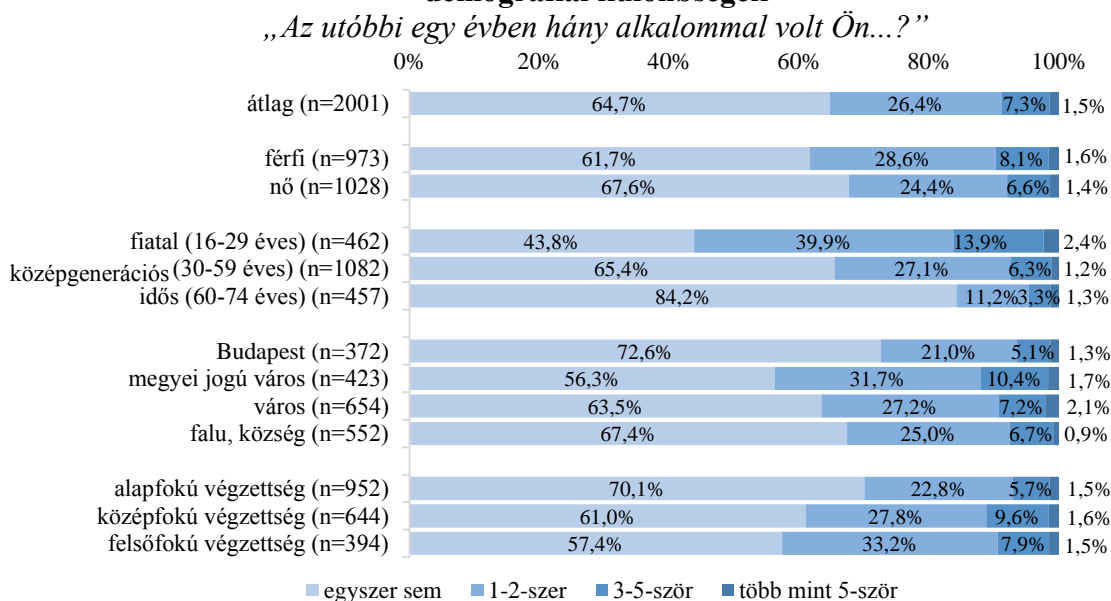
Forrás: saját szerkesztés

178. ábra: Kulturális programokon való részvétel: múzeumban vagy képtárban – demográfiai különbségek

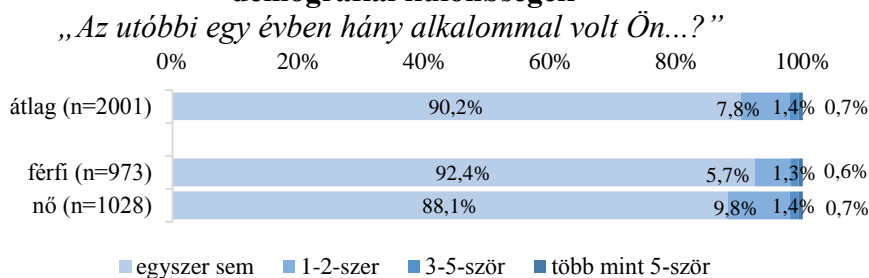
Forrás: saját szerkesztés

179. ábra: Kulturális programokon való részvétel: fesztiválon – demográfiai különbségek

Forrás: saját szerkesztés

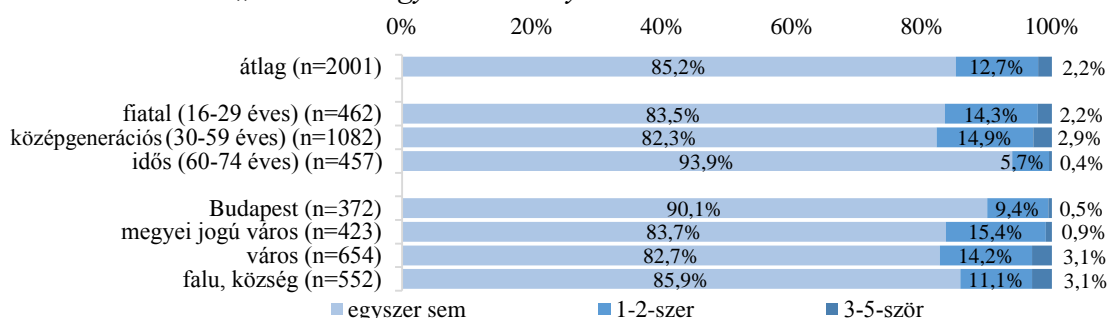
180. ábra: Kulturális programokon való részvétel: operett vagy magyar népdal előadásán – demográfiai különbségek

Forrás: saját szerkesztés

181. ábra: Kulturális programokon való részvétel: cirkuszi előadáson – demográfiai különbségek

„Az utóbbi egy évben hány alkalommal volt Ön...?”

Forrás: saját szerkesztés

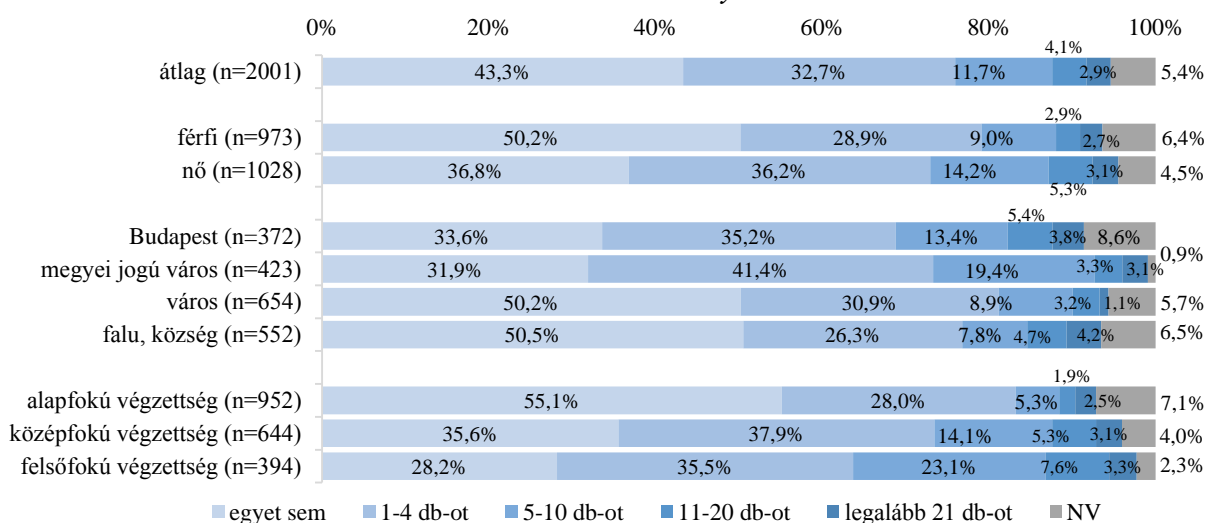
A demográfiai háttérelvezések szerint nincsenek jelentős eltérések az egyes csoportok között a részvétel kérdésében a következő kulturális programok esetén: komolyzenei koncertek, népzenei, világzenei koncertek, balett vagy más táncművészeti előadások, dzsesszkoncertek, opera előadások.

Az olvasott könyvek számát tekintve a legtöbbet olvasók a Budapesten élők és a felsőfokú végzettségűek köréből kerülnek ki. Az alapfokon képzettek, a férfiak, a városok és a kisebb települések lakói körében 50%-ot meghaladó arányban vannak, akik egy könyvet sem olvastak az elmúlt évben (182. ábra).

Az otthoni és otthonon kívüli kulturális időtöltés megoszlásának kérdésében végzett háttérelvezés eredményei szerint az idősek, a budapestiek és az alapfokon képzettek körében vannak legnagyobb arányban azok, akiket szinte csak az otthoni időtöltés jellemez. A skála másik oldalán vannak a fiatalok, a megyei jogú városok lakói, illetve a felsőfokon képzettek, akikre magasabb arányban jellemző az inkább otthonon kívüli kulturális időtöltés (183. ábra).

182. ábra: Elolvasott könyvek száma kategóriánként – demográfiai különbségek

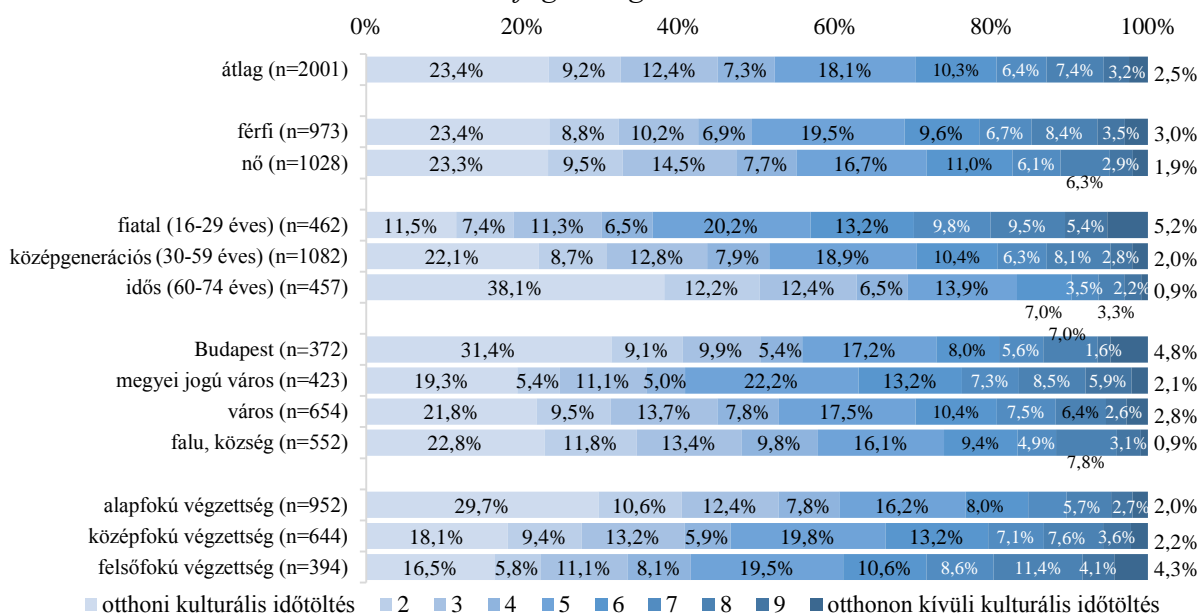
„Hány könyvet olvasott az elmúlt évben, nem számítva a munkájával kapcsolatos és/vagy az iskolai kötelező olvasmányokat?”

Forrás: saját szerkesztés

183. ábra: Otthoni és otthonon kívüli kulturális időtöltések megoszlása – demográfiai különbségek

„Összességében hogyan oszlik meg az Ön kulturális időtöltése otthoni, illetve otthonon kívüli elfoglaltságra?”

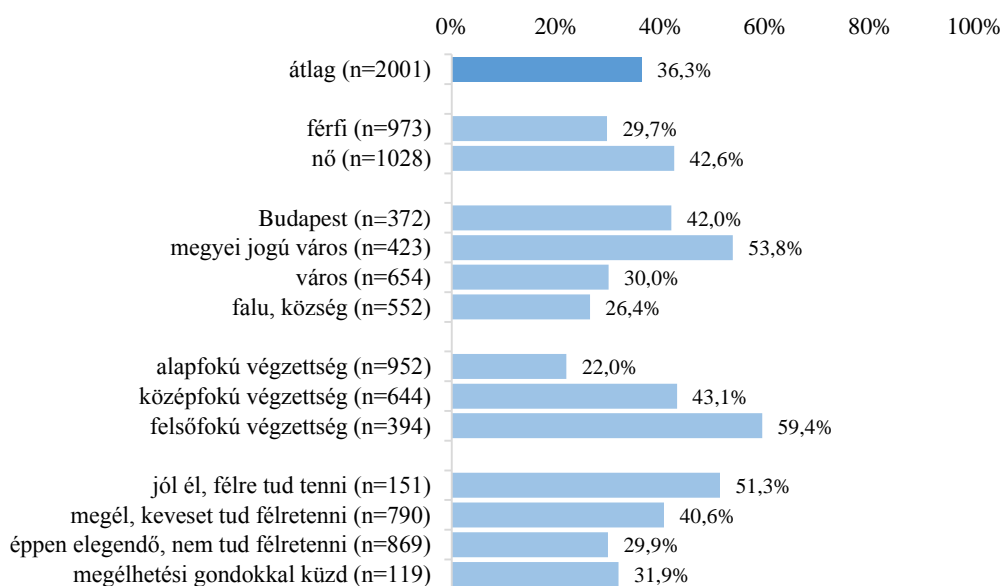

Forrás: saját szerkesztés

A könyvek, mint kulturális termékek vásárlásáról a nők, a megyei jogú városok lakói, a magasan képzettek és a jobb anyagi helyzetben élők kimagasló arányban nyilatkoztak (184. ábra).

184. ábra: Kulturális termékek vásárlása az elmúlt évben: könyv – demográfiai különbségek

„Mit vásárolt az elmúlt évben az alábbi kulturális termékek köréből? Több válasz is lehetséges!”

Forrás: saját szerkesztés

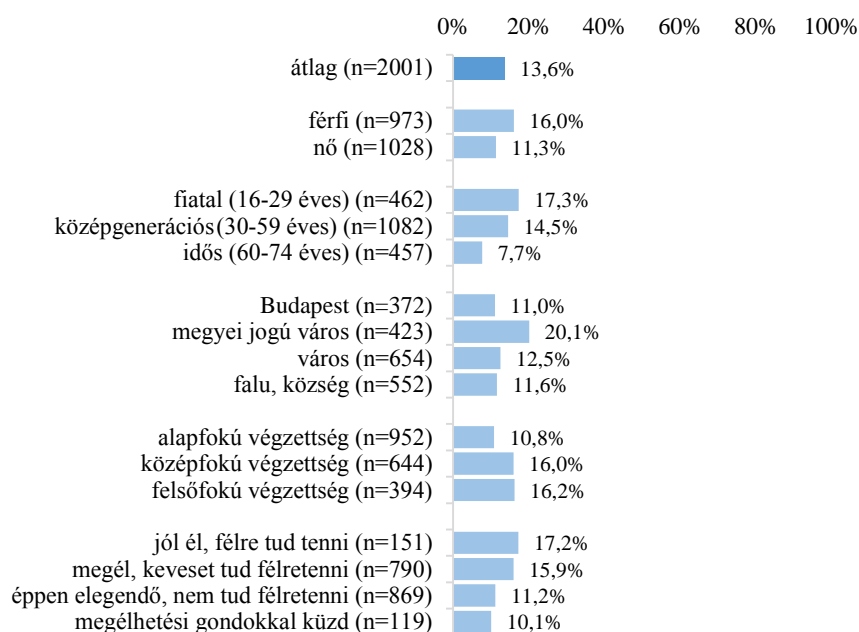
Audiovizuális termékeket a megyei jogú városok lakói és a jobb jövedelműek vásároltak átlagot meghaladó arányban (185. ábra).

Képzőművészeti vagy iparművészeti alkotást a felsőfokon képzettek vásároltak a legnagyobb arányban (186. ábra).

A megkérdezettek körében az alapfokon képzettek nyilatkoztak legnagyobb arányban arról, hogy egyik felsorolt kulturális terméket sem vásárolták az elmúlt évben. Átlagon felül jelezték, hogy nem vásároltak a felsorolt kulturális javakból az idősek, a kisebb városok, a falvak és községek lakói, illetve a szerényebb anyagi helyzetben lévők (187. ábra).

185. ábra: Kulturális termékek vásárlása az elmúlt évben: műsoros CD, DVD – demográfiai különbségek

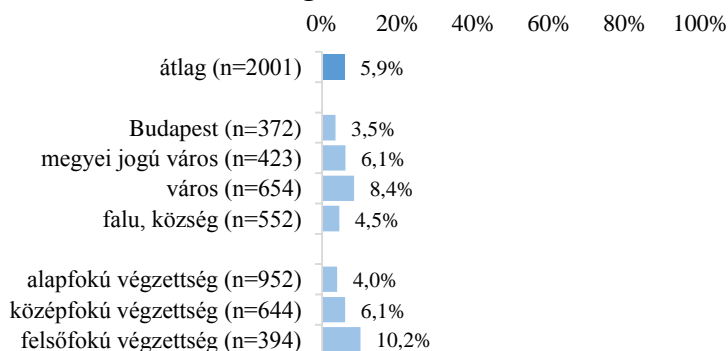
„Mit vásárolt az elmúlt évben az alábbi kulturális termékek köréből?
Több válasz is lehetséges!”

Forrás: saját szerkesztés

186. ábra: Kulturális termékek vásárlása az elmúlt évben: képzőművészeti, iparművészeti alkotás – demográfiai különbségek

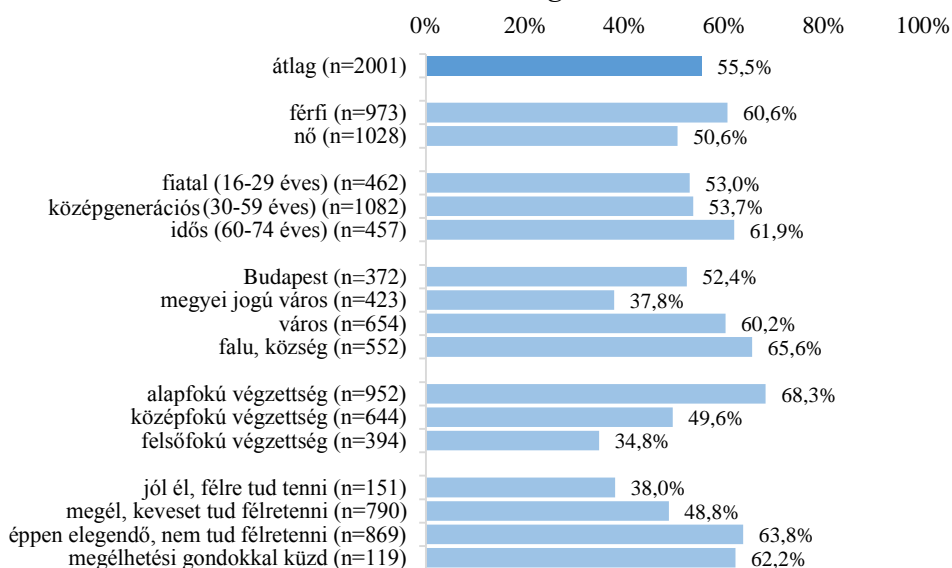
„Mit vásárolt az elmúlt évben az alábbi kulturális termékek köréből?
Több válasz is lehetséges!”

Forrás: saját szerkesztés

187. ábra: Kulturális termékek vásárlása az elmúlt évben: egyiket sem – demográfiai különbségek

„Mit vásárolt az elmúlt évben az alábbi kulturális termékek köréből?
Több válasz is lehetséges!”

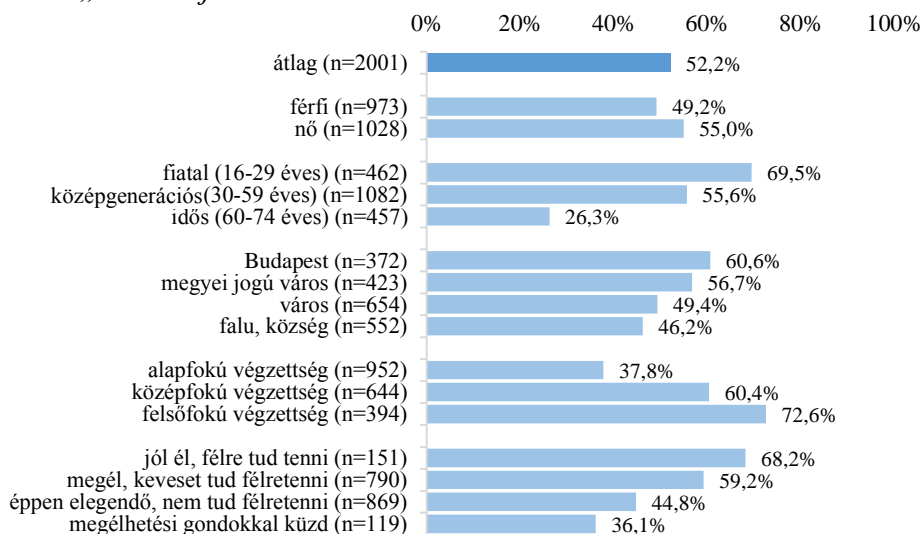
Forrás: saját szerkesztés

6.3. Kulturális részvétel feltételei, eszközei

A kulturális célú internethasználat kérdésében a fiatalok, a felsőfokon képzettek, illetve a jobb jövedelműek azok, akik legnagyobb arányban, míg az idősek, az anyagi gondokkal küzdők és az alacsony képzettségűek a legkisebb arányban érintettek. Kiemelkedő a generációk közötti, a végzettség szerinti, valamint a jövedelmi csoportok közötti különbség. A fiatalok kulturális célú internethasználatára 40 százalékponttal haladja meg az idősekét, a felsőfokú végzettségűeké 35 százalékponttal az alacsony képzettségűekét, a jómódúaké 30 százalékponttal a megélhetési gondokkal küzdőkét (188. ábra).

188. ábra: Az internet használata kulturális céllal – demográfiai különbségek

„Használja Ön az internetet kulturális céllal?”

Forrás: saját szerkesztés

7. Fókuszcsoporthos viták eredményei

7.1. A kutatás bemutatása, módszertan

A fókuszcsoporthos viták során általában 8-10, egymás számára ismeretlen ember beszélget különböző témákról egy képzett moderátor vezetésével nagyjából 1,5-2 óra hosszan. A moderátor egy forgatókönyv alapján irányítja a beszélgetést, teszi fel kérdéseit. A jelen tanulmányban bemutatott fókuszcsoporthos vitákon az alábbi nagyobb témaköröket érintettük:

- a kultúrához való viszony, a kultúra fontossága,
- kulturális érdeklődés,
- követett magatartás: kulturális részvétel, kultúrafogyasztás, kultúra-nemfogyasztás,
- az internet szerepe a kultúrafogyasztásban.

A fókuszcsoporthos viták 2018 áprilisában és májusában zajlottak három magyarországi városban: Budapesten, Pécsen és Szolnokon az alábbiak szerint:

- 2018. április 19. Budapest,
- 2018. április 26. Pécs,
- 2018. május 15. Szolnok.

A fókuszcsoporthos vitákon 8 fő vett részt minden helyszínen. A résztvevők kiválasztása során az alábbi szempontokat tartottuk szem előtt:

- csoportonként 3 fő fiatal (18-29 éves), 3 fő a középgeneráció képviselője (30-59 éves) és 2 fő idős (60 év feletti) szervezését céloztuk,
- csoportonként 4 fő nő és 4 fő férfi résztvevő,
- a résztvevők kommunikatív, nyitott emberek.

További szűrőfeltétel a média-kultúra vizsgálati elem esetén az volt, hogy a fókuszcsoporthos minden tagja az előző év során legalább egy kulturális eseményen vegyen részt. Az eredményeket két nagyobb blokkban közöljük: először az *általános eredményeket*, majd a *generációnkénti eltéréseket* mutatjuk be.

7.2. Fókuszcsoporthos viták általános eredményei

A beszélgetések rövid bemutatkozást követő első fázisában a *kultúra fogalomhoz kötődő* néhány szó hallatán születő első gondolatokra, *asszociációkra* voltunk kíváncsiak.

A *kultúra* szó minden résztvevőben ébresztett gondolatokat. A többség a hagyományos kultúra fogalomra asszociált: művészet általában, vagy valamelyik területe, színház, zene, film, múzeum. Többen említették a szórakozást, kikapcsolódást, vidámságot. Történet utalás a kultúra szerteágazó jellegére is.

A *műveltség* szóra némileg kevesebben asszociáltak. Említették a tudást, az olvasottságot, a tájékozottságot, a műveltség szerteágazó jellegét, fejleszthetőségét és szükségességét.

„Egy bizonyos alapfokú műveltségnek csak meg kell lenni, hogy mindenhez hozzá tudjon szólni valaki.” – Kati, idős generáció, Pécs

A *magaskultúra* szót is kevesebben értelmezték. Az említések között szerepelt a komolyság, elvontság, zárkózottság, ritkaság.

„Ahhoz, hogy a magasabb szintű kultúrát valaki megértse, lehet, hogy kell már valami háttértudás is.” – Attila, fiatal, Pécs

A *populáris kultúra* szó hallatán már többeknek támadt gondolata. Leginkább a tömegre, széles körre asszociáltak, említették, hogy nem feltétlenül színvonalas.

„Számomra a populáris kultúra inkább a tömegek által fogyasztott kultúra. Gondolok itt popzenére, ismerősebb rádióslágerre, vagy a Dal című műsorra, ezt a tömegek elérik.” – Beáta, fiatal, Pécs

A *kultúrához való személyes viszony, a kultúra fontossága* témakörön belül a fókuszcsoportokon megkérdeztük a résztvevőket arról, milyen helyet foglal el a kulturális időtöltés szabadidős elfoglaltságaik között, és volt-e az utóbbi időben nagy kulturális élményük. A résztvevők mindegyike valamilyen módon fontosnak tartja kulturális elfoglaltsággal (is) eltölteni szabadidejét. A válaszok azonban igen szóródnak mind az intenzitás, mind a kulturális területek, a műfajok szempontjából. Van, aki csak alkalmi jelleggel részese kulturális részvételnek, mások hetente több napot vagy órát töltenek ilyen tevékenységgel, megint mások napi rendszerességgel olvasnak, filmet néznek, tévéznek, stb. Egyesek csak egy-két műfajt említenek kedvtelésüként, mások az ún. mindenevőket képviselik.

„Én mindenevő vagyok a kultúrában: szeretem a színházat, a mozit, sok mindent. Kifejezetten olyan programokra, amiket szerveznek, azokra is szívesen járok, pl. koncertek, fesztiválok, kiállítások.” – Emília, idős generáció, Szolnok

Többen említenek olyan elfoglaltságot, amelyet csak az újabb értelmezések szerint tekintünk kulturális tevékenységnek. Ilyen pl. a gasztrokultúra vagy a különféle fesztiválokra való részvétel.

„Az enyém a gasztrokultúra. Szívesen járok étterembe, szívesen készítek ételeket. Alapvégzettségem vendéglátós, ezért a szívemhez közel áll a piknik, a nyársalás, a bográcsolás. Jó dolog egy borkóstolás is.” – Zoltán, középgeneráció, Szolnok

A kulturális időtöltést többen a családi, baráti kapcsolataik szempontjából is fontosnak tartják. Előbbi inkább a középgeneráció, utóbbi inkább a fiatalok képviselőit jellemzi.

„Próbálok a kisleányomnak élményeket adni. Kiállításokra vagy színházba viszem. Ezek maradandó dolgok.” – Darinka, középgeneráció, Pécs

„Mi nyaranta járunk a gyerekekkel a könyvtárba, onnan kivesszük a könyveket, megnézzük, tetszik-e a gyerekeknek, ha igen, akkor megvesszük. (...) A büdös életben el nem mentem volna Ghymes koncertre, ha nem lépett volna ott fel a gyermekem. Nagyon jól éreztük magunkat.” – György, középgeneráció, Szolnok

„Kifejezetten egyet nem tudok megjelölni, nekem az a fontos, hogy a közeli barátaimmal együtt legyünk, velük bármire nyitott vagyok.” – János, fiatal, Szolnok

„A barátaimmal inkább moziba szoktunk menni, az nálunk függőség.” – Bianka, fiatal, Szolnok

Az utóbbi időben átélt nagy kulturális élményről többen is lelkesen nyilatkoztak.

„Legutóbb a Ghymes koncerten voltunk, de előtte félelemmel vegyes kíváncsiság volt bennem, mert a YouTube-on egyszerűen nem tudtuk végighallgatni a számokat. Élőben viszont olyan varázslat vette körül az egészet, hogy élveztük.” – György, középgeneráció, Szolnok

„Tavalyelőtt, amikor a Red Hot Chili Peppers Magyarországra jött, az igazi kemény, amerikai banda, akkor arra a koncertre elmentem. Azt szavakkal nem lehet leírni, hogy milyen hangulat uralkodik ott, egy igazi nagy koncerten.” – János, fiatal, Szolnok

„Hétfőn egy melodramát néztem meg, Az Egy asszony címűt, olvastam a könyvet is, lenyűgöző volt.” – Beáta, fiatal, Pécs

„Tegnap voltam hangversenyen, felemelő volt.” – Edit, idős generáció, Pécs

A kultúra fontossága témakörön belül arra is rákérdeztünk, hogy kit nevezhetünk ma kulturált, művelt embernek, és fontosnak tartják-e, hogy az emberek kulturális elfoglaltsággal is töltsék az idejüket, divat-e ma ezzel foglalkozni. A műveltség meghatározását nehéz kérdésnek tartották a résztvevők. Általánosságban a tájékozottságot említették, de voltak, akik ezzel kapcsolatban az iskolázottságra, az olvasottságra utaltak azzal a megszorítással, hogy nem mindegy, ezeknek mi a tartalma, vagyis, hogy mit tanultak (mit kellett tanulniuk), mit olvastak.

(A művelt ember) „Sok mindenhez ért egy kicsit, felszínesen, de sok mindenben képben van.” – Kinga, középgeneráció, Budapest

„Bármilyen beszédtemához hozzá tud szólni.” – Márk, fiatal, Budapest

„Ha valaki olvas, akkor ismeretre tesz szert. Persze nem újságot olvasok, hanem komolyabb könyveket. Abból tanulni lehet.” – Edit, idős generáció, Pécs

„Ha valaki olyat tanul, ami hazugság és átadja a jövő generációinak, az nem kultúra. Ellentétes az elveimmel.” – Tamás, középgeneráció, Pécs

Elsősorban a budapestiek vélik úgy, hogy a kultúra fontosságának megítélésében nagy a különbség a főváros és a vidék között, legfőképpen a kistelepülések rovására.

„Én óriási szakadékot látok Budapest és vidék között. (...) A városok mindenképpen előrébb járnak ebből a szempontból, mások az adottságaik, lehetőségeik. Én sem úgy gondoltam, hogy Budapest és az összes többi vidék között van szakadék, hanem a városok és a kis falvak között.” – Zoli, idős generáció, Budapest

„A városok és a kis, falusi közösségek között vannak különbségek.” – Géza, középgeneráció, Budapest

A résztvevők elviekben fontosnak tartják az emberek kulturális időtöltését, de megítélésük szerint ez ma nem igazán divatos tevékenység. Vannak, akik ezt anyagi okokkal, mások inkább az igény hiányával magyarázzák.

(A kulturális elfoglaltságot) „Fontosnak tartom, mert azzal együtt a kulturáltság is emelkedik. Nem mindenkinél változik, de a lehetősége megvan.” – Edit, idős generáció, Pécs

„Szerintem is fontos. Az ember nem szürkül be, nem lesznek egyhangúak a napjai, hetei, ha kicsit kimozdul.” – Attila, fiatal, Pécs

„Egyáltalán nem trendi. Van a szegény és gazdag réteg. (...) A szegény ember máról holnapra él és gondolkodik, hogy holnap is meglegyen a betevő. (...) Manapság megszűnt a középréteg. Csak gazdag és szegény van.” – Kati, idős generáció, Pécs

„Egy picit cáfolom. Ha végignézik a pécsi kulturális események kínálatait, rengeteg ingyenes program van, és nagyon sok 500 forintos, és nyugdíjas jegy is. (...) Azt gondolom, hogy ez nem csak szegénység vagy gazdagság, hanem igény kérdése is.” – Edit, idős generáció, Pécs

„Az emberek 90 százaléka nem fog elmenni hangversenyre akkor sem, ha fizetnek érte.” – Tamás, középgeneráció, Pécs

A fókuszcsoporthoz tartozó viták következő témaköre a *kulturális érdeklődésre* (az ízlésre) vonatkozott. Ennek keretében elsőként arra voltunk kíváncsiak, hogy a résztvevők hogyan értelmezik a *magas-, illetve a populáris kultúrát*, mint fogalmakat. Ha van, akkor mi a fő különbség közöttük, és milyen műfajokat sorolnának a két kategóriába. A résztvevők a magaskultúráról fogalmazták meg inkább gondolataikat, amelyek igen sokfélék voltak. A fogalmat elsősorban műfajokhoz kötve értelmezték: opera, komolyzene, balett. Volt, aki igen sommásan a klasszikus műveltséggel hozta párhuzamba a magaskultúrát.

„A zenében, aki szereti az operákat, vagy aki operákkal foglalkozik, az már magaskultúrát jelent szerintem, szemben azzal, aki csak pop koncertekre megy el esetleg, az egy kommersz, populáris dolog.” – Ferenc, idős generáció, Pécs

„(...) ha már színház, akkor balett előadás, ami magasnak számít..” – Beáta, fiatal, Pécs

„Ez az, amit úgy neveznek, klasszikus műveltség?” – László, középgeneráció, Budapest

Volt olyan vélemény is, amely a magaskultúra elit jellegét hangsúlyozta, mintegy a tehetős felső társadalmi osztályokhoz tartozó jelenséget. Az elit jellegét azonban mások feloldhatónak látták, vagyis azon a véleményen vannak, hogy a magaskultúra műfajai megfelelő közvetítési módokkal közel vihetők a nagyközönséghez is.

„Ez egy rossz kifejezés. Stigmatizálás. Lehet, hogy valakinek nincs lehetősége elmenni egy olyan koncertre, de otthon esetleg Mozartot hallgat. Az elit kultúra fogyasztása anyagi háttér függőnek tűnik.” – Emília, idős generáció, Szolnok

„A Tisza-tavi fesztivál az operára van pozicionálva, ahol neves előadók vannak. Nem olcsó a belépőjegy. Kicsit hétköznapiasabbá tudják tenni a nyári környezettel, a tóval. Egy nyaralásos környezetbe behoznak egy ilyen fesztivált.” – Erika, középgeneráció, Szolnok

A populáris kultúráról erős kritika fogalmazódott meg a színvonala miatt.

„(...) milyen minőségű ma a zene, de a filmművészetben még rosszabb a helyzet szerintem. Olyan filmek jönnek be, amelyekre kár az időt pazarolni, akkor inkább pihenek, vagy olvasok.” – Zoli, idős generáció, Budapest

A magas- és a populáris kultúra közötti különbséget a válaszadók az előképzettség szükségességében látják, ami feltétele a megértésnek, a befogadásnak.

„Ha van olyan, hogy elit kultúra, azt érteni is kell, a komolyzenét érteni kell. A populárisat talán többen fel tudnak fogni.” – Emília, idős generáció, Szolnok
„Sokkal kisebb a réteg.” – Ádám, fiatal, Szolnok

Kutatási témánk szempontjából igen figyelemre méltó, hogy markánsan megfogalmazódott a magaskultúra iránti érdeklődés területén mutatkozó generációs különbség.

„Azt figyeltem meg, ha megyek színházba, múzeumba, csak akkor találkozom korombeliekkel, vagy fiatalabbakkal, ha iskolai csoportban mennek.” – Márk, fiatal, Budapest

A kulturális érdeklődés témakörön belül kitértünk arra is, hogy *mikor és milyen tényezők hatására alakul ki valakinek a kulturális érdeklődése, ízlése*. Mi a szerepe ebben az iskolának, a családnak, a munkahelynek? Fontos-e, hogy a gyerekek művészetet tanuljanak az iskolán kívül is? A fókuszcsoporthoz tartozó résztvevőinek általános véleménye az, hogy a kulturális

érdeklődés kialakulásában a szülők, a család, a gyermekkor hatása a meghatározó, de szerepet játszanak a barátok, az iskola, sőt a munkahely is.

„Én pl. gimnazista voltam, amikor azzal szembesültem, hogy mennyit számít, ki, milyen családból érkezik, mit kap otthon.” – Edit, idős generáció, Szolnok

„Szerintem már gyerekkorban kialakul az igény. (...) Ha esetleg támogatja a munkahely.

Színházbérleteket szoktak adni, ez lehet, hogy valakit arra ösztönöz, hogy elmenjen ezekre az előadásokra, így akár meg is kedvelheti a színházat. Sajnos ez nagyon ritka.” – Attila, fiatal, Pécs

„Nekünk szerencsénk volt, mert az iskolában a gyerekekkel az akkori tanító bácsi megszerettette a színházat. Kedvezményes bérletünk volt.” – Darinka, közepgeneráció, Pécs

Általános vélemény az is, hogy a gyermekkori művészeti képzés kedvező hatással van a kulturális érdeklődésre. Nemcsak a kultúrához való viszonyt teszi pozitívvá, hanem a hozzáértést, a megértés, a befogadás feltételeit is javítja és növeli a művészekkel szembeni tiszteletet.

„Az én meglátásom szerint, ha valaki belekóstol valamibe, hosszabb-rövidebb ideig csinálja, ami őt érdekli, megmarad a rajongás, de egy kis szakmaiság is lesz benne, és kritikusabb szemmel, füllel, aggyal áll hozzá a dolgokhoz. Ha zenész, akkor nemcsak rajongani fog, hanem sokkal nagyobb alázat, tisztelet lesz benne azzal a zenésszel szemben. A színjátszó érti, tudja azt, hogy mi munka van abban, hogy azt a darabot úgy játssza el. A táncosnál te azt nézed, hogy kapja a fejét, te más szemmel nézed, mert te táncoltál.” – László, közepgeneráció, Budapest

A résztvevők személyes kulturális érdeklődésének jellegéről és változásáról igen sokszínű képet kaptunk a fókuszcsoporthoz vitákon. Az érdeklődést illetően többen mondták magukról, hogy mindenevők, vegyes érdeklődésűek. Jellemző, hogy legtöbbször változott az érdeklődése az utóbbi években. Ebben ugyancsak sok tényező játszott szerepet, így az igények változása, a család hatása, az életíven való elmozdulás, az életmód változása, különböző személyes dolgok stb.

„Színházba középiskolás koromban jártam édesanyámmal, de utána fölöslegesnek tartottam, nem jártam már színházba. Szolnokon nem volt az elvárásaimnak megfelelő előadás.” –

János, fiatal, Szolnok

„Nem a harmincasokhoz, negyvenesekhez tartozom. Kicsit úgy érzem, hogy korábban a sláger zene is nagyobb szerepet kapott az életemben, mint 20 évvel ezelőtt. Eltolódott a komolyzene felé inkább az érdeklődésem.” – Edit, idős generáció, Pécs

„Az utóbbi években válogatósabb lettem színház terén, ezért a szolnoki színházba már nem nagyon megyek. Inkább Pestre megyünk színházba.” – Erika, közepgeneráció, Szolnok

„Mostanában a gyerek miatt többféle eseményen voltunk, pl. Ghymes koncert, gálák, ezek által többféle dolgot megismerem.” – György, közepgeneráció, Szolnok

„Nekem a kulturális érdeklődésem annyiban változott, hogy régebben táncoltam és csellista voltam, ez kiesett az egyetem mellett. (...) Mióta elköltöztem otthonról, a színház is visszaszorult, most inkább a mozi került előtérbe, a fesztiválok, a Budapesti Egyetemi Napok. Szívesebben elmegyek már messzebbre is most, hogy felnőttem.” – Bianka, fiatal, Szolnok

A következő kérdéscsoport a követett magatartásra, a tényleges kulturális részvételre, a kultúrafogyasztásra vonatkozott. Ennek keretében először azt kérdeztük meg a résztvevőktől, hogy szerintük mi ma a legelterjedtebb kulturális időtöltés, és van-e a generációk között ebből a szempontból különbség. A résztvevők határozottan és általánosan az *internetet* tartják a

legelterjedtebb kulturális időtöltésnek, és a vélemények szerint a fiatalok részben emiatt, részben az igényes kultúra befogadásához szükséges háttértudás hiánya miatt választanak elsősorban a könnyedebb műfajokból.

„A gyerekek nagyon függők.” – Darinka, középgeneráció, Pécs
„A fiatalok a kocsmával, droggal foglalkoznak. A mai fiatalok selfie-znek, mobiloznak.
A saját gyerekemből indulok ki.” – Tamás, középgeneráció, Pécs
„Szerintem a fiatalabb korosztály előbb elmegy moziba. Egy operához nem is biztos, hogy elég érettek.
Nem biztos, hogy megvan az a háttértudásuk, ami kell egy ilyen mű megértéséhez. De mondhattam volna egy kiállítást is. Kell háttértudás nagyon sok esetben. Nyilván egy mozi sokkal könnyebben befogadható.” – Beáta, fiatal, Pécs

A témakörön belül arra is rákérdeztünk, hogy saját magukat *milyen kultúrafogyasztónak* tartják a résztvevők a preferált kulturális műfajok, kulturális időtöltés, az otthoni és az otthonon kívüli kulturális részvétel aránya szempontjából. Kitértünk a beszélgetések során arra is, milyen feltételek esetén fordítanak több időt kulturális elfoglaltságra. A műfaji preferenciákat illetően néhányan határozott véleményt fogalmaztak meg egyik vagy másik kulturális szint vagy terület irányába. A többféle műfaj iránt érdeklődők inkább az idősebb korosztály tagjai közül kerülnek ki, a fiatalabbak egysíkúbbak, a szórakoztató műfajokat említik többször preferenciaként. Az olvasás az a kulturális terület, amit általában minden korosztály kedvelt időtöltésnek tart.

„Én populáris vagyok. Mi könnyűzenei koncertre, pl. Hooligans, Wellhello, Piramis, 30Y, Scooter, Cosmix stb. járunk, színházba is szeretek menni. Amikor lovasbemutatók vannak, pl. Gladiátort, amikor játszották, Richter fivérek stb., ezekre mindig elmegyek, ez érdekel.
A komolyzene nem érdekel.” – Kinga, középgeneráció, Budapest
„A mi családunkra jellemző, hogy mindig kultúra közelében voltunk, mindig volt színházbérletünk.
Mindig mentünk családostól koncertekre, kiállításokra, mindenféle kulturális programokra.” – Erika, középgeneráció, Szolnok
„Közepes fogyasztó vagyok. Mindenből kicsit.” – Kati, idős generáció, Pécs
„A könnyűzenét én is kedvelem, a komolyzenét nem annyira.” – Zoli, idős generáció, Budapest
„Az olvasás nálam is napirenden van. Mai napig szeretek olvasni, és a metróon is kedvelem azokat az embereket, akik olvasnak, ritkán, de még vannak ilyen emberek.” – Grácia, fiatal, Budapest

Érdekes volt arról hallani a résztvevőktől, hogy a kulturális elfoglaltság nem egy szokványos fogyasztói tevékenység számukra, hanem valamilyen emelkedett dolog is, aminek megadják a módját, mert így az további értéket jelent az érintettek számára.

„(...) nekem szentély a színház, ahol megfelelőképpen jelentem meg. Most, ha elmegyek a színházba, farmerban és pulóverben jelennek meg az emberek, ami nekem azt jelzi, hogy semmibe veszik a kultúrát.” – Zoli, idős generáció, Budapest
„Én, ha készülök valamire, nemcsak a színészeknek, a napnak, hanem magamnak is megadom azt az érzést, hogy másképp nézzek ki, mint tegnap. Én erre készülök, ettől szebbnek, jobbnak gondolom magam.” – Gabriella, idős generáció, Budapest

A kultúrára fordított időt illetően a válaszadók általában közepes vagy nagyfogyasztónak tartják magukat, de többen említették, hogy korábban gyakrabban jártak el otthonról kulturális programokra. A budapestiek pl. a színházba járást mérsékeltek, és az előadásokat inkább otthon nézik meg tv-n vagy interneten. Ennek okát egyrészt a jegyárakkal magyarázzák, ezért

általános attitűd, hogy keresik a kedvező áron megszerezhető színházjegyeket. Az otthoni kultúrafogyasztás azért is alternatívája az otthonon kívülinek, mert bizonyos esetekben (pl. a mozinál) nagyjából ugyanaz az élmény érhető el.

„Azt hiszem, hogy a színházból luxust csináltak, mert iszonyatosan drágák a jegyek. Emlékszem, fiatal koromban heti szinten voltam színházban, most már egyre nehezebb eljutni, inkább a gyermekeimnek biztosítom.” – Zoli, idős generáció, Budapest

„Régebben sokkal többször jártunk mi is színházba. Igazából az ember rá van kényszerülve, hogy a tv-ben nézze meg a színházi előadásokat.” – Gabriella, idős generáció, Budapest

„Akkor vásárolok színházjegyet, ha meg lehet venni 3-4000 forintért, 7000-10000 forintos színházjegyre nem adok ki pénzt. Ha olyan darabra megyünk ketten, azt mindig meg lehet szerezni, attól függ, milyen darabot hoz fel éjjelkor az az oldal, nem tudom pontosan mi a neve.” –

Kinga, középgeneráció, Budapest

„Én is azt vettem észre magamon, hogy moziba már kevésbé járok, simán ki tudom várni azt az időt, míg felkerül az internetre, majd letöltöm. Otthon rendelkezésre áll minden, megvan a hangélmény is, kukoricát pattogatni otthon is lehet.” – Grácia, fiatal, Budapest

A kevés válaszból, amely arra vonatkozott, milyen feltételek esetén fordítanak több időt kulturális elfoglaltságra az szűrhető le, hogy egyrészt a nagyobb jövedelem, másrészt a több szabadidő a két fontos befolyásoló szempont.

„Pénzkérdés, valamint, ha egy nap nem 24 órából állna, hanem 30-ból.” – Attila, fiatal, Pécs

Rákérdeztünk arra is, hogy *mely tényezők határozzák meg leginkább azt, hogy valaki mennyi időt tölt kulturális elfoglaltsággal*. A spontán válaszok során a résztvevők három olyan tényezőt említettek, amelyek leginkább befolyásolják a kultúrafogyasztást: érdeklődés, pénz, szabadidő.

„Ez egyrészt már gyerekkorban kialakul. Hogy utána mikor tudja ezeket gyakorolni, az pénz és szabadidő kérdése. Ez a kettő kell hozzá mindenképpen.” – Attila, fiatal, Pécs

A kultúrafogyasztás témakörén belül konkrét kérdésként szerepelt *a lakóhelyen elérhető kulturális kínálat* mennyiségének és színvonalának értékelése. Mivel a résztvevők a fővárosnak, illetve két vidéki nagyvárosnak a lakói, ahol az országos átlagnál lényegesen több kulturális intézménnyel, rendezvénnyel, programmal találkozhatnak a lakosok, nem meglepő, hogy a kínálat mennyiségével elégedettek. A kínálat színvonalának megítélése már nem ilyen egyértelműen pozitív.

„Hetente vannak koncertek, nagyon sok van belőlük, és felhígult. Inkább várjunk fél évet, de az minőségi legyen.” – Kinga, középgeneráció, Budapest

Kitértünk a beszélgetések során a *kultúra-nemfogyasztás* kérdéskörére is. A nemfogyasztás vizsgálata a marketingkutatás újabb témáinak egyike. A kultúrafogyasztás területén ez azért is különösen indokolt, mert – a jelen kutatáshoz hasonlóan – a korábbi kutatások is a nemfogyasztók igen magas arányát állapították meg, viszont mélyebb elemzéseket eddig nem igazán végeztek az okok feltárására. Kutatásunkban a témakörön belül arról kérdeztük a résztvevőket, hogy van-e olyan kulturális elfoglaltság, amiben még soha nem vettek részt, és van-e olyan, amit korábban végeztek, de már felhagytak vele. Kíváncsiak voltunk a magyarázatokra is. Általában is szeretnénk tudni, hogy a résztvevők szerint mik

lehetnek a magyarázatai a kultúra-nemfogyasztásnak. Talán a nem egyértelmű kérdésfeltevéssel magyarázható, hogy a résztvevők a még soha nem gyakorolt kulturális elfoglaltság körében általában a vágyaikat fogalmazták meg, amit még nem láttak, ahol még nem voltak, de nagyon szeretnék, ha megtörténne. Arra a kérdésre, hogy milyen kulturális elfoglaltsággal hagytak már fel, sokféle – a kutatási céloknak is megfelelő – választ adtak. Ilyen pl. az, hogy egyszerűen elmúlt az érdeklődés, megszűnt az a kulturális kínálat, nincs rá idő, van ennél fontosabb.

„Nekem a mozizás kopott ki teljesen az életemből, akárhogy hívnak a barátaim. Valamiért ózdkodom a mozitól, nem szeretem.” – Ádám, fiatal, Szolnok
„(...) régebben a nagy koncerteken az első sorban, a dühöngőben hallgattuk a zenét, ma ez már nem így van.” – Zoltán, középgeneráció, Szolnok
„Én már nem szeretem a nagy koncerteket, amiket nagy arénákban rendeznek, akár könnyű, akár komolyzenei legyen.” – Edit, idős generáció, Szolnok
„Régen voltak felnőtteknek szakkörök. Egyet sem tudok mondani, ami a mai napig működne.” – Tamás, középgeneráció, Pécs

A kultúra-nemfogyasztás általában vett okaként többen említik az időhiányt, a családi indítást, a pénzhiányt, a munka miatti fáradtságot, a családi okokat (pl. kisgyerek van a családban), az egyéb feltételek hiányát (pl. megfelelő öltözék).

„Az embereknek nincs ideje, meg nem olyan családban nevelkedtek... Előfordult, hogy nem tudtam elmenni, mert fáradt voltam.” – Edit, idős generáció, Pécs
„Biztos vagyok benne, hogy többet járnék színházba, ha nem lenne ennyire az anyagiakhoz kötve.” – Beáta, fiatal, Pécs
„Van, aki a munkája során úgy elfárad hétvégére, hogy örül, ha hazaesik szombat este és lepihen. Ha hétköznap van egy előadás, elkezdődik 7-kor, 11-re van vége. Ez is lehet visszatartó ok. Az is, ha valakinek kisgyereke van, és nem tudja hova elvinni, akkor színház projekt egy darabig nincs.” – Attila, fiatal, Pécs
„Egy melegítőben nem lehet odaállítani, kell normális cipő, stb.” – Tamás, középgeneráció, Pécs

Befejező témaként az internet kulturális célú felhasználásáról és ennek hatásairól kérdeztük a fókuszcsoporthoz tartozó résztvevőket. Kíváncsiak voltunk, hogy véleményük szerint befolyásolja-e az internet a kultúrafogyasztást, ha igen, ez miben nyilvánul meg, és ők személyesen használják-e az internetet kulturális céllal.

Az internet kultúrafogyasztásra gyakorolt hatását a résztvevők inkább pozitívan látják. Megítélésük szerint ez a hagyományos kulturális szolgáltatások igénybevételét ugyan csökkenti, de nem veszélyezteti. Kedvező hatásnak vélik, hogy az interneten óriási a kínálat minden műfajban. Széles közönség hozzáférést biztosítja kényelmes, gyors, olcsó, időhöz és helyhez nem kötött módon.

„YouTube-on rengeteg koncertfelvétel van, szinte mindenféle műfajban, komolyzenétől a könnyűzenéig. Lehet, hogy valaki nem megy el, hanem otthon bekapcsolja. Lehet pozitív hozadéka is a dolognak. Aki nem ér rá, vagy nincs pénze rá, akkor, ha nem is olyan minőségben, de mégis hozzáfér ilyenekhez.” – Attila, fiatal, Pécs
„Szerintem sokkal nagyobb réteghez el tud jutni az interneten keresztül.” – Beáta, középgeneráció, Pécs

A fókuszcsoporthoz tartozók résztvevőinek többsége használja az internetet kulturális célra is. Többek között kulturális hírek olvasására, jegyvásárlásra, online filmek és könyvek elérésére, előzetes tájékozódásra, YouTube videók nézésére, stb. Előnyének tartják a mobilitást, de említenek hátrányokat is. Így pl. azt, hogy illúzióromboló vagy hogy rossz a szemnek.

„Mozijegyet onnan szoktam rendelni. Ha nincs bérletem, akkor színházjegyet is. Én inkább ilyen területen használom. Ha moziba elmegyek, előtte megnézem a film tartalmát interneten.” –

Edit, idős generáció, Pécs

A résztvevők határozottan egyetértettek azzal a színtén pozitív hatással, hogy az internet segítségével az emberek megbeszélnek kulturális élményeiket, ajánlanak egymásnak programokat. Sőt, ma már ott tartunk, hogy blogokat vezetnek, írnak és ezen keresztül befolyásolják a többieket.

7.3. Fókuszcsoporthoz tartozók generációs eredményei

Az alábbiakban a fókuszcsoporthoz tartozók vitákon elhangzottakat generációs szempontból értékeljük, vagyis azokat a véleményeket foglaljuk össze, amelyekben szignifikáns különbség mutatkozik az egyes generációs csoportok között. Kutatásunkban a 18-74 év közötti magyar lakossági mintát generációs szempontból úgy választottuk ki, hogy lehetőség szerint azonos létszámban legyen képviselője az alábbi három életkorcsoportnak:

- fiatal generáció: 18-29 évesek,
- középgeneráció: 30-59 évesek,
- idős generáció: 60-74 évesek.

A kultúrához való személyes viszony, a kultúra fontossága témakörben arról kérdeztük a résztvevőket, hogy milyen helyet foglal el a kulturális időtöltés szabadidős elfoglaltságaik között, és volt-e az utóbbi időben nagy kulturális élményük. A résztvevők mindegyike valamilyen módon fontosnak tartja a kulturális időtöltést, de a magyarázatok között lényeges különbséget találunk a generációk között: az *idősebbekre* inkább jellemző az, hogy *sokféle és elsősorban az ún. klasszikus műfajokban* látják a kultúra fontosságát, míg a *középgeneráció tagjai és a fiatalok a populáris, szórakoztató műfajokat* említik inkább. Az idősebbekre jellemzőbb a mindenevőség is, szemben a fiatalok egységesebb gyakorlatával.

„A kultúrába minden belefér nálam, az olvasástól a zenéig, a színházig minden.” –

Edit, idős generáció, Pécs

„A könyvtárat senki sem említette, a hagyományos kultúrára nemigen gondol senki.” –

Edit, idős generáció, Szolnok

„Legutoljára a Dumaszínházban voltam Kecskeméten, amit nagyon élveztem, nagyon szeretem

Hadházat. Inkább az ilyen programokat kedvelem.” – Bianka, fiatal, Szolnok

„Nekem a legkülönösebb élményem az volt, hogy végigjártam majdnem az összes magyar könnyűzenei előadó koncertjét.” – János, fiatal, Szolnok

„Az jutott eszembe, hogy a gasztronómia része a kultúrának, de jó dolog.” –

György, középgeneráció, Szolnok

A kulturális időtöltést más-más szempontból tartják fontosnak a különböző korcsoportok tagjai. A *középgeneráció tagjainak a családi, a fiataloknak inkább a baráti kapcsolataik szempontjából fontos a kultúra.*

„Próbálok a kisfiamnak élményeket adni. Kiállításokra vagy színházba viszem. Ezek maradandó dolgok.” – Darinka, középgeneráció, Pécs

„Mi nyaranta járunk a gyerekkel a könyvtárba, onnan kivesszük a könyveket, megnézzük, tetszik-e a gyerekeknek, ha igen, akkor megvesszük... A bűdös életben el nem mentem volna Ghymes koncertre, ha nem lépett volna ott fel a gyermekem. Nagyon jól éreztük magunkat.” –

György, középgeneráció, Szolnok

„A barátaimmal inkább moziba szoktunk menni, az nálunk függőség.” – Bianka, fiatal, Szolnok

A *műveltség* megítélésében is megfigyelhető a generációk közötti különbség. Az idősebbek elsősorban az olvasottságot, a lexikális ismereteket tekintik a műveltség alapjának, a fiatalabbak ezzel szemben szkeptikusak.

„Attól, hogy valakinek magas a lexikális tudása, még nem biztos, hogy kulturáltan tud viselkedni.” –
Beáta, fiatal, Pécs

„Van egy kétismeretlenes egyenlet, amit meg kell tanítani a diáknak. Elmegy a diák a boltba, nem tud kettőt meg ötöt összeadni.” – Tamás, középgeneráció, Pécs

„Ez nagyon sokélű dolog, viszont abban mindenképp egyet kell értenünk, hogy megfelelő könyvek olvasásával csomó ismeretet lehet szerezni.” – Edit, idős generáció, Pécs

A *kulturális érdeklődés kialakulása, változása* témakörben feltett kérdésekre adott válaszok körében is számos eltérést találunk a generációk között. Egyetértés van abban, hogy az egyéni kulturális érdeklődés a szülők, a család hatására alakul ki, és további nagyon fontos szerepet játszik benne az iskola. A fiatalok és a középgeneráció képviselői azonban fontos szerepet tulajdonítanak emellett a baráti társaságnak, a munkahelynek is.

„Szerintem a családi példa, a szülői példa az egyik legfontosabb része ennek, hogy én mit mutatok, utána persze a gyermek dönti el, hogy mire van indíttatása, mire van igénye.” –

Zoli, idős generáció, Budapest

„A baráti társaság hatására is.” – Bianka, fiatal, Szolnok

Figyelemre méltó, hogy *a fiatalok kevésbé vonzódnak a magaskultúra műfajaihoz*, miközben az idősebbek erős kritikával szólnak a populáris kultúráról. Érdekes momentum, hogy a fiatalok magaskultúrához fűződő negatív attitűdjére éppen egy fiatal résztvevő hívta fel a figyelmet.

„Azt gondolom, hogy nagyon abba az irányba megy el, hogy fantasztikum, irrealitás, erőszak.

Ez nekem nem jön be.” – Zoli, idős generáció, Budapest

„Azt figyeltem meg, ha megyek színházba, múzeumba, csak akkor találkozom korombeliakkal, vagy fiatalabbakkal, ha iskolai csoportban mennek.” – Márk, fiatal, Budapest

A fentiek alapján már nem meglepő, hogy *a résztvevők személyes kulturális érdeklődésének* jellegében és változásában is kitapinthatjuk a generációs eltéréseket. Bár a legtöbben mindenevő kultúrafogyasztónak tartják magukat, az idősebbek többször utalnak a klasszikus kultúra, míg a fiatalok a szórakoztató jellegű kultúra műfajaira. Az érdeklődés változásában jellemző generációs hatás, hogy az életkor előrehaladtával az érdeklődés elmozdul a klasszikusabb műfajok irányába, a korábban kedvelt szórakoztató műfajok aránya csökken.

„Próbálom vegyesen kezelni, inkább mindenevő vagyok.” – Beáta, fiatal, Pécs
 „Inkább komolyzenét hallgatok, de minden mást is meghallgatok, és szelektálok közülük.” –
 Edit, idős generáció, Pécs
 „Moziba járunk rengetegszer.” – Krisztina, fiatal, Budapest
 „Új popkultúra alakult ki, ami régen a popkultúra volt, az most magas kultúra lett, eltolódott.” –
 Márk, fiatal, Budapest
 „Moziba járok legkevésbé, színházba, koncertre viszont nagyon sokat.
 Mindenféle érdekes előadásra is szívesen eljárak.” – Edit, idős generáció, Szolnok
 „Nem a harmincasokhoz, negyvenesekhez tartozom. Kicsit úgy érzem, hogy korábban a sláger zene is
 nagyobb szerepet kapott az életemben.” – Edit, idős generáció, Pécs

A követett magatartás, a tényleges kulturális részvétel, a kultúrafogyasztás témakörében egybehangzó volt a résztvevők véleménye abban, hogy napjainkban a média, az internet a legelterjedtebb kulturális időtöltés. Tekintettel arra, hogy az internet használata a fiatalabb korosztályok körében totális, ez is az egyik oka annak, hogy a fiatalok a könnyedebb, szórakoztató műfajokat preferálják.

Az internet kulturális célú felhasználását mindhárom generáció általánosnak és széleskörűnek tartja. Mindannyian használják is kulturális elfoglaltságukkal kapcsolatban a világhálót. A generációk közötti különbség annyiban érzékelhető, hogy az idősebbek inkább az internet kiegészítő szolgáltatásait hasznosítják (jegyvásárlás, információkeresés), míg a fiatalabbak szívesen fogyasztanak online kulturális tartalmat is.

„Mozijegyet onnan szoktam rendelni. Ha nincs bérletem, akkor színházjegyet is.
 Én inkább ilyen területen használom.” – Edit, idős generáció, Pécs
 „YouTube-on rengeteg koncertfelvétel van, szinte mindenféle műfajban,
 komolyzenétől a könnyűzenéig.” – Attila, fiatal, Pécs
 „A YouTube-on lehet nézni videókat, élő közvetítést... Online filmeket is lehet nézni,
 könyveket is tudunk olvasni.” – Bianka, fiatal, Szolnok
 „Micsoda különbség!” – Edit, idős generáció, Pécs
 „Illúzióromboló... Én soha nem olvasok online könyveket.” – Emília, idős generáció, Szolnok

8. Összegzés

Jelen tanulmányban a 16-74 éves magyar lakosság kultúrával kapcsolatos beállítottságát és követett magatartását, valamint a kulturális részvétel feltételeivel, eszközeivel kapcsolatos jellemzőit vizsgáltuk, két nagymintás megkérdezés adatainak, illetve három fókuszcsoporthoz vitának az elemzésével. Online módszerrel 1038 főt, személyes módon 2001 főt kérdeztünk meg országosan reprezentatív mintán. A fókuszcsoporthoz vitákon 8-8 fős csoportokkal dolgoztunk a fővárosban és két vidéki nagyvárosban. Jelen munkánk az elsődleges eredmények és a demográfiai háttérelmézés eredményeinek bemutatására, valamint a fókuszcsoporthoz viták összegzésére irányul. A mélyebb összefüggéseket majd további tanulmányokban mutatjuk be.

A kvantitatív módszerek között az eltérő módon elért válaszadók különbséget mutatnak magatartásukban és beállítottságukban egyaránt: az online válaszadók kedvezőbben értékelték a kultúra fontosságát, és esetükben az egyes programokon való részvételi arányok, az olvasási szokások, illetve a kulturális termékek vásárlása is azt mutatja, hogy aktívabban vesznek részt

a kultúrafogyasztás különböző területein, mint akiket személyes módon értünk el. Mivel a fókuszcsoporthoz kialakításánál feltétel volt a megelőző évben legalább egy kulturális programon való részvétel, az eredmények ebben a körben is valamelyest pozitívabb viszonyt és magatartást tükröznek a kultúrával kapcsolatosan.

A megkérdezések demográfiai háttérelmzései szerint a legtöbb kérdésben vannak, több esetben egészen jelentősek az egyes alcsoportok közötti különbségek. Lényeges különbségek a fókuszcsoporthoz viták során is kitapinthatók voltak. Miután vizsgálódásunk középpontjában a generációk állnak, az alábbiakban összefoglalást adunk azokról az eredményekről, amelyek az egyes generációk magatartási mintázataiban jelentősebb különbségeket mutatnak.

A 3. táblázat azt mutatja be, hogy a személyes megkérdezés (2001 fő) eredményeiből mely kérdések mutatnak szignifikáns generációs különbségeket, illetve, hogy azok kapcsán melyik generáció emelkedik ki érintettségével (leggyakoribb részvétel, legkedvezőbb beállítottság). A táblázatban bemutatott kiemelések szerint több attitűdállítás és a követett magatartás is a fiatalokra jellemző leginkább: ilyen a szórakozóhelyeken való részvétel, a mozik látogatása, a fesztiválokra való jelenlét. Ezt támasztja alá az is, hogy az otthonon kívüli elfoglaltságok is e generáció tagjaira jellemzőek legnagyobb arányban. Az idő kérdése elsősorban a középgeneráció, míg a lakóhelytől való távolság az idősök számára jelent befolyásoló tényezőt.

3. táblázat: Generációs különbségek a kultúrafogyasztás egyes kérdéseiben a személyes módon megkérdezettek körében (n=2001)

Vizsgált kulturális aspektus	Generációk		
	Fiatalok (16-29 éves)	Középgeneráció (30-59 éves)	Idősök (60-74 éves)
„Az élő kulturális program (pl. koncert) számomra mindig nagyobb élmény.”	70,5% választott 4-es vagy 5-ös értéket	-	-
„Számomra a kulturális elfoglaltság elsősorban idő kérdése.”	-	58,7% választott 4-es vagy 5-ös értéket	-
„Kulturális időtöltésem annak kérdése, hogy a program a lakóhelyemen zajlik-e.”	-	-	55,1% választott 4-es vagy 5-ös értéket
„A konzervkultúra (pl. DVD-ről játszott koncert) számomra könnyebben elérhető.”	42,4% választott 4-es vagy 5-ös értéket	-	-
„Kulturális időtöltésem egyre inkább az internethez kötődik.”	35,1% választott 4-es vagy 5-ös értéket	-	-
Járt szórakozóhelyen (pl. diszkó, zenés, műsoros klub, kávézó).	51,3% évente legalább 3-szor	-	-
Járt moziban.	47,2% évente legalább 3-szor	-	-
Járt nyilvános könyvtárban.	23,4% évente legalább 1-szer	-	-
Járt könnyűzenei koncerten.	22,8% évente legalább 3-szor	-	-
Látogatott műemlékeket, történelmi emlékhelyeket.	-	32,0% évente legalább 1-szer	-
Látogatott múzeumot vagy képtárat.	-	30,6% évente legalább 1-szer	-
Részt vett fesztiválon.	56,2% évente legalább 1-szer	-	-

Vizsgált kulturális aspektus	Generációk		
	Fiatal (16-29 éves)	Középgenerációs (30-59 éves)	Idős (60-74 éves)
Részt vett cirkuszi előadáson.	-	17,8% évente legalább 1-szer	-
Szinte csak otthoni kulturális időtöltés jellemző.	-	-	62,7% választott legfeljebb 10/3-as értéket
Az otthonon kívüli kulturális időtöltés dominál.	29,9% választott legalább 10/7-es értéket	-	-
Vásárolt műsoros CD-t, DVD-t.	17,3%	-	-
Nem vásárolt kulturális terméket.	-	-	61,9%
Használja az internetet kulturális céllal.	69,5%	-	-
Nem használja az internetet kulturális céllal.	-	-	73,7%

Forrás: saját szerkesztés

A *fókuszcsoportos viták* főbb generációs eltérései a következők:

- Az idősekre inkább jellemző az, hogy sokféle és elsősorban az ún. klasszikus műfajokban látják a kultúra fontosságát, a középgeneráció tagjai és a fiatalok a populáris, szórakoztató műfajokat említik inkább.
- Az idősek elsősorban az olvasottságot, a lexikális ismereteket tekintik a műveltség alapjának, a fiatalabbak ezzel kapcsolatosan szkeptikusak.
- Az idősekre jellemzőbb a mindenevőség, szemben a fiatalok egysíkúbb érdeklődésével.
- A középgenerációnak a családi, a fiataloknak inkább a baráti kapcsolataik szempontjából fontos a kultúra.
- A kulturális érdeklődés kialakulásában, változásában a fiatalok és a középgeneráció képviselői fontos szerepet tulajdonítanak a baráti társaságnak, a munkahelynek is.
- A fiatalok kevésbé vonzódnak a magaskultúra műfajaihoz, az idősek erős kritikával szólnak a populáris kultúráról.
- Az életkor előrehaladtával az érdeklődés elmozdul a klasszikusabb műfajok irányába, a korábban kedvelt szórakoztató műfajok aránya csökken.
- Személyes kulturális érdeklődésük kapcsán az idősek többször utalnak a klasszikus, míg a fiatalok a szórakoztató jellegű kultúra műfajaira.
- Az idősek inkább az internet kiegészítő szolgáltatásait hasznosítják (jegyvásárlás, információkeresés), míg a fiatalabbak szívesen fogyasztanak online kulturális tartalmat is.